

НА ПАЛАЮЧОМУ СХОДІ

На палаючому Сході

ББК 84(4-УКР)6-46
УДК 821.161.2'6-4-92(477.51)
Л63

Книга видана коштом обласного бюджету Чернігівської області в рамках обласної Програми підтримки розвитку інформаційної та видавничої сфер Чернігівщини на 2016-2020 роки.

Л63 **На палаючому Сході/ПАТ «ПВК«Десна» Чернігів 2017. – 288 с.**

Ця книга розповідає про патріотів з Чернігівщини, які воювали, зараз беруть участь в боях у зоні Антитерористичної операції на Сході України та про тих бійців, які загинули, захищаючи незалежність нашої держави.

Упорядкування: В.І. Лисенко

**ББК 84(4-УКР)6-46
УДК 821.161.2'6-4-92(477.51)**

ISBN 978-966-502-582-5

©ПАТ «Поліграфічно-видавничий
комплекс «Десна»
2017 р.

СИТУАЦІЯ НА СХОДІ УКРАЇНИ

Ситуація станом
на 24 вересня 2017 р. (00:00)

*Львів, Тернопіль, Донецьк чи Горлівка —
Споконвічна наша Вітчизна.
Україна за волю бореться
Проти дикого деспотизму.*

Микола Адаменко

НОВІТНІЙ ЛІТОПИС ГЕРОЇЗМУ

Дорогі читачі!

Ця книга готувалася водночас із збірником «Йшли у бій молодими», в якому були вміщені розповіді про фронтові будні уродженців Поліського краю в роки Другої світової війни. Власне, нинішнє видання – продовження літопису героїчного минулого наших сивочолих дідів і прадідів мужністю і подвигом наших сучасників, які захищають суверенітет і територіальну цілісність України на палаючому Сході – у Донбасі.

Книга вміщує сто нарисів, інтерв'ю про справжніх патріотів нашої держави, які на її східних рубежах чинять запеклий опір сепаратистам та російським найманцям, а також про тих бійців, які загинули у цій борні.

Понад 1550 наших земляків взяли участь у наступальних і оборонних боях на території Луганської та Донецької областей.

Особисту мужність і героїзм у захисті державного суверенітету та української землі виявила 93 окрема механізована бригада під командуванням полковника Олега Мікаца. 10 липня 2014 року її воїни у взаємодії з 13 та 41 батальйонами територіальної оборони прийняли бій під Карлівкою, а 24 липня взяли під контроль селища Піски та Первомайське, що дозволило українським військовим частинам контролювати дорогу між Донецьком та Дніпропетровськом.

3 вересня 2014 року Олег Мікац керував обороною Донецького аеропорту. Бійців 93 ОМБР, 79 ОМБР, третього окремого полку спеціального призначення «Добровільного українського корпусу», батальйону «Дніпро-1» за запеклий опір терористам прозвали «кіборгами». Бригада разом з бійцями ДУКу 6 листопада 2014 року повернули під контроль України селище Опитне, а майже через два тижні відбили у бойовиків стратегічну висоту поблизу аеродрому.

За високий професіоналізм, вмиле керування військами Олега Мікаца у березні 2015 року призначили начальником 169 навчального центру «Десна», а у серпні того ж року він був удостоєний військового звання «генерал-майор»,

став першим українським генералом, який не служив у Збройних Силах колишнього СРСР.

У складі 93 окремої мехбригади героїчно воювали із російськими найманцями бійці першого танкового батальйону першої танкової бригади. 21 липня під Пискариками командир батальйону одержав поранення. Майор Межевікін не розгубився, взяв командування на себе. У вересні 2014 року екіпаж комбата знищив два танки терористів біля Донецького терміналу. Через кілька днів відбувся бій українського Т-64 проти трьох російських Т-72, один з яких українці підбили. В наступних боях екіпаж знищив ще дві ворожі машини. Під вогнем ворога українські танкісти також відтягли БМП в Донецькому аеропорту.

За особисту мужність і героїзм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності української держави майор Євген Межевікін одержав звання Герой України. Цієї найвищої державної нагороди був удостоєний посмертно командир розвідувальної роти першої танкової бригади капітан Євген Лоскота з Десни Козелецького району. Про відважного офіцера йдеться в розповіді «Герой України із Десни». Героєм України посмертно став старший сержант 24-го батальйону «Айдар» Олег Міхнюк з Малої Дівиці Прилуцького району.

В боях з ворогом 152 військовослужбовців Міністерства оборони України віддали своє життя за молоду українську державу, близько чотирьохсот одержали поранення. Постійно перебувають у зоні АТО підрозділи національної поліції з Чернігівщини, військовослужбовці Державної прикордонної служби.

За проявлену мужність 73 героїв-земляків нагороджені посмертно орденами Богдана Хмельницького III ступеня, та «За мужність» III ступеня, майже 170 удостоєні медалі «Захисник Вітчизни».

Під час захисту опорного пункту Оріхове Луганської області проявив мужність і героїзм заступник командира протитанкового взводу 25-ї окремої механізованої бригади, уродженець села Кладьківка Куликівського району Микола Гурін. Незважаючи на поранення, він не залишив поля бою, разом зі своїми бойовими побратимами відбивав ворожі атаки. За стійкість і відвагу сержант М.Гурін одержав з рук Президента України Петра Порошенка орден «За мужність» III ступеня.

Захоплюючим є нарис «Дві війни діда і онука». Івану Михайловичу Барканову, жителю с.Грабівка – 85 років, а його онуку Дмитру з Куликівки всього 25. Першому довелося побачити жорстоке обличчя війни у 1943 році, коли дванадцятирічним хлопчиком допомагав партизанам і чудом уцілів від розстрілу за зв'язки з партизанським загonom. Другий на палаючому Сході врятував життя десяткам учасників АТО.

На всю Україну прославилася ніжинська родина Котюхів-Баленков: 23-річний Максим та його вітчим й мати воюють добровольцями на Донбасі.

У січні 2015 року серед полонених «кіборгів», яких сепаратисти вели вулицями Донецька, був і Олександр Мошонкін, уродженець села Чернецьке Талалаївського району. На нього тиснули фізично і морально, пропонували перейти на ворожий бік. Але він витримав усі знущання протягом 197 днів полону і був визволений з неволі.

Серед матеріалів є досить цікава розповідь про братів Сергія та Івана Дібров з Городнянщини. Під час перебування у зоні АТО старший воював розвідником-сапером, менший – зенітником. В одному з боїв Сергій потрапив у полон. Його били, ставили до стінки на розстріл. Ватажок бойовиків, підполковник військової розвідки Росії Бес-Безлер, пропонував юнакові за великі гроші перейти на бік сепаратистів. Та Сергій не погодився. З часом його обміняли на тестя Беса, якого виявили українські військові.

Це лише теми окремих розповідей. У кожному матеріалі видання – нелегка людська доля, солдатська вірність Україні та її народові, високий патріотизм.

Хочу висловити найщиріші слова вдячності редакційним колективам Варвинської, Бобровицької, Городнянської, Ічнянської, Коропської, Куликівської, Корюківської, Менської, Сосницької районних газет, журналістам обласних газет «Гарт», «Вість», «Деснянська правда» за підготовку розповідей, нарисів, інтерв'ю про воїнів-атовців. Це – невігдані історії, це правда про війну на палаючому Сході, це пам'ять про полеглих, це новітній літопис нашої держави, який засвідчує спадкоємність поколінь, їх прагнення жити у вільній суверенній державі Україна!

Володимир ЛИСЕНКО,
упорядник книги,
член Національної спілки журналістів України

ЗАСЛУГОВУЮТЬ НА НАЙВИЩУ ШАНУ

Книга «На палаючому Сході» готувалася давно, а запропонована до 26-ої річниці незалежності України. Це є природньо, принаймі, з двох обставин. По-перше, наша держава ще дуже молода і йде процес усвідомлення українцями власної ідентичності. По-друге, з початку 2014 р. Україна зазнала агресії з боку Російської Федерації, країни, що протягом століть вважалася дружньою, і ось вже четвертий рік поспіль іде російсько-українська війна, як чесно називають події на Сході автори нарисів, що увійшли до збірки матеріалів про земляків-героїв цієї неоголошеної війни.

Варто зазначити, що Революція Гідності 2013-2014 рр., а затим анексія Росією українського Криму і введення своїх найманців на територію Донецької і Луганської областей прискорили процеси консолідації українського суспільства, сприяли зростанню патріотичних настроїв, що знайшло конкретне втілення у діях бійців Збройних Сил України та добровольців на східних теренах, волонтерському русі.

Нинішні події на Сході, як і Революція Гідності, Помаранчева революція, студентська «революція на граніті» 1990 р., дії УПА під час Другої світової війни, бій під Базаром (Житомирська область) підрозділу Армії УНР з більшовиками під час так званого «листопадового походу» (1921 р.) та бій під Крутами 29 січня 1918 р. є класичними прикладами масового патріотизму українців і назавжди будуть закарбовані на скрижалях історії, залишаться у пам'яті майбутніх поколінь.

Але для цього необхідно, щоб відомості про події російсько-українського військового протистояння та її героїв і антигероїв були матеріалізовані у відповідних медійних джерелах. У такому контексті робота по збору і класифікації матеріалів про жителів Чернігівщини, що воювали, воюють чи навіть принесли на алтар української ідеї власне життя, заслуговують на найвищу шану. Цим самим упорядник та автори окремих розвідок про героїв АТО формують історичну пам'ять підростаючого покоління, вносять свій неоцінний внесок у справу національно-патріотичного виховання.

Важливо, що всі матеріали, що увійшли до книги, носять професійний характер у поєднанні з особистою позицією журналістів, що надає їм відтінок власної причетності читача до подій, формує позитивний емоційний настрій, гордість за Україну та її людей. Власне кажучи, книгу, безсумнівно, можна рекомендувати як освітянській спільноті для використання у навчально-виховному процесі, так і широкому громадському загалу.

Михайло КОРОПАТНИК,
доцент кафедри суспільних дисциплін та методики їх викладання
ЧОШПО імені К. Д. Ушинського, кандидат історичних наук

ГУСТА КРОВ

Цей народний вираз-термін точно і влучно віддзеркалює аномалію у здоров'ї людини, пов'язану із збільшенням кількості гемоглобіну, еритроцитів, тромбоцитів. Це може призвести до тромбозу, утворення згустків крові в судинах, що утруднює, а то може і зупинити місцевий кровообіг. Цей термін у моїх віршах про антитерористичну операцію на сході країни несподівано, але переконливо став публіцистично-художнім образом. Наші воїни там на неоголошеній війні, в окопах-судинах перебувають ніби у стані тромбозу, тримаючи оборону, захищаючись від ворожих снарядів, не маючи можливості адекватно відповідати ворогу.

Прикладів подібних алегорій, іносказань, метафор, переосмислень, пов'язаних із цією червоною життєдайною рідиною в організмі людини, не мало. Під поняттям «Рідна кров» розуміються родинні зв'язки. Розширила образні сприйняття художня література. Володимир Сосюра зробив таке переосмислення, пишучи про бакинську нафту: «Чорні вишки Баку кров землі посиляють у труби». У народі кажуть – псувати кров. То значить, псувати настрої, дратувати когось. У того ж Сосюра кров постає шаленою. А Панас Мирний словами «Досада бунтувала стару кров» подає людські хвилювання, неспокій. Тут в АТО холоне кров від побаченого і пережитого. Холоне і, ніби захищаючись, густіє від виття і розривів убивчих снарядів-тромбоцитів, дивлячись на розбиті міста і села, на поранених наших бійців.

ГУСТА КРОВ

*Дружина каже – дихни,
А я не можу дихнуть,
Я живу у стані війни,
Знов Україну б'ють.
Хтось це назвав «гібрид»,
Змішались чужі й свої.
Мій автомат навскид.
Кому підійшли краї.
Усі президенти мовчать,
Не йдуть нам на поміч знов.
Мій край – як густа печаль,
У мене густіє кров.
Все міняється, все минає...
Де вода – бронзовіє твердь.
Навіть сонце свій зір міняє,
Не міняється тільки смерть.*

СНІЖИНИ СНАРЯДНОГО ДНЯ

*Я їду із Дідом Морозом
До хлопців своїх в АТО,
На серці любов і сльози,
Якийсь нетонований тон.
У що ви зодіті, дивлюся...
Невже у держави нема
Тепліших для вас ресурсів,
Бо люта надворі зима.
І люто гармати зривають
І землю, і села, й міста.
Іду у вогні понад краєм,
Я з вами, синочки, постав.
Мої дороги синучата,
Усе, що є в мене, прийміть,
Від неба, від Бога, від батька.
– Я вашого дерева віть.
Я – нашого дерева корінь,
Ми разом – могутня броня.
Спадають мені на долоні
Сніжини снарядного дня.*

ГІБРИД, ГІБРИД...

Придумали назву війні на сході України, цій односторонній бойні – гібридна війна. Майбутні покоління, історики подумують, що цей якийсь біологічний тип билися за виведення нового біологічного виду. Аж ні. Ідеться про вбивство людей. Це загарбницька війна. Причому тут штучні чи природно натуральні гібриди?

*Ох війни, революції столітні...
В них назви різні, та одна в них суть,
Трояндні, помаранчеві, блакитні,
А в нас уже гібридною зовуть.
Вже ось і біологію уперли
У назвисько проклятих потрясінь,
Вгетерились в таку рожденну сферу,
Рвуть українську трепетну живінь.
І що таке гібрид, як гинуть люди?
Не взбір судьби, а розпинання йде.
Хто так назвав це пеклице облудне?
Гібрид, гібрид, аж голова гуде.*

Яків Ковалець

З'ІВ ЯБЛУКО НА СПАСА І ПІШОВ НА ВІЙНУ...

Для чернігівця Володимира Аникієнка повістка з військкомату була несподіванкою. Його майже п'ять місяців тому випадково застали вдома дівчата, які їх розносили під час першої хвили мобілізації. Сказати, що він тоді у патріотичному піднесенні дуже прагнув потрапити до війська, було би лукавством. Однак без зволікань зібрався й пішов куди викликали. Можливо, одинакові в сорок із гаком років простіше переживати такі зміни. Батьки його померли, з дружиною давно розлучився, дітей не було. З рідних – тільки старший брат-пенсіонер, котрий мешкає в Чернігові.

Раніше Володимир проходив строкову службу в армії зв'язківцем, а коли цього року мобілізували, казали у військкоматі, що направляють лише на підготовку до Гончарівського. Але життя внесло свої корективи, і він став одним із десятків тисяч військовослужбовців, які беруть безпосередню участь в анти-терористичній операції на Сході України. Два з половиною місяці Володимир у складі мінометної роти охороняв від захоплення проросійськими сепаратистами міжнародний аеропорт Луганська: в пеклі під перманентними обстрілами з боку терористів. Дякуючи Богові, залишився цілим і неушкодженим, хоча серед його братів по зброї були й загиблі, і тяжкопоранені. Нарешті Володимирові та іншим бійцям із Чернігівщини дали довгоочікувану десятиденну відпустку, і вони, залишивши на блокпосту свої «броніки» (жилети) та «калашмати» (автомати Калашникова), на кількох приватних маршрутках із пересадками та своїм коштом через міста Щастя, Харків, Полтаву, Київ дісталися рідних домівок. Дорога обійшлася десь у тисячу гривень кожному. Дні затишного відпочинку пролітають дуже швидко, і вже на Спаса, 19 серпня, треба виїжджати, щоби повернутися на війну, до потрощених будівель повітряних воріт Луганщини.

Як писав Достоевський, «людина є істотою, яка до всього звикає». Так от, показуючи фотографії з місця служби, Володимир розповів, що за два місяці вже звик без страху сприймати регулярні обстріли позицій, спати під час них, займатися поточними справами. Бійці часто навіть не ховаються в укриття — не сподіваючись, що вони врятують їхні життя при точному влучанні ворожих мін та снарядів. Якщо раніше терористи обстрілювали позиції тільки вночі, то останнім часом вогонь ведуть зі стрілецької зброї, мінометів, реактивних установок «Град» постійно. Іноді упродовж доби наші вояки зазнавали не менше дюжини масованих обстрілів. Одного разу снаряд із «Граду» впав за сім метрів

від окопу Володимира. Від смертельних осколків його тоді вберегли задалегідь поставлені стоси великих тротуарних плиток, із яких умить повідривало великі шматки бетону. Одному з бійців таким осколком відтяло ногу, двоє інших зазнали рваних ран рук і плечей. На їхніх очах на купу обгорілого брухту перетворилася не одна військова машина. Залп від «Граду» вщент зруйнував і випалив величезний ангар аеродрому із двигунами до літаків. В аеропорту і в його спорудах не залишилося жодної цілої шибки, але стратегічний об'єкт увесь час залишається під контролем української армії, що не дозволяє використовувати його російським найманцям. Звичним явищем стали й російські безпілотники, які постійно ширяють у небі. Спочатку вони нахабно літали досить низько, але тоді не було наказу їх знищувати. Останнім же часом працюють на значній висоті, тому в них дуже важко поцілити з землі зі звичайної стрілецької зброї.

За весь час охорони аеропорту Володимиру, як це не дивно, жодного разу не довелося вести прицільний вогонь по сепаратистах. Вони лише б'ють іздалеку з артилерії, а наші мінометники стріляють у відповідь. Іноді за координатами, звідки вели обстріли терористи, вилітала наша авіація на знищення вогневих точок ворога. Володимир на власні очі бачив заграву від збитого терористами 14 червня 2014 року транспортного «Іл76» із десантниками, який упав за вісім кілометрів від аеропорту, де мав сісти. Тієї ночі бійці з частин, що в ньому дислокуються, вирушили на місце падіння літака і в ящики з-під снарядів збирали фрагменти тіл загиблих військових, а назад повернулися шокованими від побаченого.

Також земляк був свідком нещодавніх трагічних подій неподалік аеропорту, коли колона наших військових потрапила в пастку під шквальний вогонь сепаратистів. 26 липня бригада танкістів із Гончарівського, що прямувала на підкріплення сил АТО на аеродром, була обстріляна з усіх видів зброї. Тоді після бою сепаратисти захопили в полон 15 наших танкістів. Ще п'ятеро бійців із цієї військової частини загинули. Спогади про ці події, що вже врзалися у пам'ять учасників АТО на все життя, дають імпульс із великим завзяттям бити ворогів, звільняти від терористів українську землю, боротися до перемоги над агресором. У плані забезпечення військових усім необхідним проблем також вистачає. Аби не потерпати від спеки у камуфляжі, який видавали всім, довелося самому собі придбати за півтисячі військову форму – так звану «британку». Бронежилети вже є у всіх, а от кевларових шоломів так і не видали. Бракує ефективних закордонних приладів нічного бачення, тепловізорів. Із грошовим забезпеченням та харчуванням більш-менш нормально. Хоча останнє й не відрізняється розмаїттям страв, але є в достатній для бійців кількості. Щоправда, певний час були тривалі перебої із завезенням хліба. Також тим, хто потребував, проблематично було знайти сигарети. Гуманітарної допомоги від земляків військовослужбовці з Чернігівщини поки що жодного разу не отримували.

*Ярослав КАРАНДА,
липень 2015р.*

ЗАЛИШИТЬСЯ ЛИШЕ В СПОГАДАХ

За час проведення антитерористичної операції на сході країни чималій кількості уродженців Куликівського краю довелося нести нелегку та небезпечну службу, відстоюючи честь свого народу та право на мирне існування. Всі ми пам'ятаємо, з яким почестями Куликівка зустрічала своїх героїв у довгоочікувану мить повернення додому – в ніч на 20 квітня. Та від цього святкового дня сплило вже чимало часу. І от ми вирішили з'ясувати, як же сьогодні живеться нашим героям, вдома, серед родинного затишку. А разом дізнатися, які ж спогади бійцям залишили по собі тяжкі часи під обстрілами.

30-річному бійцю 13-го окремого мотопіхотного батальйону Олександр Астраханцеву довелося багато пережити і побачити, воюючи в зоні АТО. Але, маючи можливість змінити рішення, справжній патріот Куликівської землі все одно повернувся б на лінію вогню і захищав би свій народ. Олександр уже звільнений у запас і вважається військовим резервістом. Повернувся додому, до коханої дружини, інколи приїздить до батьків у Куликівку. Саме тут нам і вдалося з ним зустрітись.

– Вже 11 років я працюю на підприємстві ПБП «Вимал», – говорить Олександр. – Був зварювальником, а нещодавно мене підвищили до начальника цеху. Пішов за спеціальністю – закінчив Куликівське ПТУ. Не те, щоб це була робота моєї мрії, та я її люблю, до того ж колектив у нас дружний і веселий. За плечима залишилось два роки армії, тож повістка не була для мене несподіванкою. 28 квітня минулого року мене призвали до військової частини в Десні, а звідти вже направили в зону АТО. 10 травня ми вже прибули до Луганської області в місто Сватове. Саме звідти й почалося моє бойове «хрещення».

– Олександр, а як відреагували на таку звістку Ваші рідні?

– Батьки, звісно ж, знали, що мене призвали. Та я до останнього не казав, куди мене відправили. Коли все ж зізнався – спочатку в сльозах відмовляли. А потім, по-людськи зрозумівши, благословили і підтримали. «Ти – чоловік і маєш захищати свою країну», – сказав мені батько. Йшов я в АТО не добровольцем, тож підтримка рідних для мене була важливою. Саме вона і стала рушійною силою для моїх подальших дій. Спочатку я і сам боявся, бо на моєму місці страхався б кожен. Та підтримка, особливо коханої, змінила моє ставлення до цієї події. Страх відступив, бо прийшло розуміння всієї відповідальності, покладеної на мене.

– В якій обстановці Вам довелося побувати? Чи дійсно там все так, як нам показують по телебаченню?

– За дев'ять місяців, що я провів у АТО, мені довелося побувати в різних населених пунктах. Найзначущими були Петрівка, що біля Щастя, Нижня Вільхова, Красний Деркул, що недалеко від кордону. Останнім пунктом була Донецька область, спочатку ми були десь між Вуглегірськом і Світлодаром, а потім перемістились до села Зайцево. В основному, нас тримали у тилу. Але обстрілювали із завидною регулярністю. Спочатку це лякає, а потім звикаєш. Вибухи та постріли стають звичною частиною життя, тож їх уже й не помічаєш. Єдине, що нас тоді найбільше турбувало, це прихід зими, бо холод не жаліє нікого. Про те, цю проблему швидко вирішили – кожному бійцю знайшовся теплий одяг і взуття, тож перезимували ми вдало. З настанням тепла нам видали форму нового зразка, тож і до теплої пори ми були готові. Їжі завжди вистачало, нам доставляли її прямо зі штабу. Ми могли навіть похизуватися широким вибором страв. А ось щодо води – ситуація дещо гірша. Загалом її вистачало, але здебільшого вона була технічною. Тож її доводилось весь час кип'ятити...

Що ж до морального настрою – всі бійці були налаштовані оптимістично, в наших рядах панував єдиний національний дух. Велика заслуга в цьому нашого комбата Жакуна. Це, насамперед, прекрасна людина і чудовий командир. Він завжди спілкувався з нами нарівні, підтримував добрим словом, допомагав чим міг і взагалі тримав нас усіх у єдності. Адже дух всередині бойових рядів залежить саме від командира. І нам дістався один з кращих, – каже Олександр із посмішкою.

– Однак нашого комбата підвищили в посаді, тож доля нас розвела. Хлопці за ним сумували. Але на його місце призначили теж досить гідну заміну.

– Чи доходила до вас гуманітарна допомога?

– На щастя, так. До нас постійно приїздили двоє волонтерів із Ніжина – хлопець і дівчина. Привозили одяг, медикаменти, інші необхідні речі. Іноді їм доводилося в нас ночувати, бо обстріли не припинялися і вночі. Допомогали нам і рідні, присилаючи речі з дому. Всі посилки до нас доходили. Особисто я дуже вдячний своїм колегам по роботі. Саме їхнім коштом я отримав бронезилет, каску та інше необхідне приладдя.

– Олександр, а як до вас ставились місцеві жителі? Чи не виникало конфліктів?

– Спочатку люди нас боялися. По всій Луганщині процвітає російська пропаганда. Тож загалом люди просто залякані, бояться проявляти доброзичливість. Але з часом до нас звикали, охоче спілкувалися, допомагали. Були навіть такі, що відпускали зі сльозами на очах, просили повернутися. Якщо Луганську область умовно поділити на дві частини – аграрну та добувну – то саме аграрії налаштовані патріотично. Саме від них ми отримували найбіль-

шу підтримку. Вони за Україну в цій війні і не бояться відкрито заявляти про свою позицію.

– Нам відомо, що Ви, перебуваючи у відпустці, одружилися. Як наважились на такий крок?

– Просто зустрів свою людину. Я відчув, що вона саме моя і не відпустив. Зі своєю дружиною Інною, а вона сама з Ріпок, я познайомився завдяки щасливій випадковості. Це відбулося під час перегляду фільму в чернігівському кінотеатрі. В залі були лише ми вдвох. Інна дуже мені запала в душу і я запросив її на побачення. Вже за два місяці відносин ми вирішили жити разом. 6 листопада я нарешті приїхав у довгоочікувану відпустку додому, і ми одразу ж подали заяву до РАГСу. На щастя, бійці АТО мають певні пільги, тож вже на наступний день ми одружилися. Тихо й без галасу, лише удвох. Найближчим часом мріємо обвінчатися, бо за певних обставин не було змоги цього зробити досі. Вважаємо, що це важливіше, ніж реєстрація шлюбу, бо це заява перед Богом про створення нової сім'ї.

– Загальновідомо, що держава виділяє земельні ділянки учасникам АТО. Чи не плануєте ви з дружиною будуватися?

– Так, плануємо. Нам надали ділянку під забудову в Куликівці. Хочемо збудувати свій власний дім, але поки ще є чимало іншої роботи, тож, як кажуть, руки ще не дійшли. А поки з дружиною живемо у Чернігові, до батьків приїздимо на вихідні.

– Олександр, що Ви хотіли б сказати своїм співвітчизникам?

– Немає різниці, з якої ти області – Чернігівської, Луганської чи Харківської. Поділ на області умовний і я взагалі вважаю його непотрібним. Ми всі – єдиний народ, єдина нація, єдина країна. Хотілося б, щоб люди більше проявляли свою громадянську позицію і серйозніше ставилися до того, що відбувається в країні. Коли за тобою народ, ти можеш перемогти будь-якого ворога.

Сьогодні Олександр змінив зброю в руках на обійми коханої дружини. Чимало часу витрачає на роботу, бо хоче безбідного життя для своєї родини. Нещодавно Олександр став учасником районної спілки учасників антитерористичної операції. На найближчі плани – мирне і довге життя, присвячене родині. Тож нехай Олександровій родині Бог помагає і буде прихильною вдача і доля.

*Марина ІВАНЕНКО,
серпень 2015 р.*

ДВІ ВІЙНИ ДІДА І ОНУКА

В Івана Михайловича Барканова із Грабівки Куликівського району і його внука Дмитра з Куликівки – 60-річна різниця у віці: першому 85 років, а другому всього 25. Але обоє знають, що таке війна, бо один був, а другий є зараз її учасниками.

Нам пощастило застати Дмитра у Куликівці під час його першої відпустки. Повістку ж він отримав ще 10 серпня минулого року. Дорогою до Грабівки Дмитро розповідає:

– Приїхав на кілька днів із Луганщини і радію, що дідуся з бабусею побачу. Знаю, що вони за мене дуже переживають. Коли мені прийшла повістка, ні вони, ні батьки мене від армії не відмовляли, а, навпаки, підтримали. Я служу в 30-й окремій механізованій бригаді, що базується у Новограді-Волинському. Потрібні були медики, тому мене та ще 9-х хлопців направили в медпункт, де стали навчати цієї справи. Взагалі, медицина мене цікавила завжди. Ще в школі я добре знав хімію, біологію, анатомію. Але вирішив вступати до Чернігівського національного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка на історичний факультет. Закінчив 4 курси, відслужив надстрокову службу в армії, а після цього відучився ще рік на спеціаліста. Під час практики в школі зрозумів: педагога з мене не вийде, тому, закінчивши виш, працював на будівництвах, охоронцем... Вийшло, що доля сама мене направила в медицину. На санінструктора мене навчали трохи більш ніж 3 місяці, та багато чого я навчився сам уже в зоні АТО – туди я потрапив у грудні.

– Пам'ятаєш свого першого пацієнта?

– Звісно! Під час бою один військовий отримав сильний опік ноги від вибуху снаряда. В таких випадках моя робота – зробити все, щоб довести солдата живим до лікарні. Думаю, своє перше бойове хрещення я пройшов достойно: зробив усе правильно і допоміг бійцю. Вже пізніше були солдати і з більш складними травмами: осколковими пораненнями, кровотечами, відірвани-

ми кінцівками... Чого тільки не надивився! Не буду казати, що мені не було страшно. Ще й як було! Але коли йде бій і чуєш несамошитий крик «Медика!», забуваєш про все і мчиш на допомогу.

– Як у зоні АТО із забезпеченням ліками?

– Завдяки волонтерам всього вистачає. Доводилося застосовувати й новітні препарати. Той самий «Целокс» – порошок, що зупиняє навіть найсильнішу кровотечу, якщо ним посипати рану. Чув, що на передову почали постачати й спеціальні великі пластри «Нало», які можна застосовувати при пораненнях легень – вони закривають рану, зупиняючи кровотечу, але діють як односторонній клапан, що дозволяє ефективно видаляти зайве повітря, яке накопичується в плевральній порожнині. Але я таким пластирем ще не користувався.

– Ким бачиш себе в майбутньому? Пов'яжеш життя з медициною?

– Вже думав над тим, чим займатимусь, як закінчиться війна. Вона ж не триватиме вічно. Вчителювання – це точно не моє, тож, скоріше за все, підучитися на лікаря.

Куля пройшла за кілька міліметрів і лише подряпала голову

Іван Михайлович із дружиною Ганною, побачивши внука після довгої розлуки, одразу ж кинулися його обіймати.

– Так за нього переживали! – утирає сльозу Ганна Никифорівна.

– Діма – молодець! Я ним дуже пишаюся! – каже Іван Михайлович. – Він у свої 25 пережив чимало. Мене доля теж не балувала. Народився я у сусідній Дроздівці, а як у 1933-му почалася голодовка, батько вивіз матір і мене з двома сестрами на свою батьківщину – у невелике село Какачеве під Ленінградом. Коли у 39-му почалася Фінська війна і батько пішов воювати, мати вирішила повернутися на Куликівщину у рідну Грабівку. Батька я більше не бачив – він загинув у бою під Ленінградом у 1942 році. Надовго ми з матір'ю від війни не втекли – за три роки почалася Велика Вітчизняна. Мій дід по матері очолював підпільну організацію, і коли я був ще 12-річним хлопчиком, він залучив мене до цієї роботи. Ночами я нишком розклеював листівки по селу, стежив на станції за потягами, передавав записки іншим підпільникам і партизанам. У 43-му наше село оточили німці. Їх було близько 5-ти тисяч (каральні загони, кавалеристи, мотопіхота), бо в нашій місцевості було багато партизанів. Спочатку німці обстріляли ліс, і партизани, які там ховалися, втекли у болота під селом. Я добре знав місцевість, тому підпільники направили мене повідомити їм інформацію про чисельність німців і розказати, як можна вийти через болота. Дали мені якісь німецькі документи, щоб німці

мене випустили із села. Розрахунок був на те, що дитини вони не чіпатимуть. Але мене зупинили німець і один наш – українець – й питають: «Куди йдеш?» Я відповів: «До діда. Він пасе коней за селом». Німець документи ті забрав і наче й повірив, а от українець у плече мене прикладом штовхнув і каже: «Ану веди». Я пішов, а він слідом за мною на коні їде. Повів я його крізь зарості й болота. Думав: «От зараз до цієї канави дійду, а там тільки ти мене й бачив!» Хотів уже накивати п'ятами і зробив крок до канави, як мій конвоїр наче думки мої прочитав і зупинив мене. Сказав тільки: «Прости, хлопче» і... вистрілив. Я й зрозуміти нічого не встиг. Отямився в канаві, страшно боліла голова. Помацав її – а там рана. Видно, куля тільки зачепила голову. На дні канави біг струмок, тож я трохи полежав, умився і пішов на вказане місце, де мав зустрітися з командиром партизанів. Виявилося, він на мене давно чекав. Я розповів йому, скільки німців у селі і куди вони мають вирушити. Партизани забрали мене із собою в ліс. За кілька днів серед ночі відвели додому. Прокидаюся наступного ранку: у дворі повно німців. Зайшли у хату і всю нашу сім'ю в одних сорочках вигнали надвір, лише стареньку лежачу бабусю, що давно хворіла, залишили. Поставили нас в ряд. Навпроти кожного – німець із гвинтівкою. Аж тут заводять у двір діда. Хтозна, як вони дізналися, що він підпільник і пов'язаний із партизанами. Кричать йому: «Зізнавайся, де партизани, або розстріляємо всю родину на твоїх очах». Дід мовчав, тільки суворо дивився на мене, щоб і я нічого не казав. Нас врятувала сусідка-полячка. Вона добре знала німецьку і, почувши слово «розстріл», стала кричати німецькою: «Не стріляйте!» Прибігла до нас у двір, стала доводити німцям, що ми з матір'ю приїхали із Росії і що дід не має ніякого стосунку до партизанів. Тоді німці наказали показати наші документи. Мати пішла у хату з одним німцем. Поки вона шукала паспорта, він став допитувати бабусю. Вона й так була дуже слаба, а як став він її торсати, зразу ж віддала Богові душу. Той німець вийшов із хати і каже: «Фрау капут». Я подумав, що вбили матір, і рвонув у хату. Мене тоді бах – і по голові прикладом. А голова ж і так зрана... Тоді все було як у тумані. Пам'ятаю лише, як вийшла мати, показала документи. Повірили нам німці, і всі лишилися живі.

Врятував 120 чоловік і корабель

Після війни Іван Михайлович навчався у ремісничому училищі за спеціальністю «формувальник-ливарник» і за направленням опинився на Донбасі. Працював у ливарному цеху. У 1951-му йому прийшла повістка в армію.

– Спочатку мене направили служити в морську авіацію у Київ, а потім відправили у Пінськ, що в Білорусі, щоб підготувати мене до служби на флоті, – розказує Іван Михайлович. – Потім я служив на військовому тральщику у Балтійську. 5 років був командиром знярядь. Наша служба вважалася найне-

безпечнішою на флоті – ми повинні були шукати і знешкоджувати якірні міни, яких багато залишилося у водах після війни. Плаваючи, можна було дуже легко підірватися на одній із них, і багато разів ми були на волосок від смерті. Якось під час 7-бального шторму я був у себе в кубрику, бо під час шторму командирам заборонено підніматися на верхню палубу – може змити хвилиною у море і ніхто не врятує. Я лежав на койці і відчував, наче якась сила тягне мене на палубу. Встав і вирішив глянути, чи не зірвало хвилями моїх знарядь. Тільки-но відчинив люк і визирнув – помітив між двома 7-метровими хвилями... міну. І наш корабель плив на неї! Я вибіг на палубу і доповів капітану: «Прямо по курсу – міна!» До неї було метрів 50. Капітан зразу ж дав команду: «Ліво на борт» – і корабель «ліг» на воду лівим бортом. Ситуація була аварійна, і корабель міг потонути, але нам пощастило. Наступного дня капітан викликав мене до себе: «Чому ти вийшов у шторм на палубу?» Я й сам пояснити не міг... Тоді капітан сказав: «Доповім про твій вчинок у Москву. Ти врятував корабель і 120 чоловік екіпажу». Та я ніяких нагород не хотів, а лише одного – у відпустку додому. У відпустку я таки поїхав, а нагороди за свій вчинок не отримав.

Після 5 років служби на флоті Іван Михайлович повернувся у рідне село. Одружився, разом із дружиною виховав двох синів – Валерія і Володимира. До самої пенсії колишній моряк працював у колгоспі будівельником.

– Орденів не заслужив, маю лише медаль «За доблесну працю» і як учасник бойових дій отримав кілька ювілейних медалей. Головне, що синів ми виховали хорошими людьми і внуків діждали – Дмитра і Катерину (їй 24 роки). Дмитро хоч і не моряк, а пішов по моїх стопах. Він на полі бою рятує людські життя, тому я його дуже поважаю! Наступного тижня внук знову поїде на Луганщину. Я впевнений: війна скоро закінчиться і Дмитро рятуватиме людей уже під мирним небом.

*Наталія ФЕДОСЕНКО,
квітень 2015 р.*

ТРИВОГИ, БОЛІ І НАДІЇ

Зірвавши з дерев оберемки останнього жовто-багряного листу, осінь враз повіяла холодом та розплакалася над землею дощами. Від того дощу в очах Тамари Миколаївни теж бринять сльози, але вона не має права плакати, бо так велів їй Ігор, коли мати відчинила двері лікарняної палати. Кожним своїм порухом, подихом, поглядом син промовив до неї: «Зараз, мамо, нам нідочого розводити мокроту, дякувати Богові, я живий. Це головне!». Підходячи до ліжка, вона відчувала, як, мов маятник, вистукує у грудях серце. Стримуючи почуття, боячись завдати болю синові, Тамара

Миколаївна припала вустами до його гарячої щоки і легенько обнявши за плечі, тихо промовила:

– Ми, синку, ледь не розминулися. Я вже налаштувалася їхати в Харків, коли загребляни принесли звістку, що тебе переправили до Чернігова.

Після лікування в госпіталях, де з тіла Ігоря Бедулі вийняли кілька осколків, а один розміром з п'ятикопійчану монету так і залишився в бедрі, хірурги побоюлися його чіпати, бо був і досі залишається ризик втратити ногу. Бійцєві дали п'ятнадцять днів на реабілітацію, написавши у документі «придатний для подальшого проходження служби». Десятки разів перечитала Тамара Миколаївна папірець з тим написом і ніяк не могла збагнути, як її дитина, припадаючи на ногу, з перебитою перетинкою у вусі, знову водитиме танк. На материнські нарікання ще у шпиталі лор, ніби заганяючи під ніготь жінці голку, байдуже промовив: «На ліве вухо ваш син чує, тож команди зможе виконувати».

З дошкільного віку Тамара Миколаївна виховувала Ігоря самотужки. Ще коли був живим її батько Микола Порфирович, він привчав внучка до праці. Ігорьок то водички дідусю принесе, то накладе у грубку дров. Разом вони частенько обходили господарство. З-поміж живності улюбленцем малюка був великий білий пес Топік. Щоправда, мамі собака не дуже подобався, занадто

гавчав, проте малий з ним добре ладив і щодня слідкував, аби Топік не голодував. Після похорон батька осиротіла дочка відвела сина до навчально-виховного комплексу «Загребельська школа-сад», там хлопчик відразу здружився з дітками. Мати ж з головою поринула у вир буденних клопотів.

Як тільки малюк приходив з садочка, він ні на крок не відступав він неньки. Вона йде в хлів доїти корівчину – і він, мов в'юнок, слідом, вона на городі поле грядки, – а поруч вовтузиться у картузику Ігорьок. Мати ховає на зиму дрова – й син несе кілька полінець.

Хлопцеві рано довелося мужніти і рано ставати господарем. Бувало, приїде Тамара Миколаївна взимку пізно з гімназії (жінка деякий час була там техпрацівницею) – в хаті натоплено, вода наношена, господарство попоране. Не можна сказати, що підліткові геть усе подобалося робити, особливо, коли до рук попадала сапка чи лопата, та, мабуть, він добре усвідомлював, що так треба, що матері самій не справитись, що він один такий у неї помічник і, зрештою, що без того городу, без тієї живності їм буде ще важче. Як і кожному хлопцеві, Ігореві хотілося погуляти, порибалити, мати якусь копійку на кишенькові витрати. Отож, починаючи з сьомого класу, під час літніх канікул, Ігор ходив зі своїми нерозлучними товаришами Артемом Кугуком, Олександром Кузьменком, Юрієм Стельмахом, Андрієм Тихієнком на заробітки до Анатолія Дідовця у сусіднє село Філонівку. І коли іншим дітям батьки купували або ж дарували мобільники, то перший телефон Ігор придбав за свої кровні, зароблені на пилорамі кошти.

З першого і до останнього дня навчання хлопця у школі Тамарі Миколаївні не довелось жодного разу сидіти з сином над зошитами і книжками чи змушувати його робити уроки. Звичайно, вона цікавилася і успішністю, й тим, з ким він товаришує, і що в нього новенького, але до навчання син брався сам, без будь-яких нагадувань.

Після закінчення ним 9-го класу до матері закрадалася думка відправити Ігоря здобувати робітничу професію – як-не-як у місцевому професійному аграрному ліцеї, окрім спеціальності, ще й дають стипендію. Проте син на поліг: «Буду продовжувати навчання у гімназії». Згадує учитель математики Любов Котляр:

– Він був ввічливим, кмітливим, вихованим, коректним, уважним учнем. Завжди подавав дуже гарні логічні ідеї у розв'язанні задач. Однокласники поважали хлопця за знання – саме поважали, а не заздрили.

– Я безпосередньо не вчила Ігоря, та можу додати ось що, – приєдналася до розмови філолог Марія Огієнко. Коли Тамара Миколаївна перебувала на лікуванні у хірургічному відділенні райлікарні, Ігор сам вдома топив піч, справлявся з короною, годував гусей, поросся, встигав на уроки, провідував маму, а ще з великим задоволенням, маючи артистичну натуру, брав активну участь у драматичному гуртку і в «Наталці Полтавці» грав Возного. Пам'ятаю,

як він говорив: «У житті може все пригодитися». Згадую і такий випадок: моя донька у шостому класі спускалася зі східців, діти її штовхнули, вона впала. Ігор знайшов винного, привів його і наказав просити вибачення. Це не просто хлопець та й годі, це хлопець з великої літери. Я впевнена: коли хто з дівчат з'єднає з ним свою долю – буде щасливою.

– Хочу у всьому підтримати колег, – продовжує класний керівник Олена Лисенко, – з-поміж однокласників Ігоря вирізняла надзвичайна скромність, доброта, відвертість і щира посмішка. Ще коли був гімназистом, у ньому відчувалася особистість – неповторна, розсудлива, цілком сформована доросла людина, здатна піклуватися про інших, брати на себе зобов'язання, відповідати за свої вчинки.

Незабаром для Ігоря прозвучав останній шкільний дзвоник, і мати з сином постали перед нелегким вибором – чим йому далі займатися. Атестат у юнака гарний, однак сімейні статки дозволяють лише зводити кінці з кінцями. Саме тоді й відбулася розмова Тамари Миколаївни з директором гімназії Валентиною Грищенко:

– Розумію ваші материнські переживання, – сказала Валентина Василівна, – вам буде нелегко без такого помічника, але потрібно думати про майбутнє сина. Він здібний, обдарований, не тримайте його біля себе, нехай поступає до інституту. Повірте – все буде добре!

Пізніше Тамара Миколаївна з вдячністю згадувала цю розмову. Валентина Василівна ніби напророкувала – Ігор став студентом аграрного факультету Чернігівського інституту економіки та управління і отримував державну стипендію. Через п'ять років він успішно закінчив вуз, щоправда, роботи в районі за фахом не знайшов, тож влаштувався на одну з баз обласного центру й чекав призову до армії. Юнак давно мріяв стати захисником Вітчизни, ще зі школи загартовувався, накачував м'язи, займався гирями, однак під час проходження медкомісії йому дали категоричний відбій. Таке рішення було приголомшливим. Ігор ходив, наче сам не свій. Дуже переживав. Єдине, що вселяло надію досягти мети, – подати документи на контрактну службу. Збирав їх понад два місяці, й врешті-решт у січні 2013 року трирічний контракт – підписано. Солдат служить у Гончарвіську в першій танковій бригаді. Спочатку отримує спеціальність навідника гармати, потім – механіка-водія танків. Йому до вподоби військова дисципліна, та й з однополчанами Ігор з першого дня знайшов спільну мову.

На вихідні він завжди приїздив додому в соє рідне Загребелля, але не у військовому обмундируванні – не любив хизуватися. Маючи постійний зарібок, юнак тепер отримав можливість допомогти матері не тільки своїми вправними руками, а й матеріально. Коли ж Тамара Миколаївна скучала за сином, набирала знайомий номер мобільного, перекидалася з Ігорем кількома словами, і від того втома, що накопичувалася за день в натрудженому тілі,

покидала жінку, відчувався неймовірний приплив сил – їй є про кого думати, є заради кого жити.

Так минали дні й місяці. Одного разу, було це в червні, Ігор приїхав додому з одним рюкзаком, в який, окрім продуктів, нічого не поклав. Матері здалося це дивним, та він заспокоїв: «Я їду в частину». Тамара Миколаївна, як завжди благословила дитину в дорогу і почала чекати вістей. Вони не забарилися. Невдовзі зателефонували з Атюши Коропського району. У слухавці почулося:

– Ви знаєте, де наші діти?

– Як де? У Гончорівську, – спокійно відповіла Тамара Миколаївна матері Віталія Матвієнка, з яким Ігор знімав квартиру.

– Діти наші воюють.

Від звістки, що пролунала, мов грім серед ясного неба, у неї підкосилися ноги і похололо всередині. Тамара Миколаївна слідкувала за подіями на Сході, добре знала, що там ллється кров, що тисячі таких же, як і в неї Ігор, синів захищають Україну від озброєних бандитів-сепаратистів, від агресії з боку Росії, але надіялася: от-от все втихомириться, війну вдасться приборкати й все піде мирним шляхом. Тепер в її голові, мов бджоли, роїлися різні думки. Гарних була тільки жменька, погані ж насувалися чорною хмарою. Відганяючи їх, мати падала на коліна перед образами і просила святих вберегти її кровиночку. Щовечора очі жінки були прикуті до екрана телевізора, до повідомлень з Донбасу, де йшла війна, де вбивали, калічили життя, руйнували будівлі і просили про допомогу. Якщо з сином все гаразд, тішила себе, він обов'язково подасть звістку. Рівно через три тижні Ігор обізвався, та де воював, не говорив. Просив дуже не хвилюватися – він здоровий, у нього все в порядку. Наступне спілкування з сином теж відбулося через три тижні. На фоні розмови чулися вибухи і постріли.

Потім було тривале мовчання, син не подавав жодної звістки. Надворі ж спекотний серпень, пасічники качали мед, у церквах святими мак та яблука, люди масово взялися збирати зернові та копати картоплю. Роботи хоч відбавляй, тільки руки Тамари Миколаївни ні за що не могли братися. Вона і в райвійськкомат збігала, і до Віталія Сініцина керівника благодійного фонду «Громадська солідарність» звернулася з проханням допомогти розшукати сина. Село все загуло, пішли чутки про полон. Безсилля щось дізнатися запускало у душу матері нестерпні пазурі болю. Благала тільки про одне – почути його голос. Щоб хоч якось розвіятися, вона пішла копати картоплю. Через деякий час навідалася сусідка, подала записаний на аркуші номер і сказала, щоб по ньому передзвонила. Номер був не Ігорів та голос почула синів.

– Мамо, я в госпіталі у Харкові. Мені зробили операцію. Зараз знаходжуся в реанімації. Тобі не потрібно сюди їхати.

Всю ніч Тамара Миколаївна не зімкнула й на мить очей. Вона плакала і водночас раділа. Вранці пішла на роботу (нині Тамара Миколаївна працює в

ПрАТ «Еліта») і про все розповіла колегам, які переживали разом з нею. Вони швидко зібрали на дорогу гроші, вдома жінка налаштувала валізи. Але поїхала не до Харкова, а до Чернігова.

Тоді ж в Інтернеті з'явилося оголошення про збір коштів на лікування Ігоря. На біду в першу чергу відгукнулися друзі, однокласники та знайомі хлопця, не залишилися осторонь і органи влади.

Пізніше у виписці Тамара Миколаївна прочитала, що 26 серпня в селі Хрящувате поблизу Луганського аеропорту відбувся бій. Вперше сина поранено о 10-й годині. Друге поранення стрілецькою і артилерійською зброєю він отримав о 13-й. Медична допомога була надана о 16-й годині.

Як і що сталося у тому бою, Ігор матері не розповідав. Можливо, це й правильно, по-чоловічому. Мати ж не хоче ятрити йому ще не загоєні рани – він і так настраждався. Однак здогадується – при таких пораненнях сам з танка вибратися він би не зміг, можливо, тоді й зовсім втратив свідомість, і хтось допоміг синові. Хто б він не був, жінка вдень і вночі буде молитися за цю людину і за свого сина та не покидатиме надії на повне одужання Ігоря, яке можливе лише у клініках Києва, і для чого потрібні як кошти, так і знайомство.

– Влада у нашій країні змінилась, – стверджує жінка, – але не змінилась стара бюрократична система.

Ще до виборів Тамара Миколаївна заверталася за допомогою до кандидатів в народні депутати України Анатолія Євлахова, Володимира Трофименка. Допомогти пообіцяли обидва, тільки після 26 жовтня. Час плине швидко, п'ятнадцять днів, дані Ігорю Бедулі для реабілітації, скоро минуть. Якщо обіцянки кандидати роздавали тільки заради місця в парламенті, Ігорю Володимировичу знову доведеться вдягати військову форму. Відмовлятися він не буде, бо не вміє, бо на таких вірних своєму обов'язку та присязі синах тримається Україна. Прикро тільки одне – чи справедливо це?

*Валентина ТРЕЙТЯЧЕНКО,
листопад 2014 р.*

ПОВТОРИВ ПРАДІДІВСЬКУ МОЛОДІСТЬ

Обидва прадіди мобілізованого ічнянця Михайла Безсмертного Микола Якович Кадюк та Михайло Данилович Голік «нюхали» порох Першої та Другої світової війни. А сьогодні їх правнук, разом зі своїми побратимами, захищає українську землю від російських бойовиків у гарячих точках Донеччини та Луганщини. З райвійськкомату 29-річного Михайла Безсмертного мобілізували 31 березня у військову частину Гончарівського (військова спеціальність – оператор-навідник БМП). Після навчання місяць перебував у Тупичеві Городнянського району – на кордоні з Росією та Білоруссю, а на

початку липня – відправили на Луганщину – в зону АТО. Михайло служить у реактивному дивізіоні першої танкової бригади – обслуговує системи «Град». Разом з ним боронять Вітчизну від російських агресорів і земляки-побратими Олександр Сироткін, Олександр Юрченко та Володимир Кузьменко. Їх батальйон неодноразово брав участь у бойових виїздах на Дмитрівку, Щастя, в село Весела гора Слов'яносербського району. За словами Михайла, їхній водій називає себе «кучером пекельної повозки» – маючи на увазі машину «Град».

На сході України Михайло побачив справжнє обличчя війни: зруйновані міста і села, понівечені тіла вояків, розбиту техніку. Він розповідає, що відкритої агресії до наших силовиків місцеве населення не проявляло, та все ж сторонилося. Але останнім часом більшість з них змінили ставлення до української армії: допомагали харчами, одягом.

Нещодавно наш земляк побував на десятиденному відпочинку у родинному колі і знову повернувся в зону АТО. Після п'яти місяців армійської служби – незвичною здавалася йому домашня тиша... Каже, ніколи не думав, що доведеться зустрітися з прадідівською юністю і захищати Україну зі зброєю в руках.

– Сьогодні відчувається ще більша агресія з боку Росії. Найбільше російські бойовики полюють на системи «Град». Часто обстрілюють нашу бригаду з «Градів» та «Ураганів», – розповідає про воєнні будні Михайло Безсмертний. – Це справжня війна, щодня гинуть хлопці, багато поранених, контужених. Блокпости і колони українських солдат постійно обстрілюють. Бійці виснажені, фізичне навантаження велике. Спимо де прийдеться: у наметах, машинах, бліндажах, інколи взагалі не спимо, доводиться відстрілюватися. За два місяці я спав на ліжку лише п'ять ночей. Ті, хто їдуть на передову, вдягають розпіз-

навальні пов'язки, бронезилети у нас є. Хлопці з передової кажуть, що наш офіцерський склад здає своїх солдат. Нам не потрібна ця війна, її доба обходиться українцям у сім мільйонів гривень. Хлопці хочуть додому, хочуть миру і стабільності в країні, щоб не страждали мирні люди, не хвилювалися рідні.

Нині боєць згадує і влучні настанови Олександра Лали, який разом з мамою Любою Іванівною виховував його з трирічного віку, і якого Михайло називає батьком. Тепер солдат розуміє, що все треба робити чітко і вчасно, як навчав ще в дитинстві батько – учасник бойових дій в Афганістані. Незадовго до відпустки, після бою на Веселій горі, Михайло написав вірша. До речі, він є членом літературного об'єднання «Криниця».

З бабусиних вуст

Про бойовий шлях прадіда Миколи Кадюка Михайлу Безсмертному розповідала бабуся по маминій лінії Анастасія Михайлівна Кадюк. Він був мінометником. Велику Вітчизняну війну пройшов нелегкими й кривавими дорогами аж до самого Берліна. За свої подвиги мав багато нагород. Додому повернувся у 1946 році. У мирний час працював ветлікарем.

Другий прадід – Михайло Данилович Голік – теж з Іржавця, 25 років перебував у рекрутах. На початку Першої світової війни, у серпні 1914 року, його мобілізували на фронт. Війна стала важким випробуванням для українського народу. Це було протистояння двох військово-політичних блоків європейських держав – Антанти (Англія, Франція, Росія) та Австро-німецького блоку. На українських землях відбувалися жорстокі бої. Українці змушені були воювати на боці російської та австрійської армій, за чужі інтереси і вести братовбивчу війну. Перша світова війна сприяла росту національної свідомості. В одному з боїв Михайло був поранений в руку. Тому вже на Другу світову війну його не призивали.

Тож пам'ятаймо, на якій героїчній землі ми живемо. Нехай сила цієї землі допомагає долати труднощі, яких у нашій країні, на жаль, ще багато. Віримо у вас, захисники! Слава Україні!

***Наталія ЄПІФАНОВИЧ,
вересень 2016 р.***

МОЛИТВА ЗА СИНА

Олександр Білоусов повернувся додому у квітні, адже його мобілізували в АТО 21 квітня минулого року. І у мами Алли Михайлівни від невимовного щастя завмирало серце: її дитина, синок повернувся живий і здоровий, чесно пройшовши усі воєнні випробування. Вона молилась за сина весь рік разом з родиною. Скільки разів на день мати повторювала ту особливу молитву за воїнів, яка ще у часи Другої світової виводила захисників з жорстоких боїв цілими і неушкодженими. Свого сина навчав порядності і чесності і батько Валерій Вікторович, майор запасу льотчик-інструктор, який літав на винищувачах у Сирії. Він казав так: будь чесним і порядним, тримайся, і все буде добре.

Так і сталося, кулі лише торкнулися Олександра, він вийшов з Дебальцівського котла та ще з великої кількості випадків довгого шляху військової небезпеки. Сватово, Біловодськ, Городище, Ільїнка, Колесниківка, Тепле, станиця Луганська, Щастя, Орехове у Луганській області, потім Донецька – селище Луганське, Вуглегірськ, Дебальцеве, Артемівськ, нарешті Зайцеве – і демобілізація.

Служити зв'язківцем у нашій армії – це не завжди тискати на кнопки. У більшості випадків це під обстрілами, як у Другу Світову, розмотувати катушку з кабелем і встановлювати на його кінцях телефони. Щоб розповісти про весь воєнний шлях, який пройшов Олександр Білоусов у зоні АТО, потрібен роман, або хоча б повість. Тому зупинимося лише на кількох епізодах.

Ільїнка

У Малій Ільїнці хлопці з 13-го батальйону вперше по-справжньому відчували, що таке війна. До того вони вдало наступали. Ну, літала розвідувальна техніка, але якось напряду стикатися з ворогом не доводилося. А тут дійшли до самого кордону з Росією – він був за 700 метрів. Кругом заповідна зона – дерева чудові, звірі, у чистій кришталевій річці риба стоїть. Через ту річку противнику треба було зробити переправу, щоб поставляти снаряди та техніку. На заваді став 13-й батальйон, який, як територіальний, мав підтримувати прикордонників. Після першого серйозного обстрілу хлопці ще навіть не зрозуміли, що воно таке. Повиходили з бліндажу, стали роздивлятися воронки від снарядів. Зрозуміли, що діло погане. Стали конкретніше укріплятися. Копати бліндажі. Почали зводити до обстрілів. Та все ж жорстким вогнем їх з позицій вибили.

Відступали невеличкими групками по лісу. Пролетіли безпілотники, а потім через кордон прийшов гвинтокрил. Завис у повітрі, кажуть через гучномовець: «Ну що, подобаються вам, наші подарунки? Так отримуйте.» Повисів. Хлопці лежали тихенько, себе не видали, він повернувся назад. Тоді піднялися і побігли далі. «І кажуть, що там немає російських військ, – констатує Олександр. – Це просто брехня.»

Потім за допомогою прикордонників, серед яких були і городнянці, позицію повернули. Тримують її і досі.

Тепле

Обороняючи Тепле, хлопці з 13-го вже окремого мотопіхотного батальйону поставили в степу багато розтяжок з сигнальними ракетами. До того ж у них вже на той час виробився тонкий слух: вони чули як коти бігають і зайці. Слух став одним з головним видів їх захисту. По периметру стояли зенітки, і як виявилось, до однієї з них зовсім близько підійшли диверсанти. Вони хотіли вирізати зенітників, захопити установку. А тоді вже з нашої ж зенітки розстріляти весь штаб. Така у них була тактика і стратегія. Але не вдалося. Олександр був у патрулі з товаришем, теж зв'язківцем Валерою Хлопотовим з Чернігова. Стояли разом. Десь у дві години вночі спрацьовує сигнальна ракета, а тоді – пушки і зенітки. Було так: зенітники почули – рухається щось. Вони подумали: чи заєць, чи кіт. Кинули грудку землі, а диверсанти вирішили – граната. Підхопились, побігли і зачепили сигнальну розтяжку. Як вони прийшли до зенітки, нічого не зачепивши – невідомо.

Стріляли по диверсантах, але ті втекли у степ. Військові знайшли потім тільки рюкзак, де диверсанти лежали, великі чохла від чеченських ножів, накидки, які ховають від приладів нічного бачення, продукти, указки спеціальні лазерні. Останні показують крапку, куди треба бити. Сидить, наприклад, навідник десь у селі, а диверсанти – у степу. Кілька днів лежать, виглядають у бінокль, увечері показують указкою – туди. Люди і не бачать на об'єкті, що на них вказують. Лазер показує дуже далеко і променя самого не видно. Тільки – крапка. А якщо коректувальник хороший, то він цю крапку у себе на карті позначає одразу.

Там же, у Теплому, згоріла командно-штабна машина Олександра. Був обстріл і пряме попадання з Граду. Олександр якраз повертався з відпустки. Дзвонять хлопці о 6-й ранку і кажуть: «Усе, Сашко, немає твоєї машини. Пряме попадання.»

Станиця Луганська

Населення усе виїхало. Людей практично нікого там не було, тільки одна сивенька бабуся з «кравчучкою» через наш блокпост все ходить і ходить. І почались обстріли з міномета. Два тижні поспіль день через два – обстріляють і тиша. А потім знов – обстріл – хоч годинник перевірять. Всю станицю

Луганську військові обходили – нічого. Тільки бабуся ходить. Чому вона ходить? Магазили ж не працюють, нікого ніде нема. Олександр з товаришами на блокпосту їй каже: «Бабуся, давайте ми вам допоможемо.» Відповідає: «Ой ні, внучата, спасибі.» І так вона ходила. А ж поки Іван Томилко, який потім загинув, відкрив «кравчучку». А в ній – снаряди до міномета. Поїхали до бабусі додому, а там у дворі міномет стоїть. Дід у роки Другої Світової класним мінометником був і зброю зберіг. Бабуся підвозила діду снаряди, і тільки починало сутеніти – міномет працював по нашому посту. У лісі був прихований бліндаж, туди завозили снаряди, а бабуся доставляла їх до діда. Забрали їх розбиратися в СБУ, навіть наручники не вдягали. І повезли. У станиці Луганській діда з бабусею більше не було. І мінометних обстрілів теж не було.

Городня

Війна не хоче відпускати Олександра і зараз. Він пригадує:

– Форма висить як пам'ять. Скільки їх погоріло... Мені й досі Євген Кравченко сниться. Йому 18 років було. Тоді у Вуглегірську погріб, де вони були, прямим попаданням з танка накрило. 8 чоловік загинуло, нічого не залишилось. Приходить, розмовляє. Добре що з собою не кличе...

На наших очах у Донецькій області загинув начальник розвідки. Ми поверталися з далекого посту, і саме почався вечірній обстріл. Начальника розвідки вибуховою хвилею в стінку кинуло, ще й два осколки влучило. Така зброя те пер...

У Вуглегірську загинула більша частина батальйону. Забрали тіла сепаратисти. Тіло залишається і з ним документи та телефон. Вони набирають сестру Вані Хоменка з Чернігова і кажуть: якщо бажаєте забрати тіло, маєте приїхати і через волонтерів передати 2 000 доларів. І збирали ці дві тисячі доларів усім миром, усім Черніговом. Сестра Вані приїхала, через волонтерів передали тіло по обміну. Це ще невелика сума, і по 10 000, 20 000 вимагали.

Наші ж полонені, повернувшись, майже нічого не розповідали. Тільки очі в них страшні були: багато доводилось працювати: мішки з піском тягати гуманітарку розвантажувати...

У Вуглегірську, коли нас звідти вибивали, ми сиділи у бліндажі три доби. Вибили, Дебальцево віджали... Всі уходили – хто за дзеркало тримався, хто за дверцята...

Я ніколи не думав, що у нас в Україні може таке бути. Років два тому сказали б мені, сказав би – та ерунда! Нічого у них не вийде. Вони думали армія слабенька, не очікували, що її народ так підтримає. Дуже важливими були підтримка родини, товаришів, волонтерів. Спасибі усім. Це й допомагало нам витримати, встояти.

*Анастасія НЕМИРОВА,
серпень 2015 р.*

ПОЗИВНИЙ БУВ «ЛУНА»

Сільське кладовище недалеко від двору Бондаренків. Туди вони тепер ходять і ще довго ходитимуть щодня. 16 серпня тут пролягла остання земна дорога Валерія Бондаренка – офіцера Збройних Сил України, котрий загинув в АТО. Поховали поруч з батьком – ліквідатором, якому радіація за боротьбу з нею відплатила невиліковною хворобою, забравши його у 2011-му.

– Якби хто сказав: як тепер жити? – плаче удова й осиротіла мати. – Чого від нашої сім'ї такий борг Батьківщині? За що?..

Та, попри її розпач, дивуєшся силі цієї жінки...

Через радощі й через муки

Микола Олексійович пішов у Чорнобиль одним з перших – в армійському строю. Перед очікуванням «дембелем». Рівень всмоктаної радіації був задокументований, та от якось трапилось, що залишився без чорнобильського посвідчення. Тим не дуже переймався.

– Нащо воно – ходіння по муках через бюрократичні кабінети? – казав дружині. – Без пільг обійдемося – самі на все заробимо...

Він був працелюб, життєлюб і покладався завжди тільки на власні сили. Фізрук та воєнрук збирав дітей і підлітків у гуртки, секції, кликав до власноруч облаштованих спортзалів. Та Чорнобиль нагадав про себе через двадцять з гаком років. За життя вони удвох із Вірою боролись, як могли. Тому, видно, замість «запрограмованих» діагнозом восьми місяців прожив майже чотири роки. І фактично до останнього працював у школі.

Вже після перших сеансів хіміотерапії, за які (без посвідчення ж!) довелося платити тисячі, казав дружині:

– Ходи, Віро, по муках через бюрократичні кабінети. Не заради мене – заради себе...

Віра Василівна правди добилась. Але скільки ж помотали нервів?!

В останні місяці Микола Олексійович взявся за якісь креслення, розрахунки. Техніку любив завжди, а конструкторський талант наче й не проявлявся. Якість літальні апарати?..

На німе запитання дружини відповів напівжартома:

– Місяцеліт. Ось скоро полечу на Місяць...

А перед тим, як відлетіти у вічність, сказав:

– Хороших синів ми з тобою виростили. Справжніх мужчин. Ти бережи їх тут, а я берегиму їх там...

Щоб боронити Україну

А для синів було дуже важливо, що батько – не тільки вчитель, а й офіцер запасу.

За приклад був і дядько – кадровий військовий. Валерій з Іваном і мріяли про військовий вищ, офіцерську виправку, військові маневри. Чи мали гадку про війну?..

Валерій ніби квапивсь жити. До школи його віддали ще у неповні шість – до першого класу вже «доріс». Отже, уже у шістнадцять став курсантом Академії сухопутних військ, що у Львові. Невдовзі туди вступив й Іван (у них різниця у віці – рік і чотири місяці). Тільки молодшому довчитись не довелося: комісували через недугу. І тоді пішов він до Чернігівського педуніверситету.

А Валерій після академії служив у Яворові. У частині знайшлась робота й для молодого дружини Тетяни. Народилась донечка, тато захотів назвати її Еліною. Скільки щастя було!.. І те, що служба займала у молодого офіцера забагато уваги й часу, не дуже гнітило. Кому ж не потрібно серйозного, відповідального чоловіка?.. Якби ж не війна!..

«Синочку, бережи підлеглих!»

Хто точно скаже: коли почалась та неоголошена війна на Донбасі? Для Бондаренків з 14 березня, коли Валерія перекинули на охорону українського кордону на Сумщину. А з 28 травня – у самісіньке пекло, яке ми називаємо зоною АТО.

Таня з дворічною донечкою приїхала на батьківщину (вона родом з Новгород-Сіверського, дівоче прізвище теж Бондаренко). Гостили то в своєї мами, то в чоловікової. Разом якось легше було чекати.

Під командуванням Валерія була рота (його спеціальність – керівництво механізованими підрозділами). Коли зв'язувались телефоном, Віра Василівна завжди просила:

– Синочку, ти бережи підлеглих! У них же теж матері, дружини, у когось дитинка, як наша Еліночка...

– Бережу, мамо, бережу...

А після бою, де їх частина понесла втрати, Валерій доповів матері:

– Мої – всі живі, не хвилюйся. Правда, є поранені...

Розмовляли зазвичай увечері. Віра Василівна виходила з хати, спілкуючись із сином, дивилась невідривно на Місяць.

– Позивний у нього був такий красивий – Луна. Я часто у мобілці чула, як кличуть по рації «Луна, Луна...» Наша розмова на тому уривалась.

Вся сім'я так і прикипала до екрана, коли йшли новини на українських каналах. Тричі і свого сина, чоловіка, тата бачили.

Вперше – як піднімав український прапор над звільненим Лисичанськом. Потім подзвонив, попередив: «Дав інтерв'ю телебаченню. Дивіться».

– Але ми були розчаровані: говорив у мікрофон, відвернувшись від камери. На наші претензії відповів коротко: «А хіба ж я кінозірка?..»

Серце материне співало, коли чула, як ввірвавшись з ротою у Сіверськ, її син одразу ж з хлібом і водою побіг до підвалів, сховищ – до людей, що там переховувались. А в іншому місті їх зустріли хлібом-сіллю, цукерками. Тільки недовгою була радість. Заговорила зброя терористів – і Валерій дав наказ: назад, у підвали!.. Тепер родина знає, що любили підлеглі їхнього Валерія, а командири поважали, шанували. Казали: «Яка не скрута – у Бондаренка порядок, стабільність»...

...Життя обірвалось під Новосвітлівкою Краснодонського району (це на Луганщині). Осколок міни влучив у шию, перебив артерії, знівечив обличчя...

– Пече думка: а якщо смерть не була раптовою? Якщо мучився? – плаче мати. На останній «офіційній» фотокартці на погонах – три лейтенантські зірочки. В зоні АТО став капітаном.

Їм розповіли, що невтійно плакав комбриг: «Бондаренка замінити ніким...»
15 жовтня йому б виповнилось 25...

«Жодна війна не обходить нашу родину...»

Є запитання, яке приречене залишатись риторичним: чому війна забирає найкращих?

– І скільки можна нам платити борг Вітчизні? – схлипує Віра Василівна. – За що така несправедливість? Чому жодна війна не обходить нашу родину? Ну хай діди гинули у Вітчизняну. Так і брат же пройшов через Афганістан, сестрин чоловік – вісім місяців в Іраці... Він мені й моему покійному чоловікові – наче брат... Тепер він там, на Донбасі... Приїздив, до речі, поховати свого племінника й хрещеника.

– Думала, що хоч ця війна пожаліє Бондаренків. Так де вже там! Обох на фронт...

Так, вона довго не знала, що й Іван під вогнем, в окопах. Він пішов до армії в попередню мобілізацію. Добровольцем. Місяць молодший лейтенант Іван Бондаренко командував взводом у «Десні». А ще місяць – там, на гарячому українському Сході, старшим стрільцем...

– Ні, не все показують по телевізору, що там коїться, – каже Іван. – Насправді, терористи залишають по собі страшніші руїни, ще через дужчі страждання проходить місцеве населення...

Іван тепер у відпустці, яку надали у зв'язку з братовою загибеллю. Гостює і його брат Ігор – столичний студент-юрист. А ще один, Олександр, миротворець, от-от повернеться з Косово. У ЗМІ пройшла інформація, що вони, 123 українських воїнів, загартованих миротворців, підуть у зону АТО. Де Сашків батько, Іванів дядечко.

По-правді, й не думалось, що в тихій, мирній Попівці є така сім'я, що дала Україні і світові стільки захисників.

Тільки ж у матері те незагойне, як рана, запитання: за що? І хто підкаже, як жити далі?..

Сон, марення чи гірка дійсність?

Валерій не сниться. Приснилось чи, може, примарилось інше. От заносять у хату домовину – звідти, з війни. А в ній не син, а Микола. Піднімається й каже їй:

– Це страшенна помилка сталась. Мав бути не він, а я. Було ж домовлено... Сон чи марення? Не збагне...

А, може, в нашому житті, в Україні, на всій планеті так все сплутано, що й вищим силам не зрозуміти: що й до чого? Тим паче, за що кару несем. Ні, не повинна Україна страждати. Ми ж ні на кого не нападали, ми ж справді – мирний, роботящий, добрий народ. Ми – на своїй землі.

У Попівці – розбід в умах, на україно-російські стосунки погляди різні.

– Але, що б не казали про якесь там братерство, я ніколи не забуду, чиею зброєю убито мого синопка, тата моєї внученьки. Микола мій, був би живий, за п'ять хвилин би пояснив усім, що зі зброєю Україна сьогодні відстоює. У нього б вийшло!..

...Віра Василівна й тепер виходить щовечора у двір, як зійде Місяць. Вона дивиться на нього – і обривається серце, що Валерію вже не подзвониш. І Луна по рації вже ні до кого не озветься...

Слава Україні! Героям слава!

*Галина НЕЗАБУДКО,
серпень 2014 р.*

В ДОНЕЦЬКОМУ АЕРОПОРТУ ПОРANIЛО НАШОГО ЗЕМЛЯКА

...Вони їхали на розмінування Донецького аеропорту. Екіпаж машини вже перебував неподалік, як раптом окупанти з «Градів» відкрили безпощадний вогонь. Українські солдати почали ховатися за свою броньовану техніку. Машину підірвало – розбило гусениці. Один з осколків влучив прямо у правицю нашого земляка Олександра Бороліса. Чоловік отримав проникливе поранення.

Олександр має кілька мирних будівельних професій, відмінний зварювальник. Ось тому його високо цінували в Києві, де працював на великих будовах. Коли зварювальники були дуже затребувані в Білорусі, влаштувався на вахтову роботу: трудився по два-три тижні в сусідній державі. А восени торік отримав повістку, прибув до військкомату. За лічені дні майбутні воїни дісталися до Львівської області. В одному з тренувальних центрів Олександр і проходив навчання. Командири казали: «На Сході України потрібні бійці таких військових професій... Чекає інженерна техніка. Будете обслуговувати, забезпечуючи надійність». У подробиці не вдавалися.

Броньована машина розмінування зі спектралом допомагає колонам БМП, автомобілів безпроблемно просуватися, щоб не «нарватися» на потужні міни. «На війні – це щось значно більше, ніж просто техніка, вона дає надію і впевненість...» – говорять між собою командири та ті, хто на цьому знається. Саме таку машину з воїнами-товаришами обслуговував наш земляк Олександр Бороліс. «Велику роботу» здійснювали нею, щоб не гинули наші солдати, не знищувалася і не виходила з ладу дорогоцінна техніка та військовий інвентар. А це дуже дратувало ворога. Отже, сепаратисти і російські найманці на нашу машину оголосили полювання. Намагалися розшукати і знищити.

Якось восени до одного з населених пунктів, яке за десятки кілометрів від столиці шахтарів, відважний екіпаж машини розмінування привів на місце розташування велику колону техніки. Потім вони мали відійти, щоб забезпечити прохід наступних підрозділів, але уже на інші – віддалені позиції. Екіпаж намагався замітати сліди. Пересувалися запасними дорогами, використовували об'їзні, небезпечні, шляхи. Хлопці дуже ризикували. І коли від'їхали кілометрів з шість-сім, за ними ув'язалися дві ворожі броньовані машини. Українські військові, котрі спостерігали за цією погонею, були неподалік. Відкрили безщадний вогонь (знали, як цінується на війні машина розмінування) і одну ворожу «беемдешку» відразу ж вивели з ладу. А ось друга, хитро сховавшись за лісосмугою, продовжувала погоню. Випущені сепаратистами боеприпаси рвалися за півметра-метр від неї. Та екіпаж, майстерно маневруючи, зумів віддалитися. А потім, зайшовши до «зеленки», швидко замаскувався. Як тільки не

шукав її ворог – проїжджали притишено вперед і назад, прострілювали гущавини, ходили п'яночі і озвірілі десантники – тільки броньовану «укропівську» знахідку так і не виявили. Матюкаючись, рушили у зовсім інший бік. Були й інші погоні за машиною, до складу екіпажу якої входив Олександр Бороліс. І кожного разу для найманців, які знахабніло топчуть нашу українську землю, вони закінчувалися безуспішно. А цього разу, коли відважні воїни їхали на розмінування до Донецького аеропорту, окупантам з «Градів» вдалось – таки частково її підірвати – розбило гусениці. Осколок влучив пряму у правицю нашого земляка.

В Олександра була велика кровотеча, її вдалося вчасно зупинити. Поранених вояків, серед яких був і наумівець Олександр Бороліс, відправили до найближчого госпіталю. Лікарі обробили рану, надали необхідну медичну допомогу. А в довідці написали «... поранення Олександр Бороліс отримав під Донецьким аеропортом». У наступні дні невелику групу «трьохсотих» відправляли до Дніпропетровська. До цього міста частіше привозять поранених, оскільки там краща апаратура, обладнання, високої кваліфікації медики. І Олександру порадили пролікуватися, бо осколочне поранення отримав досить серйозне. Прибув, направили до палати. А в ній (який збіг обставин!) зустрів земляка-наумівця Михайла Іллюшка, якого тут швидко поставили на ноги. На той час Михайло уже виписувався з госпіталю, а Олександр потрапив на його ліжко. Поговорили про все, що хвилювало. Пригадали село і своїх товаришів. Опісля Олександру лікарі порадили далі лікуватися у Чернігівському госпіталі.

Олександр відразу погодився. «Але, як же добиратися? У мене коштів нема, а дорога далека», – запитав. Його заспокоїли: «У нашому місті і при лікарні є надійні люди. Вони допоможуть усім необхідним. Не хвилюйтеся». За кілька годин до палати навідалися волонтери, привезли найнеобхідніше. А наступного дня увечері посадили його на поїзд Дніпропетровськ – Київ. Зі столиці до Чернігова Олександр їхав на маршрутному автобусі. Вже з Чернігова зателефонував до Наумівки дружині Юлі. Пізніше, у телефонному режимі розповідав, що приємно вражений тим, які наполегливі і уважні до воїнів – захисників волонтери зі Львівщини. Вони були шефами військового підрозділу, де він перебував у зоні антитерористичної операції. «Наше військове формування забезпечували усім необхідним: продуктами харчування, засобами гігієни, сигаретами. Привозили берці, шкарпетки, військовий камуфляжний одяг, інше».

Кілька тижнів перебуває наш земляк на лікуванні. У госпіталь 27 січня приїздила дружина. Багато про що говорили. А найбільше Олександра цікавило: «Як там Ванька, синок?». Взагалі, частенько згадує його, хлопчина у п'ятирічному віці багато що розуміє. А коли ще батько перебував на неоголошеній війні, все запитував: «Чи скоро приїде тато?». Мати з посмішкою відповідала, що невдовзі він повернеться

У зоні АТО в різних регіонах Донецької і Луганської областей Олександр Бороліс перебував у найгарячіших точках. Дружині не раз розповідав про відвагу і хоробрість своїх побратимів – автоматників. А ще чоловіка хвилює те, чому деякі люди не розуміють сьогоденних подій: «Ми їх міста звільняємо від окупантів, а вони «останніми» словами у наш бік. Іноді викрикували, мовляв, чого ви сюди прийшли, це наша земля. Ні, вона українська і належить державі України!».

Розповідав дружині і приємні епізоди: «Коли заходиш в окремі населені пункти, жінки вітали нас зі сльозами на очах. Називали рятівниками. Радувало таке ставлення. Бува, заходимо до магазину, люди пропонують свої картки, які гарантують знижку на товар, пропускають у черзі вперед. А найбільше запам'ятався випадок пізньої осені. Наша колона техніки входила до одного великого міста. Ми – попереду, тобто наша машина розмінування. Бачимо, на обочину вибіг маленький хлопчина, помахує українським прапорцем. А потім сховав його за пазуху. Аж сльози наверталися від побаченого.

Отже, є юні патріоти на Донбасі. І віриться, що їх немало...»

Віктор БОЖОК,
лютий 2015 р.

П'ЯТЬ ГОДИН ПРОРИВАЛИСЯ З ОТОЧЕННЯ

Петру Анатолійовичу Буйному повістку про необхідність з'явитися у райвійськкомат вручили наприкінці липня 2014 року. Вдруге він туди з'явився для проходження медкомісії. А 1 серпня разом з дванадцятьма іншими городнянцями він уже був у військовому містечку Десна.

Свого часу строкову службу в армії Петро Анатолійович відбував в Угорщині, у десантно-штурмовому батальйоні. Після повернення йому було присвоєно звання лейтенанта запасу.

– Кадрові офіцери таких, як я, називають «піджаками», – сміється він. – За весь час, доки був у запасі, жодного разу мене не призивали на навчання чи перепідготовку. А у Десні одразу призначили на посаду

заступника командира батальйону з виховної роботи. І до 9 січня 2015 року я був інструктором з вогневої підготовки. Словом, навчав мобілізованих стріляти з гранатометів.

Усі офіцери, які здійснювали підготовку мобілізованих у навчальному центрі, по черзі побували в АТО. Ніхто не відмовлявся. Петро Буйний теж.

– Приховувати щось від домашніх не було необхідності, – каже він. – Поставились з розумінням. Сказали: «Треба, то значить треба. А ми за тебе молитимемось». Отими молитвами, напевне, мені і вдалось пройти неушкодженим через полум'я війни.

10 січня Петро Буйний разом з групою військових опинились на передовій перед Дебальцевим. За 10 метрів від лінії фронту.

– Мене призначили командиром опорного пункту, який складався з трьох постів, – розповідає Петро Анатолійович. – Була гостра нестача кадрових командирів. До нас розташування було вже добре пристріляне. І ми ще чотири місяці не рухались з місця. Був негласний наказ – тримати позицію.

Разом з Петром Буйним під Дебальцевом опинились ще два городнянці. Один з них був снайпером, другий – теж офіцером запасу. Петро Анатолійович показує відео їхніх буднів. Похмура місцевість, поле з неприбраним соняшником. Нещасні дерева з посіченими осколками стовбурами і гіллям. Бліндажі, які час від часу затоплювало дощовою водою чи розталим снігом. Грязюка, яка намертво прилипала до взуття. Тут і там на відкритій місцевості – обгорілі остови машин.

– Харчів мали вдосталь – спасибі, вночі машинами доставляли, – каже Петро Анатолійович. – Волонтери до нашої позиції не доїжджали. Але дякуючи їм, ми харчувались не тільки кашами та сухпайками, а ще й варили сухий борщ. От з водою було дуже сутужно. Її катастрофічно не вистачало. Намагались збирати дощову – теж мало рятувало. Проблемою були і дрова. Пічки-буржуйки були, а з паливом проблема. Були у нас і бензопили. Та пиляти дерева було не можна – практично весь час ми вимушені були сидіти під землею, у бліндажах, бо обстріли не вщухали. Тільки-но з'являться на поверхні дві-три людини – і вже летить міна. Позивний нашої групи і мій особисто був «Панама».

Там у всіх були свої позивні – «Борода», «Медик», «Щербет», «Хоттабич»... Тільки потім ми з хлопцями зрозуміли, чому ми – «Панама». Бо коли б хто не запитав, по кому стріляють, відповідь була одна: «По нам»...

За той час, що група стояла на позиції, вогнем противника було знищено чотири бліндажі. Якимось Божим промислом, а хлопці вірили, що молитвами рідних, обходилося без людських втрат. Стріляли з усіх сторін. У середньому на територію позиції за день лягало 30-40 мін. А під час найбільш інтенсивного обстрілу нарахували – 96. Обстріл вели з мінометів і самохідних артилерійських установок.

– «Градами» нас не обстрілювали, – розказує Петро Анатолійович. – Занадто вже малу площу ми займали. Хоча «Гради» стояли у 3-4 кілометрах від нас, вони вели прицільний вогонь по Дебальцевому. У нас же зброї вистачало. Але тільки стрілецької. З техніки залишились тільки один БМП, який ми відремонтували, і один танк, який не міг рухатись. У крайньому випадку з нього можна було б здійснити 3-4 постріли... Слава Богу, не довелось. На нас противник не здійснював танкової атаки. А от піхотні були. Ми їх успішно відбили. Сепаратисти швиденько відійшли з втратами. Ми обійшлись знову ж таки без втрат. Мабуть, ще й тому, що з-під землі відстрілюватись все ж безпечніше, ніж іти у відкриту атаку. Та й так звані сепаратисти – це не «кіборги».

Побачене дало нам можливість зрозуміти, що воюють там здебільшого за гроші. У них відмінне матеріальне забезпечення – у кожного – мікротепловізор, термокостюми тощо. І гроші. Тому помирати за ідею у них бажання нема аж ніякого. Саме тому після трьох невдалих атак вони більше не робили спроб іти відкрито.

На запитання, чи воюють регулярні війська Росії на боці ЛНР та ДНР, Петро Анатолійович відповів без вагань:

– Жодних сумнівів. Після атаки вони залишили після себе убитих – так званих «двохсотих». Ми перевіряли документи у них. За посвідченнями, що у них були при собі, один виявився старшим лейтенантом військових сил Росії, другий – сержантом, а третій – просто солдатом. І ще. Україна програла інформаційну війну. Повністю. На окупованій території нема жодного українського

телевізійного чи радіоканалу. Тільки російські, ЛНР і ДНР. Он звідки розмови і переконання мирних жителів, що містечка і села обстрілювали українські військовики. Я бачив, як працює «Буратіно». Це страшно. У нас такого озброєння нема. І звичайний ЛНРівець чи ДНРівець хоч і зможе зарядити установку «Град», наводку професійно він не зробить нізащо. Це роблять російські фахівці.

Ми довго дивувались, чому ополченці руйнують свої ж населені пункти. І у нас душа боліла, коли бачили руїни, які не підлягали відродженню. А росіянам все одно – це для них ЧУЖА земля. На якій вони просто воюють.

Непросто було навчитися відрізнити на слух, звідки саме летить снаряд і де він впаде. Але навчилися. Що дві години – зміна постових. Біноклі, тепловізори – то невід’ємна частина, продовження руки. Бронежилетами всіх забезпечили ще у Десні. Надійними. Перевіряли самі – пристрілювали зі снайперської гвинтівки з відстані 25 метрів. А от каски кевларові були не у кожного. Комусь і металеві дістались. Але й ті, й інші від кулі не захищали – тільки від осколків.

– Ми просто тримали позицію. І все, – розповідає Петро Анатолійович. – У нас не було ніякої інформації. Ні радіо, ні телевізора. Електрострум – шість годин на день, щоб зарядити рації. Бензин – на вагу золота. Телефонний зв’язок – періодами, уривками. А потім, 17 лютого, по рації ми отримали наказ відходити. Ми мали 20 хвилин на збори. Моя група вся сіла в нашу єдину БМП і почала рух на Дебальцеве, де знаходився штаб. Робили це тихо. Якби ворог зрозумів наші дії, нас би живими не випустили.

Дебальцеве теж перебувало під постійним обстрілом. А у дві години ночі мене викликали у штаб і сказали: «Готуй своїх хлопців. У Новогригорьєвці на 40-ий батальйон іде атака. Їм потрібна допомога». Ми навантажили себе боєприпасами – скільки змогли донести – і пішки вирушили у путь. На ранок ми були вже на місці.

Півтори доби група Петра Буйного знову вела запеклі бої. Під найжорстокішими обстрілами «Градів». Відбивали піші атаки, підтримувані танками. І це в той час, коли вже офіційно було оголошене перемир’я. Зрозумівши, що ворог не має ані найменшого наміру дотримуватись мирної угоди, командир 128-го батальйону, який розташовувався поруч, прийняв рішення під покровом ночі вибиратися з оточення.

– Всі мої 25 бійців всілися на одну БМП, – розповідає про той вихід з оточення П.А.Буйний. – Ми проривались п’ять годин з боями. Це було пекло. І ми йшли крізь нього з єдиною думкою: вижити. Водій БМП – я й досі не знаю, хто він такий, але був водієм і воїном від Бога. Тільки дякуючи його метикуватості і вмінню маневрувати, ми вибрались на тій машині з-під обстрілів. Якимось чудом ми добралися до Артемівська. І знову без втрат. Отой сюжет по каналу «Інтер», який показували зі мною, якраз відображав момент, коли ми тільки-но

вийшли з оточення. Тоді нами володіло тільки два відчуття – радість від того, що всі ми залишилися живі, і бажання помитися і відіспатися.

Цікавим є і той факт, що з оточення з-під Дебальцевого вийшли тільки дві одиниці техніки – танк і БМП. Обидва належали групі «Панама».

– Напевне, за нас дуже багато людей молилося, – підсумовує розповідь Петро Анатолійович.

У Десні їх зустрічали з оркестром – рідні, родичі, співслуживці. Петра Анатолійовича – родина: дружина, донька Ліка, син Олексій і шестирічна онучка Вікторія. Саме у день народження малої дідусь повернувся у Городню, додому. Зараз він у відпустці. А далі знову треба бути у Десні – служба продовжується. Каже, що ніяк не звикне до мирного укладу:

– Вночі я й донині там, у оточенні. Прокидаюсь, гляну вниз – і не можу зрозуміти: яким чином килим на підлозі у бліндажі? Або як онучка щось щебече, перша думка крізь сон : «Звідки тут, у бліндажі, дитина?». Чи боялись ми там? Так, боялись. Адже не бояться тільки дурні.

На останнє запитання, чи закінчиться зрештою ця війна, капітан Петро Анатолійович Буйний відповів так:

– Вона б вже давно могла скінчитись. У нас для цього є усе – і зброя, і підготовлені люди, які свого часу пройшли Ірак, і бажання перемогти. Нема тільки наказу від керівництва. Під час перемир'я ми мали наказ не стріляти, а нас розстрілювали. Ми тримали якісь незрозумілі позиції замість того, щоб проводити дії мобільними диверсійними групами... І таких прикладів безліч...

*Світлана ЧУГАЙ,
березень 2015 р.*

МУЖНЬО ЗАХИЩАВ РІДНУ ЗЕМЛЮ

Хоча, будучи учнем мармизівської дев'ятирічки, Сергій Вишненко, як кажуть, у відмінниках не ходив, однак був дисциплінованим, добросовісним, а в разі необхідності завжди приходив на допомогу всім, хто її потребував. А коли й траплялися серед учнів якісь прикросці, то ніколи не ховався за спинами інших, а завжди знаходив мужність чесно й відверто сказати правду.

У шкільні роки хлопця любили й поважали не лише однокласники, а і вчителі, адже він був скромним і товариським. Коли прийшов час іти на строкову військову службу, на обійсті Вишненків за щедрими столами зібралося чи не півсела. Рідні, друзі, близькі та сусіди бажали юнаку мирної й легкої служби, жартували, щоб він не кривдив «дідів». З особливою теплотою бажала своєму вихованцю мирної та щасливої служби і його класний керівник Мотря Миколаївна Виш-

ненко. Коли б тільки хтось із присутніх тоді знав, що чекає їхнього земляка в майбутньому...

Свою півторарічну строкову службу Сергій Вишненко проходив у Чернігові, в радіотехнічних військах. Там він став справжнім чоловіком – мужнім, витривалим. Коли повернувся на «гражданку», на жаль, у селі не зміг знайти роботу за спеціальністю, хоч після закінчення школи здобув фах тракториста-машиніста у Дігтярівському професійному коледжі. Полишати рідне село юнак наміру не мав, отож довелося весь свій вільний час спрямовувати на власне присадибне господарство.

– Сергійко напрочуд працелюбна і слухняна дитина, – розповідала його мама Ніна Григорівна. – Його не потрібно просити щось зробити, він сам знає, що й до чого. Будь-яка робота в нього ладиться. Він не ділив її на чоловічу й жіночу. Син незамінний помічник як для мами, так і для тата Василя Миколайовича.

Коли у березні минулого року, ще в першу хвилю мобілізації, Сергій одержав повістку з військкомату, батьки були у розпачі, але знали, що служитиме він гідно, адже святий обов'язок чоловіків – у разі потреби, мужньо стати на захист цілісності й незалежності рідної країни.

Вже 19 березня 2014 р. Сергій Вишненко був на пункті збору в Гончарівському, а 15 серпня на чолі танкової колони разом зі своїми бойовими побратими відправився на передову – у зону антитерористичної операції. Спочатку

воював під нещасливим містом Щастя, а після короткочасної відпустки потрапив у ще гарячішу точку – Волноваху.

Про свої нелегкі бойові шляхи-дороги Сергій розповідає неохоче. Мабуть важко йому згадувати ті дні, коли на його очах гинули друзі, які ціною власного життя у кривавих боях з російськими сепаратистами захищали свободу і цілісність нашої української держави.

Рівно через рік, слава Богу, живого і неушкодженого, родина Вишненків зустрічала свого змужнілого сина. Особливо радіє поверненню старшого брата молодший, Анатолій.

Разом з Сергієм Вишненком торік призивалося ще троє наших земляків – Валерій Дзюба, Сергій Буланенко і Анатолій Вишненко. Але вони несли службу за місцем дислокації військової частини, а от йому довелося пройти через горнило кривавої війни, про яку поети вже пишуть вірші, композитори – патріотичні пісні, знімають кінофільми режисери. А ще їхні героїчні подвиги назавжди залишаться в пам'яті вдячних нащадків.

*Галина ДОВБИШ,
квітень 2015 р.*

ЩЕ Б ЖИТИ Й ЖИТИ...

16 вересня у Старій Басані був чорний день. Односельці поховали Дмитра ВЛАСЕНКА, який цілий рік вважався безвісти зниклим у зоні АТО. Рідні й близькі до останнього надіялися все-таки побачити хлопця живим. Однак сам він уже не приїхав у рідне село, його привезли в наглухо запечатаній домовині.

Важко пригадати, коли ще в селі збиралося стільки людей. З'їхалися військові побратими Дмитра, працівники військкомату, представники державних організацій і просто знайомі. Із свічками в руках стояли вихованці місцевої школи-інтернату... Проводили хлопця в останню дорогу.

Через місяць у Дмитра день народження. 25 жовтня йому б виповнилося 25 років. Не судилося...

Дмитро Власенко народився в багатодітній сім'ї, де виховувалося четверо дітей. Ріс слухняним, добрим, спокійним хлопчиком. Оскільки батьки жили нарізно, у сім'ї хлопець фактично був за голову.

Після закінчення Старобасанської ЗОШ І-ІІІ ст. навчався в київському училищі на слюсаря з ремонту автомобілів. Відслужив у армії. Працював у столиці, потім у ТОВ «Земля і воля», останнім часом – робітником Старобасанської школи-інтернату. Був неодружений.

Тільки-но почалася перша хвиля мобілізації, Дмитра призвали воювати в зону АТО. Це було 19 березня 2014 року. Хлопець служив у складі Першої окремої танкової бригади. Загинув, захищаючи Батьківщину, у вересні 2014 року в с. Весела Гора на Луганщині.

Указом Президента України гранатометник Д.Власенко нагороджений орденом «За мужність» ІІІ ступеня (посмертно).

Усі, хто знав Дмитра, розповідають що він – доброзичливий, відповідальний, чуйний. Ніколи не відмовляв людям у допомозі. Учителі згадують його великі щирі очі, які вирізняли його з-поміж інших учнів. Багато теплих спогадів він залишив по собі. Але ніхто не поверне рідним сина й брата, вірного друга, хорошого хлопця, який чесно пішов захищати Україну та не повернувся. Ще б жити й жити...

*Галина ПЛЮЩ,
вересень 2015 р.*

ОДИН КВИТОК ДО ЩАСТЯ

Навіть і не згадаю, в якому саме віці я вперше почув на автовокзалі цю чарівну фразу: «Будь ласка! Один квиток до Щастя!». Я повторював її декілька разів, намагаючись уявити те саме Щастя, куди дістатися можна було за півгодини та за дріб'язок готівкою. І такі красиви виникали в моєму уявленні, що з'явилося бажання відхилитись від маршруту та, замість запланованої поїздки до бабусі в Шахтарськ, сісти в автобус та дістатися отого омріяного міста з такою чарівною назвою.

Не судилося... Минали роки, пішла в небуття країна, де все це відбувалось, і я вже став забувати про дитячі мрії. Та й саме слово набуло зовсім інших ознак для мене, людини доволі дорослої та виваженої. І я вже не згадував те містечко, що на березі Сіверського Донця на північ від Луганська. Навіть забув про нього, бо вже давно поїхав з Донбасу. Та ось влітку воно знов з'явилося в моєму житті. Але вже не в якості нездійсненої дитячої мрії, а в спалахах кулеметних черг та гарматної стрілянини. І почув я цю назву знов у телефонній розмові зі своїм добрим приятелем та земляком Сергієм Вознюком, якого військова доля закинула саме туди, в передмістя Луганська.

Це якийсь оксиморон: людина наймирнішої професії, будівельник, воює з російським військом за Щастя... Та й ще на схилах Веселої Гори, що на протилежному березі Донця. Більш безглуздої та жахливої картини навіть уявити не можна. Щастя, що потопає в диму.

Мені поталанило зустрітися з моїм приятелем під час його короткострокової відпустки у нас, в Кобижчі, на ганку його хати. Були розмови «про все». Відверті. Без натяків та «езопової мови». Розмова двох дорослих чоловіків про Щастя... І в котрий раз я собі зауважив, що людина, яка пройшла крізь пекло війни, менш за все розповідає про себе. Більше – про бойових побратимів або про якісь кумедні несподіванки та «бувальщини».

Такі неквапливі розмови для мене – клондайк інформації та вражень. А якщо зважити на неоднозначне ставлення українського суспільства до домовленостей у Мінську, то думка бійця АТО стає дуже вагомою. Бо сидючи на м'якому дивані перед яскравим монітором, ми не уявляємо й сотої частини того, що насправді відбувається в степу під Луганськом чи Іловайськом. І ніякі відеокадри не передадуть жах війни з другою за потужністю армією світу.

У розповіді Сергія і мужність товаришів, і розсудливість командира його роти, завдячуючи якому вони вийшли з оточення. І ницість дезертирів, що колись прийшли до війська за контрактом, сподіваючись на тишу та спокій в країні. Він із люттю згадує «бариг», що на Харківському вокзалі перепродують квитки солдатам, водночас щиро завдячує волонтерам з організації «Армія SOS». Розказує, що з останнього бою вийшов в драних штанах та з АКМом, все інше згоріло або перетворилось на лахміття. Й саме волонтери стали на поміч. Та й про своїх односельців теж згадує, каже, що без їхньої допомоги було б дуже важко.

Все, що почув від нього, підтверджує і мою думку про те, що ця «Мінська угода» – явище не дуже приємне, але вкрай необхідне. Бо АТО розпочиналась як боротьба з озброєними бандугрупованнями й була вельми ефективною, доки 24-го серпня Росія не ввела на нашу територію декілька дивізій регулярного та добре озброєного війська. Аби протистояти такому супротивнику, потрібен певний час на перегрупування та оснащення новою зброєю. Потрібні інші керманічі військовими операціями, техніка не тільки для бою, але й для ефективно розвідки.

Військова частина, в складі якої перебуває Сергій, зараз відведена в тил на переоснащення та відпочинок. Як довго триватиме ця «пауза»? Ніхто не знає достеменно. Бо війна триває. Але, попри всі сумніви, я чомусь вірю, що прийде день, коли ми знов зустрінемося з моїм приятелем в оточенні його родини на затишному ганку, і він мені розповість про Перемогу. Щастя тобі, друже, на фронтних дорогах. Тобі й твоєму «ЗІЛу-131», твоїм бойовим побратимам. Повертайтеся живими, бо ми на вас дуже чекаємо...

P.S. А, може, ще здійсниться моя дитяча мрія? І біля каси автовокзалу в звільненому Луганську я скажу магічну фразу «Один квиток до Щастя, будь ласка!».

*Ігор ІВАРОВСЬКИЙ,
вересень 2014 р.*

«КОЛИ ОДУЖАЮ, ПРИЄДНАЮСЯ ДО БОЙОВИХ ПОБРАТИМІВ»

Це слова нашого земляка, пораненого в зоні АТО, Миколи Гурина, які він сказав автору цієї замітки при розмові.

Праця хлібороба – одна з найпочесніших, найблагодарніших на землі. Але в усі віки, коли над Вітчизною нависала загроза, землероби йшли її боронити. Серед мужніх захисників Вітчизни нині і наш земляк Микола Гурин із Кладьківки.

Протягом багатьох років він не тільки вирощував хліб, а й як виконавчий директор ПП «Агрофірма «Кладьківка» турбувався про довірений йому колектив.

– Микола Іванович не тільки хороший фахівець, знавець своєї

справи, – говорить про нього керівник сільгоспідприємства Віктор Шрам, – він – господар свого слова. Скромний, людяний, завжди вмів ладити з працівниками, у багатьох питаннях йшов назустріч людям. Він – справжній керівник і патріот України. Не заховався за спину інших, коли отримав повістку, пішов служити. Нам дуже його не вистачає. Знаємо, що зараз поранений, лікується у госпіталі, бажаємо йому швидкого одужання.

Сміливець дійсно знаходиться на лікуванні у Чернігівському військовому госпіталі.

Мені вдалося поспілкуватися з Миколою Івановичем по телефону.

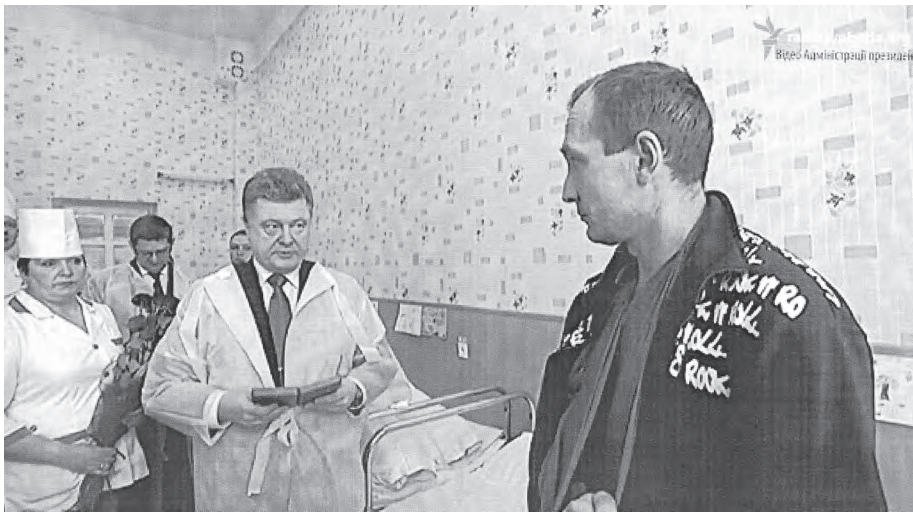
– Я не дуже люблю ні фотографуватися, ні щоб про мене писали. Але розкажу про себе коротко. Мобілізований до війська у вересні минулого року. Після перепідготовки воював на Сході України у складі 24-ї окремої механізованої бригади м. Яворів Львівської області, у протитанковій роті, взводі управління протитанковими ракетами. Війна – це страшно. На жаль, не все мені зрозуміло. Але до всього звикаєш. Найперше наше завдання – вистояти. Попри усяку ціну. Бо життя і щастя наших дітей і онуків ціни не має. Вистояти, якою б не була подальша агресія, повернутися з перемогою.

26 січня біля населеного пункту Орехово Луганської області ми нарвалися на засаду. Нас обстріляли. Мене поранило у лікоть правої руки, зачепило і ліву та лопатку. Спочатку прооперували у Лисичанській лікарні, тепер долікуюся

у Чернігівському госпіталі. Рани зашили, вони гояться. На правій руці апарат Ілізарова. Коли одужаю, приєднаюся до бойових побратимів.

Микола говорив просто і коротко, і в тих словах відчувалася його непоказна чоловіча мужність, міць характеру та віра в краще майбутнє. Таким сином гордилися б батьки. На жаль, вони переступили межу вічності. У 43–річного воїна є дочка Юлія, яка подарувала йому внучку Вероніку та син Сашко – дев'ятикласник місцевої ЗОШ. Миколі Івановичу є для кого жити і кому радіти.

Шановний наш земляче! Висловлюємо Вам слова подяки за те, що захищате Вітчизну. Бажаємо якнайшвидше одужати! Нехай Господь Бог додасть Вам сили і впевненості в тому, що перемога буде за нами.

За проявлену мужність і героїзм сержант Микола Гурін одержав із рук Президента України Петра Порошенка орден «За мужність» третього ступеня.

*Тетяна ЗІНЬКО,
лютий 2015 р.*

52 ДОБИ В ПОЛОНІ...

...Пробув 29-річний танкіст із Чернігова Андрій Демиденко. Щохвилини у неволі він думав лише про те, чи вдасться йому повернутися живим додому. І ось 31 жовтня він нарешті знову зміг обійняти матір і дружину.

«Я дома! Дома!», – зі сльозами на очах вигукував Андрій, притискаючи до себе рідних. Вони зустрічали його вночі просто на Красній площі в Чернігові.

Йшов більш ніж добу полем. Без сну і без їжі

– Я прапорщик, служу в армії за контрактом у 1-й танковій бригаді в Гончарівському, – розповідає про себе Андрій. – Звідти й поїхав воювати на Схід. Звісно, рідні хвилювалися за мене, але у країні війна – значить треба воювати. 4 вересня був масовий наступ ворога. Всім нашим військам довелося відступати. З різних підрозділів назбиралося 50 чоловіків-добровольців, яким треба було відправлятися на прикриття наших десантників, які залишилися під Металістом. Я був одним із цих добровольців.

По обіді наступного дня біля села Шишкове зав'язався жорстокий бій. Буквально за 10 хвилин ворог знищив усю нашу військову техніку. Хлопці, що вціліли, намагалися вибратися із «зеленки» (невеликої лісосмуги. – Авт.), де ми базувалися, в поле. Ми знали, що треба йти в бік річки, бо всі інші напрямки заблоковані. Десь о 19-й ми потрапили в оточення. Рятувалися, хто як міг, бо ні техніки не залишилося, ні патронів... А обстрілювали нас страшенно. Я вибрався в поле і направився в бік міста Щастя. Орієнтиром мені слугували три труби ТЕЦ, що там знаходяться. Йшов більш ніж добу, не спав і не їв. Важко, що тут скажеш. Але в мене була надія на порятунок...

6 вересня під вечір я наштовхнувся на ворожий «секрет». «Секретом» називають групу військових (5-10 чоловік), які базуються метрів за 100 від блокпоста. Їхнє завдання – слідкувати, аби до блокпоста не підійшли сили противника. Для цього вони дуже ретельно маскуються. Якщо «секрет» бачить військову техніку або людину, яка рухається у напрямку їхнього блокпоста, то одразу ж повідомляють про це і викликають підмогу. Ось на такий ворожий «секрет» я й натрапив. Бойовики, побачивши мене, одразу ж «пустили» дві

автоматних черги: одну в мій бік, а другу – в небо. Я почув крик: «Лягай!», а потім матюки. Упав на землю. До мене підскочили двоє, вдарили прикладом по спині і надягли наручники. Тоді потягли на блокпост.

Там за мною, вже полоненим, приїхала якась машина. Нею мене повезли в Луганськ.

Годували кашами, «Мівіною» і... котячим кормом

Андрій був одним із перших полонених. Згодом до нього приєдналися інші. Він каже, що дехто з його побратимів пробув у полі три доби, але врешті-решт теж потрапив у полон.

– Перших три дні у полоні були для мене найважчими: мене посадили на «губу» (гауптвахту). Опинився я там разом із з тими сепаратистами, які «проштрафилися» перед своїм командуванням. Усю свою лють вони виміщали на мені, можна сказати, що на мені всі «відривалися», – каже Андрій, нервово закурюючи цигарку, – знущалися і фізично, і морально. Щодня казали, що вб'ють.

Через три дні на «губу» привели ще двох полонених. Увага сепаратистів «розсіялася», і мене стали менше зачіпати. Потім нам одягли мішки на голови, посадили в машину і кудись повезли. Ми опинилися в такому нібито вагончику. Там разом зі мною було 12 полонених. З Чернігівщини лише я і Тетяна Борисенко – медик і волонтерка, яку на фронті називають «мама Таня». До речі, Таню звільнили раніше – вона пробула у полоні 24 дні. Поки вона жила з нами, то всіх полонених годували переважно кашами. Потім – локшиною швидкого приготування «Мівіна» і котячим кормом. Тетяна – надзвичайно відважна і сильна духом жінка: лікувала нас, підтримувала. Ми й досі спілкуємося з нею. Буквально вчора зідзвонювались: вона розповіла, що знову поїхала в зону АТО. Якби не Тетяна, хтозна, чи були б ми живі...

Після того, як ми пожили у вагончику, нас знову перевезли в інше місце – в якийсь автосалон. Там нас частенько «відвідували» чеченці, які були дуже вороже налаштовані і хотіли взагалі усіх повбивати. Але за нас заступилася Тетяна. Вони хотіли забрати її в рабство, вона сказала: «Я піду куди скажете, але хлопців не чіпайте». Думаю, завдяки їй ми залишилися живі.

Ще в перші тижні перебування у полоні до нас приїхало російське телебачення – канал «Russia today». Журналісти зняли сюжет про українських полонених, яких захопили сепаратисти. Розповідали, які тут хороші умови і як добре з нами поводяться. Хоча це було неправдою, бо у більшості з нас були так побиті ноги (особливо коліна), що ми ледве ходити могли. Як би там не було, але завдяки цьому сюжету, який поширився в Інтернеті, дружина Ліля дізналася, що я живий.

Оскільки у полонених відібрали телефони, то зв'язатися з рідними Андрій не міг доволі довго. Однак Ліля вже сама почала розшукувати чоловіка.

«Коли почула його голос – оніміла»

– Перед полоном чоловік телефонував мені 5 вересня, – розповідає 27-річна Лілія. – Він сказав: «Зараз будемо пересуватися, можливо, не буде зв'язку». Наступного дня я ще сподівалася, що Андрій вийде на зв'язок, але вже ввечері 7 вересня я зрозуміла, що з ним щось сталося.

У «Пошуковій ініціативі Майдану» в Інтернеті я розмістила оголошення: «Зникла людина» і опублікувала дані та фотографію чоловіка. 9 вересня я вже писала заяву в СБУ. З «Пошукової ініціативи» хтось надіслав мені відео. Сказали: «Гляньте, там хтось із полонених на прізвище Демиденко». Я увімкнула це відео і перший же кадр – обличчя Андрія. В мене був шок! Ноги наче свинцем налилися... Потім уважно передивилася відео і за два дні, 10-11 вересня, я знайшла всіх родичів тих, чий прізвища були вказані на відео. Вийшло так, що я чи не перша повідомила людей про те, що їхні рідні в полоні.

Звільненням полонених українців займалася «Спілка воїнів-афганців України». Саме афганці крадькома від сепаратистів дали нашим бійцям телефони, щоб ті зателефонували рідним.

– Я йшла вулицею, коли задзвонив телефон, – каже Лілія. – Взяла трубку – і почула голос чоловіка: «Привіт». Я одразу ж упізнала його, хоч він дзвонив із незнайомого номера, але була настільки приголомшена, що не могла із себе витиснути ні слова! Стояла стовпом на вулиці. Андрій мені: «Це я! Це чоловік твій». Лише тоді я відповіла: «Я зрозуміла, що це ти! Я знаю, що ти в полоні, і зроблю все, щоб тебе звільнити!». Розмова наша тривала менш ніж хвилину. Тоді трубку взяв афганець, який сказав, що якщо будуть вимагати гроші за звільнення чоловіка, то це шахраї, бо ніякого викупу не треба. Чоловіка та ще 10-х інших полонених обміняли на 7 сепаратистів і їхніх 4 волонтерів, яких взяли в полон «наші».

– Хочу подякувати всім, хто допоміг звільнити Андрія, – говорить Лілія. – Ми сподіваємося, що найстрашніше вже позаду. Зараз головне для Андрія – полікуватися. Під час обстрілу він отримав контузію, до того ж його сильно побили в полоні.

Тим часом чи не найбільше радіє поверненню Андрія його 5-річна донечка Діана.

– Я не казала їй, що тато у полоні. Весь цей час вона думала, що він десь у відрядженні по роботі, – зітхає Лілія. – Відколи Андрій приїхав, Діанка не відходить від нього. Дуже радіє, що він нарешті вдома!

*Наталія ФЕДОСЕНКО,
листопад 2014 р.*

БРАТИ

У дитинстві Сергій (старший) та Іван (молодший) Діброви з Великого Листвена Городнянського району були слухняними синами. Так розповідають про них батьки – Надія Василівна та Валентин Миколайович. Проте історії траплялися різні. Якимось чином хлопці в колодязь риболовну донку. Вже більше двох десятиліть минуло, а вони й досі не зізнаються, котрий із братів зробив шкоду. Сергій каже: «То я», а Іван – «Ні, це я зробив». Так і стоять один за одного...

– Повістки нам не приходили, – каже Сергій, – То ж 12 травня минулого року самі прийшли до Городнянського військкомату. До цього Сергій вчився на секретаря-референта у Шосткинському училищі. Відслужив армію, був у службі військового правопорядку. Працював на Тупичевському спиртозаводі. Ваня вчився на кухаря. Відслужив в охороні Генштабу. Працював у Києві.

Не прийнято забирати з сім'ї двох синів. Та хіба ми могли відпустити один одного? Так і поїхали удвох на двотижневу підготовку до Десни. Там освоювали тактику ведення бою. Інструкторами були ті, хто раніше бував у гарячих точках. Потім нас відправили під Сватове на третю лінію оборони. Ми були з Іваном разом у 41-ому батальйоні. Літо. Викинули нашу роту в полі. Дали зенітку, яку ми вперше побачили. Стрічки з патронами. Сказали, виберіть собі сектор. Довелося за 40 хвилин освоїти зброю. На першій лінії були нацгвардійці і «Правий сектор».

– Бронежилети були?

– Спочатку на роту (400 чоловік) 30 штук. Потім ще 30 волонтери привезли. За 800 метрів від нас був кади́ровський блокпост. Ми навіть чули, як вони кричать: «Аллах акбар». Тоді комбатом 41-го батальйону був Олексій Дроздов. Надійшов наказ взяти п'ять блокпостів. У нас ще з радянських часів танк, БТР і бойовий дух. У них – надсучасна російська техніка. Це був наш перший бій. Чеченці наш танк підбили фугасом. Знизу розірвало броню. Танкісту відірвало п'ятки.

Військові товариші братів Дібрових стояли один за одного теж як брат за брата. Сергій розповідає про такий випадок під Оленівкою, де не раз довели їхні друзі вірність військовому братерству.

Наприклад, почали крити пост вогнем із міномета з боку Єнакієвого, від сепаратистів. Противник вирішив штурмувати їхній блокпост. Почався наступ. Сергій схопив зброю, вкинув в машину, Іван – за кермо. З одного боку лісова посадка (зеленка), а з іншого – водойма. Попереду – село. Брати їдуть уперед, шукають, звідки йде мінометний обстріл, аби той міномет накрити. Сергій повертає до зеленки, кулі свистять, Іван (уже був зенітником) шукає ціль... Їм назустріч і піхота пішла в атаку. Аж наші хлопці побачили, що брати рушили вперед, без прикриття, й кинулися на допомогу.

– Дивлюсь – аж наші хлопці біжать до нас полем, – згадує Сергій. – Вітя Шоман (він невеличкого зросту) кулемет тягне. А кулемет мало не більший за нього самого. То таке враження, що кулемет сам по полю біжить. Пацани одразу автоматичний станковий гранатомет посеред дороги поставили – почали накривати зеленку. Вітя – з кулемета... Коротше, вдало ми виступили, відбили атаку. Нас стояло на посту 32 бійці. А після тієї атаки сепарам здалося, що нас 132...

– Тоді, в першу ротацію, – розповідає Сергій, – мені дали позивний Жаба, а Івану – Стрілок. Хоча поміж себе його називали «Жаба-молодший». Старший брат показує куртку з нашивкою «41 щит Жаба».

– **Чому Жаба? Ви ж красень молодий.**

– Я був розвідником. Розвідники мають пересуватися блискавично і безшумно. Як ото жаба. Позакриваєш душники, вона однак знайде шпаринку. Мені позивний подобався.

– **Деяких наших бійців звинувачують у мародерстві.**

– Ми нічого не відбирали. Полювали фазанів, кіз у мисливських угіддях. Якби не отець Сергій, священник з Ніжина, з голоду подохли б. Він нам і священі дерев'яні хрестики з Києво-Печерської лаври привозив, і їжу, одяг. Не раз до нас проривався

Через пару тижнів кинули нас на підсилення другого взводу під Єнакієве. Я ходив у розвідку...

– **Там тебе в полон і взяли?**

– Одного разу надійшов сигнал, що у нас в тилу ворожа група. Я з двома бійцями пішов у розвідку. Якби тоді був не з ними, а з братом, то у полон би не потрапив. Була четверга дня. Ми йшли понад річкою, доки не нарвалися на засаду. Сепаратистів було чоловік сорок. На шевронах надпис «Беркут Беса». Колишні українські беркутівці, які воювали під проводом бойовика Ігоря Безлера на прізвисько Бес. Я сказав своїм, щоб відходили за допомогою, а я прикрию. Якби ж то у мене було більше зброї! А так мав чотири ріжки до автомата і дві гранати. А беркутівцям цікаво було взяти мене живим. Я вистріляв усе. Мені не вистачило п'яти хвилин, щоб пробилася допомога. Я чув, як наші ув'язалися в бій. Були десь за кілометр від мене. Вже потім брат Іван розповідав, що бачив у бінокль, як мене тягли.

Коли закінчились патрони, мене оточили, ззаду удар прикладом по голові. Чечен з ножом кинувся, щоб перерізати мені горло. Та інший бойовик підняв автомат. Удар у праву скроню, і я знепритомнів. Отямився в машині. До живота приставлений пістолет. Їх троє. Сфотографували мене і зразу кинули фотки на свій сайт: «Взяли свіжего укропчика». Очі мені не зав'язували. Привезли в Єнакієве в опорний пункт міліції. Кинули в одиночну камеру 2 на 2 метри без вікон і світла. Ні води, ні їжі. Я терпів спрагу. Більше лякала невідомість. Боявся, що збожеволію. Я чув, як у сусідніх камерах мучили людей, як вони стогнали. Як на них кричали. І не розумів, чому за мною не йдуть. Уже згодом дізнався, що командир забрав ключі від камери і поїхав на дві доби. Щоб дах не з'їхав, співав Гімн України. Їх це бісило, та добратись до мене вони не могли. Якби раніше дізналися, що я зенітник, точно б голову відірвали. За зенітників, що накривають їх блокпости, окрема такса – шість тисяч доларів за людину. Третього дня за мною прийшли. Я ж тоді не знав, що Іван там рвав і метав, щоб мене визволити. Він з товаришами розбили блокпост бойовиків. Усіх прикінчили. Одного пораненого лишили і відпустили, щоб розказав сепарам, якщо мене не визволять, наші щодня будуть зносити по одному блокпосту. До речі, на тому блокпосту вбили і кадірівця, що хотів перерізати мені горло. Про це я вже дізнався за місяць, коли зустрівся з братом.

Якось у камеру зайшла медсестра, оглянула мене і сказала охоронцям: «Ви що, хочете щоб він здох?». Дали поїсти гречки. Я дивувався. Згодом зрозумів, що про подальшу мою долю ведуть перемовини.

Мене перевезли в Горлівку. Я бачив, як по місту їздять російські танки. Всюди російська символіка. Завели до якоїсь їдальні. Аж тут і російські журналісти. Сепари як побачили, що мене хочуть на камеру знімати, то одразу ж прибігли щоб на моїй скроні шрам закримувати. Кореспонденти все допитувались: «К тебе же здесь хорошо относятся? Скажи, что Украина говно, а Россия великая». Я відповів, що цього говорити не буду. «Ну, что тебе Украина дала?», – не відступалися вони. «Родину, дом», – відказав я.

Потім мене допитував права рука Беса. А потім і сам Бес. Бес говорив: «Я поступаю своїм принципам, хоча тебе треба розстріляти. Радуйся, що за тебе стільки людей впряглося. Залишайся, даю тобі ставку 300 доларів, гвинтівку, а далі – що сам заробиш». Я відмовився.

У ті дні українська контррозвідка взяла в полон тестя Беса. І мене вирішили обміняти саме на нього.

Права рука Беса посадив мене в чорний броньований «Хамер» і повіз міняти. Журналістів не було. З нашого боку приїхав генерал-майор контррозвідки. Було два броньовані «буси» і 16 спецназівців. Вивели того мужика з мішком на голові. Обміняли, і все.

Спочатку мене привезли в Краматорськ, потім до Харкова. Довго СБУшники

ки допитували, тиснули щоб зізнався, що я, начебто, сам здався у полон. Але за шість днів від мене відчепилися. Відправили до Чернігова. Сказали зайти до обласного військкома Нікуліна, відмітитися. Я до нього, а він: «Тобі треба відпочити. Ляж у госпіталь». Я і пішов...

Після госпіталю у Чернігові був ще госпіталь у Києві.

Пробув удома місяць. І знову в зону АТО.

– Хто побував раз у полоні і його обміняли, сепари попереджають: «Попадешся вдруге – уб'єм».

– Мене фотографували і в анфас і в профіль. Завели у їхню базу. Я це усвідомлював. Та хіба я міг покинути Івана і тих хлопців, завдяки яким вернувся живим? Знову пішов воювати. Демобілізувався четвертого червня. Пробув більше року. З мене ще крові попили. Мовляв, продав автомат. Я казав, добуду в бою. Три таких принесу, не проблема. Ні, той давай. А де я його візьму? Коли в полон брали, відібрали. Я номер автомата по цей день пам'ятаю: 4612747.

Іван теж ледь не загинув. Чотири рази кулі по волоссю чиркали. Снайпер полював.

– Чому ж він був без каски?

– Ті, кевларові каски, що у нас, – одна назва. Я з п'яти метрів з пістолета Макарова її продірявив. З автомата з двадцяти розколов навпіл.

Коли повернуться сини, мати відчувала серцем

Коли брати повернуться, в родині не знали. Але материнське серце відчувало. Сказала: «Батьку, смаж рибу». І справді, того дня засигналила під вікнами машина – волонтери привезли додому обох братів. Те свято і ту радість словами не передати.

Надія Василівна завжди серцем бачить, як із синами щось трапляється. А батьківське серце після того як рік сини пробули в АТО, болить усе частіше.

Весь рік виручала Марійка, котра своїми братами пишається, обожноє їх. Рясні світлі горошини-сльози котяться по її щічках, коли розповідає, як пішли брати в АТО:

– Я боялася, що вони не повернуться... Страшно було. Багато про кого по телевізору розповідали, коли загинули. І мама з татом увесь час плакали...

На 1 вересня братів Дібров запрошували на урочисту лінійку до рідної школи. А вони сказали, що не підуть. Бо хочуть, щоб у дітей було свято. Не треба їм такого дня про війну розповідати. Війна залишається в серцях братів, і цей тягар вони не хочуть перекладати на інших. Це в їхніх серцях, на їхніх плечах. Кажуть, як потрібно – повернуться в АТО. А поки що батьки вмовили їх залишатися вдома...

*Анастасія НЕМИРОВА,
Валентина ОСТЕРСЬКА,
вересень 2015 р.*

ПОРАНЕНИЙ, АЛЕ НЕЗЛАМНИЙ

У березні 2014 року Олег Дударенко із Загребелля отримав повістку до райвійськкомату. Спочатку його зарахували в штат цієї установи. Однак через півтора місяця він потрапив у навчально-військовий центр «Десна». Звідти, уже маючи військову спеціальність гранатометника, – у 41-й батальйон територіальної оборони Чернігівщини.

До мобілізації життя Олега повністю поглинала робота. Обравши стежину своєї матері Раїси Несторівни, юнак закінчив Полтавський кооперативний інститут і мав на руках диплом інженера-технолога. Після служби в армії знову повертається до Полтави, щоб стати магістром. Потім дев'ять років Олег Анатолійович старанно передавав здобуті у вищому навчальному закладі знання учням Сосницького професійного аграрного ліцею. Трудову біографію розпочинав з майстра виробничого навчання, потім викладав теорію майбутнім кухарям. До своїх учнів здібний наставник завжди ставився як до рівних, поважав їхній вибір. Мотивація такої поваги надзвичайно прозора – адже більшість випускників шкіл зараз мріє про вищу освіту, мріє працювати в теплому, затишному офісі та мати чималу зарплату, забуваючи, що ринок праці в Україні переповнений економістами, юристами, менеджерами, в той же час робітничих професій в нас катастрофічно не вистачає.

Коли Олег Дударенко читав виклик з військкомату, у нього, як і в кожній людини, що потрапила у подібну ситуацію, були сумніви: «Йти на війну чи не йти?». Розмірковував недовго:

– Щораз, коли підніматимуся з ліжка й дивитимуся у дзеркало, дорікатиму собі: «Ти – побоявся, не зміг і за тебе пішли інші. А коли спілкуватимуся з учнями на уроці патріотичного виховання і хтось із них запитася: «Де Ви були, коли на Сході лилася кров захисників України?». Що я їм тоді відповім?..» Такі роздуми прогнали від Олега страх і вселили впевненість – він повинен там бути.

Під час проходження навчання у «Десні» із мобілізованими особливо не церемонилися. Обставини вимагали швидко сформувати бойову одиницю та відправити її на оборону східних рубежів. Тому призовникам давали максимум знань і постійно проводили тренування. Через три тижні навчань їх разом з технікою відправили на кордон між Харківською й Донецькою областями. Олегу Дударенку весь час доводилося знаходитися на блокпостах, де разом з побратимами він охороняв від сепаратистів та їхніх російських поплічників дороги та напрямки, якими йшли наші війська у сторону Красного Лимана, Слов'янська, Лисичанська, Артемівська.

На початку червня О.Дударенко вже «гостював» на Донеччині. Коли бійці переїжджали кордон самопроголошеної республіки, думалося, що його по всьому периметру охоронятимуть бородаті, озброєні до зубів вояки, але нічо-

го подібного не було. Місцевий люд жив там своїми турботами і клопотами. Багато хто позитивно ставився до введення українських військ, хоча були й провокатори, і ті, хто сіяв паніку та відкрито виступав проти діючої в Україні влади. Як педагога та психолога, Олега більше цікавили не воєнні дії, а саме настрої місцевих жителів. Вони в них мінялися під впливом подій. Коли після красивих, обнадійливих обіцянок і лозунгів денеерівці почали чинити свавілля – відбирати у людей автомобілі, квартири, коли їхні снаряди руйнували дитячі садочки, школи, інші соціальні об'єкти, житлові будинки, коли сепаратисти навмисне, провокуючи ненависть до наших захисників, маскувалися під бійців Української Армії і зухвало роз'їжджали населеними пунктами із синьо-жовтими стягами – ставлення донеччан до наших воїнів, незважаючи на невгамовну антиукраїнську пропаганду російських ЗМІ, змінювалося у кращу сторону.

Найбільше Олегу Анатолійовичу запам'ятався випадок, коли до них звернувся убитий горем чоловік і попросив відомстити за двох його неповнолітніх синів, котрих півтора місяці тому сепаратисти забрали копати окопи. Відтоді він не отримував про дітей жодної звістки.

Відчувши серцем той людській біль, Олег Дударенко на власному досвіді переконався: якою б патріотичною чи пафосною не була війна – це завжди горе, кров, смерть, смуток, біль. Не буває справедливих і несправедливих воєн. Усі вони омиті сльозами втрат. Коли кажуть, що герої не вмирають, — це так, але для рідних спогад про загиблих, про їхнє обірване життя завжди буде гірким. Адже хтось на війні втратив єдину кровиночку, яку народив і виростив не для холоднокровного пострілу снайпера чи розірваної міни. Хтось назавжди залишиться вдовою, самотньою осиротілою пташкою, що ночами просить повернути хоч на хвилинку, бодай уві сні, собі чоловіка дітям батька. А ще хтось кульгатиме на протезах, або ж до кінця свого життя носитиме у тілі осколки воєнного лихоліття. Навіть якщо когось і не зачепила ця війна, все одно вона залишила по собі глибоку душевну рану.

Того рокового для Олега Дударенка липневого дня начебто все було звичним. Їх перевели під Лисичанськ. Надворі стояла спека. Сонячні промені обмацували зашкарублу без дощу землю і пожовклу траву, де вовтузилися мурахи, засмагли обличчя бійців, що тільки-но облаштували блокпост та думали встановлювати перешкоди для ворожої техніки і братися за будівництво укріплень. Командування поставило перед ними нелегке завдання – контролювати дорогу, по якій ще вчора, не боячись, їздили сепаратисти. І ось вдалині на цій дорозі замаячила якась пляма, то був звичайний рейсовий автобус. Відстань між блокпостом і автобусом зменшувалась щохвилини. Але ніхто із захисників України не здогадувався, що у тому транспортному засобі нема пасажирів і за кермом там не простий водій, котрий аж ніяк не очікував нарватися тут на український блокпост. Та коли все зрозумів – спрямував автобус прямо на бійців. Якась невидима сила змусила Олега відскочити, але...

– Ну він і важкий, – промайнуло у голові бійця, коли його, наче гілку, переїхало переднє колесо. Страшний біль пронизав усе тіло гострим лезом ножа. Перед тим, як втратити свідомість, ніби крізь сон, відчув удар заднього колеса, як його потягли і кудись завантажували. Свідомість повернулася до Олега вже у Артемівську, в операційній. Лікарі ввели йому чималу дозу обезболюючих і виявили п'ять переломів тазових кісток.

Чотири дні, поки не дістали для бійця апарат фіксації кісток, Олег Дударенко пролежав нерухомо. Потім воїну провели дві складні операції й відправили до Харкова, де ще продезінфікували рвану рану, поставили дренаж та, підлікувавши, перевезли літаком до Києва у головний військовий госпіталь. Там він пробув більше 40 днів на постільному режимі. Далі лікування продовжувалось в Ірпені. Через чотири місяці Олега звільнили від апарату зовнішньої фіксації і відпустили додому. По закінченню новорічних свят він знову поїде до столиці на комісію, але зрозуміє – повноцінно воювати вже не зможе. Захисникові Вітчизни протипоказані різкі рухи, біг, стрибки та будь-яке фізичне навантаження.

Зараз у Олега Анатолійовича триває реабілітаційний період. Він заново навчається ходити. Поки-що не випускає з рук палиці, але надіється на краще.

Коли був у лікарняних закладах, – згадує Олег Дударенко, – мене зворушило ставлення до поранених бійців простих людей, пересічних громадян різного віку, які приходили у шпиталі, приносили «гостинці», дякували бійцям. Навіть на вулиці запитували: «Синку, ти був в АТО? Спасибі тобі. Тримайся рідненький!» В день свята першого дзвоника вчителі київських шкіл відмовилися від букетів, і діти принесли їх у шпиталі. А скільки вони подарували таким своїх малюнків! Западали в душу і ось такі дитячі листи: «Дорогі солдати! Мене звати Влад. Ви для мене справжні герої. Коли я виросту, то теж стану солдатом і буду захищати Україну, як ви! Як добре, що ви у нас є! Ми всі пишаємося вами!». У мене цілий оберемок дитячих малюнків та листів. Вони дорожчі за всілякі нагороди, бо щирі й правдиві, бо в них живе надія на мир, на краще майбутнє України. Щоправда, приходили до шпиталів і кандидати в народні депутати, але після вибрів їх ніби корова язиком звідти злизала. Відвідували поранених і жителі Донеччини, які звідти виїхали, часто вони ставали волонтерами. Також мене постійно підтримували колеги та мої учні. Всіляко допомагали й працівники Сосницького райвійськкомату. Неочікуваним був візит і допомога учасників літературно-мистецького об'єднання «Убідь». Всім їм щиро дякую!

*Валентина ТРЕЙТЯЧЕНКО,
січень 2015 р.*

ЗЕМЛЯКИ ПАМ'ЯТАЮТЬ

Знову біда прийшла на Бобровиччину. 6 вересня у селі Новий Биків хоронили Андрія Єсипка, який загинув в зоні АТО. На війні...

Із чотирьох дітей у сім'ї Андрій – наймолодший. Народився 4 січня 1994 року. Йому було лише 20...

У 2011 році хлопець закінчив школу і через рік його призвали на військову службу. Служив зв'язківцем у Житомирській області. Далі пов'язав свою долю з міліцією. Був молодшим сержантом міліції у батальйоні патрульної служби міліції особливого призначення «Миротворець» ГУ МВС України в Київській області.

29 травня відбув у зону АТО в Луганську область. 29 серпня Андрій Єсипок загинув в Іловайську Донецької області. Військова частина, в якій служив наш земляк, налічувала 257 чоловік. Живими залишилося тільки 37... Всі вони, крім одного, який перебуває на лікуванні у реанімаційному відділенні, приїхали на поховання Андрія.

У невимовній скорботі йшли люди в похоронній процесії. Жителі села, керівники району, товариші по службі із Києва, працівники Бобровицького РВ УМВС України в Чернігівській області.

Хоронили героя з усіма почестями. Тим, хто виступав на траурному мітингу, нелегко було знаходити потрібні слова, щоб підтримати згорьованих батьків та рідних. Стискалися від жалю за загиблим солдатом серця всіх присутніх, адже життя Андрія обірвалося так рано, у двадцять літ... Будь проклята війна, яка відбирає у батьків дітей, у дітей – батьків, у дружин – чоловіків, в України – її кращих синів...

Незабаром у Новому Бикові одна з вулиць буде носити ім'я Андрія Єсипка. Така воля односельців.

Указом Президента України молодший сержант міліції А.Єсипок нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (посмертно).

*Людмила ХВОЯ,
вересень 2014 р.*

ТАНКОВА БРИГАДА ВТРАТИЛА БІЙЦЯ

Тільки-но повернулись з похорон Івана Сороки, як містом пролетіла нова трагічна звістка: пішов у небуття боєць першої танкової бригади з Гончарівська Роман Жоголко.

Йому 26 серпня виповнилось би 40 років. Родом з Городні, Роман останнім часом працював спеціалістом відділу малого бізнесу Чернігівського відділення банку ВТБ. 20 червня 2014 року був мобілізований Чернігівським військоматом. Не ховався, не нарікав на долю. З гідністю відправився виконувати свій обов'язок захисника Вітчизни.

– Він нам багато не розповідав, – каже сестра Оксана. – Ми знали тільки, що взимку він переніс серйозне інфекційне захворювання. Почалось ускладнення, відобразилось на серці. Роман служив у снайперській роті, а пізніше, через погіршення стану здоров'я – зв'язківцем. Збирався разом з товаришами по службі відправлятись у зону АТО. Однак йому ставало все гірше. 30 квітня у м. Києві, у клініці Амосова йому зробили операцію на серці. Вона пройшла успішно. На третій день вранці Рому повинні були з реанімації перевести у звичайну палату. А ввечері його серце зупинилось. Кажуть, тромб. Лікарі дві з половиною години боролись за його життя. Але врятувати не вдалось...

Роман був старшим братом. Надією, підтримкою і опорою для сестри і батьків. Враз для сім'ї згасло сонце. Зупинилось життя. І те, що Роман загинув не від ворожої кулі, не на гарячому рубежі, аж ніскілечки не приглушить біль від непомірної втрати. Він пішов із життя, виконуючи свій обов'язок перед країною, перед народом, перед рідними людьми. Захищаючи нас усіх від загрози. Його ім'я назавжди для земляків залишиться серед тих, кого шануватимуть і пам'ятатимуть, на чиєму прикладі виховуватимуть майбутні покоління.

Організацію похорон обох захисників забезпечило керівництво району та міста з коштів, виділених за Програмою матеріальної підтримки сімей, близькі родичі яких загинули, отримали поранення та інших учасників проведення антитерористичної операції (АТО) в Україні. Допомогу також надавали народний депутат А. Євлахов і депутат обласної ради І. Якуб та районна і обласна організації ВО «Батьківщина». Так повинно бути. Бо це не тільки горе батьків та рідних. Це горе всієї України, це горе Городнянщини, яка втрачає кращих зі своїх синів на цій незрозумілій війні. Вірніше, ні. Так не повинно бути. Не в сенсі матеріальної допомоги. А в сенсі того, що молоде життя не повинно так нагло обриватися. Батьки не повинні втрачати своїх дітей. Адже ніяка у світі сила не здатна зцілити розбите материнське серце, втамувати батьків біль за загиблим сином. Жаль, що ті, хто розпалює цю непотрібну простим людям війну, мають кам'яні серця, до яких не долітає згорьований крик нещасної матері

*Світлана ТОМАШ,
травень 2015 р.*

КОЗЕЛЕЦЬКИЙ ВІКІНГ ВИЖИВ...

З початку збройних протистоянь на сході України – із квітня до середини червня – загинуло понад 270 осіб, з них 129 – військових. На жаль, буквально під час написання цієї замальовки вже було відомо, що їхня кількість зросла – значно за 300.

А 18 червня ми дізналися, що в Луганській області під мінометний обстріл потрапили й наші земляки – троє бійців батальйону патрульної служби міліції особливого призначення «Чернігів». Вони поранені але, слава Богіві, живі! Телефонем ми поговорили з одним із них – 33-річним Віталієм Задорожним із Козельця, який зараз лікується в Харківському госпіталі.

– На майдані залишився неушкодженим, пощастило. А тут, якби осколок міни увійшов трохи глибше, я б уже з вами не розмовляв, – говорить наш боєць. Ще з Майдану побратими називають його Вікінгом, бо 18 лютого, на Грушевського, під час наступу на Верховну Раду взяв першого беркутівця в полон.

Після буремних подій на Майдані Віталієві б відпочити. Побути з родиною – дружиною Світланою, дітьми – Тарасом (від першого шлюбу), Марійкою та Олексійком. Втілити б у життя задумане – останнім часом хотів працювати фермером, вирощувати домашню птицю. Та не міг він залишатися байдужим, коли в країні таке коїться! Прийняв пропозицію стати головою Антикорупційного комітету (очолює Тетяна Чорновол) у Козелецькому районі. Потім пішов добровольцем у батальйон «Чернігів», можна сказати, допомагав створювати його.

– Із місяць у нас були щоденні навчання зі зброєю: стрільби з автомата, пістолета, гранатомета. Для мене це не нове: у 1999-2000 роках я служив у роті почесної варті. 8 травня цього року наш батальйон прийняв присягу. А 7 червня отримав наказ їхати на патрулювання в Луганську область.

Віталій не говорив рідним, куди саме його відправили. Дізналися вони про це лише тоді, коли у ЗМІ з'явилась інформація про тяжке поранення Задорожного.

– Це сталося на 7 блокпості біля Окіно Луганської області. Я був старшим спецгрупи від нашого Міністерства (ми підпорядковуємось МВС, ще там були військові Збройних сил України). Близько 11-ї вечора ми з хлопцями здали зміну. Лягли відпочивати. Без бронезилетів. А за 10 хвилин по півночі нас почали обстрілювати з міномета. Одна міна попала прямо в наш намет. Поранило 12 чоловік. Із нашого батальйону, крім мене, постраждали Сергій Ветров і Богдан Книшук.

А перед тим я відчував: щось буде. Тоді йшов дощ, за ним нічого не було чути й видно. Просвічували довколишню територію ліхтариками, але в таку погоду їх світло сягало метрів до 50-ти, не більше. Краще б моя чуйка підвела...

Ми вискочили в окопи. Одночасно надавали допомогу пораненим і відстрілювались. Осколками мене поранило в грудну клітку, також розсікло голову й лікоть на правій руці. Коли у мене з рота пішла кров, я зразу зрозумів, що пробиті легені. Але хлопцям не сказав, щоб вони не почали нервувати. Свої знебо-

лювальні повіддавав іншим пораненим, сам нічого не приймав. Ще й стріляв із ракетниці та «калаша». Мабуть, у стані шоку. Протрималися ми годину чи дві. Коли обстріл закінчився, викликали «швидку» із селища Новоайдар. Там у лікарні нам почали надавати першу медичну допомогу. Мені поставили крапельницю й зробили рентгенівський знімок. Щоправда, результатів я не дочекався. Приїхали наші військові й перевезли нас в Орехово. Я переживав, щоб дорогою на нас не напали і не добили.

Оперували мене у польовому госпіталі в Орехово. Я дуже вдячний лікареві Артему (прізвища, на жаль, не знаю). Осколок пробив лопатку, зайшов у легені, не дістав до серця 2 чи 3 см (!) Його не діставали. Лікарі сказали: якщо тривожити не буде, можна його там і залишити. В інакшому випадку доведеться шукати фахівців, які зможуть його дістати. Зараз я доліковуюсь у Харкові.

По телефону чуто, як Віталій тяжко дихає, переводить подих після кількох речень. Але, попри все, він не вважає себе «тяжким пацієнтом». Ще й підбадьорює інших: кого словом, кого – гостинцем.

– Мене також підтримують – знайомі з Кисва, Чернігова. Хотіла приїхати і дружина, та я не дозволив. Можливо, мене переведуть доліковуватися в Київ. Туди їздити з Козельця буде ближче і безпечніше.

Рідні нашого Вікінга, з одного боку, пишаються своїм героєм, з іншого – неімовірно переживають за нього.

– Він такий, що ніколи не зізнається, наскільки йому погано. Уже зараз встав би й знову пішов служити, – говорить дружина Віталія, Світлана Задорожна.

Віталій постійно телефонує товаришам на блокпости, розпитує про нинішню ситуацію. Про свою службу в зоні антитерористичної операції багато не розказує:

– Спосіб виживання там такий: не стрілятимеш – не житимеш.

Патріотів дуже багато. Усі ми чекаємо на рішення Президента Порошенка 27 червня. Якщо терористи не складуть зброї, потрібна його команда на повну зачистку Луганської і Донецької областей, щоб повністю знищити ту наволоч, яка туди налізла. Це правда, що серед неї є працівники російських спецслужб. Вони підготовлені та оснащені набагато краще, ніж ми. Такої зброї у нас навіть немає. Їм платять по тисячі доларів за одного нашого офіцера, однаково – за живого чи мертвого.

Шкода лише людей (не знаю, «мирні» вони, чи ні), які у разі зачистки можуть загинути, разом із тією шваллюю. Але якщо зачистки не зробити, повірте, можна чекати набагато гіршого! Буде дуже прикро, якщо всі попередні й, не дай Боже, наступні смерті наших хлопців залишаться марними.

*Аліна КОВАЛЬОВА,
червень 2014 р.*

ПЕКЕЛЬНИЙ БЛОКПОСТ «БАЛУ»

Усі кола справжнісінького пекла призначено було долею пройти 38-річному коропчанину Олексію Зажигаю – навіднику гармати протитанкової батареї 128-ї Мукачівської гірсько-піхотної бригади. Сім місяців війни на гарячому Сході боєць ділить навіпл: «до» і «після» 24 січня. Період до цього часу Олексій називає тишею, не дивлячись на щоденні обстріли Дебальцевого, де довелося йому воювати. Опісля почалися такі бойові дії, які шансів на життя лишали дуже мало.

Для багатьох українських бійців фатальним став блокпост «Балу», де був і наш земляк. Блокпост, що на роздоріжжі між Чернухіним та Нікішиним, на декілька днів опинився у повному оточенні і під постійними обстрілами ворога. Добратися до нього на підмогу ніхто не міг. Боєприпаси

кінчалися. Техніка – майже розбита. Втамувати спрагу – нічим: води взагалі не було. Про гарячу їжу навіть і не думали. Такими страшними і безпощадними велися бої, які тривали з раннього ранку і до пізнього вечора. У голові лише одна думка: «Вижити». Та вижити судилося не всім. Із ста п'яти бійців живими лишилося тільки шістдесят. Господь уберіг і нашого Олексія.

Тиша, у якій стріляють

Кажуть, час заліковує рани. Та мало віриться, що для бійців, які безстрашно дивилися смерті у вічі, час стане гарним лікарем. Не стерти воїнам з пам'яті, як би того вони не хотіли, страхіття, що зветься війною, де надія тільки на Бога.

В отому пеклі, де судилося побувати й Олексію, теж була надія тільки на Всевишнього, який беріг його там, де, здавалося б, і не вижити.

Для коропчанина із сохацьким корінням війна почалася у серпні минулого року. Відразу закинули аж на Західну Україну: Мукачєво-Ужгород. Потрапив до 128-ї гірсько-піхотної бригади у протитанкову батарею. Він – навідник стоміліметрової гармати МТ-12 – «Рапіра». До речі, у складі цієї бригади з нашої області воювали одиниці.

– З Чернігівщини нас було лише троє. Крім мене, ще хлопці з Ніжина та Ріпкинського району, – каже Олексій. – Ніжинця вже немає серед живих. Ще двоє були з Київської області. Решта – західняки.

Чому саме в цю бригаду повів службовий обов'язок, сказати важко. Можливо, тому, що свого часу, як проходив строкову службу, Олексій служив у танкових військах, був навідником. І на Сході став навідником, але вже протитанкової батареї. Місяць учебки – і на фронт. Потрапив у Дебальцеве. Держава не могла забезпечити найнеобхіднішим, то ж бронезилет і шолом передали з дому, як і більшості бійцям.

Бригада Олексія була мобільною, на одному місці не сиділа.

– Ми виїжджали туди, де був прорив танків та бронетехніки з боку сепаратистів. Великих боїв не було. В основному працювала важка артилерія. Велися обстріли, але Дебальцеве жило. Працювала вся інфраструктура. Можна сказати, що то була тиша, у порівнянні з тим, що розпочалося потім.

У смертельному оточенні

24 січня 128-у бригаду підняли по тривозі, і та тривога не вщухала аж поки з 17 на 18 лютого не почали виводити війська з дебальцівського напівкільця.

Того січневого дня Олексія разом з іншими бійцями кинули на блокпост «Балу», розташованому серед поля, на роздоріжжі між Чернухіним та Нікішиним.

– Тільки-но приїхали, не встигли як слід розміститися, як уже мали одного «двохсотого», – згадує Олексій. – Але то був тільки початок. З ранку і до ночі – бої. По дві-три атаки за день: обстріл-піхота. І так з дня у день. Навіть старожили-прикордонники, які там оборонялися, казали, що такого ще не бачили. Я не був у пеклі, не знаю, яке воно, але якщо хтось, переживши оті страхоття, говоритиме, що було зовсім не страшно, не повірю. Так, під час бою про страх не думаєш, він приходить вночі, коли все стихає. А в голові лише одна думка: «Вжити, вжити, вжити» і надія тільки на Бога.

Коли перебував на блокпості, з рідними зв'язувався рідко. Мобільний зв'язок майже не працював. Телефонував вночі, аби сказати лишень пару слів: «Живий-здоровий».

Перед виведенням військ блокпост «Балу» опинився у повному оточенні. Чекати підмоги з Дебальцевого, яке теж опинилося у напівкільці, було марним.

– Харчі перестали привозити, та за це думали менше всього: були сухпайки, жували галети. Найбільше боялися, що закінчатся боеприпаси, чим тоді відбиватися? – розповідає боєць. – Води – ні краплинки, її в Дебальцевому не було, завозили з Артемівська, але під такими обстрілами, хто прорветься. Пили з калюж. Кидали у воду спеціальну таблетку, яка очищає рідину, і пили. Їсти не варили. Постійні обстріли, які там обіди. Те, що відбувалося на блокпосту, це якась м'ясорубка. Ніхто не вірив, що вийде звідти живим: в оточенні, під постійним вогнем, без підмоги і майже без боеприпасів. Одна віра була – у Бога.

Усім хотілося жити. Та вижили в тому пеклі не всі. Із ста п'яти бійців, які заступили на цей блокпост, живими лишилося шістдесят. – Декількох «двохсотих», – каже Олексій, – так з поля бою забрати і не змогли. Сепари так обстрілювали, щоб і сліду від тіла не лишалося.

Це був не вивід...

– Яким був вивід з того дебальцівського напівкільця, котре мало не перетворилося у другий іловайський котел?

– Вивід – це м'яко сказано. Ми, швидше, тікали, – розповідає Олексій. – Сепари нам сказали: «Складіть зброю, залиште техніку і ми вам дамо «зелений коридор». Та в це мало вірилося. Залишали блокпост вночі і зі зброєю. Кілометрів п'ять-шість ішли пішки. Потім хто на машині, хто на броні дісталися Дебальцевого. Звідти до Артемівська теж вибиралися вночі. Якимись пересіченими дорогами відступали – ярами, замінованими полями. Куди – до пуття і самі не знали. Дорогою нарвалися на блокпост сепаратистів. Вони відразу і не зрозуміли, що за колона рухається, а тоді – за зброю і давай стріляти. Та ми були вже метрів за п'ятдесят від них і встигли звернути зі шляху. Кілометрів два їхали під обстрілами, відстрілювались. Дострілялися до того, що по своєму блокпосту почали лупити. Війна – повна нерозбериха. Піди, розберись хто і де. Ми вирвалися звідти без втрат, хоча поранені були. Але наша батарея після тих воєнних доріг багатьох загубила. Із 63-х бійців лишилося всього вісімнадцять: чотири – «двохсоті», решта – «трьохсоті».

Слухаю Олексієву правду про війну і моторошно стає. Бо то – справді пекло, котре навіть страшно уявити. Як важко уявити і те, якими ж тривожними, сповненими переживань були оці сім місяців для Олексієвої родини.

Свого солдата, чоловіка і татка вдома чекали дружина Алла і двійко квіточок-дівчаток – десятирічна Маринка та трирічна Христинка. Батьки Олексія вже давно відійшли за межу вічності. Найдорожчі у нього – це його сім'я та рідні сестра і брат. Чекали, переживали і молилися. І їхній Олексій повернувся. Вирвався з того пекла живим і без поранень. Але чи зможе хто заглянути в розшматовану війною душу воїна АТО, аби зрозуміти, наскільки там велика і незагойна рана?

*Людмила ВЛАСКО,
квітень 2015 р.*

НА «ГАРЯЧОМУ» НАПРЯМКУ

Наумівця Дмитра Запорожця мобілізували несподівано, коли розгорталися події у Східній Україні. Командири сказали, що з фізичної і бойової підготовки підходить. Автоматник хороший, техніку знає.

Наш земляк спочатку проходив спецпідготовку у Гончарівському. А коли «дозрів», як висловлюються командири, з товаришами по зброї був направлений до стратегічно важливої дороги державного значення. На той час невеликий підрозділ, де перебував Дмитро, робив усе можливе, щоб не допустити просування ворожої техніки до великого міста. Блокпости стояли не тільки біля головних доріг, а й на об'їзних автошляхах. Згодом надійшов новий наказ: «Допомагати прикордонникам. Прикривати рубежі важкою технікою, мобілізувати автоматників і кулеметників». Частина воїнів з того підрозділу перекинули ближче до кордону. Тоді Запорожець зі своїми побратимами по зброї стояли майже на передній лінії. З сусідньої держави провокували – наш кордон перелітали безпілотники-розвідники, які заглиблювалися у повітряний простір України до трьох-п'яти і більше кілометрів.

Довгенько перебували там кращі автоматники і танкісти. На зміну їм прийшли інші, а їх, у тім числі і нашого земляка, перекинули на Луганщину.

Дмитро має цікаву біографію. Після армії у нього був великий інтерес до прикордонних військ. Якраз у цей період новими молодими кадрами зміцнювався Чернігівський прикордонний загін. У різних газетах можна було почитати, що потрібні молоді хлопці віком від двадцяти до тридцяти п'яти років. Юнакові хотілося нести службу за контрактом не в самому прикордонзаконі, а бути на передовій, на кордоні. Тоді багато хлопців із сіл Корюківського району намагалися потрапити до цих військ. Тільки медкомісію пройшло небагато, а ще й потрібен був досвід та відмінна фізична підготовка. За усіма вимогами Дмитро пройшов відбір. Прикордонна корюківська тилова застава з ним уклала контракт на три роки. У той період на рахунку корюківських прикордонників були затримання нелегалів-емігрантів з Китаю, Афганістану, Пакистану. У складі таких нарядів перебував і наш земляк, наумівець Запорожець.

Досвід прикордонника Дмитрові згодився. У цьому він переконався, перебуваючи на Донбасі в різних гарячих точках. Його бойовий підрозділ разом з іншими брав участь у звільненні кількох сіл на Луганщині. У низці боїв відзначився наш земляк зі своїми найближчими товаришами. А взагалі, якось підсумував Дмитро, хлопців зміцнює єдина мета – якомога швидше вибити терористів та їхніх посіпак з окупованих східних українських земель.

Неподалік Луганська тепер перебуває підрозділ Дмитра. Це справді гаряча точка і місцина стратегічно важлива. Сепаратисти давно хотіли її зайняти. Не раз кидали великі сили, атакували. Тільки наші бійці знищували куле-

метників і мінометників, бойові машини ворога. Були втрати у живій силі і з боку українських воїнів. В одного з них – тяжке поранення. Товариш Дмитра втратив ногу і отримав тяжку рану в живіт. Відважний боєць наразі перебуває на лікуванні у Київському військовому госпіталі. «Йому усім полком збирали кошти на лікування. Особливо допомогли волонтери», – розповів Дмитро.

Наш земляк тільки на війні дізнався і зрозумів важливість волонтерської підтримки. Одного серпневого дня по телефону розповів своїй дружині: «Є у нас така Дарія. Прізвища не буду називати. Енергійна, постійно піклується, турбується про наш та інші військові підрозділи. Це ж треба мати такий наполегливий характер, як оце в неї! Кілька разів вона передавала нам біноклі, тепловізори. Купувала для нашого та сусідніх підрозділів комплекти військового однострою, термобілизни, доставляла цигарки та засоби гігієни. Без таких, як Дарія, ой, не легко було б нам».

У Дмитра двоє синів: шістнадцятирічний Іван та чотирирічний Артемко. З найменшеньким теж говорить по телефону. Підбадьорює, каже, що скоро повернеться додому, а хлопчик усім серцем радіє. Іван же розуміє, що його батько відстоює територіальну цілісність України, і ним пишаються у Наумівці. Старший син такий же наполегливий і відповідальний, як батько: на літніх канікулах працював на точку у місцевому господарстві «Злагода». А першого вересня на шкільній лінійці з рук директора сільгоспідприємства Віталія Топтуна отримав грошову премію. І мати Світлана Михайлівна порадила того дня за сина-школяра...

Віктор БОЖОК,
вересень 2014 р.

А МАТЕРІ НАСНИВСЯ СОН...

А Матері наснився сон. Дивний сон. Ніби стоїть її син у чистому закривавленому полі, а навпроти громаддя залізного звір'я.

– Сину! – вихлипнули, враз зшерхлі, з гарячки губи... І прокинулася.

Пізній вечір чорнилом заливав вікна. Засвітила свічу. Серце чуло: не в Києві дитя. Він же бойовий офіцер! І оте, по телефону: «Ну приїду, мамо, приїду! Тут зараз стільки роботи!» – ще більше посилювало її здогад. Не в Києві! На війні він!

Золотисті відграї свічі ковзнули по скорботному лику Богородиці. Вихопили з темені суворий лик Пророка у смушевій шапці. Мати його портрет сама вишивала, і став він для неї, неначе батько. «Куди ти повів мого сина? Куди?!» – гірка роса, мовби хисткий туман, засльозила його задумливе обличчя. – Боже! Боже! Врятуй синів моїх! Урятуй і сохра-ни!» – шепотіла, вже ставши Вселюдською Матір'ю.

А роботи синові і справді було багато. До кривавих мозолів. Донецький ґрунт – півметра глина, а потім суцільний камінь. І щоб гірсько-піхотному взводу старшого лейтенанта Романа Станіславовича Жованика не лізли в голову криві думки – кайла в руки і вглиб. Благо, що волонтери з Чернівців доброго круглячку карпатського привезли – бліндажі на славу вийшли. А ще – двигунець-електростанцію, канадійські бронезилети. Закопувалися, мов кроти, в рідну землю, перетнувши сяку-таку дорогу між старовинними, ще козацькими, селами – Веселогірівкою та Надарівкою. А вночі, сиплючи стокляття на божевільні голови, що затіяли цю безглузду війну, добали справжнісінький лях для танка. Бійці потому ой як дякували за криваві мозолі. Ніякі «Гради» не могли їх «видовбати» з укриттів.

Командир уже мав бойовий досвід: тримав відхід із Дебальцевого. Рата там добре обламала собі зуби в живій силі і техніці. Виявилось, що «свах же братьєв, праклятіє укропи хатят відеть в белих, тапках». У нас тут власних халявників удосталь. Широкомасштабний наступ захлинувся. Росія зрозуміла: поткнеться далі – назавжди втратить армію. І тоді такий поштивий далекосхідний сусіда миттю перетворить «могучую Россию» на свою найбіднішу провінцію. Правда, нам від цього не полегшає.

Українську лінію оборони сепаратисти добре промацували. Та які там сепаратисти. Це якби татари запрагли відокремлення – то були би справжні незалежники. А це – донецькі колаборанти, прислужники ворога – і крапка. Одного вже у військовому ешелоні під брезентом виявили. Клявся, цокочучи зубами, що «Хател просто к радним на халяву праехать!» Відправили куди потрібно. А тут ось, невдовзі, і пенсіонер на «Жигулях» заблукав. Трусонули... виявили топографічну карту з детальним позначенням наших точок. Цей просто обмочився з переляку...

Взагалі Роман Станіславович увів крицеву дисципліну. Бійці ледве вмовили відзначити 50-річчя (народився він 1 січня) – пляшкою шампанського. «Бабахнули» під вітально-новорічний масований обстріл «братів». Скасувавши будь-яке козирання, снайпери добре проглядають позиції. Відбив домагання преси, телебачення дати їх наоглас, добре розуміючи, що російські аналітики такою інформацією миттю скористаються, А взвод у нього недоукомплектований. І озброєння малувато. Може, тому, що тут «біла пляма», броньований кулак колаборантів був націлений саме на них.

20 січня 2015 року – день, коли у Мінську велися переговори, видався морозним, сирим – туман суцільним молоком заливав усе і вся. Підозріла тиша слизькою гадиною заповзала в душу. Зненацька вдарив її, наче скляну загіджену вітрину, спостережник Роман Дячишин.

– Командире! Танки!.. Танки! Танки-и-и!

Старший лейтенант одним стрибом вихопився на бруствер... І тут прадавній наш Охоронець Небесний промив своїм крилом туман. Командирові на мить здалося, що його тіло неначе крига влещатила, морозяно-пекуча, здерев'янила, скам'янила все, скувала руки-ноги, мозок... десяток, два, три панцирників, беззвучно, як у жахному німому фільмі, метрів за 800 уже, підіймаючи снігову потеруху, рвалися на його окопи, на його побратимів, на його Землю святу. А точніш – 28 броньованих кулаків, із криці й вогню.

– Командире, відходимо! Бо розчавлять... – крикнув хтось зі своїх танкістів позаду.

І це вивело його з моторошного стану, від якого волосся ворушилося на голові.

– Та вони нас як куріпок переб'ють! Ні! Небеса нам не простять! По першому прямою... вого-онь! – скомандував танкістам.

Укопаний панцирник виплюнув смерть, і хоч його гармату, по першому пострілу, заклонило – цього було досить. Бронеккомплект ворога вибухнув, садонувши під небеса бісівським фейерверком. Це миттю отямило взвод.

– Гетьмане-е! – загорлав, пересилоючи шалені розкоти вибухів. – По баках!

І не тямлячи, що рукав повен крові, вхопив на приціл протитанковим ПТКРом (протитанкова керована ракета) другий панцирник.

Анатолій чесонув із великокаліберного кулемета по забрезентованому «Уралу». Полум'я миттю вжерло здоровезну машину. З неї, оповиті вогнем, неначе якісь сатанинські факели, сипонули люди. Ладні ще хвилю тому сіяти жах – самі потрапили в його мстиві і страшні лабета. Скорострільні гармати вдарили водночас. Танки гребонули назад. Але й позаду палали їхні машини. І вони з обох боків крутонулися на мінні притайновані поля. Картина... ну не вмивалися програмісти, мусолячи на компах свої оті бої. А втім, навіть голіудцям далеко до цих реальних подій.

– Жодного двохсотого! – Роман Станіславович збуджено стискає й розти-скає п'ястуки, прокручуючи у свідомості жажну картину битви. – І жодного пораненого. Ну, не рахуючи мене. Щоправда, добренно оглушило від розриву ворожого снаряду. Навіть сам себе не чув. У вухах такий божевільний гул, такий дзвін стояв. А все ж я зв'язався з командуванням бригади й напрохався залишитися на добу, бо ж пішли раз – спробують прорватися й удруге.

Старший лейтенант не помилився. Артобстріл почався на світанку. Та такий щільний – гедзь не пролетів би. Але знову Рідна Земля берегла своїх Синів. А за обстрілом одразу в «гості» – два десятки танків і броньований джип попереду. Кинули колаби на полі і той позашляховик броньований, і більшість підбитих танків та БТРів. Дуже цінні документи в тому «легковичку» виявилися. Карти військові, рахунки в російських банках, де колаби отримували платню. Адреси всього підрозділу. Дива б не було, якби там виборчі бюлетені на таку собі «Гранд Халапупі репаблік» виявилися.

Лейтенант Жованик добре усвідомлював, що цей наступ сепарів іде широким українським фронтом. Завдання – поки тривають Мінські перемовини, відхопити якнайбільше території. Так і було. Де-не-де ворогові вдалося трохи прорватись. Але не тут.

«Це вже нагадує Курську дугу! – промайнуло в голові. – Тільки фашизм тепер уже російський». І командир по рації запросив гранати.

Але колаби на остаточну ганьбу вже не ризикнули.

– Мамо! У мене все добре! – витис, затинаючись, по мобільному. – Руки-ноги цілі. Мабуть, скоро вдома буду!

Мати безтямно сіла край столу. Безгучно заплакала. Плечі, мов крила підбитого птаха, раз-по-раз скидалися вгору. Син таки ж пішов на війну! Пішов, як подобає справжньому чоловікові. Справжньому українцеві. Справжньому офіцерові. Таким він був стійким і наполегливим із дитинства. Як йому, п'ятилітку, було не страшно до мами на пекарню йти через отой чавунний надзалізницею міст гримкотливий, коли внизу мчить потяг. Пересилив страх – перейшов. Так він пересиловав його, коли в Київській школі парашутистів уперше глянув із запаморочливої висоти на землю. Саме тому і став десантником. Частина на кордоні з Афганістаном, не сьогодні-завтра – у справжнє пекло. Інтернаціональний борг. Але кому і що винен був той гірський народ?

Роман, один із частини, вступив до елітного Рязанського повітряно-десантного училища. Росіяни, українці, білоруси – інших там не було. І на тобі: брати, друзі... вороги. Хто за те відповідь, що нацьковують русича на русича? А відповідь! У Неба закон суворий – переконаний офіцер.

Після закінчення навчання – Калінінградська область. А тут про це навіть думати було заборонено, – НЕЗАЛЕЖНІСТЬ.

Командир частини зустрів Романів рапорт із округлими очима:

– Слушай, Жованик, ти серйозно? Через два місяця квартира у тебе буде!

-Ні! Я вже вирішив! Я там потрібніший!

Хіба цінують у нас відбірні кадри? Опинився лейтенант Жованик аж у Карпатах, у якомусь занехаяному військовому гуртожитку. І тут його Росія знову обібрала. Дружина – за дітей (наука вам хлопці, ой наука) – і... «ана веде ма-сквічка».

Працюючи в Ужгородському військкоматі, часто у вихідні бував в Угорщині, Румунії... Європа. Румуни ж біднюща – не те що ми – Нація. А кожне сільце вилізале, вичесане, уквітчане. Невже ми гірші?

І ось завирував Майдан. Старший лейтенант Жованик (тепер уже інкасаторський охоронець банку) одразу ж звернувся до військкомату. «Ми вас викличемо! – відбрили. І лише коли був захоплений Росією Крим, коли запалав Донбас, Роман Станіславович таки добився свого.

Сидимо в садку біля розкидистого квітника. Матуся – Ганна Данилівна – частують нас варениками з вишнями. Старший лейтенант невміло, підглядаючи на планшет, прикріплює нагороди: «Захисник Вітчизни», «Учасник АТО».

По шпиталях у нього клопотів та й клопотів. Чи ж розрахується держава з його побратимами за 29 підбитих бойових машин? У Міністерстві оборони відповіли, що ні! Мовляв, на той час Президент іще не підписав відповідного Указу. Їм хоч кола на голові теши, що взвод старшого лейтенанта Жованика зупинив широкомасштабний прорив, рятуючи тисячі й тисячі життів. «Мені звання не потрібні, – зціпив кулаки старший лейтенант, – найвище моє звання – солдат. Я справедливості добиваюся».

– У цій війні багато незрозумілого. Окрім живого бою – бій іде розвідувально-інформаційний. Ось нещодавно відомий канал «торохнув», що на столичному заводі «Маяк» пустили в серію гранатомет «Молот». Там безпілотники свої. Там швидкісні катери для флоту. Почекайте, але ж така інформація – знахідка для ворога. Особливо військова. Особливо під час війни. Коли незрозуміло, про що йдеться, – то йдеться, обов'язково, про гроші. Дивно, але казуси такі допускає навіть РНБО.

Сидимо в ошатному дворіку. Батько був бригадиром-будівельником, так до ладу все тут спланував. Зводив школи, дитсадки, клуби. Хіба ж думав Станіслав Митрофанович, що синові зі зброєю в руках доведеться все це відстоювати?

Бойові друзі – і ті, що в окопах, і ті, що у штабі, – кличуть Романа назад. Бо ж такі офіцери під час війни – на вагу золота. Повернеться?

– Те, що належить побратимам, я відстою. І, мабуть... війна не закінчиться скоро. Так Україну і знекровлюватимуть запроданцями різних мастей. Але саме ця війна залила нашу гарячу кров у фундамент держави. А це цемент найліпшого гатунку. І ті тисячі й тисячі моїх побратимів, що тримали праведну зброю в руках, вже ніколи й нікому Рідну Матір не віддадуть у ярмо.

*Іван ПРОСЯНИК,
липень 2016 р.*

«КОРЮКІВСЬКИЙ ПАРТИЗАН» – ОСКОМИНА СЕПАРАТИСТАМ!

Відколи танк з таким написом з'явився у зоні проведення АТО, він став об'єктом не лише пильної уваги з боку сепаратистів, а і їхнього обурення та гніву. Що то, мовляв, за зухвалець такий?! На «партизана» розпочалося полювання. Проте

навіть, побувавши у лапах ворогів, підбитий сміливець не здався у полон, а продовжує виконувати бойові завдання української армії.

Так сталося, що замість розпізнавальних смуг на бойовій одиниці наших земляків Т-64БМ «Булат» з'явився напис «Корюківський партизан». Таку назву машині дали наші земляки Олександр Іваненко – мобілізований з Корюківки і Дмитро Дмитренко – контрактник з Тютюнниці. Їхній екіпаж був укомплектований ще у Конотопі, де хлопці проходили підготовку перед відправкою на схід. Дмитро – механік-водій, Саша – навідник і чернігівець Юрій Вергун, молодший лейтенант – командир танка.

Сашко зізнається, що командир танка був проти такої «самодіяльності», мовляв, що на таку витівку комбат скаже і т.ін. «Та хай же він спочатку прибуде до нас!» – зухвало кинули хлопці і таки здійснили задум: «розписалися» білою фарбою по лівому борту машини. З того часу, по мірі виконання бойових завдань і переміщення «Корюківського партизана» зоною АТО, чутки про нього почали ширитися зі швидкістю звуку.

І, мабуть-таки, непоганими бійцями виявилися наші земляки, адже після чергового вдало виконаного завдання їх екіпаж було переведено до складу 24-го окремого штурмового батальйону «Айдар». Не знітилися хлопці і з того факту, що з-поміж своїх побратимів – всіх як один офіцерів – тільки вони двоє – звичайні вояки-солдати.

За словами Олександра, відсутність розпізнавальних смуг на їх танку з одного боку, була їм на руку, бо сепаратисти приймали їх за своїх. Таким чином, вдалося несподівано атакувати ворога, близько підпускаючи до себе, або на-

віль затримувати – разом зі зброєю та документами. Але, у той же час, і свої могли помилитися та ідентифікувати їх як ворожий елемент. І цей ризик хлопці дуже добре усвідомлювали. Під Новосвітлівкою і Хрящуватим відважний екіпаж «Корюківського партизана» розчищав позиції, перерізаючи важливу артерію постачання зброї з Росії. Чотири доби хлопці тримали лінію оборони, протистояли нападам агресора.

– Вдень нас накривали артилерією, а ввечері з мінометів «поливали», – розповідає О. Іваненко. – А потім і взагалі пішла крупнокаліберна російська артилерія... «Веселили» так, що вся трава навколо вигоріла...

На другий день обстрілів «партизана» підбили «градами». Юрія Вергуна перевели на іншу машину, яка залишилася без командира – того поранили. Через чотири дні прийшло підкріплення, і наші хлопці відступили на перебазування у Дмитрівку. Забрати ж свого бойового «друга» не було змоги. Утім, і сепаратисти не могли його використати у власних цілях, бо вийшов з ладу двигун.

Кажуть, що вони потім фотографувалися з нашим «партизаном» – таким бажаним і довгоочікуваним трофеєм, – розповідає Олександр. – Але він був уже небоєздатним, тож так його там і залишили. А оце нещодавно знайомі розповіли, що бачили «Корюківського партизана» на заводі ім. В. Малишева у Харкові.

Сподіваємося, що там він чекає ремонту або вже відремонтований. Ми раді з того, що навіть побувавши у полоні, він не здався, а продовжує служити українському народові задля миру.

P.S. Після кількадечної відпустки вдома шляхи побратимів-земляків розійшлися. Олександр Іваненко нині перебуває у Харкові, очікує на нову техніку, а Дмитро Дмитренко – в одній з найгарячіших точок російсько-української війни, Станиці Луганській.

***Наталія РУБЕЙ,
листопад 2014 р.***

ВІЙНА ОЧИМА ФОТОКОРА

Нещодавно Ігор Іваровський вирвався з території війни на територію миру, себто зі Сходу країни приїхав додому. Спеціально, щоб побувати на фестивалі в Білій Церкві, оскільки він – ще й музикант. Навідався й додому в Кобижчу. Нам пощастило у цьому проміжку поспілкуватися з людиною, яка побачила війну на власні очі, з людиною, в якій склалася особиста думка про нинішні гіркі події.

Ігор родом із Донбасу, з Алчевська. Проте виїхав звідти ще після закінчення школи в 1979 році. Жив у Києві, у Сумах, і вже 12 років – у Кобижчі, тому вважає себе місцевим. За освітою музикант, але завжди цікавився фотомистецтвом.

На запитання про те, що спонукало його поїхати на війну, відповів: «А це моя війна. Мій Донбас. Коли бізнес був на плаву – допомагав грішми, коли ресурси закінчилися – поїхав сам, бо була потреба в професійному фотографові». Тож тепер він – фотокореспондент інформаційного Центру Добровольчого Українського Корпусу «Правий сектор» (виключно військова організація, а не політичне крило, скорочено – ДУК «ПС»).

– Ігоре, розкажіть, будь ласка, про Добровольчий Український Корпус. Хто до нього входить?

– На сьогодні у складі Добровольчого Українського Корпусу налічується близько 18-ти батальйонів, з яких на передових позиціях воюють 5-ий, 7-ий та 8-ий. Решта – резервні, які є майже у всіх обласних центрах. До складу ДУК «ПС» також входить і медичний батальйон. Бойовий особовий склад «Правого сектора» включає представників з усієї України – від Луганська до Ужгорода. Багато киян, серед яких більшість із високим рівнем освіти. Є люди з Донецька. Як журналісту, мені доводиться спілкуватися з іноземцями. Вони вкрай здивовані дисципліною та освіченістю добровольців. Часи махновщини давно пройшли.

Лідер «Правого сектора» Дмитро Ярош подав на розгляд Верховної Ради проект закону про добровольчі військові об'єднання. За основу цього закону покладена система самооборони Естонії. Головна його думка в тому, що добровольці – це основа майбутньої української армії.

Наразі обговорюється питання легалізації добровольчих батальйонів. Умови, які пропонує Міноборони, не зовсім прийнятні.

– Хто забезпечує добровольців ДУКу?

– Діяльність ДУКу здійснюється тільки за рахунок волонтерів. Нині ця співпраця нормально налагоджена, з раціональним підходом. Якщо раніше волонтери не розуміли, що і скільки потрібно, то тепер постачають необхідне за замовленням. Наприклад, скоро повинні привезти 10 комплектів форми для снайперів.

Дуже допомагає українська діаспора з Канади, Америки, Німеччини. Напрацьовуються контакти з діаспорою в Австралії. Існують зв'язки з вищим литовським керівництвом. Так, комбата Чорного з 5-го батальйону запрошено на зустріч із Президентом Литви.

– Ви знаєте, що в народі склалася не надто приязна думка про «Правий сектор». В уяві людей спливають асоціації з розбоями, самосудом і безчинствами. А як насправді?

– Дійсно, існує думка, що в нас панує махновщина. Це не так. Найбільша база, 5-го окремого батальйону ДУК «ПС», знаходиться в Дніпропетровській області. У нас склалися хороші стосунки з місцевою владою. У корпусі дуже сувора дисципліна. Навіть мене відучили палити де попало. Уся зброя – під замком, на обліку. Просто так піти постріляти ніхто не може, і у відрядження додому зброєю із собою хлопці не везуть.

Навчанням добровольців займаються високопрофесійні інструктори, причому за сучасною європейською, НАТОвською системами. Інструктори мають шалений військовий досвід, у минулому це кадрові офіцери. Іноземців серед них немає, тільки українці. Ніякої політичної агітації не ведеться. Єдине, що пропагується, – здоровий український націоналізм.

У корпусі є військово-польова жандармерія, яка слідкує за дотриманням порядку в прифронтовій зоні та в бойових підрозділах. Стежать, щоб не було мародерств. Місцеве населення ганяли за продаж самогону.

– Чи всіх бажаючих беруть до ДУК «ПС»?

– Просто так будь-хто з вулиці не може стати бійцем ДУК «ПС». Спершу людина звертається до резервного батальйону, потім проходить через навчальний центр, який є запобіжником від неадекватних осіб. Далі направляється на ще одне навчання – уже з бойовою зброєю, і тільки після того потрапляє на передову.

Зауважу, що добровольцям ніхто нічого не платить. Там панує воєнний комунізм. Хлопців забезпечують усім необхідним, триразове харчування чуже, цигарки привозять. Хіба що допомагають сім'ям бійців, якщо виникла скрута, чи потрібні ліки або гроші.

– А як забезпечені звичайні військові Збройних Сил України. Чи правду кажуть, що немає нормального взуття і з харчами сутужно?

– Особисто я добре знайомий з устроєм 93-ї механізованої бригади. Не знаю, де там як, а вони нормально технічно оснащені, забезпечені якісним триразовим харчуванням. Ми – голота, порівняно з ними.

Волонтери забезпечують тим, що не передбачено Міністерством оборони, приміром, засобами відеоспостереження та іншим.

– Де Ви особисто робите знімки? Ваші фото просто вражають.

– Я буваю там, де є наші бойові підрозділи: 8-ий батальйон (Широкине), 5-ий батальйон (на території шахти «Путилівська» («Бутовка Донецька»), за три з половиною кілометри від Донецького аеропорту). До речі, 5-им батальйоном керує наш земляк – чернігівець, комбат Чорний.

– Ви знайомі з ним?

– Звичайно. Дуже цікава освічена людина, має великий авторитет серед товариства, хоча йому 33 роки. Ним можна пишатися.

Недавно святкували його день народження. Цікаво вийшло, про це навіть відзняли сюжет для телебачення. Замовили гелієві кульки, прив'язали до них два прапори: державний і «Правого сектора», і запустили над позицією.

– Чи доводилося спілкуватися з військовими від ЗСУ?

– Постійно. Поруч із нами знаходиться 93-тя окрема механізована бригада. Скажу прямо: там, на війні, все роблять разом – і добровольці, і мобілізовані. Це тут політики ділять, а там всі однакові. Наприклад, наша аеророзвідка надає дані для військових. Насправді нема антагонізму між «Правим сектором» і ЗСУ. Ми по один бік барикади. Але водночас не можна казати, що на добровольцях тримається фронт.

– Чи знайомі Ви з лідером «Правого сектора» Дмитром Ярошем?

– Так, знаю його особисто.

– Що можете про нього розповісти? Який він у житті, а не на екранах?

– Після перенесеного поранення він фактично живе з нами, в 5-му батальйоні. Часто мотається на передовій. Але бійці страшенно цього не люблять, бо коли ворог дізнається, починаються обстріли.

Ярош часто буває на базі. Я був у нього вдома в Дніпродзержинську. Будинок звичайний, не палац. Дочка Ірина – ніяка не мажорка, звичайна дівчина, їздить на звичайній машині, займається волонтерством, допомагає з лікуванням бійців.

Дмитро Ярош постійно буває в наших бойових підрозділах, на передовій, інколи нехтуючи власною безпекою, хоча розуміє, що на нього йде полювання. Сам за кермом. По роботі й мені доводилося їздити з ним, то потім хлопці з мене жартували, мовляв, у мене водій – сам Ярош. Пригадую цікавий випадок.

Їхали з Ярошем на навчання в Миколаїв. Заблукали. А тут попереду їде фура. І уявіть собі картину: на великій швидкості фуру піджимає джип із прапором «Правого сектора». Водій фури, напевно, вже із життям попрощався. А його просто ввічливо запитали дорогу.

– Чи часто на передову навідуються журналісти?

– Бувають. Приїжджали фотографи з Італії, шукали фашистів серед наших (сміється, – від авт.). Були шоковані, що я задарма працюю тут із таким серйозним обладнанням.

Зауважу, що найточніше і найбільш чесно події на Сході України висвітлюють «плюси» («1+1», – від авт.). Вони й ночують разом із нами, і в окопи лізуть.

– Що для Вас найстрашніше в цій війні?

– Для мене найстрашніше не бути під артобстрілом, найстрашніше – заходити в палату до 20-річного хлопця, якому відірвало ногу. Я краще на передову поїду. ...Гинуть хлопці. Ми за два тижні двох поховали. Начебто і перемир'я, але насправді все фіктивно.

– Ваша особиста думка: чи не марні ці жертви? Щодня ми втрачаємо своїх співвітчизників, але не видно ніякого просвітку.

– Якщо б наші хлопці там, на Сході, не воювали, уже б за два тижні ворожі війська були би вже тут, умовно кажучи. По рації прослуховуємо, що вони там говорять. Я чую, якою мовою вони розмовляють. У переважній більшості це російськомовні найманці, особливо що стосується сучасної військової техніки, або регулярні російські військові частини. Звісно, вони знімають погони, воюють без розпізнавальних знаків.

– Яке ставлення місцевого населення до буремних подій сьогодення?

– Різне. Ті, хто вважали себе українцями, і тепер підтримують Україну. Та, на жаль, 90 % населення – інертне, як вата. Їм головне – шмат ковбаси. Тепер кричать: «Ми за мир!». А хто ж почав?

Знаєте, з іншого боку також є люди з високими ідеями, але їх дуже мало. Зрештою вже настав той етап війни, коли воюють не за ідею, а тому що вбили брата, друга...

– Приємно вражена Вашими світлинами на тему нинішньої війни. Зроблені під час боїв?

– Є різні: і під час навчання, і безпосередньо під час обстрілів. Думаю зробити виставку своїх фоторобіт у Києві.

*Валентина СМАЛЬ,
липень 2015 р.*

БОЙОВІ ШЛЯХИ ЗЕМЛЯКА

Названа мати, жителька Холмів Валентина Штихно, не нарадується: «Мій зять Юрій Івахненко перебуває у відпустці. На південному сході України воював у найгарячіших точках великого пекельного регіону. Їх перекидали з місця на місце... Не відсиджувався, не ховався за плечима товаришів». Юрій, як відважний молодший командир, заслужив поваги. На сході перебував у 41 стрілецькому батальйоні. У його складі – чоловіки віком від 25 до 40 років, з Чернігівщини. Майже всі пройшли армійську службу. До цього – два тижні тривала підготовка, навчання на полігоні. Командирські здібності земляка високо оцінили, тому що в армії набув вагомий позитивний досвід. Не забув, як діяти за складних військових умов.

Були і у нас втрати

– На Донеччину нас доправив потяг, – каже він. – А це – величезний ешелон з бойовими машинами, стрілецькою технікою, солдатами і командирами. Привезли до однієї місцини, яка й досі засекречена. Там стояли кілька тижнів. Мешкали у наметах. Після – потрапили у Попасне, охороняли цей великий населений пункт, влаштовували блокпости на околицях, перевіряли виїзди і в'їзди автомобілів. Потім брали участь у боях під Дебальцевим.., – скупко розповідає воїн. За два з лишком місяці служби довелося Юрію бачити усякого. Але радувало його одне – окрім бойової техніки, втрат у батальйоні не було.

Бій під Малою Орлівкою

Юрій Івахненко мав непогану снайперську підготовку, то ж восени його зараховують до спеціального підрозділу, де, серед інших, були і снайпери.

Одного разу їх велику мобільну групу перекинули до села Мала Орлівка. Від цього населеного пункту воїни закріпилися за два кілометри. Розвідка попереджувала про можливий наступ терористів. Тому за кілька днів вирили окопи, проклали ходи між ними... Одним словом, підготувалися до появи «сепарів» як слід. А вже за день місце розташування українських воїнів було піддане нищівному обстрілу з ворожих мінометів. Сепаратисти сподівалися, що сили українських вояків після таких потужних обстрілів зазнають значних втрат. Тож наступного дня, під вечір, з ближчого соняшникового поля у наступ на позиції наших бійців пішло кілька груп терористів. Сержант Юрій Івахненко зі своїми бійцями зустрів противника шквальним вогнем. Але зброя у противника була значно кращою. Довелося нашим вдатися до хитрого маневру – зімітувати відступ і заманити ворога у пастку. А потім безстрашні бійці разом з іншими групами пішли в контратаку. Годин шість тривав кривавий і запеклий бій, у ході якого наш земляк, Юрій, поцілів на смерть кількох терористів. Всього ж цього дня українські автоматники та снайпери знищили до

шести десятків одиниць живої сили ворога. З нашого боку, на щастя, обійшлося без втрат – лише сім легко поранених солдатів, яким швидко було надано медичну допомогу.

Заслужена відпустка!

Чотири місяці холминець Юрій Івахненко перебував у різних «гарячих точках» Донбасу. Каже, що більше всього запам'яталася Мала Орлівка. Наш земляк, як молодший командир, дуже здружився з солдатами. У розмові не виділяє себе, своїх заслуг. Постійно каже «ми», називає хлопців побратимами, вірними товаришами.

– Знаєте, там на Донбасі, – справжня війна. І в окопах кожен солдат розуміє і цінує міцне та вірне побратимство. Дружба на війні особлива. Розумієш її ціну, – відверто ділиться враженнями молодий захисник Вітчизни, хоробрий боєць з Холмів.

Відбулися ротації. І Юрій Івахненко отримав заслужену відпустку. Майже місяць перебуває у рідних Холмах. Каже, що хитру і несправедливу війну розгорнула сусідня держава. Багато молодих хлопців полягло за Українську землю. Хотів би, щоб нарешті запанував мир і люди повернулися до мирного життя і праці. А в те, що, врешті, так воно і буде, боєць Юрій Івахненко цілком і повністю переконаний.

***Віктор БОЖОК,
листопад 2014 р.***

КУЛЯ ПІДКОСИЛА ПІД ДОНЕЦЬКОМ

Перед Новим роком у Пісках було неспокійно. Сепаратисти робили спроби непомітно підійти та завдати нищівного удару. У них це не вийшло – розвідка зробила свою справу, але танкісти – дали гідну відсіч. Серед захисників був і наш земляк, командир танка сержант Михайло Іллюшко з Наумівки. Новий рік для бійців пройшов більш-менш спокійно. А 2 січня, коли Михайло перебував на бойовому посту, сепаратисти лютували – саме цього дня ворожа куля й підкосила нашого хлопця. Не допоміг і бронезилет, куля потрапила у бік, між пластин, і пройшла на виліт.

Він родом з Наумівки. Коли розпочалася Революція гідності, на його роботі тільки і говорили про це (знайомі хлопці їздили на Майдан підтримувати виступи народні), небайдужим до тих подій був і наш земляк. І це тому, що тодішня влада в Україні все зробила, щоб довести людей до зубожіння. Товариші Михайла відверто заявили про свою громадянську позицію. Патріотично висловлювався і наш земляк. Не раз особисто побував на Майдані. Багато розповідав про людей, які там боролися за права українського народу, про молодих жінок, котрі приводили сюди десятки своїх знайомих. Багатьох з них добре знав в обличчя, вони були не тільки хорошими кухарями, медиками, а й відстоювали вахту на барикадах. Михайло Іллюшко щиро вірив, що Україну можна не тільки перебудувати, а й реформувати. Як і багато його молодих товаришів, підтримував тільки європейський вибір нашої держави.

Будучи умілим будівельником, монтажником, в останні роки працював на новобудовах і в уже жилих будинках Києва і Київщини, встановлював вентиляційні системи. Працював з рідним братом Сергієм. Їх не раз називали кращими за професією. Тільки у Михайла трудовий стаж на будовах – понад десять років. Після армійської служби безробіття у Наумівці погнало його до столиці, де знайшов собі роботу до душі. Та запалав Донбас від ворожо настроєних сепаратистів і хитрих російських посібників, військових «послів миру». І його товариші першими пішли до військомату. А відразу ж за ними і наш земляк. Сказав батькам: «Я не можу сидіти, коли нашу землю топче ворог. Мушу захищати територіальну цілісність України, як і мої найближчі друзі». Пішов добровольцем. Спочатку брав участь у військових підготовчих навчаннях далеко від столиці.

Потрапив в одну з найгарячіших точок – в Авдіївку. Захищали це містечко силами окремої механізованої бригади. Михайло – командир танка, сержант. Коли терористи, їх прислужники з сусідньої країни нахабніли і йшли в атаку, отримували негайну відсіч. У той час ворожі військові формування ще й несли великі втрати. Неодноразово так було, коли російські найманці і посланці з діючої армії «старшого брата» разом з сепаратистами, явно недооцінюючи наших українських вояків, спочатку обстрілювали їх місця розташування, а потім, зробивши хитру паузу, кидалися у наступ. А вже за кілька годин на полі у різних місцях валялися тіла знищених ворогів.

Навчилася добре воювати механізована бригада, у якій перебував наш земляк, молодший командир, патріотичний танкіст Михайло Іллюшко. А їй, сильній військовій частині, у критичні кульмінаційні моменти допомагали або приходили на виручку сусідні з нею українські підрозділи. Механізована бригада міняла свої позиції, її перекидали для захисту населення до одного, а потім іншого міста. Точніше, стояла за кілька кілометрів від великих населених пунктів. Маскувалися, усе робили для того, щоб бути непомітними ворогу.

Михайло до рідного села телефонував щодня.

– У такі хвилини розмови, – говорить мати Ольга Олексіївна, – він казав, що «у нього все нормально, захищасмо відвойовані рубежі». А щоб більше щось повідав, такого не було. Коли вони переїздили в інше місце, ми теж з чоловіком Анатолієм Михайловичем не знали. Правда, розуміли, що то були військові секрети. Можливо, це й добре, що син не дуже говіркий.

У великій родині Іллюшків існували свої неписані правила: спочатку Михайло телефонував дружині, Олі, брату, Сергію, який теж в Києві, а потім батькам. А Ольга Олексіївна та Анатолій Михайлович уже більше дізнавалися про сина, який в АТО, коли пізніше їм по «мобільці» розповідала невістка Оля, чи син Сергій.

Другого січня, уранці, у визначений час Михайло не зателефонував. Батьки розхвилювалися: «Ой, що це? Повинен подзвонити... Щось, мабуть, сталося? Куди його звертатися?» Цей січневий день для них так довго тягнувся. Стільки болю і хвилювань приніс він родині Іллюшків! Мати сплакувала, а батько Михайла ходив, мовби скований неприсмними думками. І нарешті, увечері, від Сергія дізналися: «Михайла тяжко поранили. Хоча й був у бронезилеті, та куля потрапила у бік, між пластин, пройшла навиліт. Операцію зробили оперативно, у польовому госпіталі».

Уже другого дня кілька «трьохсотих» доправили до великого міста. Потрапив до головного госпіталю, де пролікувалися уже тисячі поранених, у місті над Дніпром.

Тут за підтримки місцевої облдержадміністрації та фінансової допомоги Києва створені найкращі умови. Майже до ста відсотків поранених, яких вдається сюди доправити у перші години чи перші два дні, виживають і стають на ноги.

Наш земляк Михайло Іллюшко відразу потрапив до реанімації. Лікарі сказали: «Є всі гарантії, що житиме. Куля не зачепила життєво важливі органи». Лікували, використовуючи якнайкращі дорогі ліки, щоб зовнішні та рани всередині гоїлися якнайшвидше. Тут усім пораненим, у тім числі і Михайлу, забезпечили посилене харчування. У меню – постійно свіжі овочі і фрукти, м'ясні страви, що теж сприяло швидкому одужанню.

Двадцять першого січня нашого земляка виписали з госпіталю. З ним вдалося поговорити по мобільному:

– Ходити мені ще важкувато, дає про себе знати поранення. Я сьогодні буду в Києві. Мене зустрічатимуть дружина Ольга та брат Сергій. Перебуватиму у відпустці. Пізніше і до батьків приїду.

Віктор БОЖОК,
січень 2015р.

ШРАМ У ДУШІ НА ВСЕ ЖИТТЯ

«Саме на війні починаєш по-справжньому цінувати життя, радіти кожному прожитому дню і дякувати Богові за те, що вижив», – зізнається воїн АТО Євген Кабанцов із Понорниці, якому довелося чотири з половиною місяці виконувати свій військовий обов'язок на Донбасі у складі 41-го батальйону територіальної оборони. Нещодавно наш захисник повернувся до отчого порога, скоріш за все, не на завжди. Прийшов у звільнення живим-здоровим, руки-ноги цілі, а душа? Вона поранена, скалічена отим пережитим і побаченим. «Війна, – каже Євген, – це шрам у душі на все життя.»

1 жовтня 2014 року Чернігів зустрічав бійців-земляків 41-го батальйону територіальної оборони, які по-

вернулися із зони АТО. Серед них і 37-річний понорничанин Євген Юрійович Кабанцов. З ним познайомилися ще на початку цього річного воєнного літа. Це було знайомство по телефону. Якраз готували до газети матеріал про хлопців, які першими потрапили у зону АТО. З того часу інколи з ним передзвонювалися. Розмови були короткими, та відчувалося, що хлопцю там, на війні, психологічно важко. «Ось коли повернуся додому, а я обов'язково повернуся звідси живим, – казав Женя, – тоді поговоримо довше».

І ось Євген удома. Був у Коропі – зайшов до редакції в гості. Познайомитися, як кажуть, наживо. Невисокого зросту, худенький, а в очах – відбиток усього пережитого. На душі, відчувається, – почуття тривоги, яке не хоче залишати солдата: і за себе, і за рідних, і за хлопців, які там, у пеклі...

«Приїздив до райвійськкомату, аби відмітитися і взяти довідку, котра підтверджує, що я, дійсно, був у зоні АТО, – розповідає командир відділення. – До цього часу ніякого документального підтвердження, що ми на війні не було. Не дай Бог чого, спробуй тоді довести, що ти воював».

У зону АТО понорничанин потрапив у середині травня. Мамі довгий час у цьому не зізнавався, аби менше хвилювалася. Хоча два брати і сестра знали, що Євген в АТО. «Три роки тому поховали батька, а тут мене на війну забрали. Як їй все те пережити? Тож і мовчав», – зізнається Євген.

Сватово, Красний Лиман, Артемівськ, Дебальцеве, Єнакієво, – це ті міста, якими водили воєнні дороги командира відділення. Стояли на блокпостах, перевіряли автомобілі, що курсували, рили окопи, бліндажі, охороняли різні об'єкти, військові частини, ремонтували військову техніку. «А вона, – каже Євген, – така доbita, що пора на металобрухт, а ми ж на ній воювали. Найнебезпечніше було, коли переїжджали з місця на місце. Бо ми – жива мішень для сепаратистів».

– Страшно на війні?

– Страшно, – зізнається Євген. – І не вірте тим, хто каже, що почуття страху на війні немає. Мені лячно від думки, а як буде без мене мама, брати, сестри, якщо загину? Страшно від того, що ти можеш ніколи їх не побачити. Не побачити, як ростимуть мої хрещеники і племінники. Саме на війні починаєш по-справжньому цінувати життя і розуміти, як тільки хочеться жити... Останній місяць для нас був важким. Усього пережили. А я навіть не уявляю, як тим пацанам, котрі на передовій під «Градами» з першого дня?

– А бронжилети і каски маєте? – питаю.

– Спочатку вони були не в усіх. Хтось за свої кошти купив, комусь – спонсори. Одягали броніки по черзі, як виходили на блокпости. Зараз осінь. Холод собачий, у землянці вночі душі не нагрієш. Усі гроші, які кладуть військовим на картки, практично йдуть на війну, бо ж треба тепло одягнутися і взутися. Багато в чому допомагають нам волонтери: продуктами, необхідними речами. Якби не вони, довелося б сутужніше.

– А як люди місцеві налаштовані до вас?

– По-різному. Народ розділився на три частини. Одні – за деєнерівців, інші – за нас, а третім все одно: понавішували білі прапорці на машини і ганяють, – розповідає воїн АТО. – Коли перевіряємо на блокпостах автомобілі, цікавимося, хто, звідки і куди. Так один зізнався, що їде в Росію. Я не витримав і питаю: чому ти раніше не поїхав, раз хочеш у Росії жити. Заварили кашу, наробили війни, самі тепер тікаєте, як шурі, а ми повинні кров проливати за ваш край. Хоча здебільшого місцеві змінили думку. Спочатку рвалися в Росію, а тепер воляють: врятуйте нас від Росії. А ще вони уявляли нас страшними бендерівцями, якими всіх залякують, а потім самі нам їсти приносили.

Вразила ще одна історія із військового буття наших захисників, які навіть в екстремальних умовах, коли самим несолодко і на кожному кроці чатує смерть, не втрачають людяності і діляться чи не останнім шматком хліба із братами нашими меншими.

Коли Євген ще був у Красному Лимані, до них прибився маленький собачка. Жені стало шкода малого. Бо ж душу, очевидно, хлопець має чуйну і вразливу. Забрав песика із собою. Няньчився з ним: годував, купав, учив культурно себе поводити. Хлопці спочатку бурчали: «Самі в таких страшних умовах

живемо, а ти ще собаку притягнув», та потім усі полюбили чотириноного товариша. Назвали по-військовому – Полканом.

– Він у нас був повноцінним учасником бойових дій: і під кулями ходив, і на блокпостах стояв, і на БеТееРах їздив, – розповідає Євген про свого знайду.

Коли воїн повертався додому, забрав із собою і чотириноного товариша. Та у поїзді на собаку звалився п'яний мужик. Полкану стало зле. Як приїхали до Чернігова, Женя відразу поспішив до ветлікарні. І крапель-

ниці собаці ставили, аби врятувати бідолаху. Надіявся Євген, що все минеться. Привіз Полкана у Понорницю, але... Вживши на війні, собака загинув там, де не стріляють.

– Дуже переживав через це, бо я в нього всю душу вклав, – каже Женя.

Зараз воїн АТО вдома. Живе разом з мамою. Продовжує ремонт оселі, який розпочав ще навесні, та через війну все зупинилося. Чи надовго у рідних стінах, хтозна. Відпустка, як кажуть, уся на голках. У будь-який момент можуть знову дати команду «В бій».

– Чесно кажучи, повертатися на війну зовсім не хочеться, – зізнається Женя, – так хочеться жити у мирі...

*Людмила ВЛАСКО,
жовтень 2014 р.*

У ПОЛОНІ З КУЛЕЮ В НОЗІ

Зник безвісти...

Майже півтора місяця, із 5 вересня 2014 року, 37-річний Максим Карпенко вважався зниклим безвісти. І лише у жовтні бійці 41-го батальйону, у якому служив Максим, повідомили представникам Комітету із захисту учасників АТО та їх сімей, що він у полоні, поранений і перебуває у Горлівській лікарні № 2.

За словами Тамари Стратілат – голови місцевої Ліги «Ділова жінка», яка в умовах неоголошеної війни очолила ще й згаданий Комітет, дізнавшись про це, вони почали думати, як визволити ніжинця.

– Звертались до афганців, які ведуть переговори із сепаратистами, та тернопільських волонтерів, котрі пропонували викрасти полоненого, – не вийшло. Було ще кільканадцять спроб визволити земляка, на жаль, невдалих. Тоді я поїхала в Міністерство оборони України. На моє велике здивування, у списку полонених Максима Карпенка не було. І лише звернення до радника заступника міністра оборони України Василя Будика, який займається питаннями звільнення військовослужбовців з полону, прояснило ситуацію: 26 грудня він сам зателефонував і сказав: «Зустрічайте свого ніжинця!» Максим був одним із 146 українських громадян, повернутих тоді з полону.

Лежачому прострелили обидві ноги

Максим Карпенко – симпатичний, молодий чоловік, на ньому куртка кольору хакі, а в руці ціпок, без якого він зараз не може пройти й кількох метрів.

Про себе розповідає: народився 28 червня 1977 року у Киргизії, у родині військового. Коли йому було 6 років, сім'я вже з туркменського Ашхабада переїхала на Чернігівщину. Закінчив школу в селі Дуболугівка Ніжинського району. Вчився на електрозварника. Виготовляв плитку для доріг. Влітку минулого року попросився на війну, про що і зараз не жалкує.

... Його 41-й батальйон дислокувався біля Жданівки – між Дебальцевим і Єнакієвим. У полон Максим потрапив коли, залишивши зброю на блокпосту, поїхав попутною машиною в Єнакієве, аби купити води, бо її в бійців не було. Автівка зупинилася біля найближчого магазину. Максим вийшов, але не встиг зробити й кількох кроків, як перед ним постав бойовик з автоматом, який тут же викликав по мобільному своїх. Незабаром бойовиків було вже п'ятеро.

– Я вихопив з кишені гранату – і побачив в очах сепаратистів страх. Вони стали запевняти мене, що тільки перевірять мої документи і відпустять. Я повірив і віддав гранату їм. І раптом у мене потемніло в очах – від удару по голові ззаду. Я впав... Один із бойовиків допитувався: «З ким ти прийшов?» Коли я сказав, що сам, мені, лежачому, прострелили спочатку ліву ногу, потім – праву.

Коли мені вставили у рота пістолет, було не страшно. Подумав: «Ну ось тепер і зустрінуся з мамою». Того дня було 40 днів, як вона відійшла у кращий світ. До речі, коли після маминого похорону я повернувся в зону АТО, мені постійно здавалось, що нібито хтось за мною ходить. Обертався – а там нікого. Мабуть, то була мамина душа.

Побачивши у моєму військовому квитку повістку, сепаратисти вирішили не вбивати мене. Один із них сказав: «Зв'яжіть його, обмінємо на когось!» І повезли у Єнакіївську лікарню. Коли мене туди занесли, бо сам я ходити не міг, лікар, оглянувши мене, зауважив: «Якби везли далі – живим не доїхав би, стік би кров'ю». Він зашив Максимові рану на лівій нозі і сказав, що у правій куля, але він її виймати не буде. І все це під наглядом двох бойовиків з автоматами.

– Потрясінням для мене було й те, що мене хотіла задушити медсестра, у якої під час обстрілів загинула дочка. Вона увійшла в палату, схопила подушку і накрила нею мене. Але лікар встиг відірвати знавіснілу від горя жінку.

Після операції я розламав градусник і проковтнув ртуть – не хотів – жити, – зізнається Максим. – Мені промили шлунок. Пригадую, на підвіконні сидів голуб. І знову у мене було таке відчуття, що то мама прилітала до мене.

У палаті з Максимом лежали двоє. Один – місцевий, якого підстрілили в комендантську годину. Ще один поранений був з бойовиків.

– Люди різні й там, – переконує Максим. – Ось цей бойовик дивиться на мене і каже: «Ми вчора розбили колону ваших». А потім опускає голову і додає: «Тільки ж у ній були такі ж самі хлопці, як і ми».

Полон

Наступного після операції дня Максима відправили в Горлівку.

– Там мене кинули в підвал прямо з лікарняного ліжка – в чому мати народила, на мені було тільки простирadlo. Зі мною були також білоруси – батько і син. Їх спіймали десь на дорозі, відібрали машину, гроші й кинули в підвал. Наглядач Юра потайки знімав з них наручники, аби руки відпочили. Юра – нормальний хлопець, хоч і за ДНР. Ми потоваришували. Якби не він, мене, можливо, вже не було б... А ще там була кімната для допитів, із якої доносились нелюдські волаання.

Чотири дні мені, як і іншим полоненим, не давали їсти і пити. А пити після наркозу хотілося настільки, що я знайшов якийсь стаканчик, помочився у нього і випив. Бойовики, які нас охороняли, нікого до мене не підпускали. Навіть медсестру, яка надавала допомогу іншим бранцям. Аж доки не прийшов їхній головний і сам не покликав медика. Так я знову опинився у лікарні – Горлівській міській лікарні №2. Там до мене хтось ставився нейтрально (мовляв, люди – як іграшки політиків), були і такі, хто реготав: «Пасматріте на живого укропа!», а були й такі, що співчували: медики приносили варення, а апельсини і чай мені приносив навіть один із бойовиків на прізвисько Йорж. Хоча

він, мабуть, виняток: якщо серед медиків більшість ставиться до полонених нормально, то наглядачі... Головна їх зброя – навіть не автомат, а приниження людської гідності...

На волі

У Ніжинській міській лікарні Максимові врешті-решт дістали кулю з ноги. На нього чекає довга реабілітація у Чернігівському військовому госпіталі. Тепер у нього інше життя – без пострілів і ворожих облич. Але звикнути до нього не просто.

– Дивишся – усе ціле, спокійно ходять люди. Усе ніби якось не так! – говорить Максим. – Там же тебе б'ють, а ти мовчиш. Тебе ще сильніше б'ють. Перед очима – біле. Потім з'являються картинки. Й остаточний удар кидає в безпам'ятство... Тепер я тут, а там умирають хлопці. Для чого ця війна?..

*Тетяна ВИННИК,
березень 2015 р.*

НА ЛІНІЇ ВОГНЮ

Цієї ротації зведеному загону правоохоронців Чернігівщини, на відміну від своїх попередників, судилося потрапити прямо в епіцентр бойових дій. Опер-уповноваженому карного розшуку Андрію Редьку, оперативному черговому міліції Руслану Овсієнку та стар-

шому дільничному інспектору Володимиру Кириченку пройти всі круги пекла війни.

Тільки-но приїхали на місце, як ворог у перший же день зустрів бійців вогняним «букетом». І вогонь той не вщухав жодного дня, скоріш навпаки, набирив ще більших обертів. Кажуть хлопці, працювала проти них важка артилерія: «Гради», танки, мінометні обстріли і навіть невідома їм зброя: чи то «Смерч», чи то «Ураган». Там, у зоні АТО, їм довелося бути не правоохоронцями, а справжніми військовими.

– Поруч з нами було два батальйони «Олександр» і «Балу», які тримали Дебальцівське кільце, аби воно не закрилося. Нашим же завданням було прикривати ці батальйони, аби ворог не прорвався з тилу, – розповідає Андрій Редько. – Заступали і на чергування. Спочатку по дві години стояли на постах, а шість відпочивали. Але тоді, коли диверсійна група захопила міський відділ міліції у Дебальцевому і вбила начальника та вартових, охорону свою ми посилили. Дві години вчотирьох на посту, дві – відпочиваємо. Бо ситуація загострювалася з кожним днем і з кожною годиною.

Володимир Кириченко згадує і День закоханих, який був зовсім не романтичним, але забути його не можливо:

– Це була субота, якраз останній день перед обіцяним миром, що мав наступити вже вночі 15-го. Але терористи ще з більшим завзяттям узялися обстрілювати. Вогонь не вмовкав, а потім у наступ прямо на нас пішла ворожа піхота. Відбивалися ми, як могли і чим могли. Ворог відступив.

Покладали бійці великі надії на Мінські домовленості про припинення вогню 15 лютого, але бажаного миру ті не принесли. Ворог поливав рясним вогнем з різної потужної техніки, яку до цього ще й не бачили.

Навколо Дебальцевого, за яке тривали жорстокі бої, утворилося напівкільце, в котрому опинилося близько восьми тисяч наших бійців. Нависла загроза повністю опинитися в оточенні ворога і полягти на полі бою... Усі боялися і переживали, аби під Дебальцевим не було другого Іловайського котла, але зі значно більшими втратами. Та був даний наказ вивести війська з району Дебальцевого. По-різному називають цей вивід: хтось запланованим військовим маневром, хтось просто відступом. Ми не військові експерти, але, судячи із розповідей бійців, які пройшли дорогою смерті, вириваючись з-під Дебальцевого, можемо сказати, що в ту ніч з 17-го на 18-те лютого рятувалися наші, хто як міг, аби тільки вирватися звідти і вижити.

Для наших міліціонерів, для яких кожен день проходив під обстрілами, до котрих ніби й звикли, вихід з-під Дебальцевого був найстрашнішою сторінкою їхньої служби у зоні АТО.

– Виходити збиралися організовано. Стояли в лісосмузі поблизу Чорнухиного і чекали, поки підтягнуться інші військові. І то було справжнє пекло. Сепаратисти швидко «вчислили» наші координати. По колоні вівся такий обстріл, що здавалося, ми й не вирвемося. Мені вперше по-справжньому було страшно, – зізнається Андрій Редько. – Величезна колона згодом розкололася на декілька груп. Виходив з лінії вогню, хто як міг. На жаль, не без втрат. Оці сорок кілометрів від Дебальцевого до Артемівська ми їхали аж 12 годин. Їхали вночі, невідомими дорогами без світла фар, по полях, які були замінованими. Нашу групу зміг вивести хлопець-водій із «Грифона», якому буду вдячним, скільки житиму. Коли вибралися, зрозуміли, що аж тричі наша колона крутилася навколо блокпоста сепаратистів, та вони не зрозуміли, що то українці, вже мабуть, відсвяткували свою перемогу.

– А коли вже десь о сьомій ранку вийшли на дорогу біля Станиці Луганської, нарвалися на свій блокпост, – продовжує розповідь Руслан Овсієнко. – Наші військові прийняли нас за сепаратистів. Відкрили вогонь. Адже попереду їхав російський «Урал», наш трофей, розпізнавальних знаків на нас не було. Зв'язку теж. Ніхто не повідомляв, що за колона рухається. Кричимо, що свої, не стріляйте. Вирвавшись від сепаратистів, могли полягти від куль своїх же. Бо це війна.

– Мені те виведення нагадувало сафари: ти – жива мішень. Біжиш по дорозі – по тобі стріляють. Влучить – чи не влучить, виживеш – чи не виживеш. Чесно зізнатися, у той момент я думав, що живим уже і не повернуся, – згадує Володимир Кириченко, який повернувся додому з бойовою раною ще позаминого четверга. Про своє поранення боєць говорить, що то все дрібниці, ніби

комар укусив, у порівнянні з тим, що побачив на війні. Володимир залишав гарячу точку не зі своїм загonom, а із військовими. Зірвалися прямо з блокпоста, який був практично за шістсот метрів від сепаратистів.

– Виїжджали ми на БМП, яка вела нашу колону, і на тій машині зверху сиділо мо' чоловік вісімнадцять. Коли почався автоматний обстріл справа, всі зіскочили з БМП. Сховалися зліва за машиною, а коли вдарили «Гради», хлопці кричать: «Давайте бігом тікати звідси, поки живі». Я намагався заскочити на машину, посковзнувся. Нога потрапила під гусеницю, переїхало пальці. Швидко підхопився. Давай слідом за машиною бігти. Спасибі, хлопці зупинилися, забрали. Можливо, якби сам на дорозі лишився, то і не підібрали б, але нас, піших, було чимало. А тут через декілька хвилин бачимо – п'ять танків ворожих рушили прямо на нас. Як вирвалися, просто дивуюся, – розповідає Володимир Петрович. – Але пощастило не всім. Багато нашої техніки по дорозі підірвалося. Хлопці вистрибували з палаючої машини, кричали-просили, аби забрали, а забирати нікуди, ніхто не зупиняється, бо за декілька метрів уже ворожі танки. Пригальмуєш – поляжуть усі. І хотів би зупинитися, аби когось забрати, так водій не чує і не бачить, що там робиться ззаду. Жме на газ, аби скоріше із оточення вирватися. Коли їхали полями, поруч розірвалася міна, бійця з Ріпок хвилею скинуло з машини. Чи хто його підібрав, я навіть не знаю. Ось така страшна правда війни.

– Треба віддати належне усім нашим бійцям, які там, на східних рубежах, трималися дуже мужньо. Духом ніхто не падав, але всі молилися, усім хотілося повернутися живими. Тільки на Бога у тому пеклі була надія. І якщо буде потреба знову вирушати у зону АТО, – каже Андрій Редько, – я поїду.

*Людмила ВЛАСКО,
лютий 2015 р.*

РІДНІШИЙ ЗА БРАТА

Для Сергія Магульного сусід Юра був ріднішим за брата, вони росли, ніби в одній родині, разом гралися в різні дитячі та юнацькі ігри, ходили на ферму допомагати матерям порати худобу.

– Він був таким трудолюбом з дитинства, що навіть деякі ігри придумував, щоб були корисними і для домашнього господарства, – згадує Сергій Магульний. – Бувало, зв'яже в «поїзд» троє санчат, щоб покатати менших сестричок, а потім використовував цей «санний транспорт» для заготівлі дров. За зиму навозив покинутого в лісосмугах і на околицях лісу стільки сухостою, що як на тракторному причепі.

Після школи й служби в армії (внутрішні війська) Юрій Коваль обрав робітничі професії: зварювальника, муляра, плиточника, монтажника... Одним словом, став майстром на всі руки, працював у Києві. Відпочивати любив передусім із сином Максимом, влітку у Ярославці: рибалили, щось майстрували ...

Коли оголосили в березні першу мобілізацію, Юрій у числі перших пішов до війська, певний час служив у Гончарівську, потім частину їхньої танкової бригади перекинули в «гарячу» точку. Як їхня колона «напоролася» на засідку терористів – можна тільки гадати. Та й далеко не перший такий випадок. Воюють, ніби на території чужої держави.

Однополчани-земляки переповіли рідним, що Юрій загинув швидко, без великих страждань. А от з перевезенням його мертвого тіла в рідну Ярославку вийшла ледь не детективна історія. Кажуть, навіть через територію Росії довелось вивозити із своєї української землі.

Хоронили убитого солдата з Прапором і Гімном України, з воєнним салютом. У процесії за труною окремі люди йшли теж з українськими прапорами. Були серед них і ті, чії сини, чоловіки, брати перебувають у «гарячій» точці. Що в них на серці – тільки їм та Господу відомо. Після цього похорону ще не один житель села піде виконувати свій військовий обов'язок. Мовчки, без отого галасу, який, буває, піднімають ЗМІ навколо якогось представника «золотої молоді», що більше для піару, ніж для зміцнення армії, одержав повістку.

Коли чоловіки взялися за мотузки, щоб опустити труну в яму, на все кладовище пролунав крик матері убитого солдата з проханням до односельців – пробачити її сину, якщо він, може, когось колись образив. У відповідь – багатоголосе ридання. Адже на той світ пішла людина, характеристику якій сусід Сергій вмів в одне речення: «Юра був для мене рідніший за брата!».

*Григорій ВОЙТОК,
серпень 2014 р.*

КРИЗЬ КУЛІ І «ГРАДИ»

28-річний Анатолій Коваленко із Вишеньок уже п'ять разів побував у зоні АТО. Бути там, на лінії вогню, його кличе службовий обов'язок. Він – правоохоронець. Служить у роті міліції особливого призначення громадської безпеки МВС України в Чернігівській області. Але там, на передовій, йому, як і багатьом, доводиться виконувати скоріш функції військових, а не правоохоронців. Бо там – війна. Остання з поїздок у зону АТО, з якої боєць тільки-но повернувся, виявилася найгарячішою. Були чернігівські міліціонери у Чернухіно, де донедавна точилися бої не на життя, а на смерть. Всього пережили хлопці, всього надивилися.

У батьківському домі

Про вишеньківського хлопця Анатолія Коваленка, який неодноразово побував у зоні АТО, ми чули давно, але ввіймати бійця ніяк не вдавалося. Та нещодавно спробували ще раз набрати на телефон мами в надії почути, що їхній син вдома. «Толя днями повернувся із АТО. У неділю має приїхати у село, та пробуде недовго», – відповіла Любов Іванівна. Тож ми поспішили до Вишеньок.

І ось у хвiртці батьківського обійстя мене зустрічає Анатолій. Міцної статури, дужий, видно, у гарній фізичній формі. Справжній воїн, подумалось відразу. І мої перші враження не підвели. Крім того, що хлопець має прекрасну фізичну форму, він ще і по духу справжній боєць. Та про це потім.

Коли зайшли до будинку, перше, що впало у вічі, це ціла галерея нагород та медалей різного рівня, що красувалися на стіні. «Це і Анатолія, і нашого меншого сина Сергія. Жодні сільські спортивні ігри в Коропі не проходять без Толі», – з гордістю розповідає тато Олександр Володимирович. Більшість нагород – Анатолієві, в основному, за спортивні перемоги. Амреслінг, гіри, якими захопився у дев'ятому класі, – то його стихія. Тут і «золото» обласних змагань між командами силових структур, тут і подяки та нагороди за професійну й службову діяльність. А ще скільки їх сховано у шухляді! Видно, за яку справу Анатолій не береться, завжди ставиться до неї серйозно і відповідально. Чи то в спорті, чи то в своїй професії.

«Нас так смалють – тільки тримайся»

Що там насправді відбувається, син по телефону рідним ніколи не розповідав. Говорив лише коротко: «У нас все добре. Не хвилюйтеся», аби не турбувати маму і тата. Особливо переживав за батька, у якого хворе серце. Та і хотів би щось сказати, так зайвого не скажеш: телефони їхні на прослуховуванні. Лише під час останньої поїздки зізнався своїм: «Нас тут так «смалють» – тільки тримайся».

Якщо попередні відрядження у зону АТО були відносно спокійними, якщо можна так назвати ті місця, де постійно стріляють, то остання поїздка виявилася дуже гарячою.

Уже тричі поспіль чернігівські правоохоронці виїжджають у Чернухіно. Там їхня база. Донедавна там була колонія, та нині вона майже вщент розгромлена. Частина ув'язнених втекла, частина полягла на місці.

– Коли ми востаннє приїхали у Чернухіно, було ще терпимо, та після 17 січня почалося пекло. Обстріли кожен день, і не вщухають. Поливали нас з «Градів» і мінометів, блокпости обстрілювали з автоматних черг. Ми там не як міліція, а як військові. Але у нас відстрілюватися практично нічим. Важкої артилерії немає, гранат теж. Маємо тільки автомати та кулемети, – розповідає воїн АТО і дістає телефон, аби показати знімки з місця бойових дій. – Ось у цей напівзруйнований будинок влучив «Град». Люди встигли втекти, інакше б нікого серед живих не лишилося. А ось і сама болванка від «Граду», снаряд якого важить аж 400 кілограмів. Як летить, не чути, а як розривається – вибух страшний, шансів на життя не лишає. Ось це колись був наш автобус, яким ми добиралися до місця. Від нього один металевий обгорілий каркас лишився. Влучила міна.

Показав на фото і свою базу, вірніше те, що від неї лишилося. Сотню разів обстріляна, вона нагадує напівруїну. Все потрощене, поламане, вікна завішані матрацами. Хоча там хлопці останнім часом не жили, перебралися до підвалу. Холодно, сиро, але надійніше, ніж у приміщенні, де гуляє вітер і куди вриваються міни та снаряди.

– Страшно на війні?

– Страшнувато, хіба ж ні. Та в кожного свій страх, дивлячись, у кого яка психіка. Я ж психологічно дуже стійкий, міцний, – відповів воїн АТО. – Але все одно відчуття страху є, особливо, коли стріляють. Тоді мусимо ховатися у підвалі, але не всі. Хто стоїть на бойовій варті, поста свого не залишає. Треба контролювати ситуацію. А раптом у наступ піде піхота, треба вступати у бій.

Живим додому хочеться прийти

– Про що думається на війні?

– Живим додому хочеться прийти. Оце найголовніші думки, – відповів Анатолій.

– А сни якісь сняться?

– Які сни? Спимо по три-чотири години на добу. І сон той тривожний.

Хоча на побут фронтовий воїн не скаржиться. Каже, одягнуті і взуті тепло. Відпочивають не в м'яких постелях, але спальники мають теплі. Їсти самі собі на вогнищі варять, тим же багаттям і душу свою гріють холодними зимовими днями. Харчами воїнів не балують, хоча раніше харчування, зізнається хлопець, було кращим. Зараз же тугіше, доходить до того, що треба з дому торби величезні з собою тягнути, аби не вмерти з голоду. А з отих 900 гривень «командировочних» майже все вираховують на продукти, лишається солдату якихось 200 гривень.

Хоча і самим з продуктами не щедро, та правоохоронці часто пригощали гостинцями місцевий люд, який приходив до них у гості. Може, і справді хто голодний, а хто і вивідував. Бо, розповідає Анатолій, часто після таких відвідин позиції наших військових і міліціантів поливали із «Градів». Тож довіряти, каже, місцевим не варто. Та й населення у Чернухіно практично не лишилося. Коли бійці залишали селище після останнього свого відрядження, а це було 7 лютого, Чернухіно було напівзруйнованим, сепаратисти вели активний обстріл по житлових будинках. Скрізь валяються трупи, їх ніхто уже і не збирає. Війна у всіх своїх страшних проявах прокотилася мирним селищем.

... Мама мовчки слухає розповіді сина і тихо плаче. Не подаючи виду, переживає за сина батько. Тільки Богові відомо, що там на душі у батьків, коли їхній син на передовій під смертельними обстрілами «Градів» та мінометів. Не для війни вони його ростили. Не для війни. Та Любові Іванівні та Олександрю Володимировичу судилося виряджати сина у гарячу точку. Проводжати, чекати і молитися, аби живим повернувся з того пекла, куди Анатолій планує знову податися. Тижнів через два, говорить, знову збираюся в АТО. «Така моя професія – Батьківщину захищати, – каже офіцер міліції. – І не залежно від того, чи працював би у правоохоронних органах чи ні, все одно я був би на війні».

*Людмила ВЛАСКО,
лютий 2015р.*

ПОВЕРНУВСЯ З ВІЙНИ...

Із зони проведення АТО з самісінької передової на сході країни, після важкого поранення до Чернігова повернувся наш герой – дизайнер-верстальник «Деснянської правди» Андрій Коваленко. Дякуючи Богові, живий. Але попереду у нього ще тривале лікування та реабілітація: ворожий осколок завдав чималі шкоди здоров'ю відважного бійця-кулеметника.

Край цивільному життю 37-річного Андрія поклала повістка Чернігівського міського військкомату, що неначе навмисно прийшла перед вихідними. У п'ятницю її отримав, у суботу зайшов до редакції й залишив її «корінці» та інші документи, а в понеділок 28 квітня вже був не

за комп'ютером, як зазвичай, а там, куди викликали, – на збірному пункті. За плечима Андрій уже мав півторарічний досвід військової служби снайпером у лавах Національної Гвардії наприкінці 90-х років минулого століття.

Весняні повістки тим, хто раніше відслужив, цього року вручали масово. Бувало, викличуть телефоном до військкомату нібито уточнити якісь дані, а чоловік після роботи заскочить туди й отримує на руки свіжовиписану повістку на неоголошену війну. Андрій, хоч і за повісткою, але пішов на війну за власним бажанням – не тікав, не відмовлявся, не шукав шляхів «відмазатися». Ще коли почалася анексія Криму, подавав заяву і документи, щоб іти відстоювати півострів.

– Два тижні проходили підготовку у 169-му навчальному центрі Сухопутних військ у Десні, – пригадує Андрій початок служби. – Там новопризваним військовослужбовцям трохи дали постріляти на полігоні, але серйозна програма підготовки бійців ще повною мірою не працювала, жодних тактичних навчань не організували. Попри те, що я снайпер, командування батальйону не передбачило, аби в ньому служили такі спеціалісти. Чи то забули, чи то вирішили, що не потрібні. Тож довелося стати кулеметником. Узагалі, спочатку планувалося, що ми у складі 13-го батальйону територіальної оборони повинні готуватися до захисту рубежів нашої області. Але не так сталося, як гадалося: нас відправили на Луганщину, про що ми довідалися вже дорогою, відстежуючи свій маршрут на схід. У Лубнах на Полтавщині отримали патрони, перетнули Харківщину і прибули до Сватового, де й розпочався бойовий шлях.

Базовий табір, як розповідає Андрій, був на території занедбаного напівзруйнованого молокозаводу, де вояки зупинилися з 9 травня. Попервах спали в його розвалених гаражних боксах – на чому довелося. Потихеньку почали

облаштувати свій побут. Це було ще до президентських виборів. Потім штаб переїхав до Новоолександрівки і військовослужбовців повзводно почали розкидати по блокпостах. Тож відтоді вони з багатьма земляками більше й не бачилися. Довго точилися баталії з приводу обмундирування, відсутності достатньої кількості бронезилетів (Андрій про це й телеканалу ICTV говорив, і в газетах про цю проблему постійно писали). Перше обмундирування було зі складів зразка ще радянської армії кінця 80х-90х років, таке, як використовували в Афганістані, тільки форма у плямистому камуфляжі. Багатьом бійцям повидавали радянські військові каски (кругленькі СШ40) зразка часів Другої світової війни. Фактично, повизбирали зі складів весь непотріб. Головне, як зазвичай в армії, потрібно було прозвітувати числом, а не якістю. Значну частину зброї, що видали 41-му батальйонові, довелося повернути як непридатну до використання. Хоча зі зброєю було ще більш-менш, але вояки не мали ні розвантажувальних жилетів, ні «броніків». Натомість усім вистачало саперних лопаток, костюмів для хімзахисту, протигазів тощо. Бойові офіцери мали тільки досвід служби в миротворчих місіях. Перші розвантажувальні жилети, пошиті в чернігівській жіночій колонії, всі отримали в Новоолександрівці. Згодом, дрібними партіями, почали прибувати і бронезилети: спочатку чорні «міліцейські» від волонтерів, потім (коли військові вже стояли під Новоайдаром) – зелені «Корсари» класу 4.1, лише для тих, хто стояв на блокпостах. Поступово «броня» прийшла на всіх. А от про кевларові шоломи, яких були одиниці, більшості залишалося тільки мріяти. Як і про тепловізори та приціли нічного бачення.

– Спочатку було цікаво. Мій взвод на президентські вибори охороняв українську виборчу дільницю у Сватовому. На Луганщині тоді 20 із 24 дільниць були захоплені бойовиками-сепаратистами. Дві захопили під час виборів, а нашу вдалося відстояти – вона останньою привезла протоколи з тих виборів. З нами її охороняли міліціонери з Черкащини, загін особливого призначення «Омега» та бійці з Волині. То була наша мала успішна операція. Потім були Новоолександрівка, Новоайдар, де наші два блокпости стояли навпроти сепаратистських, котрі згодом із БТРами й танками захопили Царьовку, – згадує Андрій. – Перші серйозні перестрілки почалися вже у Макаровому, де ми охороняли блокпост упритул до «сепарів», які не раз нападали і на наші колони, що підвозили боєприпаси та їжу. Нам дали взвод підкріплення, танк і гармату, щоби ми почувалися впевненіше. А пізніше для підсилення туди нам привезли 122-міліметровий міномет 1944 року випуску і великокаліберний танковий кулемет Владімірова на величезній станині з колесами, як у кіно про Велику Вітчизняну війну показували. Ще й комбат нахвалював ці раритети як надійну і безвідмовну зброю. Мовляв, іще діди наші нею воювали, а тепер і ви повоюйте. Але нам було не до жартів: над нами кружляли надсучасні російські безпілотники, по наших позиціях цілили реактивні системи залпового вогню тощо. Сепаратисти ставили тоді міномети на вантажівки та, обстрілявши нас,

швидко їхали на іншу позицію, щоби наша артилерія не встигла їх накрити. Авіації ж нашої і зовсім не видно. Останнього разу бачив український вертоліт Мі-24 ще в середині літа, коли наша танкова бригада стояла під Новооїдаром. Неподалік російського кордону нашу авіацію, мабуть, побоювалися використовувати.

Спочатку нас обстрілювали з «Градів» і мінометів, – продовжує Андрій, – з перервами в день чи два. Провісниками обстрілів були ворожі безпілотники. Побачивши їх, ми готувалися ховатися в укриття, а ті, хто сидів у бліндажах, прислухалися до свисту мін: чи не по нас летить. По звуку навчилися розрізняти, коли недаліт чи переліт. Згодом «сепари» вже добряче пристрілялися й могли класти по три міни в ряд. Попалили майже всю нашу бронетехніку. У Макаровому неподалік Станиці Луганської мене вперше легко контузило. Ми очікували наступу ворожих танків і піхоти, яку мали відсікти від техніки й розстріляти. Відійшли трохи від блокпоста вздовж дороги – і там нас накрило обстрілом, здається, із гранатометів. Снаряд на висоті п'яти метрів від землі влучив у дерево, неподалік якого я засів. Вибуховою хвилею мене втиснуло у ґрунт. На мить знепритомнів, а в наступні дні ноги самі підкошувалися, темніло в очах, порушилися координація і відчуття себе у просторі. За кілька днів іще раз додало мені від вибуху міни по нашому танку, який горів усю ніч, підбитий біля бліндажа. Спочатку таку техніку ще намагалися відтягувати й ремонтувати, а потім перестали, бо вона в більшості випадків відновленню не підлягала. З її залишків упродовж місяців обстрілів біля наших позицій утворювався такий собі «місячний краєвид».

Довелося Андрієві у складі першого взводу брати участь у визволенні Станиці Луганської, коли вони втратили більше десятка вояків: одного вбитим і решту пораненими. Приїхали туди великим «колгоспом» під прикриттям кількох БМП. Начальство казало, що там уже нікого немає. Група Андрія брала селищну раду. Двом блокпостам вдалося закріпитися, а один з ходу розстріляли – сепаратисти вже там чекали на просування наших військових і вдарили по машинах. Одному бійцеві знесло частину голови, когось посікло осколками. Тількино вояки закріпилися в селищній раді, по них ударили з висоти на Зміїній Горі, з-за річки, з «Градів». Два дні чекали на підкріплення. Приходив ворожий перемовник і пропонував учасникам АТО скласти зброю в одну вантажівку, самим сісти в іншу, а потім вояків вивезуть у Росію, де вони зможуть жити. Інакше, казав, усіх переб'ють. Але хлопці в досить міцній будівлі з високою стелею добряче закріпилися, забарикадували вікна й запаслися гранатами на випадок, якщо загрожуватиме полон. Добре, що підмога прийшла вчасно. Більшість місцевого населення цієї «казачої станиці» була за сепаратистів і росіян, тож гнала наших прокльонами, але дехто з місцевих потайки приходив і просив триматися, не залишати їх із бандоокупантами, приносив їстівні гостинці. А вояки передали місцевим інвалідам візочки, роздавали людям

круп, згущенку, інші продукти. Потроху, працюючи на висувних блокпостах, налагоджували нормальний контакт із населенням, отримували від нього цінну інформацію про розташування сепаратистів. Коли ж ті обстрілами зруйнували в селищі лікарню та школу, багато житлових будинків, повбивали чимало цивільних мешканців, місцеві почали активно закликати наших бійців на свій захист від бойовиків.

– Після звільнення Станиці Луганської я повернувся на наш блокпост у сусіднє Макарове, де за кілька днів мене вже серйозно «жахнуло» саме на річницю завершення Другої світової війни – 2 вересня, – розповідає Андрій. – Сиділи надвечір із зібраними рюкзаками, щоб бути готовими прориватися малими групами на випадок оточення нашого виступу. Сепаратисти пішли вже в наступ на Щастя й Малинівку. Раптом почався артилерійський обстріл, і я не встиг вчасно зреагувати й добігти до укриття, тільки впав на землю. Накрило вибухом від міни чи «градина». Доповз до бліндажа, де хлопці замотали рани й потім відправили старим «уазиком» до шпиталю. Одержав дотичноосколочне поранення правої тім'яної ділянки голови з контузією середньої тяжкості та зміщенням двох перших шийних хребців. Першу допомогу надали у Щасті, переправили до Старобільська, де в райлікарні зашили голову, а звідти перевезли волонтерською машиною до Харкова. За кілька днів – доправили вертольотом до Києва в центральний військовий госпіталь на операцію зі встановлення титанових штифтів. Після консилиуму її вирішили не робити, оскільки існував високий ризик непоправно втратити можливість рухатися назавжди. Вирішили не йти радикальним шляхом, а чотири місяці носити шийний корсет, долати біль і чекати, що хребці поступово стануть на своє місце. Жорсткий «ошийник» потроху розтягує шию і сприятиме цьому. Зараз до болю вже звик, а спочатку 23 рази на день робилася ін'єкція сильного знеболюючого. Нині вже по 23 дні можна витерпіти без препарату, якщо при цьому менше рухатися. Наприкінці листопада буде чергова військоволікарська комісія, яка за станом здоров'я, імовірно, прийме рішення про тимчасову інвалідність і непридатність до несення служби. Ще потрібно видобути довідку про обставини поранення, оформити відповідні документи, щоб отримати офіційні виплати по тимчасовій непрацездатності – близько 60 тисяч гривень.

Спробуй іще всі необхідні папери зібрати! Коли стаєш не дуже корисним державі, ставлення системи змінюється не в кращий бік. Після чотирьох місяців у зоні АТО і 115 діб бойових дій на першій передовій лінії відновлюватиму здоров'я, сили та звикатиму до мирного життя, бо воно дуже відмінне від того, що нині на сході...

*Ярослав КАРАНДА,
листопад 2014 р.*

МИ ПИШАЄМОСЯ ТОБОЮ, ВОЛОДИМИРЕ!

Україну захищають справжні чоловіки. На віттар свободи, незалежності та неподільності рідної держави вони не шкодують власного життя і здоров'я. Серед них наш мужній земляк, солдат військової частини А-1556 Володимир Ковбаса із Куликівки.

Володя був мобілізований до війська 21 серпня, підготовку проходив у Мукачевому, і вже через 10 днів потрапив до зони АТО.

Спочатку їхня частина дислокувалася у Луганській області, тут 28-річний воїн отримав перше бойове хрещення. А вже в жовтні під населеним пунктом Нікишине Донецької області його було тяжко поранено в обидві ноги.

– Мій син переніс 8 операцій. На щастя, на одну ногу він уже ступає, – розповіла його мама Олена Іванівна. – В іншу під час останньої операції вставили металевий штифт. Лікарі дають хороший прогноз, що обов'язково ходитиме. Минулого понеділка Володя був вдома. Його переводили з Київського військового госпіталю на реабілітацію в Ірпінський, то попросився на короткий час додому. Не був уже чотири місяці, дуже скучив, дозволили.

– У вівторок ми відвезли його за призначенням. Пережито багато, не передати словами, але я рада, що він іде на поправку, коли заживуть рани, проходитиме реабілітацію вдома.

Але найстрашніше позаду. Надзвичайно вдячна всім: і знайомим, і незнайомим людям, хто нам допомагав. Ми їздили до нього, підтримуємо по телефону.

Батька Володимира не стало 15 років тому. Матері нелегко довелося підняти двох дітей – його та сестричку Лілю. Виховала їх достойними людьми і сьогодні може гордитися, що її син – справжній герой.

Мені вдалося поспілкуватися з Володимиром Ковбасою по телефону. Ось що він розповів:

– Я служив розвідником, не раз ходив на бойові завдання. 19 жовтня разом з бойовим товаришем зі Львова ми бігли на позицію. Далі – вибух, мене тяжко поранило в ноги, його – в голову. До речі, цей хлопець заходиться у Львівському госпіталі, також одужує. Зі мною служив юнак із Вересочі, прізвища

не пам'ятаю, звати Ігорем, ми часто спілкувалися. Зараз почуваю себе набагато краще, вірю, що одужаю, незабаром буду в Куликівці.

Мрія Володимира – ходити на своїх ногах. Хлопець вже не сумнівається, що буде саме так. Мужньо долає біль, сповнений оптимізму. Йому так хочеться жити, бо ще бажає мати власну сім'ю.

Отож хочеться побажати справжньому захиснику Вітчизни, Володимиру Ковбасі, щоб збулися всі його найзаповітніші мрії, а здоров'я – пішло на поправку.

І ми пишаємося тобою, шановний земляче, справжній героє, дякуємо тобі за нескореність духу і мужність. Твій приклад, Володимире, гідний наслідування для молодого покоління.

*Тетяна ЗІНЬКО,
грудень 2014 р.*

НЕ ДОЧЕКАЛАСЯ З ВІЙНИ СВОГО СИНА

Скільки горя вже принесла та неоголошена війна на Сході! Скільки матерів та дружин одягнули чорні хустини, похоронивши своїх синів та чоловіків! Горе непоправної втрати, на жаль, не минуло і Коропщину. Першим селом у районі, яке оплакує свого солдата, що поліг на Сході, стала Атюша.

Страшна звістка про загибель сина чорним вороном увірвалася у родину Тамари Петрівни Ковтун, колишнього заступника директора Атюшівської школи, 1 липня. Загинув її син... Загинув героїчно... Немає більше її

Славка... Не обніме, не поцілує, не скаже: «Здрастуй, мамо, ось я і повернувся...»

Господи, як жити матері з цим болем, що розриває серце й душу на шматки? Нікому і нічим не зміряти глибини та величини материнського горя. Бо ж немає для неньки нічого страшнішого, як хоронити рідну дитину. Голосить бідолашна мати, що вмить почорніла від втрати і ледь тримається на ногах. Плаче старший брат Славка разом з родиною. Оплакує чоловіка дружина, яка молодою лишилася вдовою з дитиною на руках. Їхньому синочку Остапку лишень рік і три місяці.

Тужать рідні, близькі, знайомі. У скорботі і жалобі всі, хто прийшов-приїхав провести в останню путь сина України, патріота, героя. Біля двору Ковтунів – сила-силенна народу. Здавалося, що весь світ зібрався попрощатися із Станіславом. Були перші особи району, приїздили воїни-афганці, хлопці-десантники, військові, побратими-майданівці, однокласники, друзі, знайомі. Приїхали до Атюші всі, хто вважав своїм обов'язком востаннє попрощатися із Станіславом Ковтуном.

Життя, як спалах зірки

То був страшний похорон. Біль величезної втрати не міг не зачепити жодного серця. Плакали всі, сліз не стримували навіть чоловіки, не кажучи вже про жінок. Від двору величезна колона людей під сумні мелодії духового оркестру районного будинку культури рушила до храму. У Свято-Миколаївській

церкві відправили службу за упокій душі загиблого воїна. А потім колона рушила на кладовище.

Тут провели траурний мітинг пам'яті земляка-героя, що загинув у зоні антитерористичної операції. Теплі, добрі та зворушливі слова говорили про Станіслава, дякували матері, яка виростила гідного сина своєї країни, патріота, героя, висловлювали Тамарі Петрівні щирі співчуття. Говорити виступаючим було важко. І чути про молоду людину у минулому часі: «А він був...» дуже страшно. Молодий і красивий, сильний і дужий, порядний і роботящий, відважний і мужній, йому б ще жити і жити, творити, будувати, любити, дітей рости... Але ... Війна одним пострілом зруйнували все. Життя Станіслава схоже на спалах зірки, що так яскраво спалахнула і так швидко згасла, але залишила по собі героїчний слід, приклад патріотизму.

Славкову душу з дитинства тягнуло до військової справи. Після закінчення восьми класів хлопець пішов навчатися до Чернігівського ліцею з посиленою військово-фізичною підготовкою. Потім навчання продовжив у Харківському інституті танкових військ. І закінчив цей вуз з червоним дипломом. А ще Станіслав був закоханий у спорт. Кажуть, коли приїздив додому в село з навчання, завжди, і в сніг, і в дощ, Славка можна було побачити на стадіоні. Постійно тримав себе у відмінній фізичній формі. Вів здоровий спосіб життя. Брав участь у різних спортивних змаганнях. У чемпіонаті України з бойового самбо зайняв третє місце, на чемпіонаті України серед вищих навчальних закладів завоював срібну нагороду з гирьового спорту. Торік у фіналі спортивних ігор Коропщини атюшівський силач вразив земляків своїм рекордом – 30 поштовхів, здобувши в іграх теж «срібну» медаль.

Вирізнявся з-поміж інших Станіслав і тим, що завжди мав чітку громадянську позицію, свою думку, своє бачення на все, що відбувалося. А тому не міг залишатися осторонь подій, що відбувалися в серці країни. Був активним учасником Майдану. А коли розпочалися бойові дії на Сході, з власної волі став контрактником, взяв до рук зброю і пішов воювати. Захистити свою Вітчизну він вважав своїм обов'язком, бо по-щирому, без фальші любив свою неньку-Україну.

«Якщо не я, то – хто?»

– Він з першого дня рвався у бій. Його відмовляли йти на війну. А він у відповідь: «Якщо не я, то – хто? Якщо всі так будуть відмахуватися, то хто ж буде Батьківщину захищати?» – розповідає про Станіслава його однокласниця Таня Федько. – Він був ідейним, дуже принциповим. Здається, що сам хотів змінити весь світ. Якщо не змінити, то своїм патріотизмом дати приклад іншим. Десь місяць тому Славко приходив у звільнення додому. Казав бабусі: «Ось звільнимо Донбас, підемо відвойовувати і Крим». Він свято вірив у свою ідею, вірив у перемогу.

Свій патріотичний обов'язок перед Батьківщиною молодий атиюшанин виконував у складі 25-ї Дніпропетровської окремої парашутно-десантної бригади високомобільних десантних військ Збройних сил України. Був командиром танка. Відважним і безстрашним воїном, який рвався у найгарячіші і найпекельніші точки.

Того фатального дня наші десантники потрапили на засідку терористів. Зав'язався страшний бій.

– Станіслав прикривав відхід своєї колони від ворога, який безпощадно обстрілював їх і з «Граду», і з автоматів. Вискочив з танка, аби заправити автомат патронами, і в ту мить снайперська куля обірвала життя Станіслава, – розповідає 20-річний Дмитро, що разом служив із нашим земляком.

Це той самий страшний бій під Шахтарськом, який нещодавно показували чи не по всіх каналах. У тому запеклому бою загинуло десять десантників, серед них і наш земляк, тринадцятеро отримали поранення, одинадцятьоро вважаються безвісти зниклими. Бої в Шахтарську тривають і зараз. І знову гинуть наші хлопці, і чийсь матері, убиті горем, теж хоронять своїх синів.

*Людмила ВЛАСКО,
серпень 2014 р.*

ПОВЕРНЕННЯ ІЗ ПІДСТУПНОЇ ВІЙНИ

«Хата родини Колесникових у Білошицькій Слободі – у мальовничому місці, на Заріччі. Любов Олексіївна – хороша людина і дбайлива мати, виховала двох синів: Артема і Олександра. Та у таке сумнівне безробіття вони ще торують свій шлях по життю», – так коротко відгукуються про цю сім'ю односельці.

Говорять доброзичливо. А взагалі, родина давненько переїхала з Далекого Сходу до поліського села. Трудовий гарт Любов Олексіївна отримала саме там, у краях суворих і на той час малозвіданих. Її поважали як компанійську і працелюбну людину. Тепер же сім'я Колесникових, як кажуть, на слуху. Цю родину та ще дві інших частіше згадують у селі. Їх чоловіки побували на війні, брали участь у боях з терористичними бандами, диверсантами... Артем Колесников серед них – наймолодший.

Артем армійську службу проходив у порівняно недалеких 2008 та 2009 роках. Хлопець здібний, має хорошу пам'ять. Служив у Гончарівському, в рідній області. Разом з ним були ровесники з Київщини, Черкащини, Полтавщини, і, зрозуміло, з Чернігівщини.

У перший місяць разом проходили стройову підготовку. А потім – розподілилися: когось навчали на зв'язківця, інші потрапили до комендантських підрозділів, технічних, господарських. Артема та ще зо два десятки хлопців навчали військової професії водія-механіка бойових машин піхоти. За півроку були військові навчання, у яких брали участь танки, БМП, частково – артилерія... Усе відбувалося на величезному полігоні – максимально наближено до бойових умов. Задіяли багато автоматників. Бойові сили розподілили на дві команди – «ворожі» та «свої». Наш земляк Артем Колесников воював у складі «своїх». Це були масштабні навчання, які завершилися «на хорошій ноті» – вищі команди оголосили ряд подяк. У числі відзначених був і Артем Колесников.

Як тільки на сході України прогрімилі перші бойові дії і терористи почали зловживати зброєю, розпочалася мобілізація. У цей час не вистачало водіїв танків, бойових машин піхоти, бронетранспортерів. Отже, Артема до військкомату покликали відразу. Вручили документ про мобілізацію.

Артем – не з боягузів. Він навіть пишався, що його та ще кількох молодих чоловіків з Білошицької Слободи першими мобілізували, як таких спеціалістів, котрі найпотрібніші на неоголошеній війні. А мати, Любов Олексіївна, дуже хвилювалася. «Ой, синку-синку, ти ще зовсім юний. А там же воювати доведеться», – чулося від неї. Артем матір розумів. А, отже, намагався заспокоїти, казав, що швидко повернеться, коли там, на Донбасі, притихнуть військово-терористичні дії.

Відразу наш земляк потрапив до знайомого військового містечка Гончарівського. Там їх прискорено тиждень готували. Командири сказали: «За нашими даними, вторгнення російських військ можливе і з півночі Чернігівщини. Отже, доведеться частину наших військ тримати там. Підготуємо якнайкраще техніку і зброю та вирушимо на схід». Деякий час Артем зі своїм підрозділом стояв в одному із сіл, за лічені кілометри від кордону з північним сусідом. Там було вла-

штовано блокпост. По суті, вояки-піхотинці допомагали прикордонникам забезпечувати мир і спокій на цій чернігівській землі. А на кордоні справді було три-чотири російські військові сюди підтягнули близько півсотні танків та ще стільки ж бойових машин. Солдати північної держави демонстрували силу – проводили військові навчання. Із-за кордону навіть лунали гучні постріли. Та наші солдати були готові до боїв, забезпечені великим запасом боєкомплекту, на підмогу мали підійти танки, бронетранспортери, а з повітря – авіація.

Згодом притихло. І командири, вишикувавши особовий склад, повідомили: «Частина бойових машин і солдатів ми залишаємо тут. Решту буде відправлено до східної України, де йдуть важкі бої, – терористи разом з терористично-російськими військами захоплюють міста. Найбільше від окупантів постраждали великі населені пункти Луганщини та Донеччини». Серед ночі на залізничні платформи повантажили сотню бойових машин піхоти, танків. Ще стільки ж – автомобілів та іншої техніки. Великий ешелон відправили на Луганщину, туди, де точилися криваві бої. Артем був водієм бойової машини піхоти.

– Нас розподіляли, так би мовити, по точках. Спочатку стояли в Іргунці – це ближче до Луганська. Потім – у Веселій Горі. Тоді направили на позиції, де раніше перебувала наша артилерія. Тут і в попередні дні тримали бій. Вступали з ворогом у перестрілку. У них були втрати живої сили. Згодом настало затишшя.

– Яюсь до нас прийшло двоє цивільних. Почали бідкатися, мовляв, вони такі слабкі, з харчами погано, і живеться їм недобре. Ображають... Ми, доброзичливі люди, поділилися продуктами. А потім, зрозуміли, що то приходили розвідники від терористів. Уже за годину, дізнавшись про наше місцезнаходження, з великої відстані наші позиції поливали танковим і мінометним вогнем. Згоріли бойові машини. Багато солдатів залишилося без зброї. Командир прийняв рішення: «Щоб зберегти живі сили, потрібно відступити. Відходитимемо уночі невеликими групами».

До групи, у якій був Артем, увійшло тільки четверо бійців. Швидко дісталися широкої річки. Вода – пронизливо холодна. Раптово один з воїнів зник. Спробували шукати, неодноразово пірнали. Та знайти його не вдалося. Отже, до берега допливло тільки троє. Під покривом ночі пробиралися далі. Дві тривожних доби воювали (дехто з бойових товаришів був поранений), а потім групи відходили до умовного місця, щоб влитися до нового бойового підрозділу. У місті Щастя приєдналися до наших військовиків.

У зоні антитерористичної операції Артем Колесников пробув з 27 липня по 12 вересня, загалом, 46 діб. Потім відбулася ротація, передислокація в Чугуїв, на Харківщину... Каже, страшні бої запам'ятаються надовго. Добре зрозумів хлопця: ворога не можна щадити, лише хоробрість та відвага наших солдатів змусять його рахуватися з українською армією...

Наш земляк повернувся з хитрої, добре продуманої російськими окупантами війни. Тепер перебуває у рідному селі. Відпочиває, бо заслужив на це своєю мужністю.

Віктор БОЖОК,
листопад 2014 р.

ДИВИТИСЬ ВІЙНІ У ВІЧІ

З Сергієм Коморним познайомилась через своїх шкільних друзів. Щоправда, і раніше знала про цього хлопчину – ровесника своєї старшої доньки, який відбував військовий обов'язок у зоні АТО. Розмовляла з його матір'ю, коли Сергій знаходився у шпиталі після поранення. Потому він був за станом здоров'я звільнений у запас і нині перебуває вдома, у Городні. Не дуже охоче, але, все ж, розповідає про обставини своєї нелегкої служби.

– Я був вдома, коли мені подзвонили і сказали, щоб з'явився у військкомат, – каже хлопець. – Я відразу

й пішов. Так мене і мобілізували 23 квітня 2014 року. Спочатку сказали – на навчання в Десну. А там через 10 днів повідомили, що ми їдемо у Семенівку, нібито на кордон. Я служив водієм кулеметної колони. Ми виїхали з Десни 19 травня. Колона була протяжністю у десятки кілометрів. Їхали чотири доби. Звичайно, вже розуміли, що направляємось зовсім не у Семенівку. А коли минули Харків, то стало ясно, куди насправді нас направляють.

Не дуже приємні ті спогади для Сергія. Ніби через силу, розповідає, як прибули у село Тепле. Хлопців поставили на блок-пости. Перевіряли машини, які прямували з Луганська – люди вивозили своє майно – те, що могли. Так тривало два місяці. Потім Сергія разом з іншими військовими «перекинули» у поле, до села Богданівка. Каже, місцеве населення на той час добре допомагало військовим харчами. Бо самі у населених пунктах вони не могли купити нічого – гроші на картках є, але зняти їх неможливо – банкомати не працювали. Сутужно було і з одягом. Вдягались у те, що висилали з дому. Відправивши дітей у пекло, батьки об'єднались у спільному горі і не ділили їх на своїх і чужих. Просить син берці – висилають на всю групу, футболку – значить, шлють п'ять, шість, десять...

– А потім нас «перекинули» під Луганськ, у район села Нижній Менчанок, що поблизу Веселої Гори, – каже Сергій. – Так само стояли на блокпостах, перевіряли машини. Я встиг тільки дві ночі там відстояти. А на третю, 21 серпня, мене поранило. Перші дві ночі нас теж обстрілювали. Але минулося. А тут... Я болю одразу не відчув. Але здалось, що усю ногу відірвало. Бачу – ні. Тоді, кульгаючи, побіг до погребя, що був поруч. Думав, там наші хлопці. Виявилось – нема нікого. Коли обстріл «градами» вщух, спробував вилізти. Але не зміг. Тільки потім почув голос Михайла Ломоноса – нашого, з Городні, з яким служили разом. Він і допоміг мені вибратись.

У Сергія виявилась пораненою не тільки нога. Осколки були і в голові, і у лікті. У госпіталі у Щасті йому надали першу допомогу – дістали осколки, зупинили кровотечу. Потім лікувався у шпиталях селища Перемога, Харкова та Ірпеня. У січні 2015 року лікарська комісія Сергія комісувала за станом здоров'я.

А нещодавно йому вручили дві медалі і – нарешті! – посвідчення учасника бойових дій. Сергій та його батьки з розумінням ставились до ситуації – паперова тяганина майже завжди тривала, а що стосується нинішнього непростого часу, то зволікання можна у деякій мірі виправдати. Але страхових виплат, належних хлопцю за поранення, він досі не отримав.

Можна списати це на війну, непросту ситуацію чи халатність. Але ж... Сергій Коморний – звичайний городнянський хлопчина. Йому у січні виповнилось тільки 22. А він уже повернувся з війни. Він знає, що таке нещадний обстріл «Градів», що таке дивитись смерті в обличчя. Він захищав собою державу. Тепер держава повинна захистити його і всіх таких же героїв, які, знаючи, на що йдуть, не ховались, не втікали, а мужньо боронили наше майбутнє. І повернулись додому. Живими.

*Світлана ЧУГАЙ,
серпень 2015 р.*

КОЛИ ВОНА ЗАКІНЧИТЬСЯ...

32-річна Олена Корчаковська – єдина жінка із Талалаївського району, яка пішла служити в зону АТО, до того ж добровольцем. Це було наприкінці липня минулого року. У нашому маленькому селищі, де більшість людей знають одне одного, тоді у новину про те, що ця скромна дівчина із с. Жолобок (Липівської сільради, за 2 км від райцентру), яка торгувала на базарі молочною продукцією із домашнього господарства, стала добровольцем, мало кому вірилося. Тому й обростала ця новина різними чутками та домислами. У лютому, вже вдруге, Олена прийшла у відпустку. Зустрілися із нею у філії Срібнянського міськвійськомату, куди дівчина зайшла із батьком Леонідом Яковичем. Нашими співрозмовниками були працівник військомату Костянтин Омельченко, керівник районного благодійного фонду «Прогрес» (і однокласник Лени) Олександр Смалько. Олена розповідала про свої нелегкі будні і казала, що анітрішечки не шкодує, що зробила такий вибір. Впевнена: він не на рік, а щонайменше до кінця війни?..

– **Правда, що ти втекла з дому на службу?** – відверто запитує Олену. Вона, лукаво посміхаючись, поглядає на батька, який теж усміхається й у відповідь запитує мене: «А ти б свою дитину відпустила?. Дядьки здорові ховаються від служби, а моя Ленка, бачте, доброволець!»

– Що втекла, це правда. На базарі, де я постійно торгувала, ті, хто працював поряд, часто дошкуляли мені, що у такі молоді роки не тим займаюся. А чим? Я молодша медсестра, у райлікарню на роботу не втвпишся. Ніякі підприємства у нас не працюють, їхати кудись на тимчасові заробітки, аби тільки з дому? Який у цьому сенс? А в лікарні дуже хотілося працювати, тому й курси закінчувала. Зайшла у військкомат запитати, а коли вже виходила звітти, поговоривши з військовими, була переконана, що піду служити. Зібрала документи, пройшла медогляд. Вдома нічого не говорила. Звісно, що батьки б не відпускали, була б сварка між нами, а мені цього не хотілося, бо я їх дуже люблю, як і вони мене. Отож збирала необхідні речі так, щоб ніхто не бачив, і пішла теж так...

– **Не плакала, коли йшла до Талалаївки?**

– Плакала... Я ніколи далеко від дому не відривалася, а тут не просто далеко... Хотілося обняти батьків і сказати їм правду, та не наважилася. Від цих переживань, тривоги і плакалося.

Потім вже і Лена, і її батько, і працівники військкомату навперебій, із жартами, розповідали про літні пригоди. Працівники військкомату на прохання дівчини йшли на компроміси, аби у неї не виникло конфліктів із батьками. Приїхали у батьківський дім із повісткою для Лени але, враховуючи ситуацію,

стали говорити з Леонідом Яковичем про те, що приїхали з метою провідати його дочку як військовозобов'язану. Ось що про той момент, вже з усмішкою, розповідає батько:

– Я ж їм доказую, що такі козаки, яким би тільки служити, ховаються, а ви до моєї Ленки причепилися. Всі медики військовозобов'язані, а вона всього-на-всього санітарка з освітою. А Ленка моя мовчить. Я ж і запитую її, чи пішла б, якби наказали. Вона як сказала, що пішла б, у мене і в душі похололо. І подумати не міг, що дочка вже все вирішила, що хлопці приїжджали з повісткою... Чесно кажучи, не знаю, що зробив би тоді, аби її зупинити. Як пішла з дому, не побачив. Вечір надворі, а Ленки немає. У жінки не допитаюся нічого, вона сама не своя. Дзвоню до родичів, знайомих, вони їй сказали, що Ленка моя пішла добровольцем. Ми з матір'ю не знали, як і пережити такий її вибір. Наша старша дочка вийшла заміж, двох діток має. Хотілося б, щоб і в молодшої вже так було. Навіть подумати не міг, що Лена отак вирішить... Вона ж у нас і за дочку, і за сина. Всяку роботу по хазяйству робила: зі мною дрова рубає, з матір'ю сапує. Без неї важко всюди. Та ми вже змирилися, не сердимося. Мені 20 лютого виповнилося 60 років. Якраз Ленка на ювілей приїхала. Мені бензопилку подарувала. Отака у нас із матір'ю дівчина!

Повістки Лені тоді так і не вручили. Вона сама прийшла у військкомат у вказаний час. Розповідає, що спочатку ази армійської служби місяць і два дні освоювала на Рівненському полігоні. Разом із нею була і медик Наташа Жук зі Срібного. Потім – служба у польовому шпиталі в Красноармійську. Одразу попросилася в операційну. Її попередили, що там не кожен зможе працювати, та Лена свідомо вибрала саме операційну. Вона впевнена, що тут – найпотрібніша, особливо тоді, коли привозять поранених і їх треба терміново готувати до операції.

– Повірте, звикнути до цього не можна, дуже шкода кожного пораненого. Я буду їм допомагати, аж доки не закінчиться війна. Зі мною служать прекрасні жінки-землячки Оля Зданевич із Бахмача і Віка Литвиненко із Прилук. Я щиро вдячна своїм місцевим подругам Валентині Лакизі, Валентині Доброгорській, Вікторії Омельченко та Інні Середі, які підтримали мій вибір. Вдячна своїй учительці Світлані Костянтинівні Соляник, яка у будь-якій ситуації підтримає, порадить, своїм однокласникам, які «балували» мене гостинцями, телефонують. А учні Талалаївської школи на зібранні на ярмарку кошти від проданих дитячих виробів купили і через фонд «Прогресс» передали мені обігрівач. Ще коли я проходила медогляд, мене підтримав і тримає під опікою хірург Микола Васильович Бандурак. А ще я хотіла б розвіяти всякі чутки і плітки навколо моєї сім'ї. Любителі ними посмакувати вигадують, що я втекла на війну через батька, бо він мене кривдив. Це все неправда. Усі колись ідуть своїм життєвим шляхом із батьківського дому. Я дуже сумую за батьками, вони – мої найдорожчі люди.

*Олександра ГОСТРА,
березень 2016 р.*

«ВСІЄЮ СІМ'ЄЮ – ДО ПЕРЕМОГИ!»

Ніжинська сім'я Котюх-Баленків прославилася на всю Україну завдяки численним публікаціям і сюжетам на телебаченні (зокрема про них розповідав проект телеканалу «1+1» «Хоробрі серця»). 23-річний Максим, його мати Вікторія і її чоловік Олександр пішли воювати на Схід добровольцями і служать разом у батальйоні «Айдар».

Першим в одну з гарячих точок на Донбас поїхав наймолодший член сім'ї – Максим. Він стояв на Майдані з перших днів, тому, коли почалася АТО, записався в «Айдар». У вересні минулого року до нього приєдналася мати – 44-річна Вікторія, а слідом за нею приїхав воювати й вітчим Максима – 43-річний Олександр. Вікторія та Олександр воюють у Щасті Луганської області. А Максим зараз у відпустці. Живе в Києві і займається волонтерством.

«Як на порохівій бочці»

– Коли син пішов воювати, я його підтримала, хоч і дуже переживала, – розповідає Вікторія. – Чесно кажучи, і сама подумувала про це – я рано пішла на пенсію (працювала медсестрою в реанімаційному відділенні Ніжинської міської лікарні), тому розуміла, що на війні від мене було б більше користі, ніж вдома. До того ж хотіла бути поряд із сином. Через це ми з чоловіком іноді навіть сварилися, бо він не хотів мене відпускати на Схід. Казав: «Краще я поїду воювати, ніж ти». Якось, коли Олександра не було вдома, я збрала речі і поїхала до сина – записуватися в «Айдар» добровольцем. Подзвонила Максиму вже на півдорозі. Він здивувався: «Ти в гості?» «Ні, – кажу, – служити!» Син відреагував спокійно: «Добре, приїжджай». Зустрів мене, привів до комбата. Той сказав, що на тій базі, де служить Максим, медиків вистачає, а на інших вони потрібні. Так я опинилася в Щасті, де в приміщенні колишньої школи міліції організовано медпункт. А незабаром до мене приїхав і мій чоловік – він

не захотів залишатися сам у Ніжині. Комбат нас підтримав і Олександра теж прийняли в «Айдар».

– **Чи легше служити, знаючи, що чоловік поряд?**

– Навпаки – важче! – зітхає Вікторія. – Весь час думаєш про нього, переживаєш. Та й за сина, поки він воював на сусідній базі, я постійно хвилювалася. Мені було б спокійніше знати, що вони обоє у безпеці.

– На фронті згодилися всі мої вміння. Ким тільки не працював у мирному житті! Тож тепер я і водій, і слюсар, і завгосп, і механік, – продовжує Олександр. – Основна моя робота – доставляти хлопцям на позиції боєприпаси, їжу, воду, ліки, а також забирати поранених.

– Я надаю пораненим лише першу долікарську допомогу, а потім, за потреби, відправляю їх у госпіталь, – каже Вікторія. – Ніколи не забуду свого першого бойового хрещення: під час мінометного обстрілу одному хлопцю осколок потрапив просто в перенісся. Поранення було досить важке, але мені вдалося зупинити кровотечу і надати йому першу допомогу. Зараз обстріли ще більше частішали, тому поранених чимало. А ще більше тих, хто хворіє на застуду, бронхіт, грип. Їх теж треба лікувати. Аби ж нас так не обстрілювали! «Поливають» із «Градів», САУ (самохідних артилерійських установок. – Авт.). Вже чотири доби у нас немає ні води, ні світла, ні опалення. Час від часу на кілька днів воно відновлюється, але після чергового обстрілу ми знову мерзнемо у темряві. Одне слово – умови дуже важкі.

– Живемо як на пороховій бочці. Сепаратисти пристрілялися і гатять по нас з усіх видів зброї, – говорить Олександр. – Вчора (27 січня. – Авт.) міна розірвалася зовсім близько від медпункту. Я якраз спав, то мене вибуховою хвилею із ліжка скинуло на підлогу. Шибки у вікнах всі порозбивалися... На жаль, часто буває так, що стріляють по нас, а гинуть мирні мешканці.

– **Чи звертаються вони до вас по медичну допомогу?**

– Якщо потрібні якісь ліки від застуди. І то вкрай рідко, – відповідає Вікторія. – 95% місцевих нас ненавидять, вони налаштовані проти української армії. Але є й такі, хто нишком каже: «Тільки не кидайте нас, бо буде ще гірше». Та хто б до нас не звертався, допомагаємо чим можемо. Добре, що волонтери привозять все необхідне. Ліків і продуктів вистачає. Чесно кажучи, наша влада не забезпечує нас усім необхідним. Яскравий приклад – ситуація із касками. На склад їх привезли дуже багато, однак видають каски бійцям тільки під особистий підпис. Якщо солдат ту каску загубить чи пошкодить на полі бою – її вартість вирахують із його зарплатні. Хлопці обурюються і брати ті каски не хочуть. Солдатів можна зрозуміти – це ж війна! Їм і так нелегко. Найбільше мені шкода зовсім юних бійців. У нас багато 18-річних хлопців і вони іноді приходять до мене просто поговорити. Помітно, що їм бракує матерів. Тож намагаюся такими бійцями опікуватися. Вони мені вже стали рідними, бо і мій син майже такого віку. Добре, що хоч він зараз в тилу. Але це ненадовго – скоро повернеться на передову.

– З мамою зідзвонюємося щодня, – говорить Максим. – Я дуже хочу повернутися на Схід, але якраз вирішується питання про подальшу долю «Айдару». Ми й самі не знаємо чи розформують його, чи приєднають до іншого батальйону. Тож поки нічого конкретного не відомо, я займаюся волонтерством. Думаю, що через пару тижнів вже буду на Сході і нарешті побачу маму і вітчима. З одного боку добре, що ми воюємо разом, бо майже щодня бачимося. Мої побратими, коли дізналися, що ми воюємо всією сім'єю, сказали: «Оце круто!» Але з іншого боку – дуже важко, коли твої рідні весь час у небезпеці. Мені було б спокійніше, якби вони залишилися вдома.

– Додому, в Ніжин, ми поїдемо тільки всі разом, – каже Вікторія. – Воюватимемо до перемоги!

*Наталія ФЕДОСЕНКО,
лютий 2015 р.*

«НАЙЗАПОВІТНІША МРІЯ – ЩОБ УСІ ПОВЕРНУЛИСЯ ЖИВИМИ І НЕУШКОДЖЕНИМИ»

Єдиний правнук класика української літератури, 49-річний Ігор Коцюбинський, нещодавно приїхав до Чернігова у відпустку із зони АТО. У рідному місті він людина знана: очолює Чернігівський літературно-меморіальний музей Михайла Коцюбинського, є лауреатом трьох поважних премій: імені Олекси Гірника, імені Дмитра Нитченка та Чернігівської обласної літературної премії імені Л. Глібова.

Поки в обласному центрі готувалися до відзначення 150-річчя ювілею великого письменника, його нащадок воював під Луганськом. Однак побувати на урочистостях Ігорю Юлійовичу все ж таки вдалося. Там ми й поспілкувались із воїном.

– Як Ви опинилися в армії?

– Повістку я отримав 18 березня, під час першої хвили мобілізації. У зоні АТО перебував у складі 1-ї танкової бригади з 7 липня. Я – заступник командира роти з роботи з особовим складом.

Виявляється, в роду Коцюбинських Ігор Юлійович – не єдиний воїн. Наймолодший син Михайла Коцюбинського – Роман – воював зв'язківцем під час Другої світової війни, отримав поранення. Його син Юлій Романович був танкістом. Служив у середині 50-х у Грозному. До речі, восени 1956 року він був у складі «радянських миротворців» в Угорщині. У 1968 році його посилали воювати в Чехословаччину вже як мобілізованого («партизана»). Але він там не побував, «миротворці» зупинилися у Закарпатті, на кордоні. Хто ж знав, що через стільки років родини Коцюбинських знову торкнеться війна...

– Я також танкіст, ще в радянські часи закінчив військове училище в Талліні, – продовжує Ігор Юлійович. – Ніколи не думав, що коли-небудь доведеться воювати. Але довелося... Побувавши на Сході, можу сказати, що там справжнє пекло. На наших солдатах випробовують найновітнішу зброю! Десь до кінця серпня українські військові звільнили близько 70-ти населених пунктів на Луганщині. Наші бійці били й місцевих сепаратистів, й найманців: чеченців-«кадіровців», осетинів, навіть угорців та сербів. Їм там розповідають, що в Україні «фашистський» режим, що треба воювати з бандерівцями-головорізами. Тому охочих за гроші вбивати наших солдатів, на жаль, вистачає... Особливо багато так званих «кадірівців» (це особиста гвардія голови Чеченської республіки Рамзана Кадірова. – Авт.). Вони добре треновані й озброєні до зу-

бів. Часто воюють у стані наркотичного сп'яніння, тому йдуть у бій наче зомбі.

Це абсурд, але чехи й угорці, які пережили у 50-60-х роках радянське вторгнення, нині на саміті НАТО нас не підтримали! А «кадіривці», батьків та братів яких у середині 90-х рр. винищували в Росії – воюють на її боці. Парадоксальна ситуація...

– Відколи агресія Путіна стала фактично відкритою?

– Із середини серпня Путін пішов ва-банк і відкрито став засилати на українську територію професійних російських військових – десантників, спецназівців. Знаю, що воювати проти нас вони йдуть без документів, перевдягаються у маскхалати. До того ж їхні рідні навіть не знають, що вони в Україні. Своїх загиблих бійців вони не завжди ховають – іноді просто закопують у котлованах. До Росії привозять лише частину загиблих, ставлять їм неймовірні діагнози (помер під час військових навчань від інсульту (!) і таке інше).

– Час від часу у ЗМІ з'являється інформація про те, що російських військових виводять з території України. Чи дійсно це так?

– Одних виводять, а інших заводять. Взагалі, складається враження, що росіяни випробовують на нас найсучаснішу зброю: системи залпового вогню: «Смерчі», «Урагани», «Гради», «Буратіно», різні ПТУРи (протитанкові ракети). Застосовують заборонені вакуумні, касетні, фосфорні бомби. Щодо перемир'я, то його вони використовують, аби підтягнути нові сили, окопатися. Ресурсів у них дійсно у рази більше, ніж у нас. Взяти хоча б танки. Ми воюємо на «Булатах» і зовсім старих «Т-64». В той час як 40 новітніх українських танків БМ «Оплот» нещодавно продали Таїланду. А як би вони знадобилися на передовій! «Оплоти» – це наше ноу-хау у бронетехніці. Вони не поступаються танкам Т-90, які є на озброєнні у Росії.

За більш ніж два місяці перебування на Сході Ігорю Коцюбинському довелося двічі потрапляти під шалені обстріли ворожої артилерії.

– Першого разу нас обстріляли «Градами» на блокпосту, – згадує Ігор Юлійович. – Вдруге – «Смерчами», не так давно. Під час обстрілів головне – встигнути добігти до укриття. Однак від прямого попадання снаряда бліндажі не рятують. Хіба що від осколків. Адже був випадок, коли хлопці під час обстрілу ховались в укритті. Снаряд влучив прямо в нього, і всі 13 бійців загинули на місці.

Наш намет під час обстрілу «Смерчами» згорів вщент, разом з моїми речами і документами. Ми втратили багато техніки, але найголовніше – людей. Загинуло двоє танкістів, ще двоє – зникли безвісти. Росіяни та сепаратисти обстрілюють не лише нас, а й «поливають» вогнем лісосмуги, поля, навіть цілі села зрівнюють із землею, а потім кажуть, що це зробила українська армія.

– Чи підтримує нашу армію місцеве населення?

– Наша бригада брала участь у бойових діях у багатьох населених пунктах на Луганщині. Щодо місцевих, то не все на Сході однозначно. На словах люди

за нас, вони розвішують у себе на подвір'ях українські прапори. А що у їхніх головах насправді – хтозна. Складається враження, що люди просто хочуть вижити... Звісно, є й свідомі українці. Наприклад, у Старобільську, Сватовому на Луганщині дуже багато людей спілкуються українською. Був випадок, коли маленький хлопчик приніс нам цукерок. Нас це дуже розчулило і ми від себе подарували йому цілу коробку згущеного молока. Водночас серед місцевих багато хто погоджується бути коригувальником вогню по наших позиціях. Наприклад, їде собі повз блокпост дівчинка чи хлопець років 13-14 велосипедом, кидає «маячок», а після цього за кілька хвилин починається обстріл. Чув, що місцевим сепаратисти платять за подібну «наводку». Попри це, я впевнений, що більша частина населення Сходу – за Україну. Путін хоче захопити ті території, де його військо зустрічатимуть із квітами. Раніше проросійськи налаштованих людей на Сході було більше. Але з часом вони зрозуміли, що в цьому пеклі жити не зможуть. Показовий момент – коли переселенців, які переїхали до Криму, «перекинули» в Тюмень, на Камчатку, в Магадан. «Біженці» нікому в Росії не потрібні. Тому все більше людей переконуються, що Путін – це війна, а з нашими військами на ці землі прийде мир.

Ігор Коцюбинський каже, що під час перебування на війні найбільше його та інших бійців підтримували вісті з дому:

– Я старався хоча б раз на день зателефонувати рідним. Дуже важко, коли кілька днів поспіль немає зв'язку. Вдома мене ждуть мати, дружина і дочка. Чекає улюблена робота в музеї і сад біля садиби Коцюбинських. Зараз там дуже гарно, дозріли яблука й айва. Останнім часом до садиби все частіше приходять дітлахи з навколишніх багатоповерхівок. Я й сам, поки у відпустці, щодня приходжу сюди, щоб відпочити душею. Мрію, аби скоріше війна закінчилася і наші хлопці повернулися зі Сходу живими і неушкодженими.

Наталія ФЕДОСЕНКО,
жовтень 2015 р.

ТРИ ДНІ НАРОДЖЕННЯ

Локальна війна на сході країни безжально розділила життя батька двох малолітніх дітей Віктора Кузюри із селища Понорниця Коропського району надвоє: до участі в бойових діях у зоні АТО й після тяжкого поранення. Тепер заповітна мрія 33-літнього чоловіка – стати на ноги в повному розумінні цього слова.

Під час обстрілу «Градом» осколками одірвало до коліна праву ногу та скалічило ліву. Сигнал SOS про збір коштів на протезування (сума, з точки зору солдата, астрономічна – в межах 80 тисяч умовних одиниць) – надія на допомогу небайдужих людей, благодійників, спонсорів... Майбутнє Віктора – певною мірою в руках кожного із нас

Відразу впізнаю Віктора серед пацієнтів травматологічного відділення Київського центрального військового госпіталю, постраждалих від військових дій у зоні антитерористичної операції: про нього широко писали інтернет-видання. З ініціативи учасниці телепроєкту «Багаті теж плачуть» Наталії Ветвицької навіть розпочато збір коштів пораненому на протезування. Задекларована безоплатна медицина насправді ж міф: наш земляк, як і багато інших скалічених бійців, опинилися наодинці з бідною – з каліцтвом.

– Слава Богу, живий. І мати так каже, і дружина, і менший брат, і друзі. Хоча одну ногу ампутували. Другу лікарі таки ж врятували, – говорить Віктор, і кожне його слово сповнене гіркоти й болю. – Є шанс після тривалого лікування й реабілітації адаптуватися до нормального життя.

Віктора Кузюру тяжко поранило 31 серпня, вранці, коли він опісля чергування на посту прийшов поспіяти.

– Крик «Повітря!» пролунав несподівано. Встиг заховатися за колоною. І тут нас стало посипати «Градом». Пробило стелю, – згадує солдат події того фатального дня. – Раптом шалений біль паралізував свідомість. Перший госпіталь був у Щасті. Побратими вивозили мене «бехою» до асфальту, де вже чекала швидка допомога. У Щасті зробили невелику операцію, потім – на Победу, далі – вертольотом до Харкова. Згодом – літаком до Києва.

Він зовсім не схожий на військового: скромний сільський чоловік, котрий виховував дітей, старанно працював, аби матеріально забезпечити сім'ю, впорядкувати куплену в селищі вже не нову хату...До переїзду з Чернігова

в селище трудився столяром, теслярем, паркетником, лагодив верстати... Отримавши повістку з Коропського районного військкомату, навіть не подумав шукати причину для відмови. Хоча донечці Діані тільки сьомий рік, синові – не виповнилося й півтора. Дружина Тетяна, соціальний працівник, перебуває у відпустці по догляду за дитиною.

– Мобілізували мене 20 червня. Строкову службу свого часу проходив у танкових військах. Спершу відправили на Львівщину, на Яворівський полігон, на перепідготовку. З 24 липня служу у зоні АТО, – розповідає Віктор. – Стрілком, помічником гранатометника в танковій бригаді. Страшно було тільки в перші дні... Війна зовсім не така – як у телевізорі.

Передусім, Віктор безмежно вдячний майору медичної служби Віталію Світличному, батальйонному хірургові, котрий врятував життя сотням бійців, та бойовим побратимам, котрі донесли його, тяжко пораненого, до БМП.

Отоларинголог із Сосницької центральної районної лікарні Віталій Вікторович Світличний у тяжкий для країни час одягнув військову форму і рятує захисників України в Луганській області. Обладнав похідну операційну в бункері (підвалі) і надавав первинну медичну допомогу при вогнепальних пораненнях: обробляв та вшивав рани, виймав осколки, накладав лігатуру (тобто нитку, якою перев'язують судину), виводив поранених із болювого шоку, зупиняв кровотечі... Довелося перекваліфікуватися із мирного «вухо – горло – носа» на фахівця широкого бойового профілю.

– Саме Віталій Вікторович надав мені кваліфіковано першу медичну допомогу: обробив та перев'язав рани, зупинив кровотечу, увів необхідні препарати. Скільки й житиму – стільки й дякуватиму. Встану на ноги – прийду й поклонюся йому до землі, – запевняє Віктор Кузюра. – Хтозна, що було б зі мною, коли б не він. Сьогодні мій рятівник – цілитель – хірург Євген Леонідович Семенець. Довіряю йому більше, ніж самому собі.

За вікном госпітальної палати – золота осінь, що вже віє прохолодою. По-материнськи хочу допомогти Віктору пересісти з інвалідного візка, але він різко зупиняє мою руку.

– Сам справлюсь. Раз тричі народжений – справлюсь. Чого тричі? – відразу ж перепитує. – Вперше – 1 серпня 1981 року, коли появився на світ. Вдруге – після першого поранення в плече: воно виявилось легким, і рана швидко загоїлась. Вдома побув у відпустці тільки добу. Було дуже важко повертатися в зону АТО, але поверталися мої бойові побратими. І втретє, коли чудом вижив у тому пеклі після тяжкого поранення...

У госпіталях Віктор Кузюра переоцінив, як кажуть, цінності та зацінив життя як благо. По-новому сприймає друзів та світ загалом. Щиро дякує афганцеві Володимирі Пилипенку, мужчині небагатослівному, та надійному. Саме Володя словом допомагає вистояти пораненому та підтримує Тетяну з дітками, клопочеться про оформлення документів, необхідних для одержання соціальних виплат. Дякує за підтримку й Понорницькому селищному голові Петру Олександровичу Васильцю (саме посадовець звернувся з проханням

про виділення коштів на лікування до народного депутата України, коли пораненого перевезли до столичного госпіталю).

Разом із заповзятими волонтерками, сусідами по палаті, бійцями – чернігівцями, котрі лікуються в госпіталі, говоримо про життя-буття, про майбутнє.

– Найбільше хочу стати на ноги і впевнено ходити по землі. Хочу підняти дітей – вивести їх у люди. Дуже хочу побачити сина. Діанку дружина привозила, а синок ще ж маленький – перелякається, – Віктор з любов'ю гладить фото Дениска. – Очі та ніс – мої. Правда ж?

Готова залити сльозами палату, але, тамуючи печаль, мовчки киваю.

– Донька пішла в перший клас. Привозила зошити. Гарно так пише. А я в школі був чистий трієчник, – посміхається приємним спогадам. – Навіть, якби знав, що поранить, що терпітиму такі муки – все одно пішов би захищати Україну. Жаль пацанів, які там, у зоні. Якщо викарабкаюсь, і ще триватиме війна – поїду їх підтримати. Мені допомагають – і я допомагатиму іншим. Головне – не падати духом.

За поріг військового госпіталю вийшла іншою людиною, бо відчула подих війни. На відстані від лінії бою, але так близько до людських страждань, до пошматованих «Градами» й кулями тіл. Деякі захисники – дорослі діти, що побували, без перебільшення, в пеклі.

– А ще хочу поглянути в очі нашому Коропському воєнкому, – з боєм говорить Віктор на прощання. – Прошу, так і напишіть, що хочу зайти після лікування до нього в кабінет – і подивитися в очі і сказати... Можете більше нічого про мене не писати, а ось про це обов'язково!

Ці рядки пишу, бо зболений пронизливий погляд рядового солдата, змороженого фізичним боєм і стражданням, крає душу. Без вини почувуюся винною перед молодим чоловіком (за віком мені сином). Виклик читаю і в поглядах скалічених у зоні АТО бійців, які заліковують тяжкі рани.

Ольга ЧЕРНЯКОВА,
жовтень 2014 р.

І НА ВІРНІСТЬ СВОЄМУ НАРОДУ ПРИСЯГНУВ

Олександр Куліда мобілізований до лав армії 19 березня 2014 року. Спочатку перебував у військовій частині в Гончарівську, а з 7 липня він – механік ремонтної роти в зоні АТО.

Днями закінчилася його недовга відпустка і він знову повернувся на службу. Здавалося б про що можна говорити із військовим, який тільки-но на короткий час виврався із пекла? Про війну? Та може краще дати хлопцю бодай трохи забути про неї...

Хоч впевнена, що подумки він там, разом зі своїми армійськими товаришами... Вони пройшли перевірку на міцність в екстремальних умовах. Стали йому рідними як брати...

Олександр – 26 років. Народився і виріс у Старій Басані. Після закінчення школи навчався у Київському вищому професійному училищі деревообробки. Та набута професія виявилася не до душі. Тож у подальшому шукав себе в інших сферах. У 2006 році почалася його служба в армії, а саме в Державній спеціальній службі транспорту в Чернігові слюсарем з ремонту техніки. Далі повернувся в село, три роки працював у ТОВ «Земля і воля». Згодом працював на роботі в Києві. Призвали його на службу вже вдруге із заводу «Укрпластик», де трудився укладальником-пакувальником.

Разом із ним у зоні АТО служить ще один хлопець із цього підприємства. Воїни дуже вдячні керівництву і працівникам заводу, які постійно підтримують їх. Допомагають у забезпеченні всім найнеобхіднішим в умовах війни. Це і обмундирування, бронезилети, продукти та інше. Олександра зворушує, що не забувають про земляка і старобасанці та, зокрема, сільський голова Лідія Єреп. Підтримка з усіх сторін багато чого варта, додає сил у нелегких військових буднях. І, звичайно, важко переоцінити роль волонтерів, які постійно приходять на допомогу захисникам України.

Всі ми багато знаємо про жахи війни, яка так несподівано прийшла на українську землю. Розуміємо, як нелегко там у зоні АТО... Олександр Куліда не скаржиться. Спокійний і небагатослівний. Відповідальний і сильний. Відчувається, що розмовляєш зі справжнім чоловіком. У свої 26 він вже знає, що таке війна... Гордиться своїми побратимами. Розповідає, з яким нетерпінням і хвилюванням вони чекають тих, хто пішов на завдання. Доводиться не тільки воювати, а й самим вирішувати всі побутові проблеми. Хтось ремонтує техніку, а інші носять воду, займаються пранням. Варять їсти. Меню у них різно-

манітне. Борщ такий смачний виходить, що не кожна жінка ще так зварить. Навіть вареники пробували готувати.

А у вільні хвилинки солдат пише вірші. Про Україну і війну, про маму і кохану жінку. Його дружина родом із Олександрівки, зовуть її Наталія, як і маму Наталію Петрівну. Познайомився Олександр зі своєю половинкою ще до служби в армії. Разом вони вже вісім років.

До речі, хлопець каже, що вірші пишуть багато товаришів по службі. Природно виникає питання, коли вперше відчув бажання висловити свої почуття у віршованій формі. І тут Олександр згадує як у дитинстві багато часу проводив на ставку. Плавав, ловив рибу. Тож не дивно, що перша його проба пера саме про природу. Написав перший вірш у молодших класах, потім була перерва і повернувся до поетичної творчості вже будучи старшокласником. Писав про Батьківщину, рідне село, природу і, звичайно, про кохання. Є в нього і гумористичні твори. В шкільні роки багато читав. Серед улюблених авторів Тарас Шевченко, Микола Гоголь, Омар Хайям, поет-гуморист Андрій Динник (наш земляк, кобиччанець). Після закінчення школи довго не писав вірші, а нині знову повернувся до свого захоплення.

Багато часу в дитинстві проводив разом з дідом Петром, який був затятим мисливцем, великим жартівником і любителем розіграшів. Разом з дідом онуки (у Олександра є менший на два роки брат Євген) взимку ловили в'юнів. Змалечку хлопець не лише ловив рибу, але й сам її чистив, смажив, коптив. Варив юшку. І не тільки. Вдвох з братом навіть борщ в печі варили: мама розкаже, що за чим класти і пішла на роботу, а хлопці самі куховарять.

Олександр сміється:

– Вмію, вмію борщ варити. Я ж в селі виріс!

Мабуть, найкраще характеризують нашого земляка ось ці слова:

– Всі свої проблеми я звик вирішувати, розраховуючи на власні сили.

Олександр знову відправився служити Україні. Сумуватиме за домівкою, де за нього день і ніч думають і моляться його рідні... Хотілося б низько вклонитися батькам, Наталії Петрівні і Сергію Миколайовичу, за те, що виростили, виховали такого достойного сина! Справжнього чоловіка і патріота України.

*Людмила ХВОЯ,
вересень 2014 р.*

АТЮШАНИН ПІД НІЖИНСЬКИМ ПРАПОРОМ

Бійці зведеного загону працівників міліції Чернігівщини вже багато разів проходили бойовий вишкіл у зоні АТО. На охорону громадського порядку відправлялися й коропські правоохоронці. Разом із ними на неспокійному сході на варті миру і правопорядку стояв 25-річний атюшанин Ігор Кулик. Для нього, представника не нашого, а Ніжинського відділу міліції, наймолодшого серед вісьмох свої побратимів, цього літа була вже друга ротація.

Схуд і змужнів

Із Ігорем знайомі з дитинства – виростили по сусідству. Від останньої нашої зустрічі, ще до відрядження на схід, він став помітно іншим: погляд його посерйознішав, змужнів. А ще він помітно схуд, ну і засмаг під палючим сонцем.

Закінчивши школу, Ігор вивчився на автослюсаря й водія у Сосницькому професійному аграрному ліцеї. Відслужив у армії. Потім деякий час працював на будівництві автошляхів у різних регіонах України. Не так давно здійснилася його мрія – бути правоохоронцем. Ігор третій рік працює в патрульній службі Ніжинського райвідділу міліції. Довелося в цьому році і абітурієнтом побути – атюшанин вступив до Національної Академії Внутрішніх Справ на юридичний факультет.

І хоч стажу на міліцейській посаді має не так уже і багато, йому вже двічі довелося побувати в зоні АТО. Пояснення цьому просте:

– У нас до патрульної служби в Ніжині поприходило багато молодих, що ще навіть і зброї не закріпили за ними. Які ж у них можуть бути навички? І куди їх таких туди відпускати?

Під час першого відрядження в зону АТО, розповідає, потрапили на справжню війну. Було це минулого літа. Того, що відбувалося довкола, в телефонній розмові атюшанин своїм рідним не доповідав, але все красномовно видавали звуки канонад... І в уяві матері вимальовувалися страшні здогадки.

– Не було й ночі, щоб я спала нормально, так переживала. З молитвою прокидалася і лягала, – приєднується до розмови Оксана Костянтинівна. Й одразу

ж додає: – Дуже хочу подякувати односельцям, які нам допомогли. Ми й не просили нічого, але коли по селу пішли розмови, що Ігор в АТО збирається, багато людей самі вирішили нас підтримати.

Аптечку з необхідними ліками допомогли зібрати атюшівські медики. Потужна допомога на фронті була від ніжинських волонтерів. Десять із західних регіонів передавали на передову сухі борщі. У пакетах були записки із телефонними номерами волонтерок.

– Якби хоч із Чернігівської області, – усміхається неодружений хлопець. – А так – далекувато...

Міна долетіла, але не вибухнула

Хоч серед обов'язків правоохоронців і значяться суто міліцейські функції (вони охороняли громадський порядок, контролювали рух автівок тощо), робити доводилося багато всього. Наші правоохоронці ходили шукати «розтяжки», перевіряти дахи, підвали, робили це для того, щоб вичислити коригувальників вогню, диверсантів.

Окрім патрулювання, каже Ігор, виконували вони і соціальну функцію – в розмові вивчали настрої місцевих жителів, врешті просто показували людям своєю присутністю, що вони не самі. Остання, щоправда, радувала не усіх.

– Іноді люди питали у нас, за кого ми голосували. Було, що і бандерівцями називали, – згадує Ігор. – А під Світлодарськом є одне село, там іноді й воду не дозволяли просто так брати, просили гроші.

Щодо контактів з сепаратистами, то, зазвичай, доводилося лише споглядати й чути результати їхніх «діянь».

– Ворог обстрілював село з мінометів: було чуємо, як міна летить, над нами пролітає, і потрапляє в село. Бувало, що й до блокпосту підлітали, вибухали. Але одна міна, коли впала найближче, біля бліндажу, не розірвалася. «Зарилась» – і все. Напевно, це янгол-охоронець нам допоміг.

Життя просто неба й на курнику

На запитання, чи страшно було перебувати в АТО, Ігор чесно зізнався, що так. Але з часом і до вибухів, і до постійної небезпеки він та його побратими позивали.

На своєму планшеті правоохоронець показав декілька фотографій і відео, що відображають всі грані життя на фронті. Ось на екрані чоловіки жваво заводять пісню під гітарні акорди. А ось стовп чорного диму сповіщає про те, що ворог потрапив у нашу техніку, далі – хлопці у підвалі чистять картоплю... просто під звуковий супровід обстрілів. Каже, що фільмував і фотографував багато всього, але керівництво рекомендувало постирати. Просили повиділяти й профілі з різних соцмереж, або хоча б ті фото, які могли б видати місцевість.

Ігор згадує, що жити доводилося в різних умовах, близьких до спартанських. У холодні ночі, бувало, й просто неба ночували; коли виїздили на пости – спали на карматах. Під час першого перебування минулого літа жили на розбитому курнику в Городищі, що на Луганщині. Була своєрідною «базою» для правоохоронців і зруйновна автозаправка.

Якщо треба, піде знову

Там, на Сході, Ігор знайшов чимало справжніх товаришів, зустрів багатьох людей – непідробних патріотів, які самовіддано стали на оборону цілісності України. Щоразу із собою на завдання правоохоронці беруть жовто-блакитного прапора з написом «Ніжин». Як зіницю ока бережуть, рятують його від куль та негоди. Для правоохоронців це важливо, аби над ними розгортався рідний прапор – часточка дому.

Ігор Кулик зараз на шляху до отримання статусу учасника бойових дій. Хоча каже, він його й не дуже потребує, бо статус цей по суті нічого не дає. Щоправда ніжинським (за пропискою) хлопцям і допомогу одноразову виплатили, і компенсувати витрати на компослуги, коли ті були у відрядженнях, і навіть земельні ділянки оформлювати почали. Атюшанин хоче лише, аби швидше закінчилася ця війна. Аби, врешті, спокійно спала мама. І тільки заради цього, якщо буде потрібно, він готовий їхати туди знову.

*Олена ЛЕБІДЬ,
жовтень 2015 р.*

ТОВАРИШ МОСКАЛЬ, ШУТОК НЕ СКАЛЬ...

Чернігівець Іван Логін пішов захищати Батьківщину добровольцем у скрутний для неї час, коли ще у професійній армії було замало бійців. До цього Іван не мав досвіду строкової служби, не був військовослужбовцем. Але коли держава оголосила мобілізацію, як і тисячі інших її громадян, відгукнувся і заявив у військкоматі про свою готовність служити, пройшов медичну комісію, а невдовзі, отримавши повістку, з'явився на збірний пункт 15 травня минулого року.

Потрапив у другу хвилю мобілізації, коли формувався другий із чернігівських – 41-й батальйон територіальної оборони «Чернігів-2». Спочатку проходив військову підготовку в Десні: володіння стрілецькою зброєю, стрільби, бойове злагодження тощо. Кожен отримав свою армійську посаду. Навіть чимало мобілізованих офіцерів навчалися, оскільки не мали досвіду служби, а лише закінчили військову кафедру у цивільних вишах.

Склавши присягу, Іван Логін із цивільного перетворився на військовослужбовця. У мирному житті він залишив роботу продавця-консультанта у магазині «Сафарі», до якого колись улаштувався, будучи досвідченим мисливцем, як і його покійний батько. У 2001 році Іван закінчив історичний факультет Чернігівського педагогічного університету. Після того працював і двірником, і будівельником, і монтажником, і вихователем, і вчителем, і спеціалістом по зв'язках із громадськістю в політичних колах, і журналістом. А от у лавах Збройних Сил України він отримав звання рядового та посаду діловода технічної частини.

Три тижні в Десні мобілізовані проходили в тому, що взяли із собою, а до присяги отримали форму старого зразка, зброю. Взуття видали вже перед виїздом на Схід України. За словами Івана Логіна, про це точно не знали, але в душі здогадувалися, і багато хто навіть сподівався на те, що держава їм дасть можливість узяти участь в очищенні міст і сіл України від угруповань сепаратистів-терористів. Тому коли прийшла звістка про виїзд до зони проведення АТО, загорілися очі у багатьох бійців і командирів, які прагнули дати прочухана ворогові. В лавах української армії відчувався щирий ентузіазм до визвольної боротьби. Таких, хто боявся, було мало. На запитання командирів про небажання вирушати в зону АТО, з батальйону, що вишикувався, вийшла лише пара вояків. Решта була готова їхати. Тоді, ще до Іловайського котла, на

хвилі піднесення більшість думала, що війна буде короткою і переможною й усе завершиться до Дня Незалежності України. Мовляв, нашій армії не буде складно загнати назад до в'язниць сепаратистів-злочинців, котрі розперезалися на Донбасі. Багато хто навіть не вірив, що встигне взяти участь у справжніх бойових діях.

Нарешті зі станції «Чернігів Північний» поїзд із бійцями й технікою 41-го батальйону вирушив на Схід. Автівки, що були мобілізовані, залишали бажати кращого: старезні «газони», шкільні автобуси «пазики» і навіть такі унікальні одиниці, як старий чернігівський автобус початку 70-х років випуску та пересувна кіноустановка «Кубань» 1979 року.

Батальйон спочатку прибув до села Шийківки Борівського району на Харківщині, де продовжувалися тренування й навчально-бойові заходи: відпрацьовували збір по тривозі, несення варті на блокпостах тощо. Тут почали звикати й до погодних умов Сходу, коли вдень несусвітня спека, а вночі – підступний холод. Хоч десять речей на себе вдягни – все одно замерзнеш.

Звіди частина наших бійців вже вирушила на блокпости. Армія ж весь час наступала, визволяючи свої території від сепаратистів. Чернігівські хлопці навіть побоювалися, що не встигнуть побачити живих «сепарів» за межами в'язниць. Місцеве населення ставилося до українських воїнів по-різному, але здебільшого лояльно.

Потім батальйон передислокувався до села Ставки в Донецькій області, де поруч розміщувалася 24-та «Залізна» окрема механізована бригада імені князя Данила Галицького з міста Яворова на Львівщині. Тоді наші війська звільнили вже Слов'янськ та Краматорськ. На новому місці бійці вперше «вживу» побачили сліди війни. Вояків використовували на блокпостах у районі Іванівки – Ямполя та інших місцях, де була дуже ймовірною зустріч із озброєним ворогом. Іван Логін об'їжджав різні пости, оформлюючи документи на машини, путівки, фіксував побажання й потреби армійців щодо запчастин до техніки. Серйозні руйнування побачив там, де раніше був блокпост терористів. Під натиском української зброї вони не втрималися навіть у бетонних бункерах та бліндажах із перекриттями. Поруч – обгоріла БМП, башту від якої відкинуло на інший бік дороги. Навколо – безліч вирв від артилерії, а замість заповідного лісу стирчали тільки залишки посічених стовбурів товстих дерев. Загалом – багато руйнувань і побитої техніки. Неподалік побачили нашвидкуруч поховані останки вбитих терористів. Ще один труп Іван та інші бійці знайшли поблизу в хащах за характерним смородом і власноруч поховали. Іван Логін зізнається, що досі пам'ятає той специфічний запах війни, який утворився від свіжої соснової смоли – живиці та гниття людських останків. Довго його доводилося терпіти нашим солдатам, які там стояли. Та мусили звикати й до цього.

На іншому блокпосту біля Кривої Луки бійці нашого батальйону охороняли єдиний уцілілий у тому районі міст через Сіверський Донець. На таке чергування на пару тижнів напросився у командира й Іван, котрому за службовими обов'язками діловода «не світило» стояти на блокпостах. Цей короткий

період він згадує як найкращий час своєї служби: не треба було виписувати набридлих документів, у спеку можна накупатися в річці. Через цей блокпост проїжджали за крейдяні гори до наших «Градів» машини з боєприпасами, танки, бронетранспортери. Військові щиро віталися та вигукували з машин, що скоро зустрінемося в Донецьку. Блокпостівці перевіряли транспорт і людей, що в ньому рухалися, оглядали автівки й документи. Цікаво було спостерігати, як над головою пролітають у небі в бік ворога залпи наших батарей «Градів» та «Ураганів». Пізніше бачили запуск із потужної балістичної установки «Точка-У», що нагадувало політ ракети в космос. Наші артилеристи працювали чітко, підтримуючи піхотинців, вправно знищували ворожі вогневі позиції.

У міру просування українських передових частин наш батальйон рухався за ними у другій-третьій лініях. Штаб спочатку розташувався у звільненому Артемівську, де були й залишилися ремонтна база та склади, а згодом – у серпні минулого року – переїхав у Дебальцеве. Артемівськ, за словами Івана Логіна, справляв враження нетипового для Донбасу міста, де живуть переважно привітні люди зі світлими обличчями, не такими похмурими, як в інших населених пунктах Донеччини. Навіть шахтарі там не чорні, а білі, оскільки видобувають не вугілля, а сіль. А ще в Артемівську робили, як багато хто вважає, найкраще у світі шампанське. Там були унікальні умови для виробництва цього трунку – глибокі соляні шахти, де він прекрасно визріває у природному середовищі. Як наші вояки цього року виїжджали із зони АТО, то мали можливість у достатній кількості його продегустувати.

Коли 41-й батальйон «Чернігів-2» переїхав до Дебальцевого, українські війська ще активно наступали: ось-ось збиралися звільнити Донецьк, майже в повному кільці був Луганськ. Наших бійців для наведення громадського порядку на звільнених територіях виставляли спільно зі спецпідрозділами міліції на блокпости між Донецькою та Луганською областями в районі Жданівки – Малоорлівки – Дебальцевого.

А тоді, після Іловайського котла, ситуація на війні різко погіршилася, чимало українських частин вороги розбили, фронт відкотився, й наші блокпости опинилися на передньому краї. Як розповів Іван Логін, у такий скрутний момент, коли терміново потрібен був командир на підсилення одного з двох блокпостів під Жданівкою, на це рішуче зголосився його начальник – заступник командира з озброєння – начальник технічної частини (по-простому – «запotech»), майор Олексій Дьяченко, взявши із собою серед інших бійців і діловода батальйону Івана Логіна. Примітно, що на іншому блокпосту ніс службу його племінник Олексій Руденко з Бахмача. Відтак забезпечували контроль переміщень, міліціонери затримували підозрілих осіб. Довкола блокпосту височіли терикони над шахтами, через які не було видно, звідки наші позиції обстрілює ворог. Зокрема, з «Градів» у найскладніший тиждень обстрілів зазнавали щодня і щоночі. Інженерних можливостей облаштувати бліндажі не було, тож укриття знаходили в гаражах та ямах, підступи заміновували, виставляли спостережні секрети, вели постійне спостереження з позицій. Кілька сміливих

хлопців ходили досить далеко в розвідку, щоби з'ясувати, звідки ворог веде вогонь із «Градів» та мінометів великого калібру. Від обстрілів навкруги все вигоріло. А вдень місцеві продовжували звичне цивільне життя, попри обстріли ходили повз блокпости на роботу на вугільні шахти.

Місцеві жителі скаржилися, що голодують, тож наші солдати почали допомагати їм продуктами. Як відзначає Іван Логін, глибоко завдячуючи постійній підтримці територіальних громад районів Чернігівщини, котрі направляли на фронт десятки тонн конвоїв із провіантом, наші вояки завжди були ситі і мали вдосталь різних харчів: овочів, круп, сала тощо. На суто армійських пайках наші довго б там не протягнули, зізнається він. Завдяки жителям області вони навіть мали надлишки продуктів, тож ділилися ними з місцевими. Бувало, їде через блокпост родина з маленькими дітьми, і солдати пригощають їх згущеним молоком у банках.

Оригінальну методику просвітницько-виховної роботи застосував Іван Логін серед місцевого населення. Десь серед руїн житла знайшов він томик поезії Маяковського у червоній палітурці. Серед інших віршів – «Борг України», написаний видатним російським поетом у далекому 1926 році. Там є такі рядки (подається мовою оригіналу):

*Мы знаем, курит ли, пьёт ли Чаплин;
мы знаем Италии безрукие руины;
мы знаем,*

как Дугласа галстух краплен...

А что мы знаем о лице Украины?

*Знаний груз у русского тощ —
тем, кто рядом, почёта мало.*

*Знают вот украинский борец,
Знают вот украинское сало.*

*И с культуры снимали пенку:
кроме двух прославленных*

Тарасов —

Бульбы и известного Шевченка...

И далі.

*Говорю себе: товарищ москаль,
на Украину шуток не скаль.*

*Разучите эту мову на знамёнах —
лексиконах алых, —*

эта мова величава и проста:

*«Чуешь, сурмы заграли,
час расплаты настав...»*

Цей вірш авторитетного для жителів Донбасу поета Іван Логін давав їм із книжки вголос читати, коли ті стояли в черзі на отримання продуктів. Сприймали це люди досить серйозно, усвідомлювали прочитане, не обурювалися, а одержавши харчі від українських бійців, ішли по домівках замислившись.

Від Жданівки було рукою подати до міста Зугреса, де Іван у 2004 році працював головою виборчої комісії (від кандидата Віктора Ющенка) під час виборів Президента України на повторному турі голосування. Тоді він познайомився з багатьма місцевими жителями, заприятелював із членами комісії, а нині хотів побачити їх через десять років та поговорити про те, як ми дожилися до того, що маємо нині в Україні. Це бажання було серед причин, із яких Іван хотів поїхати служити на схід. На жаль, не склалося побачити давніх знайомих, оскільки Зугрес іще був під контролем ворога. З того боку прилітали їхні міни та снаряди.

Незабаром ситуація в зоні АТО ще більше погіршилася. Після котлів, оточень, наступу проросійських терористів сили нашої армії ослабли, допомоги не вистачало. Один із наших блокпостів уже не тільки обстрілювали, але й атакували. Виникла загроза кільком блокпостам потрапити в повне оточення. Коли становище було критичним, командир, майор Олексій Дьяченко, сів на БТР із групою бійців та поїхав, аби відстояти той важливий опорний пункт. Тоді залишив Іванові Логіну карту, за якою у крайньому випадку наказав пробиватися до своїх із оточення. Загроза була настільки реальною, що з польового ноутбука довелося видалити всі документи і фото, щоб ті не потрапили до ворога. Слава Богу, полону не сталося. Три дні блокпост посилено захищали, допоки натиск ворога не послабився. Такі вчинки по-справжньому хороших командирів, котрі в найважчу годину особисто очолюють операцію, заслуговують на нагороду, переконаний Іван. Згодом ці блокпости через відсутність резервів для їх посилення все ж таки евакуювали, наші війська відійшли, і Жданівка опинилася під контролем терористів. За півгодини туди увійшли сепаратисти й виклали в Інтернет відео, як вони разом із тими, хто просив у наших вояків харчів, танцюють на щойно скинутому українському прапорі. Напевне, вірші Маяковського подіяли не на всіх. «На валізах» у той критичний момент уже «стояли» наші й у Дебальцевому.

Але потім настав короткий період перемир'я та відносної тиші. До речі, ділиться Іван, після обстрілів звиклому до них солдатіві попервах досить неспокійно спати в тиші. За час річної служби Іванові Логіну не довелося навіть вступати в безпосередній вогневий контакт із бойовиками, але багато інших бійців 41-го батальйону мали такий досвід. Унаслідок обстрілів, підриву машин на мінах були втрати і пораненими, і вбитими. Героїчно тримали оборону наші хлопці на блокпосту під умовною назвою «Шахта» ще певний час.

Після відходу зі Жданівки Івана Логіна торік у вересні направили у службових справах військового діловодства до Артемівська. А потім, коли батальйон відвели у жовтні на ротацію, вояк до грудня відновлював сили і здоров'я в Чернігові. Підлікувавшись, повернувся до зони АТО, а саме – у Прохорівку, що трохи східніше від Волновахи на Донеччині. Вважає, що 41-му батальйонові тут опинитися пощастило, оскільки 13-й у гарячий час потрапив під Дебальцеве – Вуглегірськ і зазнав втрат у лютому цього року. За час другої ротації бійці 41-го теж потрапляли під обстріли, мали поранених і вбитих.

До цього літа наша армія суттєво зміцнилася, виросла кількісно та якісно, покращилося її матеріальне й технічне забезпечення. Наші військові вже не боялися, що незліченні орди загарбників змінуть їх своїм наступом. Набутий досвід, позитивні зміни, які відбулися в ЗСУ, дають бійцям відчуття впевненості у своїх силах і зміцнюють віру в майбутню перемогу.

*Ярослав КАРАНДА,
липень 2015 р.*

«НЕ ПЛАЧ, МАМО, ТАТО ПОВЕРНЕТЬСЯ...»

Весна 2014 року для багатьох українських сімей стала тяжким випробуванням. Випробуванням на мужність.

Хіба хто міг навіть подумати, що на нашу Україну прийде війна? Чим завинили ті хлопці, що полягли, ще не дждавшись квітування садів, не скуштувавши їх дарів? Не дждавшись весілля, народження сина, доньки, внуків? Чим? Чи Путіну стало замало Криму? На захист країни стали батьки і сини...

Пішов захищати рідну землю і Михайло Ломонос із Городні. 23 квітня родина провела Михайла на військову службу. В селищі Десна були учбові тренування. Усе, як-то кажуть, «по-дорослому»: навчалися знаходитися під обстрілами, проповзали під танками тощо. Одним словом, навчалися воювати.

Учбова підготовка тривала тільки два тижні. А потім довелось зустрітися зі справжньою війною. Схід зустрів жорстоко.

За кермом ГАЗону Михайло провів три дні у дорозі. На дзвінки матері, дружини, донечки – лише заспокійливі слова. Хоча жінки розуміли: Михайло їде на схід.

Хлопців як з Городні, так із Ніжина, Чернігова запевнили: служитимуть 45 днів. Та затягнулися вони аж до вересня. 31 серпня Михайлу Ломоносу виповнилося 26 років. Він надіявся, і родичі сподівалися, що повернеться хоч цього дня.

Особливо очікувала батька маленька Настуся. Плачучи вночі, кликала: «Татку, тато...». І, як, згодом виявилось, то були дуже важкі у військовому житті Михайла Ломоноса періоди.

Здавалося б, що може розуміти дівчинка, якій ще тільки ось має виповнитися три роки? Та маленьке щире серденько відчувало значно більше, ніж могло розповісти дорослим. «Не плач, мамо, тато повернеться», — вмовляла Настя. Вона уважно вдивлялася в обличчя військових у камуфляжі: і по телевізору, і на вулицях. Висмикувала рученята від мами або бабусі – прямувала до солдат. Зупинялась. Ні, не він, не тато...

А тато був під обстрілами мінометами і «Градами», в окопах, заповнених у дощ водою, у бліндажах... Бачив смерть друзів... Військові спогади будуть слідкувати за нашими земляками все життя. Скільки разів смерть дивилася їм у вічі?

Лише одного разу Михайло зізнався Наталії: «На нас Росія йде «Градом». Ну все. Стоїмо до останнього!».

І була перерва два тижні без мобільного зв'язку. Що був контужений, — не казав нікому. Чекав своєї черги на відпустку додому, адже обіцяні 45 днів вилилися у 5 місяців. Не 31 серпня, у день народження, а вже у вересні дістався рановранці у Городню. Яке ж гарне рідне місто! І яка дивна в ньому тиша буденного життя!

Нарешті Михайло зміг обійняти маму, дружину і донечку. Старанно приходив від них наслідки своєї контузії, нервовий зрив. Згодом зібрався у Чернігів на похорон товариша. Дружина Наталія намагалася бути завжди поруч з часу повернення чоловіка, оберігаючи його, і самого не відпустила. Поїхали удвох. Разом з військовими побратимами та дружиною Михайло провів друга у скорботну останню путь. А наступного дня контузія нагадала про себе у повній мірі...

Зараз Михайло перебуває на лікуванні у Чернігові. Про війну не розповідає. На запитання, як ставилися місцеві до українських військових, відповідає: по-різному. Хтось дякував, а хтось — лаяв.

«А як по радіомовленню? Вітання чули від нас?» — запитували рідні.

«Які вітання? Там тільки сепаратисти по місцевому радіо говорять. Пропонували: приходьте лікувати зуби — всі повириваємо». А у листах

школярів, які передавали, відчувалися справді тепло та підтримка.

Спілкуюся з Михайлом в лікарні, намагаючись утримуватися від сліз — хай не бачить. А він усміхається: «Все буде добре. Хлопці в нас — справжні українці».

І хочеться вірити, що все нарешті стане на свої місця. Прийде мир.

А що робити сім'ям, які вже ніколи не зможуть вилікувати поранених або покалічених дітей, чоловіків? Пережити їх смерті? І де брати сили чекати тих, хто ще знаходиться у зоні АТО?

Дай, Боже, сили вистояти нашим хлопцям! Повернутися живими. А рідним бути мужніми, чекати і вірити. Надія згасає останньою.

Катерина ГОНЧАРЕНКО,
грудень 2015 р.

ГЕРОЙ УКРАЇНИ ІЗ ДЕСНИ

На військовому параді до Дня незалежності України Президент Петро Порошенко сказав, що «найміцніше залізо в нашій армії – це те, з якого «зроблені» наші воїни. Це 42 Герої України». І назвав імена 43-го і 44-го – тих, кому це звання з удостоєнням ордена «Золота Зірка» було присвоєно саме 24 серпня.

23-річний лейтенант Василь Тарасюк – мужній оборонець Авдіївської промзони (однієї із найгарячіших точок на теперішній лінії зіткнення), по свою нагороду вийшов сам. А за капітана Євгена Лоскота найвищу військову відзнаку держави з рук Президента отримали його рідні – мама Ксенія Данилівна і 7-річний син Тарас. Бо, на превеликий жаль, найпочесніше звання Євгенові присвоєно посмертно.

Уся країна (хтось – на параді, хтось – по телевізору) бачила це зворушливе нагородження. Але на параді не прозвучало, що родом капітан Лоскот – із Чернігівщини, з Десни Козелецького району.

На майдані – з першого й до останнього дня

– 22 серпня нам подзвонили і запросили на нагородження, – розказує мама Героя Ксенія Лоскот. – 1-а танкова бригада прислала по нас із невісткою Танею й онуком Тарасиком машину, і нас відвезли прямо на місце проведення параду.

На відео видно, як Ксенія Данилівна про щось говорить із Президентом.

– Я привіталася з Петром Олексійовичем і подякувала за довгоочікуване високе визнання мого сина героєм. Він показав рукою і сказав: «Подивіться, скільки людей сьогодні вшановують вашого сина». Потім вручив відзнаку Тарасику зі словами: «Це нагорода твого батька, ти маєш ним пишатися, бо він герой».

Онучок був схвильований, але тримався добре, навіть пізніше роздавав інтерв'ю. Коли Жені не стало, Тарасику було 4 роки. Та він знає, що тато був на війні, захищав Україну.

Женя завжди був активним патріотом. Колись мені сказав: «Мамо, навіть не треба читати істориків, ти просто візьми «Кобзар» Шевченка – там усе написано. В їхній сім'ї «Кобзар» завжди лежав на столі, вони читали його дитині».

Після закінчення Одеського інституту Сухопутних військ із 2006 до 2011 року Євген служив командиром взводу в/ч 1048 (у Десні Козелецького району). На той момент, коли почалась Революція Гідності, вже звільнився з лав ЗСУ, працював у Києві й мав змогу брати активну участь у подіях на Майдані. Пробув там із першого й до останнього дня.

Як розказували його побратими, завжди був попереду і вів за собою. Був випадок, коли їх обстрілювали снайпери, а у нього з товаришем, чоловіком поважного віку, була одна каска на двох, і мій син віддав каску йому. Ще хлопці пригадували, як одного разу Женя кудись надовго пішов. Уже почали хвилюватися. Коли ж нарешті повернувся, спитали: «Де ти був?» – «Ходив на Анти-майдан». – «Навіщо?» – «Хотів подивитися їм в очі»...

Не відступив...

Звісно, Євген не міг залишатися байдужим і до подій на Сході України. Сам пішов до військкомату, і 21 березня 2014 року його мобілізували й призначили на посаду заступника командира розвідувальної роти 1-ї окремої танкової бригади. Влітку 2014-го воював у зоні бойових дій, як виявилось, одночасно з молодшим братом. Хоча востаннє вони бачилися ще в кінці лютого, більше перетнутися їм не судилося, тільки зідзвонювалися.

Наш Максим – теж офіцер... служить у Десні. Того страшного літа був під Донецьком. Але якщо про нього я знала, що він на Сході, то про Женю – ні. Він усе говорив нам, що під Ромнами. Довідалась, аж коли подзвонив з «Айдару» його товариш, Андрій Лебідь, і сказав, що з Женею зник зв'язок. Тоді почався отой жахливий для нас рік...

Мама по крихтах збирала інформацію про те, як син воював, що з ним було.

Весною та на початку літа 2014 року точилися страшні бої під Луганським аеропортом, із 5 червня Женя з бійцями-добровольцями з 1-ї танкової бригади був там. Багато хлопців мені говорили: «Ми вижили лише завдяки товаришеві капітану. Проклинали його за те, що змушував нас рити окопи, але, коли пішли танки, коли нас обстрілювали «Градами», це нас і врятувало».

За оборону Луганського аеропорту капітан Лоскот достроково отримав звання майора, але так і не встиг змінити погонів.

Із 9 до 19 серпня Євген був у відпустці. Та війна не залишала його і вдома. Він організував волонтерський збір коштів для купівлі двох приладів нічного бачення і власними грошима допоміг пораненому знайомому офіцерові. Прилади нічного бачення не залишив собі, хоч, очевидно, й сам гостро їх потребував, а передав братові. Після повернення з відпустки Євген потрапив на серйозні бої за населені пункти Жовте, Лутугине. Раївка, Собовка, Новосвітлівка, Щастя, за стратегічні блокпости.

У кінці серпня – на початку вересня 2014-го, коли бригада відходила з позицій, мій син відмовився відступати. Підійшов до трьох хлопців із 22-го Харківського батальйону тероборони, спитав: «Драпать будете?». Так вони залишились учотирьох.

Згодом Ксенія Данилівна розшукала двох із них – Костянтина Фуртушного і Євгенія Бондаренка, про все розпитала.

– Хлопці розказали, що вони окопалися, відремонтували БМП. Приготу-

валися до ймовірного наступу противника, і 5 вересня він розпочався. Жені з побратимами вдалося виявити командний пункт противника, й вони вирішили йти в атаку, щоб дезорієнтувати ворога і дати змогу вийти з оточення тим бійцям, які ще там залишалися. Бойовою машиною піхоти (БМП) керував Женя. Хлопці дуже емоційно розказували, як він то набирав, то збавляв швидкість, повертав БМП то одним, то другим боком, аби кожен із них відстрілявся. Своєю БМП вони чавили й таранили ворожі «Лексуси» і «БМВ», а сепари розбігалися як зайці. На третій атаці їхня БМП була підбита, загорілась ракета РПГ на броні.

Хлопці з машини вибралися, а Женя поїхав далі. Через деякий час пролунав гучний вибух, башта машини високо підлетіла.

Костя упевнений, що це Женя підірвав БМП, щоб вона не дісталась ворогу. Обоє до останнього сподівалися, що він живий і вийде.

Після цього терористи на добу пригальмували просування вглиб української території. За цей час змогли вийти з оточення 50 українських вояків, до міста Щастя підтягнулися та закріпилися добровольці з «Айдару» й бійці 92-ї бригади.

Багато в чому завдяки моєму синові Щастя вдалося відстояти й утримати.

Шукали не мертвого, а живого

Євген таки зміг відійти з поля бою. Пізно ввечері зв'язався з «айдарівцями» й домовився, що вранці вони зустрінуть його на переправі через Сіверський Донець. Та на зв'язок більше не вийшов. Його видав хтось із місцевих. Євген був підстрелений снайпером, а потім по нього прийшли російські гереушники. Поранений, він прийняв свій останній бій на закинутій фермі поблизу села Весела Гора Слов'яносербського району. Коли ж закінчились набої, підірвав себе гранатою, прохрипівши дивну для терористів фразу: «Русские не сдаются! Слава Україні!»

– Тоді його слів не зрозуміли, а я розумію. Він добре знав історію України і те, що ми – слов'яни, русичі, походимо з Київської Русі.

Женя шокував сепаратистів і, схоже, навіть викликав у них повагу. 12 вересня Максимові зателефонував якийсь молодий чоловік із російським акцентом і сказав: «Твой брат вышел на наше подразделение и принял с нами бой. Его документы сданы в штаб».

Ми все одно надіялися, що він живий. Разом із волонтерами шукали його цілий довгий рік. Тоді ж, у вересні, ми одними з найперших в області родичів зниклих безвісти бійців здали зразки ДНК. Але збігів, на щастя, не було, що давало надію.

22 червня 2015-го у день Жениного 32-річчя, якого він так і не зустрів, пошуковцям місії «Евакуація-200» («Чорний тюльпан») дали дозвіл забрати останки українського воїна. Пізніше аналіз ДНК підтвердив: це Євген Лоскот.

– 23-го числа в Інтернеті з’явилося сепаратистське відео, як передають останки. Здавалося, вони пролежали багато років. Бо тіло було прикопане всього на лопату, навіть одяг із землі виглядав. Я дізналася, що син від вибуху не загинув, чотири доби не приходив до тяти і потім його просто добили пострілом у голову. На відео видно, як сепаратисти роздивляються череп, витрушують із нього землю, видно вхідний і вихідний отвори від кулі. Я й сама ці отвори бачила, коли вже з Дніпропетровська забирала останки сина...

Поховали ми Женю 9 вересня, рівно за рік після його смерті (хоча офіційною датою загибелі Євгена Лоскота вважається 7 вересня. – Авт.).

...Після параду в Києві ми заїхали на кладовище, поклали йому на могилу заслужену нагороду. Для мене син і так герой, але й офіційне визнання його важливе. Після убивства (інакше не назву) він якийсь час лежав не захоронений і його тіло... тягали собаки. Таких випадків неповаги до тіл наших бійців з боку противника дуже багато. Із нами воює нелюдська держава. Це безпрецедентний для світу вид війни. Я хочу, щоб про це знали.

*Аліна КОВАЛЬОВА,
серпень 2017 р.*

«У НЕБІ БУВ, ЯК УДОМА...»

«Небом» артилеристи називають вишки, з яких коректують вогонь. На сорокаметровій висоті робив це у Пісках і Донецькому аеропорту наш земляк, боєць Правого сектора Михайло Лупейко. Він – будівельник-самоук, але очолював у Києві ремонтні бригади. І механіком сцени довелось попрацювати...

За натурою – правдолюб, правдошукач і боєць. Це й привело його на Майдан Помаранчевої революції, потім – у ряди протестувальників, коли боролись кияни проти забудови зелених зон.

А 17 червня 2015 року (а пишу я ці рядки рівно через рік потому – дата в дату) пішов Михайло Лупейко до мобілізаційного штабу Правого сектора.

– **Але чому не до військкомату?..**

– Та до того і до військкомату ходив, щоб піти добровольцем. Не вийшло... А Правий сектор близький мені по духу. Це не всі розуміють, що нацизм (добре, що заборонена законом уже його пропаганда) і націоналізм – рухи різні. Завдяки батькові, а він свого часу очолив у районі осередок Конгресу українських націоналістів, я, можна сказати, з дитинства у політиці був. І героєм моїм став Степан Бандера.

І то неправда, продовжує думку Михайло, що у Правому секторі толерантні були до фашистських проявів. Насправді там до такого непримиренні.

– **Але якою була Ваша дорога на передову?..**

– На початку серпня відрядили в «учебку» в Десну, 12 вересня – в учбову базу за сотню кілометрів від Донецька, а через п'ять днів – у Піски...

Там і чекала Михайла перша його коректувальна вишка-сорокометровка.

– Там, на «небі», як артилеристи називають, – тільки удвох. Нас прикривала «земля» – шестеро-восьмеро бійців. Гатили по нас, певно, з усіх видів зброї, мій напарник казав: «З усіх стрілялок, що придумало людство». Якщо в тебе ціляться три-чотири снайпери з різних точок і кілька кулеметів, ми відповідали, що у нас... спокійно...

Його напарник писав пісні. І ніколи Михайлові не забути, як спустившись з «неба», побратим брав до рук гітару...

Майже місяць – «небо» над Пісками. А тоді – така ж вишка, яка стала попе-

рек горла ворогам, у Донецькому аеропорту. На третій день куля «поцілувала» в ногу.

– Лікувався я три тижні – і знов на «небо», – ой, любить Михайло це слово!

– На ту ж саму, 40-метровку у Пісках...

– Він з нею мовби зрісся, зріднився, – каже Михайлів батько Олександр Петрович. – І по телефону казав: «Я удома, на вежі...»

– **А в чому ж був «кайф» від такого щосекундного, хронічного ризику?** – запитую.

– Так вогонь же корегували правильно! Постріли були в ціль!..

Ще місяць до ротації «працював» на тій вишці. А ротація була, бо вишку, його шматочок «неба», бойовики таки знищили...

Михайло Лупейко перевівся в інший батальйон, «перекваліфікувавсь» на розвідника. Невдовзі його обрали командиром взводу, став старшим у розвідгрупі. Дислокувались у Верхньоторецькому, що між Горлівкою і Ясинуватою.

– Сорок п'ять днів – у «сірій» зоні, тобто впритул вже до ворожих блокпостів. Так званий взвод «голуб'ячої» розвідки збирав дані по військах сепаратистів. За лінією фронту. Проходили через патрулі, позиції. Була ніч, коли 40 кілометрів подолали, а іншого разу 2,5 кілометра повзли три доби...

На початку березня вітер з дощем перейшов у сніг, а далі сніг змішався з дощем. Три доби розвідники, зачаївшись у лісосмузі, спостерігали, як окупувались сепаратисти... Але «додому» повернулись з полоненим патрулем...

Замість того, щоб відпочити місяць удома, поїхав до «Десни». Чомусь новобранців навчав, чогось навчався сам. Побув у навчальних пунктах у Києві, Дніпропетровську.

До своєї частини повертався з Харкова. На джипі, який подарували розвідникам волонтери. Міна–120-міліметрівка, що пролітала над трасою, збила ударною хвилею авто у кювет. Михайлові зламало шийний хребець...

У столичному інституті нейрохірургії покалічений хребець замінили на титановий. Про імплантат і ліки потурбувавсь благодійний фонд, за перебування на лікарняному ліжку плати не брали...

А зараз – реабілітація. Після неї Михайло збирається повертатись на фронт. Хоч і сумнівається (дай, Боже, йому помилитись), що колись отримає статус учасника бойових дій: він же – з добровольного батальйону.

– Мені інколи закидають: який же ти патріот, коли говориш російською?.. Але там, на війні, ми дійсно говоримо російською. Бо ж поруч – білоруси, росіяни, латиші, поляки, німці, чеченці, грузини, французи... Один мій товариш вже трьох воєн ветеран – афганської, чеченської, грузинської (у двох останніх воював проти Росії). Я спитав: «А чому тепер за Україну?». Відповідь була: «А разом з вами я воюю за майбутнє мого Кузбасу...»

– **Війна, усі кажуть, змінює людей. А що нового у Вас?** – запитую у Михайла.

– Волонтери (що б Україна без них робила!) кажуть, що змін у мені ніби ніяких. Друзі – що став, як це не дивно, спокійнішим, врівноваженішим...

А Михайлів батько сказав:

– Та головна зміна в ньому така: дужче став цінувати нас, свою домівку, родину, малу батьківщину. Раніше не так часто дзвонив, про листи й мови не йшло... Тепер, як тільки змога, вісточку подасть...

*Ганна ХАЛІМАН,
червень 2015 р.*

КОХАННЯ ДЕСАНТНИКА

«Кохана. Рідна. Моя. Як часто я уявляв, що скажу ці слова. Тобі. Зазирну в твої очі і побачу в них щастя. Я нікому не освідчувався в коханні. Раніше», – думав В'ячеслав про ту єдину, яка заволоділа його серцем. Її звали Мариною. І зустрів він дівчину тоді, коли про кохання навіть думати не хотілося.

Хлопець після поранення проходив реабілітацію в госпіталі м. Ірпінь. Фізичний біль вщухав, а от душевний... До того ж, стояла похмура погода. Іноді накрапав дощ. Час тягнувся невимовно довго. Бійці в палатах чекали на волонтерів – єдину в ті дні розраду, коли можна дозволити собі навіть усміхнутися. Аж раптом

відчинилися двері і зайшла вона. В'ячеславу на якусь мить здалося, що в палату увірвалися промені сонця. І біль немов вщух. Дівчина ж від такого погляду трохи зніяковіла, потім опанувала себе, подумавши роздратовано: «Теж мені герой знайшовся!» Та за хвилину думки були геть іншими: «А він таки герой!»

...Боєць 95-ї аеромобільної бригади В'ячеслав Луценко «був парубок моторний і хлопець хоч куди козак». Свій перший бій пам'ятає до дрібниць. Група, до складу якої він входив, під командуванням командира батальйону підполковника Тараса Сенюка вирушила до Слов'янська. Десантники мали взяти під свій контроль телевежу на горі Карачун.

Перший бій

Того ранку все йшло шкереберть. 2 травня близько 4:00 противник вдався до обстрілу української колони, зав'язався бій. Бойовики зосредили вогонь на перших трьох бронетранспортерах, в одному з яких перебував підполковник Тарас Сенюк. По радіозв'язку було чути впевнений голос комбата, звучали його чіткі вказівки, тож підлеглим не було коли піддаватись емоціям, страху або ставити під сумнів дії командира. Бій тривав близько десяти хвилин. Вогневі точки противника були знищені.

Та це був лише початок. Близько 5:30 в районі мосту, що поблизу міста Слов'янськ, знову зав'язався бій. Бійці витіснили з блокпоста сепаратистів, то ж міст через річку перейшов під контроль українців. Поблизу нього з двох

боків почала збиратися юрба людей, які прагнули заблокувати рух колони. За рішенням командира, частина воїнів мала запобігти провокаціям з боку натовпу, решті військових вказано сектори спостереження. Здавалося, усе під контролем.

Проте упродовж усього дня представники сепаратистських угруповань погрожували знищити підрозділ і водночас робили «солодкі» пропозиції перейти на їх бік. Бойовики вимагали скласти зброю та залишити техніку в обмін на життя військових. На перемовини приходив навіть так званий представник «руського миру», командир гранатометної роти із Чечні «Кандагар», найманці якої невідомо як «заблукали» на Донбасі. Бойовик залякував тим, що українських воїнів просто на мосту уже за півгодини розстріляють, якщо ті не виконають вимоги «місцевих». Аби не бути голослівними, терористи почали валити дерева, щоб перекрити нашій колоні дорогу. Блокувальників зібралось майже чотири сотні. А в українському підрозділі було близько сотні бійців, шість БТРів і два «Хамери».

Однак відповідь командира батальйону була однозначною: «Ні!» Близько 17.00 серед натовпу з'явилися сепаратисти зі зброєю. Командир наказав зайняти кругову оборону. В цей час у бік підрозділу пролунали постріли, полетів перший «коктейль Молотова» в один з бронетранспортерів. Підполковник Сенюк був попереду й особисто керував розбиранням барикад, щоб створити прохід для виведення колони в безпечне місце. З усіх напрямків посилювався вогонь з різних видів зброї. Рішучість і мужність комбата, чіткі та впевнені дії особового складу допомогли колоні вирватися з влаштованої пастки, хоча й довелося впродовж кількох годин метр за метром з боєм прориватися до гори Карачун. Коли нарешті дісталися кінцевої точки, виявилось, що втратили двох бійців. Один хлопець загинув від гранати, другому ворожий снайпер поцілів у голову. Серед «300» був і друг В'ячеслава – Антон Магльований, який отримав важке поранення в ногу.

З того часу на Карачуні практично кожного дня відбувалися артилерійські дуелі із сепаратистами. Ті захопили дві «Нони» і періодично обстрілювали українців. Причому за чітким графіком: о 4-й ранку та о 12-й дня. Можна було навіть годинники звиряти.

Семенівка – життя «до» і «після»

Проте справжнє випробування чекало «крилатих піхотинців» 3 червня 2014 року. Того дня батальйонно-тактична група, до складу якої входив розвідник В'ячеслав Луценко, вирушила з-під Слов'янська в селище Семенівка, щоб зайняти ворожий блокпост. Цей бій назавжди залишиться в його пам'яті.

Українські плани стали відомі сепаратистам. Десантникам протистояв загін бойовика «Мотороли». Загалом терористів налічувалося до тисячі. Вони підготували бетонні бліндажі. Зрозуміло, що забезпечити прицільну стрільбу

та збудувати потужні фортифікаційні споруди могли лише російські військові фахівці.

«Сепари» закріпилися на невеличкій висоті. З одного боку – ліс, з проти-лежного – завод. Коли доїхали приблизно до середини шляху, на групу обру-шилася злива куль зі стрілецької зброї, РПГ і СПГ. Здавалося, бійці потрапили у справжнє пекло! Сепаратисти намагалися прицільно стріляти по офіцерах і триплексах БТРів, хоча відстань була 500-700 м.

Підполковник Сенюк, як завжди, був попереду разом зі взводом розвід-ки. Його поведінка була прикладом. Лунали постріли, ворожий вогонь поси-лювався, проте навіть через цю какофонію було чутно чіткі вказівки комбата. Особовий склад йшов позаду бронетранспортерів. Та за кілька хвилин наші зазнали перших втрат...

«Командире, вогонь посилюється, командире, пригнись», – вигукнув за-ступник комвзводу. Постріли лунали з різних напрямків і різних видів зброї. Та того разу снайперу вдалося влучити комбату просто в груди. Куля 12,7 мм калібру пробила дві пластини у бронезилеті. Тарас Михайлович стояв на від-стані близько 1,5 м від Луценка. Його відкинуло на землю. В'ячеслав і його комвзводу старший лейтенант Костянтин Султанбагомаєв відразу рефлектор-но схопили та відтягнули офіцера до БТРа. Тоді вони ще не знали, що букваль-но за кілька хвилин втратять досвідченого командира.

Капітан Олег Бутніцький, командир першої роти, взяв командування на себе. Бійці й далі з боєм проривалися до Семенівки. Приблизно через півго-дини бою їх почали обстрілювати з підствольних гранатометів. Одна з гранат влучила офіцера в ногу, її відірвало по коліно. Знову почали стріляти велико-каліберні кулемети бандитів. У цей час комроти отримав ще й кулю у спину.

Сотні куль відбивалися від броні бронетранспортерів, багатьом воїнам на-віть обличчя посікли. Луценко спробував повернутися до свого БТРа. На мосту були металічні відбійники. Він подумав, що під ними проповзе та добереться до своїх, адже відстань начебто невеличка – 25-30 м. Переповзає і чує, що по відбійнику ведеться прицільна стрільба. Настільки в терористів був широкий кут огляду, що просто ніде було сховатися. Хлопець зупинився і тієї ж миті відчув, що в ногу щось вдарило важке, ніби шматок льоду. Зрозумів, що поранений. Чомусь у голові промайнула думка: «Чорт, новенькі берці накрилися!»

В'ячеслав почав кликати на допомогу, але ніхто до нього не міг навіть на-близитися. Що робити? Довго на місці знаходитися не можна, снайпер стріляє влучно. Вирішив використати слід мастила від підбитої машини. Тож поповз по цій «доріжці», немов тюлень, до своїх. Заважав важкий 14-кілограмовий бронезилет, кілька споряджених магазинів. Вогонь по ще живій мішені про-довжувався, тому, попри пекельний біль, підвівся на ноги і, кульгаючи, «по-біг» до найближчого БТРа. Там сам собі зробив знеболювальний укол. Хлопці під безперервним обстрілом, на жаль, не надто вдало наклали джгут. Кров не

зупинилася. Незважаючи на гострий біль, Луценко, як міг, намагався допомагати бійцям: перезаряджав магазини. Краєм ока побачив, що за кожним БТРом по 5-7 «неробочих хлопців» – поранених і загиблих.

Потім його евакуювали. За «300-ими» приїхало кілька бронетранспортерів. У взводі десантника в тому бою із дванадцяти поранило шістьох. А в усій зведеній групі було, напевно, близько вісімдесяти поранених. У Луценка ж ворожа куля в нозі пробила дві кістки, а ще він отримав поранення у спину. Пізніше, вже в госпіталі, В'ячеслав дізнався, що за звільнення Семенівки і виконання поставленого завдання був нагороджений орденом „За мужність” III ступеня.

«Ніхто, крім нас!»

Уже на початку жовтня В'ячеслав Луценко повернувся після тривалого лікування у Слов'янськ. Десантники супроводжували й охороняли підрозділ, конвоювали військову техніку й озброєння, несли службу на блокпостах. Часто їм доводилось жити просто неба, а спати у бронетранспортерах або під ними. Нечисленна група передового загону мала виявляти опорні точки противника, засідки та надавати координати бойовиків нашій артилерії чи авіації. Для такої групи виявити противника – це фактично викликати вогонь на себе і в такий спосіб з'ясувати місцезнаходження ворога, його сили та засоби.

17-18 жовтня група Луценка отримала чергове завдання: доправити боеприпаси, воду та продовольство на 32-й блокпост, який уже на той час був практично оточений бойовиками. Хлопці з 31-го блокпоста попередили, що напередодні два танки і два БМП згоріли – їх підбили на шляху до оточених. Тому тепер надія тільки на «блакитні берети». У колоні було сім БТРів. Висувалися до місця путівцями, адже дороги були заміновані. Проте навіть це не допомогло залишитися непоміченими ворогом. У полі натрапили на замаскований у землі блокпост сепаратистів. Над ним майорів прапор Чеченської республіки. Того разу деякі з чеченців побачили його востаннє. Бій тривав недовго – противник, у складі якого було приблизно тридцять найманців, «розсіявся», залишивши в окопах кілька «200-их».

Коли дісталися 32-го блокпоста, там залишалось близько вісімдесяти бійців. Швидко вивантажили боеприпаси. Допомогли хлопцям – кілька годин повоювали. Найближчий блокпост терористів був розташований на відстані 500-600 м. Про напруження бою свідчить хоча б те, що два всюдиходи Mitsubishi L-300 «айдарівців», які приїхали з колоною, повернулися із завдання на дисках, повністю побиті. З 32-го забрали чотирьох «300». На зворотному шляху поруч із першим бронетранспортером спрацював радіокерований фугас. Навіть «дядька» побачили, який його встановив. Далеко втекти «сепару» не вдалося – наша куля його зупинила.

«Викликаємо вогонь на себе...»

Селище Трьохізбенка, що на Луганщині, було для терористів базою зосередження техніки. Основний міст через річку Сіверський Донець був підірваний, залишився лише пішохідний. На непідконтрольному нам березі формувалася бронеколона сепаратистів з десятка танків. Щоб подолати водну перешкоду, бойовики готували понтонну переправу. Як пожартував хтось з розвідників, напевно, її в якому-небудь будівельному супермаркеті придбали. Насправді ж такі завдання можуть виконувати лише добре навчені російські фахівці.

Дві ротні тактичні групи отримали завдання прочесати ліс уздовж річки з нашого боку і підірвати міст. До складу групи було включено також саперів. Взяли пластид, РПГ, ПТУ-Ри. У кожного – по 40 кг вантажу. А до річки шлях неблизький – 5-7 км.

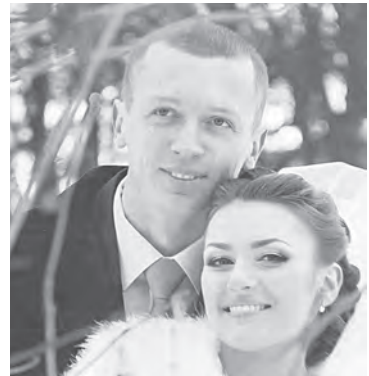
О сьомій ранку розвідників висадили з бронетранспортерів. Йшли по піску (В'ячеславу ці кілометри далися нелегко, адже поранена нога ще не зовсім загоїлася). Уже на березі Дінця зрозуміли, що вибухівку встановити нереально – ворожі секрети не дозволяють саперам підійти непоміченими. Тому вирішили використовувати групи для коригування вогню.

Почався артилерійський обстріл моста. Десантники сховалися на березі річки в лісі та «підправляли» постріли гармашів, а 120-мм снаряди з мінометів і 122-мм з гармат літали над їхніми головами. Піднімає боець голову, дерева всі однієї висоти зрізані осколками, як під гребінку. Потім ворожі танки почали гатити по десантниках. Ця дуель продовжувалася десь до п'ятнадцятої години. У підсумку – понтонний міст був повністю посічений осколками, бачки пробиті. А ротні тактичні групи без втрат повернулися на базу. На десантника Луценка чекала відпустка...

Епілог

Наприкінці грудня В'ячеслав і Марина побралися. На весіллі намагалися насолодитися кожною миттю. Їм залишалося бути разом лише кілька годин – нареченого на війні чекали бойові побратими.

Часто на екранах телевізорів ми бачимо втомлені, проте усміхнені обличчя українських бійців, котрі передають привіти своїм коханим жінкам, освідчуються їм у коханні, а дехто пропонує руку та серце. Незважаючи на жорстокі реалії сьогодення, біль втрат, постійні ризики, серця українських бійців залишаються відкритими для кохання.

Юрій СМЕЛОВ,
квітень 2015 р.

СТРІЛЕЦЬ «КАРПАТСЬКОЇ СІЧІ»

Керівник районної організації ВО «Свобода» Олег Макаренко переконаний, що політичні базікання на тему «Як слід воювати», ніякої користі не приносять, лише роздувають напругу всередині суспільства. Тому й вирішив, що чекати манни небесної марно – треба самому стати рушієм сучасної історії Батьківщини. Чоловік вирушив на фронт добровольцем. Жодного разу, упродовж трьох місяців, що перебуває на фронті, Олег не пожалкував про свій вибір. Бо вірить, що його старання, як і тисяч таких же воїнів, не марні.

Нині Макаренко – стрілець зведеної роти «Карпатська Січ» у складі 93-ї Окремої механізованої бригади. Слід зауважити, що це перші та єдині добровольці, що ле-

галізувались окремою бойовою одиницею та стали частиною ЗСУ.

Випадкових людей там немає, всі свідомо зробили вибір. Вік цих патріотів коливається від 17 років до 61-го. Командир роти Олег Куцин – людина досвідчена й обізнана з військовою справою, авторитетна й впливова не тільки серед добровольчих об'єднань, а й серед формувань Збройних Сил України. Та й узагалі, командування професійне. Втім, між собою у звичайних вояків побутує думка, що вище державне керівництво їх не любить, і всі вони мають бажання поїхати в столицю, щоб «роз'яснити» ситуацію.

Дисципліна в роті на належному рівні. Навіть у години відпочинку. Більшість хлопців принципово не вживають алкоголь і не палять.

У складі роти є багато яскравих особистостей. Серед відомих імен – Ігор Смаль, голова Ніжинської райдержадміністрації, колишній викладач Ніжинського державного університету імені М. В. Гоголя. Олег Макаренко особисто з ним знайомий.

Спершу Олег потрапив у Курахово, де здебільшого проводили навчання новоприбулих. Під час ротації там відбуваються тренування бійців, різноманітні спортивні, військові та ідеологічні вишколи. Потім воювали в Пісках. Тепер от – неподалік Донецького аеропорту.

Найстрашніше для Олега навіть не польові умови існування, не тотальна спека, не безкінечні обстріли. Найстрашніше – бачити смерть своїх побратимів. Статистика за три місяці на фронті невтішна: троє загиблих і троє пораниених у роті.

– Учора, – розповідає Олег у телефонній розмові, – загинуло двоє наших хлопців. Був мінометний обстріл, і снаряд попав в окоп...

Обстрілюють постійно. Щодня. Кажуть, людина може до всього звикнути. От навіть до залпів і стрілянини, від якої вуха закладає, хлопці призвичаїлися.

У слухавці чути, як Олег сміється, каже:

– Через пару годин почнеться «вечірня розвага».

Запитую, що роблять солдати в таких випадках.

– Ховаємося. Ті, хто стоїть на позиціях, слідкують за тим, звідки стріляють.

Сепаратисти інколи гатять із «Градів», а в основному це мінометні обстріли, стріляють танки, самохідні автоматичні установки. Окупанти застосовують крупнокаліберну стрілецьку зброю.

З ворогами Олег очі в очі не стикався. Уночі, розповідає, чужинці підлазять ближче – за 200 метрів, а в основному дислокуються на відстані 800 метрів. Загарбники наразі перебувають на території Донецького аеропорту, а «Карпатська Січ» – поза.

Окрім як із мобільних телефонів, отримувати інформацію про перебіг війни бійцям нема звідки. Але часто-густо зв'язку немає.

За словами Олега, умови життя як для війни прийнятні. Продуктами харчування забезпечує армія, волонтери. Усього вдосталь. Готують самі. Волонтери навідують бійців часто. Із нашої області на передову доїжджають тільки прилучани. Жителі Західної України в цьому питанні активніші.

Нещодавно в роту приїжджав спеціальний автомобіль, облаштований як пересувний стоматологічний кабінет. У ньому працюють лікарі-волонтери з Києва, одна дівчина – з Чернігова. Виявилось, що на війні допомога стоматологів вкрай потрібна і солдатам, і мирному населенню.

Олег розповідає, що кілька разів бачив журналістів опозиційного російського телеканалу «Дождь». Часто працюють на передовій кореспонденти вітчизняних телекомпаній: «5-го каналу», «ICTV».

Живуть бійці в бліндажах, викопаних у землі, та в окопах. «Ліжка», якщо таким словом можна їх назвати, майструють із підручних матеріалів, з дерева, дощок. Є карімат, спальні мішки. За нинішньої спекотної погоди в бліндажах, як у погребі, тож воїнам є де рятуватися.

Щоб якось розважити вояків, у зону АТО приїздять професійні та самодіяльні творчі колективи. Зокрема був гурт «Тінь сонця». У перервах між обстрілами хлопці й самі виступають. Олега в Бобровиці знають як високопрофесійного барабанщика. У своїй роті він познайомився із гітаристом. От разом і влаштовують міні-концерти.

Рота «Карпатська Січ» наразі знаходиться поблизу села Водяне, що за 5 кілометрів від Донецького аеропорту. Не дивлячись на те, що кожного дня в село прилітають «подарунки» від завойовників, люди там продовжують жити. Частина, звісно, виїхала. Втім є і пенсіонери, і діти. У Водяному знайшли прихисток і переселенці з Донецька. Вочевидь, із двох бід обрали меншу. Один фермер навіть умудряється у воєнних умовах господарювати.

Загалом місцеве населення звикло до всього. До наших військових люди ставляться нормально, особливо, якщо в тих є що взяти. Проте вони вороже налаштовані супроти влади.

Роздумуючи над тим, чим закінчити свою розповідь про воєнні будні бобровичанина-свободівця Олега Макаренка, зупинилася на думці про те, яким буде життя теперішніх воїнів неоголошеної війни після закінчення кровопролиття (рано чи пізно кінець війни все-таки настане).

Олег сказав, що після повернення до мирного життя ще з більшим натхненням продовжить боротьбу з ворогами української нації на місцях. Таких, на жаль, ще вдосталь.

Безперечно, на війні міняється світогляд, стають іншими пріоритети в житті. Те, що раніше здавалося несуттєвим, стає надважливим... У голові вималюється власний Словник Важливих Термінів, де А – Армія; Б – Бог, Боротьба за щасливе життя наших дітей; В – Воля; Г – Гідність, Гордість – за себе й свою державу; Ж – Життя як абсолютна цінність; Л – Любов, вселенська любов до всього суцього, й до рідної Батьківщини також; Н – Незалежність; П – Пам'ять – про тисячі обірваних війною життів; С – Сила, Серце, Совість; Т – Терпіння й Терпимість, У – Україна; Ч – Час – як єдиний лікар після непоправних втрат рідних людей; Я – це Я-патріот, Я-сім'янин, Я-професіонал. Той, хто добровільно йде на війну, щоб захистити рідну землю.

*Валентина СМАЛЬ,
травень 2015р.*

ЮНІСТЬ, ОБПАЛЕНА ВІЙНОЮ

Війна на сході нашої країни змінила всіх: і тих, хто перебуває на території мирної України, і тих, хто пройшов через горнило воєнного конфлікту. Майже після чотиримісячного перебування у зоні бойових дій повернулися іншими і наші земляки, бійці 41-го батальйону територіальної оборони. Серед них – корюківчани: 34-річний Андрій Потапенко і 38-річний Олег Малютенко. Що на душі бійців, які вийшли живими з пекельного сходу?

У мирному житті обоє – працівники ПАТ «Слов'янські шпалери – КФПТ»: Андрій – охоронник, Олег – вантажник. На війні були командирами відділень. Обоє мобілізовані 15 травня, служили в одній роті, в одному взводі. Пліч-о-пліч з ними – ще понад 20 бійців з Корюківського району.

Спочатку у них були двотижневі навчання у «Десні», потім с. Ізюмське Харківської області. А далі були – Красний Лиман, Лисичанськ, Артемівськ, Вуглегірськ, Дебальцево, Єнакієво... Якщо у Харківській області до них лише долунали віддалені постріли, то вже у Вуглегірську і Єнакієво хлопці відчували сповна жах ворожих «Градів» і мінометів. Кажуть, особливо «поливали» у нічний час. Розпізнавати небезпеку навчилися перевіреним способом – за реакцією собак: якщо чотирилапі ховалися в укриття, солдати – теж. І справді через декілька хвилин спрацьовували «Гради».

Їхній пост був між Жданівкою і Єнакієвим. Поруч стояли «беркутівці» з Рівного. Разом бійці тримали важливу дорогу Донецьк – Луганськ. Нашим хлопцям вдалося зайняти облаштований сепаратистами блокпост. Кому пощастило – спали у бліндажах, решта – в окопах...

«Батальйон колгоспників»

Хлопцям дуже важко говорити і вони прямо зізнаються, що всього не розкажуть, адже – і на службі, і, просто, мовчати далі – не сила. У голосі обох стільки різних почуттів: від образи – до відчаю...

– Ми почуваємося обдуреними, – кажуть Олег і Андрій. – У всьому... Спочатку нас запевняли, що наш батальйон буде захищати Чернігівщину, а кинули на схід. Багато бійців навіть медкомісію не проходили – йди Батьківщину захищай! Ми були згодні, але з чим йти у бій?.. Видали форму, берці, білизну – і все. Щоправда, пізніше, вже на лінію фронту, підвезли бушлати – настільки «убиті», наче ще з часів взяття Берліна... Спасибі колективу фабрики техпаперів, який забезпечив нас бронежилетами, касками та термобілизною.

Підтримали хлопців і небайдужі люди. Так, у рамках благодійної акції «Корюківка єдина» Олегу Малютенку виділили бушлат і спальний мішок. А начальник служби охорони фабрики техпаперів Володимир Сукач забезпечив зимовим комплектом одягу свого підлеглого Андрія Потапенка. Як-то кажуть, з миру по нитці...

– Перебуваючи на передовій, навіть не зрозуміли, як із третього кільця оборони, йдучи за діючою українською армією, ми раптом стали...першими – майже на ворожій території, з іржавими рушницями, посеред поля, без найменшого укриття – як на долоні у ворога, – розповідають хлопці. – З нас навіть сепаратисти посміювалися, називаючи «батальйоном колгоспників», партизанами з автоматами. Якби ми мали якусь більш-менш дієздатну техніку, нас винищили б в раз! А так, проти «Градів» з автоматами?... Мабуть, вирішили не чіпати, щоб на це місце не прийшли краще озброєні підрозділи. Хоча і у наших рядах є загиблі, поранені, полонені...

– У такій вкрай напруженій ситуації, мабуть, єдиною розрадою було спілкування з рідними і передачі із дому? – цікавлюся в Олега та Андрія. – Жителі нашого району, як і багатьох інших, і волонтери продовжують збирати кошти, теплі речі і продукти для потреб військовослужбовців на сході країни...

– Ми лише одного разу отримали коробки з провізією з дому, – зізнаються хлопці. – Коли за продуктами і пальним їздили у штаб, від жительки Сядрино, Ольги Кияшко, яка часто нам телефонувала, ми дізналися що цього дня з дому мають щось передати. Отож трохи зачекали і забрали свої коробки. І – все. Жодних інших передач нам ніхто не доставляв. А якщо вони і доправлялися до штабу, то до нас точно не доходили.

Спасибі, хлопці з Бахмаччини, які були найбільш забезпечені, завдяки своїм волонтерам, усім ділилися з нами по-братськи. Наш взводний через свою сестру, яка працює у благодійній організації у столиці, теж дуже підтримував всіляким одягом, бо його катастрофічно не вистачало. Скажімо, від військової форми, наданої нам на початку, за чотири місяці практично нічого не лишилося...

Доки наші хлопці боронили Батьківщину від ворожого сусіда, вдома на них чекали сім'ї. У обох – по двійко діток. Менша дитина Андрія Потапенка народилася тоді, коли він був у АТО. Зараз хлопчику – три місяці...

– Дуже шкода дітей, на долю яких випало таке страшне випробування – війна, – розмірковує Олег Малютенко. – Налякані, напівголодні, вони там по 2-3 тижні живуть у підвалах, не бачили сонця і світла. Щоб якось підтримати, розрадити, пригощали цукерками, солодощами, «згущонкою»...

За словами наших земляків, теплі стосунки з місцевим населенням склалися не завжди. Українців там сприймають здебільшого як незваних «бандерівців». Але є і такі, хто підтримує нашу армію, допомагає продуктами харчування тощо.

Збіднілі села і похмурі міста – таким їм запам'ятався схід України. Але, кажуть, на подив, усі поля – засіяні. Щоправда, врожаю ніхто не збирає, бо сьогодні ці площі густо «буяють» вибухонебезпечними «сюрпризами».

– У місцевих дуже багато зброї, – розповідають хлопці. – Вони по неї, як у ліс по гриби, ходять. Назбирати можна, де завгодно. Якось одна місцева дівчинка притягнула нам кулеметну стрічку, повну набоїв...

Хлопці чотири місяці чекали ротації. Стомлені і знесилені, вони не розуміли, чому військовослужбовців з інших підрозділів раз у раз змінюють свіжі сили, а їх – ні. І лише, коли про це заговорили всі і всюди, батькам, матерям, дружинам і родичам бійців з усіх куточків області, штурмуючи кабінети можновладців і військових, таки вдалося домогтися свого! 1 жовтня 41-й батальйон територіальної оборони повернувся додому.

– До цього ми п'ять днів провели у шахті «Полтавська», яку вдалося зайняти після відступу 24-ї бригади, – згадують наші земляки. – Там така холоднеча була – не знали чим і зігрітися! Вже і присідали, й пританцювали від безвиході, але «гріли» хіба що «Гради», які постійно «обробляли» цю територію. З шахти нас вже виводили невеликими групами: спочатку на Дебальцеве, потім – на Артемівськ... Близько двох тижнів добиралися додому.

І Олег, і Андрій переконані, що їм усім просто пощастило повернутися живими. Вдома вони побачили немало з тих, хто декларує свою любов до Батьківщини виключно загальновідомими, популярними гаслами.

– А ось на лінії вогню жодного з таких «псевдо-українолюбів» ми не помітили, – кажуть обоє. Лозунги закінчуються там, де починаються обстріли і ллється кров. А взагалі, ця війна дуже дивна, не зрозуміла... Кому вона потрібна?... Кому вигідна?... За що поклали свої голови тисячі українців?... Хто ми є на цій війні?... – перепитують воїни.

...Згадується, як після кількаденного перебування на передовій майже без води, пішли до найближчої водойми, щоб хоч умитися як слід. А там, уявляєте, місцева молодь... шашлики смажить! Сказати, що для нас це було дуже дивним – не сказати нічого, – зовсім інша реальність. Ми щохвилини ризикуємо своїм життям, а вони гуляють, відпочивають, сміються, живуть так, як їм того хочеться. Поглянувши на нас, брудних і стомлених, один з гурту хвацько підбіг: «Можно з вами сфотографуватися?» Звичайно, ні. Хто ми їм – мавпи з цирку?... Напрошується питання: то хто ж ми взагалі на цій війні?...

Ті, хто повернувся з пекельного сходу, переконані: немає інакшого шляху вирішення воєнного конфлікту, окрім миру і переговорів. Бо за період перимир'я, якого чомусь дотримується виключно українська сторона, росіяни тільки нарощують сили, підтягують техніку – Росія ж велика. Найманців багато...

Під час ротації наших хлопців з 41-го батальйону територіальної оборони у зоні АТО змінили волиняни. У перший же день на передовій двоє з них загинули. Хотіли дати відповідь «градам» із «зенітки»... Ось такі вони, мужні і «безшабашні», герої Східної війни.

*Наталія РУБЕЙ,
листопад 2014 р.*

ВИСТОЯЛИ, І НЕ ЗГАНЬБИЛИ ЧЕСТІ

Навічно охороняти небесний блокпост під Луганськом залишилися дев'ять солдатських душ. Кількадесят поранених, місяць недосипу і обстрілів. Поки що бойові дії позаду, Менський 13-й батальйон території оборони повернувся на Чернігівщину.

Потяг зі сходу

Понеділок, 12 година дня. На залізничну станцію «Чернігів Північний» їдуть легковики, йдуть групами і поодинокі люди, пробігла зграйка школярів. Неподалік залізничного полотна виблискує міддю військовий оркестр. Цілі оберемки квітів, хліб-сіль на вишитому рушнику, дівчата розгортають плакати: «Дякуємо, що живі», «Спасибі за мужність». Молодий солдат на милицях курить збоку натовпу, намагається зручніше прилаштувати поранену ногу. Усі чекають.

Маленький хлопчик із синьо-жовтим прапорцем і блакитною кулькою, балансуючи на рейці, придивляється у далечінь: «Мамо, а тато вже їде?»

Серед людей розмови: «Півгодини тому Ніжин проїхали», «Мій дзвонив. Каже, що вже на вокзалі. Скоро будуть», «А Колька так у відпустці і не був, мо хоч зараз пустять». Жіночки співають: «Давай, давай, народе наш, вставай, а ти, москаль, на нас не зазіхай».

Потяг прибув близько 14 години. Кілька пасажирських вагонів, хлопці махають руками із дверей тамбурів. Слідом тягнуться відкриті платформи із технікою. Дивлячись на старенькі ГАЗони, обдерту і прострелену «Газельку», дядько хитає головою: «Рідненькі, як ви там вистояли?!»

Натовп підхоплює прибулих. Оркестр вибухнув громом музики. Обійми, щасливі сльози, квіти, дитячі долоньки на непоголеній щоці. Бабуся намагається кожному хлопцю з автоматом всунути в руку пиріжок. Беруть, дякують.

І сепаратистів ловили

У заступника командира батальйону Сергія Мурованого голосу майже не чути. Зірвав, поки грузилися, поки бійців по вагонах прилаштував. Але дещо розповів.

– Із травня ми в АТО, – каже Сергій Григорович. – Охорона кордону Луганської області, блокпости. Наприкінці липня вперше потрапили під обстріл «Градів» та мінометів, потім звикли. Автоматів, кулеметів, гранатометів вистачає, десь із місяць тому отримали БРДМи (броньована розвідувально-дозорна машина – авт.). Не голодно, але, правда, трохи холодно. А ще й військові не задоволені, що реформи буксують, а у Верховну Раду лізуть ті ж самі люди. Та й на місцях особливо нічого не міняється.

Довелося нашим землякам і диверсантів затримувати.

– Піймали двох на «віджатій» машині, – згадує заступник комбата. – Як пізніше з'ясувалося, один сепаратист на прізвисько «Лісник» за гроші їхніх розвідників перевозив, інформацією торгував. А інший – взагалі старший лейтенант ФСБ...

А навкруги вирує своє життя. Під звуки оркестру танцює солдат: у одній руці автомат, у другій – біла троянда. Танцює трохи невміло, але натхненно. Юний борець, закинувши автомата за спину, їсть печиво і посміхається, мружачись на сонце. Жінка сварить чоловіка у камуфляжі: «Зовсім худий став на тій війні». Той виправдовується: «Так, мамко, поїсти пропусков. «Салюти» нам такі видавали, що забував про їжу».

Позицій не здавали

За словами начальника регіонального медіа-центру Міноборони України у Чернігові Вадима Мисника, Сіверщина має пишатися своїми синами. Три місяці бойового контакту! Тринадцятий батальйон воював героїчно. Його бійці одні із небагатьох під час контрнаступу терористів наприкінці серпня не відпустили, утримали свої позиції.

Тепер на всіх солдат чекає довгоочікувана відпустка. Потім бійці відновлюватимуть боєздатність, ремонтуватимуть пошкоджену техніку і отримають нову, підрозділ доукомплектують особовим складом. Поки що місце дислокації – Гончарівськ.

...Автобуси із воїнами від'їхали. Зустрічаючі розійшлись. Одиноко літає блакитна повітряна кулька. Найкращого кольору, кольору мирного неба.

*Анатолій ФУРМАН,
листопад 2014 р.*

МЕНСЬКІ ПРАВООХОРОНЦІ НА СХОДІ

Група менських правоохоронців повернулася з військового пекла. Переживши цілодобові обстріли й небезпеку, хлопці гідно виконали свій обов'язок.

«Якщо не ми, то хто?»

Мобілізовано було загалом шестеро працівників райвідділу. Леоніду Калиті довелося з 28 грудня нести службу на блокпосту у Харківській області. А Юрію Кондалеву, Юрію Величку, Павлу Ніколюку, Сергію Грищенку та Ігорю Кушнеренку випало протягом місяця воювати у складі зведеного загону УМВС України в Чернігівській області в одній з найгарячіших точок АТО: у селищі Чорнухіне під Дебальцевим. Назву селища ми чи не щодня чули у випусках новин.

– Наприкінці грудня стало відомо про формування зведеного загону правоохоронців області, – розповідає слідчий Юрій Кондалев. – На ротацію потрапляли п'ятеро наших. На зборах обговорили ситуацію, зголосилися їхати добровільно. А хто, як не ми? Сьогодні ми підставили плече, завтра підуть туди інші.

Під «градами»

Обмундируванням хлопці були забезпечені, отримали зимову форму, бронжилети, шоломи, рюкзаки, спальні мішки, маскхалати, плащі-накидки та килимки. А ще зброю: табельну та автомати Калашникова.

– Як рідні зреагували на те, що вам доведеться їхати воювати?

– Перенесли звістку достойно, при нас сліз не показували, хоча хвилювалися, звісно, – каже дільничний Юрій Величко.

– Звідти й подзвонити було проблематично, у військових умовах нема стабільного зв'язку. Телефони заряджали вранці та ввечері, коли від генератора пускали струм.

– Страшно було їхати на війну?

– У дорозі намагалися не думати про погане, одне одного підтримували, жартували, – каже Юрій Кондалев. – Хоч із рештою хлопців бачилися вперше, невдовзі стали рідними людьми, готові були у бою один одного прикривати – на війні інакше не вижити.

Хлопці розповідають, що відразу після приїзду в Чорнухіне отримали завдання й заступили на бойові пости, тримали свої сектори, захищаючи селище зі сходу. Обстріли тривали цілодобово: поливали вогнем міномети, артилерія, ракетно-зенітні установки «Град». Хто стояв на посту – мусили перебувати під вогнем, решта бойового складу ховалися у підвали. Хто не встиг добігти до укриття – шукали будь-який захист. Добре як виступ чи міцна стіна траплялися поряд – там укривалися. Але ж стіною могло і привалити...

Дякувати Богові загиблих серед наших правоохоронців не було. Двох поранило осколками – у плече та шию, одного контузило.

Але ризикували життям усі. Наш Павло Ніколюк разом із військовим через день чергував на одному з найнебезпечніших блокпостів: на розвилці доріг за півтора-два кілометри від Чорнухіне. Їх поливали вогнем без перестану.

Борщ від волонтерів

– Жили ми у будинку, ночували на ліжках у спальних мішках, практично не роздягаючись, – розповідає Юрій Величко. – У будь-який момент міг початися обстріл, тож треба було швидко реагувати. В останні дні перед ротацією там така каша вже заварилася, так почали стріляти, що ми й у бронезилетах лягали.

А 25 січня, у Тетянин день, сепаратисти наших хлопців своєрідно «привітали»: розстріляли їх житло. Снаряд з гаубиці пробив дві стіни й зруйнував два помешкання. Мешкали вояки до ротації хто де: одні в підвалі, інші неподалік ще один будинок знайшли. Але й там війна їх наздогнала.

– Ми з Ігорем Кушніренком саме відпочивали після зміни, спали, – згадує Юрій Величко.

– Аж тут «Градами» нас стали крити. Ракета поцілила в дах і знесла його, почалася пожежа. Ми давай виносити, хто що встиг. А ще шкода саморобної «бані», яку Сергій Грищенко із відремонтованої груби облаштував. От тільки раз нормально встигли помитися, як на завтра розбомбили.

Голодними, запевняють вояки, вони там не були: по черзі, хто звільнявся зі зміни, рубали дрова, куховарили. З дому харчів понабирали, волонтери вичерпали. Наші хлопці передають велику вдячність менським волонтерам, котрі дуже підтримали. Які смачні борщі з заправки, виготовленої їхніми руками, виходили! Привозили їм продукти й інші небайдужі люди, передавали посилки з печивом, з листами, малюнками та сувенірами від дітлахів.

–Я своїй дитині плетений браслетик з жовто-блакитних стрічок привіз, – каже Юрій Кондалев. – Отакий подарунок з війни...

Додому – під кулями

Найнебезпечнішими стали для наших правоохоронців останні дні перед ротацією. Обстріли значно посилилися. На Дебальцеве вояків вивозили «Уралом» під рясним мінометним вогнем.

– Ми спочатку повискакували, врозтіч побігли, – каже Юрій Кондалев. – А потім таки стали пробиратися. Вони стріляють, а ми під кулями їдемо. На дорозі обобіч – трупи мирних жителів...

Дивно було, як про усе це страхіття хлопці розповідають спокійно, без емоцій. Нам, мирним жителям, котрі війну, на щастя, бачать лише по телевізору, це незвично.

Повернувшись з АТО, правоохоронці отримали по 10 днів відпустки, нині вони знову на роботі. Шукають вкрадених курей і велосипеди, втихомирюють випивох і розслідують злочини – звичайні міліцейські будні. Однак пережите під кулями навряд чи зітреться колись із пам'яті.

*Ірина Примак,
лютий 2015 р.*

МЕНСЬКІ БІЙЦІ 41-ГО

На Чернігівщині торік формувалися два батальйони територіальної оборони, які згодом стали мотопіхотними. У цих підрозділах служать немало хлопців із Менського району.

Лозове – Артемівськ

– Мене призвали 9 червня минулого року, – згадує помічник заступника командира 41-го батальйону мінчанин Олександр Бреус. – Підготовку проходили у Десні. Бойовий шлях почали під Лозовою, на кордоні Харківської і Донецької областей. Тут тримали блокпости, щоб сепаратистська зараза не розповзлася Україною. Коли почався наступ наших Збройних Сил – просувалися вслід за десантними бригадами, закріплювалися на визволеній території.

Спочатку було важкувато: практично не обстріляні, з однією стрілецькою зброєю, а під Артемівськом були вже справжні бої. Потім неподалік цього ж міста охороняли склади з технікою, не дали терористам можливості поживитися.

Мали лише одну броньовану розвідувально-дозорну машину, – пригадує солдат.

– До речі, на ній воювали також наші земляки – Женя Зачеса і Михайло Болва. Потім зі складів нам видали аж 25 БТРів! Правда, техніка часів війни в Афганістані, але наші техніки робили чудеса – відремонтували практично все. Наші блокпости «обросли бронєю», було трохи легше. А потім у «ополченців» з'явилися танки, і не якісь музейні експонати, а модернізовані російські Т-72...

«І танки відступили...»

Про один із запеклих боїв проти російської броньованої техніки розповів демобілізований боєць 41-го батальйону, житель Менщини (не захотів назвати прізвище).

На наш блокпост, який знаходився у чотирьох кілометрах від Дебальцевого, вийшла група бойовиків, чоловік 100-150, та ще й при підтримці БТРа і кількох танків, – розповідає солдат. – Нас – 30 бійців з лейтенантом на чолі, із протитанкових засобів – лише РПГ-27 (призначені для враження лише легкоброньованих цілей). Не можна сказати, що нічого не боялися, але азарт бою затягує. Піхоту відсікли, ворожий БТР підбили. Інтенсивність бою була така, що від розпечених кулеметних стволів можна було прикурювати. Противник, мабуть, такого спротиву і не очікував.

А потім ще й пощастило: захопили рацію і добре чули усі переговори терористів. Завдячуючи цьому, наші хлопці мали можливість корегувати вогонь артилерії, і сепаратисти не витримали – вийшли з бою.

Потім був невеликий перепоchinoк: проходили доукомплектацію і підготовку в Десні. І знову – фронт, тепер вже позиції на Маріупольському напрямку, під Волновахою. Зараз, кажуть солдати, вже і озброєння краще, і постачання добре.

Уклін волонтерам

– Ми ніколи не забудемо ту допомогу, яку надавали і надають наші волонтери, – говорить Олександр Бреус. – Розвантажки, шоломи, бронежилети, багато інших необхідних речей – це все була допомога з Менщини. Мені не приємно, коли на цьому деякі люди хочуть мати якийсь нездоровий ажіотаж. Запевняю – допомога була, і досить значна. Окрім усього, менський волонтер Анатолій Скиба ще й особисто допомагав пораненому земляку, перераховував значні суми.

Ми не відчували себе покинутими. Нехай дивні слова і підозри залишаться на совісті тих людей, які їх розповсюджують, – висловлює свою думку голова районного координаційного центру допомоги армії Геннадій Примаков. – Повернемося до мови цифр і документів. Для бійців 41-го батальйону нашими волонтерами було передано 30 бронежилетів, 11 шоломів, 10 розгрузок, електростанцію, термобілизну, каремати, спальні мішки, валянки, зимову форму, «берці», термоси, ліхтарики. Усього на 118 тисяч гривень. І це не враховуючи харчів.

Для довідки: окрім 13-го та 41-го батальйонів, менські волонтери допомагають військовій частині у Десні, 30-й бригаді, третьому механізованому батальйону, 1-й танковій, 80-й Львівській аеромобільній та 92-й бригадам, тренувальним таборам добровольчих батальйонів та іншим.

Зараз вже п'ятеро наших земляків із 41-го батальйону демобілізовано, тепер вони будуть знаходитися у резерві.

Усього влітку минулого року до цього підрозділу було призвано 12 чоловік. Термін служби закінчився. Чекаємо вас, солдати, на рідній землі. Чекаємо як переможців!

*Анатолій ФУРМАН,
квітень 2015 р.*

ЇХ МОТОПІХОТНИЙ БАТАЛЬЙОН

Минулої суботи волонтери з Менщини доставили 13-му мотопіхотному батальйону, де воюють багато хлопців з Чернігівської області і наші земляки, зокрема, необхідні речі та продукти.

Дорога

Виїжджали з Мени вже потемки. У мікроавтобусі семеро чоловіків: п'ять волонтерів і двоє хлопців з батальйону (обидва після госпіталю). У вантажному відділі – мішки і коробки, у причепі – те ж саме.

Дорога неблизька – майже 700 кілометрів в один бік. Відбулися однією прикрістю: на «чудових» сумських шляхах пробили колесо, мусили заїжджати на шиномонтаж.

Як перше нагадування про війну – міст під охороною військових поблизу Ізюма (майже на кордоні Харківської і Донецької областей, 45 кілометрів до Слов'янська). Хлопці-військові, що їхали разом з нами, попередили: далі рухаємося до самого Артемівська без зупинок, хіба що на блокпостах, ніяких перекурів і прогулянок узбіччям.

Далі блокпости пішли густо, вже серйозніші: бетонні блоки, мішки з піском, бойова техніка. Під Слов'янськом навкруг блокпосту вирви, дорожні знаки подзьобані кулями.

– Он бачите оту будівлю? – показує боець з позивним «Бат» на височезний промисловий комплекс. – Отуди сепари примудрилися міномет витягти, хлопцям на посту спокою не давали. Зараз Слов'янськ – українське тилове місто, але нагадування про жорстокі бої на кожному кроці: на околицях одні обгорілі скелети будинків, зруйнована церква, від кафе – лише одна стіна з вивіскою.

Переїжджаємо понтонний міст, бетонний терористи підірвали. Поля понад дорогою практично всі запорані. Мабуть, орали на зиму.

Артемівськ і базовий табір

Ось і Артемівськ. Звідси до Дебальцевого, де зараз хазяйнує ДНР, 40 кілометрів, на пряму – ще ближче. До Горлівки, зайнятої сепаратистами, взагалі – як з Мени до Березни.

У Артемівську практично жодних ознак недалекої лінії фронту: маса людей і автомобілів, ходить тролейбус, у магазинах хіба що пташиного молока немає. Тільки інколи проїде машина з військовими.

Української державної символіки мало, на стовпах – оголошення про поїздки до Москви, Ростова та інших міст. Зі слів солдатів, більшість жителів таємно чи явно симпатизують сепаратистам.

Тринадцятий батальйон зараз дислокується у селі неподалік Артемівська. Сам підрозділ розмістився на території, чи то колишнього тракторного стану, чи колгоспного гаражу. Ворота на в'їзді закриті, поряд свіжовиритий окоп, неподалік караул з автоматами. Нас пропустили без питань, бо їхали у супроводі комбата.

Автотехніки небагато, та й та, видно, побувала в бувальцях. Кухня, машина «швидкої допомоги». Після останньої ротації в батальйоні служать не лише бійці з Чернігівщини, є і з Черкащини, Миколаївщини, навіть зі Львівщини. На подвір'ї розкинулися намети. Тут бійці і живуть...

Щоправда, мінометники, де верховодять хлопці з нашої Дяговини, знайшли собі «царське житло». Вичистили від сміття майже новий бетонний погріб, поставили дубові стійки, провели електрику, зробили нари із ящиків зі снарядів до «Граду» (дошки довгі, якраз підходять), занесли «буржуйку». Запросили і нас у гості.

Сухо, тепло. У кутку – автомати. На столі сало, консерви, хліб.

– Годують добре, – розповідають хлопці. – Ще й волонтери підкидають.

Ми також привезли консервацію, мінеральну воду, цілу гору пиріжків, навіть мед і свіже молоко. Окрім того, труби для пічок, маскувальні сітки (саме ті, які в'язали і школярі з Менщини), запчастини до автомобілів.

Не побіг ніхто...

Аж не віриться у цьому мирному таборі у те, що йде війна. Але вона нагадує про себе. Посіченою осколками технікою, закопаними танкам на пагорбах, автоматними та кулеметними чергами, які луна далеко розносить над донецькими степами.

Тринадцятий батальйон не зганьбив військової честі. Разом з іншими підрозділами відбили атаки у Вуглегірську, утримували Логвіново та Луганське. Жоден з бійців не кинув зброю, не побіг. Розвідники батальйону коригували вагонь артилерії, яка потім уцент рознесла сепаратистську автоколону. Старший розвідник з позивним «Вано» вивів з оточення групу бійців близько 90 чоловік.

Усі три танки батальйону залишилися у вогняному дебалівському пеклі. Але танкісти билися до останнього.

– За достовірними даними, один із наших екіпажів підбив два ворожі танки і бронемашину, розігнав піхоту, – розповідає комбат Сергій Мурований. – Гріх про хлопців щось погане казати. Воюють геройськи.

Кількадесят чоловік батальйон втратив пораненими, є загиблі, кілька хлопців потрапили в полон, ще кілька вважаються зниклими безвісти.

Багато нарікань з боку солдат і офіцерів на командування сектором. Дивує і дратує воїнів слабка взаємодія між підрозділами, суперечливі накази, не завжди своєчасна підтримка артилерії та надходження підкріплення. Але вони просто так звідти не підуть.

– Я тут для того, щоб війна не прийшла і на Менщину, – висловив загальну точку зору один із наших земляків. – Щоб мої діти не ховалися від обстрілів у підвалі.

*Анатолій ФУРМАН,
березень 2015р.*

ІЗ «ТАЄМНИХ» РОЗДУМІВ ПОЛКОВНИКА

Чернігівець Вадим Мисник служив миротворцем у Грузії. А коли Росія розпочала віроломну військову агресію на Донбасі, не роздумуючи, поїхав на війну – захищати Вітчизну від підступних окупантів. То було перше тривале відрядження полковника, начальника регіонального медіа-центру Міністерства оборони України (м. Чернігів) Вадима Мисника в АТО. А нещодавно він повернувся зі своєї вже третьої поїздки на Донбас.

– **Вадиме, скільки часу тривало це відрядження на Схід?**

– Із 23 квітня по 1 серпня цього року. Служив у Краматорську, при Донецькій обласній військово-цивільній адміністрації. Взагалі, координацією всіх цих питань займається штаб анти-терористичної операції. Там створений ефективний антикризовий медіа-центр для оперативного висвітлення подій, що відбуваються в зоні АТО. Ми інформували іноземних та українських журналістів, вели повний облік представників ЗМІ, котрі там перебувають.

– **До речі, скільки тепер журналістів в АТО?**

– У мене список тільки іноземних журналістів, акредитованих в АТО, займав півтори сотні сторінок! Наприклад, чотири сторінки – «Аль-Джазіра» (це – міжнародна телекомпанія зі штаб-квартирою в Катарі), «Бі-Бі-Сі» – три сторінки... Звісно, вони всі водночас там не перебувають – то приїздять, то від'їжджають... Загальна кількість українських та іноземних представників ЗМІ – близько двох тисяч. Досить багато!

– **А російські є?**

– Так, здебільшого вони представляють світові інформаційні агенції та відомі зарубіжні (не російські) телерадіокомпанії. Це дуже цікавий момент (ми там разом із СБУ розбиралися)... Неоднозначне питання! Верховна Рада прийняла перелік російських ЗМІ, яким заборонено працювати в Україні. Але ми неодноразово спостерігали таку картину: от, скажімо, приїжджають шість осіб із бюро японського телебачення – один японець і п'ятеро росіян! Адже це японське бюро розміщене ... в Москві.

– Тобто вони – громадяни Росії? І ви давали дозвіл?

– Авжеж. Вони офіційно – співробітники японської телекомпанії. Але коли ми бачили, що порушуються режим і правила роботи в зоні АТО, тоді ухвалювалися відповідні рішення. Були і фальшиві документи, й ми це також встановлювали. Ще така тенденція – більшість працівників інформаційних агенцій, іноземці, прямують одразу в Донецьк та Луганськ...

– Власне, що їх найбільше цікавить?

– От, наприклад, парад у Донецьку 9 травня... Як це тепер сприймають місцеві мешканці? Наскільки вони соціально забезпечені? Бо ж Росія заявляє про гуманітарну катастрофу, що ми там усе знищили...

– Ми знищили?!

– Це – на думку Росії... Відповідно наші служби постійно моніторять усю інформацію. І деяким одіозним «акулам пера» знімають акредитацію за результатами їхньої «діяльності». Звісно, це складно: багато людей, досить великий обсяг роботи... Однак цим потрібно займатися, адже інформаційна складова – дуже важлива.

– Звісно, на окупованих територіях зовсім не транслиуються українські центральні телеканали. Проте на визволених землях місцеві жителі мають доступ до українського телебачення?

– На жаль, на більшості територій, підконтрольних українській владі, люди дивляться російське телебачення або теленовини з ДНР та ЛНР... Рік тому, коли ми звільняли Слов'янськ (я саме тоді там перебував), бойовики перед утечею підірвали стіни телевежі на горі Карачун, і вежа завалилася. Її відновили наприкінці квітня, три райони вона, у принципі, покриває. Однак телевежа має постійно забезпечуватися електрострумом, аби телесигнал був стабільно стійким. Однак електромережі належать переважно приватним компаніям...

– Тобто це – власність Рената Ахметова?

– Зокрема, й Ахметова також. Щодо телевеж – проблем начебто немає. Є ж у нас там кілька ТЕЦ, де можна використовувати величезні труби (котрі за своїми розмірами перевершують навіть деякі телевежі!), встановлювати ретранслятори і покривати. Однак це – приватна власність. А оті власники не надто бажають сприяти трансляції об'єктивних телевізійних новин з України. Прикриваються можливою небезпекою: мовляв, ми щось установемо, а нас тоді обстріляють».

– Ось так вони й не пускають...

– Утім, зараз буквально на кожному нашому блокпосту встановлюються супутникові тарілки та відповідна апаратура, щоб усі бійці мали можливість дивитися українські канали. Взагалі, це – досить складне питання, бо ми ж –

не злочинці й дотримуємося законів. Ми не можемо поводитися так само, як бандити-бойовики. Ми проводили там прес-конференції, брифінги для ЗМІ, здійснювали прес-тури журналістів по блокпостах, лініях оборони, показували фортифікаційні споруди.

– На пропускних пунктах у зону АТО були великі черги, прості люди по кілька годин під пекучим сонцем там вистоювали, а дехто й ночував. А де безлад, там і корупція...

– Авжеж, не раз траплялися випадки, що караван фур із контрабандою (цигарками, алкогольними напоями, пальним...) без затримок проїжджав на Донецьк. Проте з середини літа відбулися значні зрушення в цьому питанні. Прийняті глобальні кадрові зміни. І результат не забарився – одразу десятки затриманих, нелегальні контрабандні канали перекривалися моментально! І це – по всіх наших структурах, адже, як відомо, перша лінія оборони – це здебільшого підрозділи Збройних Сил України, друга – Національна гвардія, прикордонники, підрозділи МВС.

– Це ж не перше твоє тривале відрядження в АТО...

– На початку липня 2014 року я вперше прибув на війну. Ми стояли під Слов'янськом. Я спочатку працював разом із підрозділом спецпризначення з Хмельницького – це штурмові групи, які звільняли Слов'янськ, Краматорськ та інші населені пункти. Наша група здійснювала збір інформації, матеріалів (відео, фото...) щодо присутності російських військ на території України. Доказів – багато: документи, зброя та інші. Всі ці дані передавалися в Генштаб, узагальнювалися й відправлялися до міжнародних організацій: ОБСЄ, ООН. Також я займався з групою саперів, бо під час відступу терористи підірвали багато мостів – зруйнували вщент! У них така тактика «випаленої землі», це свідчить про те, що вони не збиралися там жити і щось будувати. Буквально все знищували!

– Уявляю, скільки роботи було у наших саперів...

– Кожні дві доби ліквідовували кілька машин вибухівки, різних видів снарядів, які не розірвалися. З одного Слов'янська, тільки з будівлі районної адміністрації, вивезли цілі «КамАЗи» боєприпасів! Ми знайшли там, у місті, три майстерні, де виготовлялися саморобні вибухові пристрої... Вибухівку бойовики розміщували будь-де: у вогнегасниках, комп'ютерах, у... дитячих іграшках.

– Нелюди!

– А друге моє відрядження в АТО припало на кінець осені 2014-го та зиму. Тоді я перебував на Луганщині... Це відрядження, мабуть, було чи не найтяжчим, увесь час їздили по всьому передньому краю з групою військово-цивільного співробітництва: це і крайній наш блокпост, Станція Луганська, Щастя,

Кримське, вся Бахмутська траса, 31-й блокпост, який тепер уже, на жаль, не наш... Ми займалися відновленням інфраструктури.

– **А ви там спілкувалися з представниками протилежної сторони?**

– Неодноразово: щодо обміну полонених, відновлення інфраструктури. Наприклад, на Бахмутській трасі є нейтральний газогін – з нашого боку і до Луганська. Вони, бойовики, без газу сидять, і ми – без газу... Бо нейтральна територія вся прострілюється снайперами. І буквально перед нами дві групи ремонтників там просто розстріляли. Люди загинули... Тому щоби нормально відновлювати газогони, електромережі, водонапірні станції, багато з яких – заміновані, треба було домовлятися. Адже щоб тільки дійти до місця пориву, потрібно було цілий день саперам працювати! Траплялося, що начебто ми й домовилися з усіма, а все одно зчинялася стрілянина. Бо крім бойовиків є ще так звані...

– **Донські козачки...**

– Які взагалі нікому не підкоряються й діють на свій розсуд. Тож нам доводилося повертатися назад і знову з'ясовувати всі ці питання. А взимку ж, зрозуміло, ще й природні умови – найтяжчі. І дуже гаряче було в той час!

– **Увесь світ спостерігав за арештом росіян – співробітників ГРУ – під Щастям...**

– Так, я саме був на Донбасі. Два місяці їхнє перебування приховувалося, бо вони були поранені, з однієї лікарні до іншої їх перевозили. Адже Кремль докладав усіх зусиль, аби їхні люди не дожили до Києва... Це для Путіна було дуже принципово. Тому їхнє перебування в райлікарнях засекречували.

– **Бо окупанти зазвичай просто добивають поранених співвітчизників-росіян на полі бою, щоби приховати правду!**

– А ось недавній випадок із російським майором, який «заблукав»... Дізнавшись, що він схибив, потрапив у полон до українців, бандити одразу ж заходилися телефонувати – пропонували за звільнення російського офіцера десятки тисяч доларів, аби лише його відпустили!.. Був збитий безпілотний літальний апарат російського виробництва під населеним пунктом Водяне, це за Пісками.

– **Всі світові інформаційні агенції підхопили новину!**

– Уламки цього безпілотника доставили, їх одразу оглянули фахівці. Висновок: безпілотники такого класу виготовляються США та Ізраїлем. Росія купила ліцензію на виготовлення безпілотників у Ізраїлю. І протягом кількох років їх випускали на Уральському авіаційному заводі. На кожному приладі в безпілотнику стоїть заводський номер. Коли ми зайшли на сайт Уральського авіазаводу, то побачили там фотографію, як збирають саме той безпілотник, із цим номером!

– Придбати настільки складну апаратуру у звичайному воєнторзі, як це розповідає, виправдовуючись, Путін, просто неможливо.

– Адже такий апарат коштує понад 6 мільйонів доларів! Шість осіб безпосередньо цей безпілотною обслуговують, інженерів-офіцерів навчають спеціально кілька років... Власне, ці безпілотною надійшли на озброєння російського Тихоокеанського флоту лише наприкінці 2013-го – на початку 2014 року... І їх було тільки дванадцять! Нині вже одинадцять – після того, як одного з них збили в АТО.

– Коли Україна офіційно подасть у міжнародні суди докази російської агресії?

– Доказів вистачає, і наше керівництво вже з'ясувало всі тонкощі такої процедури. Отож, без сумніву, міжнародні суди будуть. Сьогодні Росія робить усе, щоб відвернути увагу світової спільноти від катастрофи «Боїнга», якого збили з російської зброї...

– Тактика бойовиків на Сході останнім часом змінилася?

– Раніше вони намагалися засилати диверсійні групи, встановлювати фугаси на дорогах... Коли спроби повномасштабних військових проривів не вдалися, терористи зазнали відчутних втрат, зокрема, під Мар'їнкою. Тепер тактика бойовиків – це знищення інфраструктури. Нині вони значно менше обстрілюють військові об'єкти, а більше інфраструктуру. Є численні докази, відео– й фотоматеріали, де зафіксовано, як терористи обстрілюють Донецьк, Горлівку, Слов'янськ, Краматорськ, Маріуполь... Їм зовсім не шкода мирних жителів!

– Але місцеве населення часто вірить, що ці злочини скоїли українці...

– Кремль застосовує методи геббельсівської пропаганди, коли брехня, доведена до абсурду, сприймається як правда... Я не хочу тут нескінченно повторювати, мов мантру, слова, що винних буде покарано. Але і в минулому Кремль намагався приховати свої злочини, однак час розставив усе на свої місця. Тож і нам треба діяти, захищати свою державу. І Путін уже до певної міри розчарований, адже його віроломні плани блискавичної перемоги над нашою державою провалилися!

– Й загарбання всієї Лівобережної України не здійснилось...

– У бойовиків тепер – багато проблем. Російські військові намагаються ставити попереду себе найманців, злочинні елементи, яких вони готують, збирають увесь непотріб – по всьому світу, не лише в Росії... Проте й цих бандитів не вистачає, закінчується людський ресурс. Адже бажаючих воювати з Україною – все менше... Та й саме керівництво так званих ДНР і ЛНР – настільки корумповане, що вони грабують самі себе!

– Приятель, який побував на фронті, розповідав, що багато людей, найзавзятіших атеїстів, потрапивши на війну, стають віруючими після першого ж обстрілу...

– Це правда. Тому на блокпостах є невеликі каплички, аби бійці могли молитися. Виринають землянку, вішають хреста, іконки... Там багато церков Московського патріархату, адже кожен місцевий князюк за часів Януковича будував свій храм. Однак, перебуваючи у Краматорську, я почав шукати церкву Київського патріархату. Обходив усе місто і на третій день таки знайшов її – вона розмістилася в колишній трансформаторній будці, біля паркану районної лікарні. Прихожани власноруч облаштували церкву святого Пантелеймона.

– Неймовірно!

– Службу там проводить отець Олексій, справжній патріот України. Всередині вона – маленька, багато людей не поміщаються. Проте надворі стояло ще близько п'ятдесяти осіб... Я, єдиний у формі, підійшов, мене одразу обступили, закидали запитаннями! Люди були приємно здивовані, що у нас, на Чернігівщині, є церкви Київського патріархату. Отець Олексій розповідав, як прихожани переховувалися від терористів із ДНР. Нині віруючі з Московського патріархату привозять сюди своїх небіжчиків...

– Чому?!

– У Московському патріархаті – надто великі побори за відспівування померлих, а в Київському – набагато дешевше. Отець Олексій – узагалі Божа людина, для нього головне – добро, духовність, любов, допомога ближнім. І, від'їжджаючи, я дізнався, що прихожани відкрили там, у Краматорську, ще одну церкву Київського патріархату. Люди туди йдуть, кількість парафіян постійно збільшується. І ці мешканці хочуть жити в незалежній Україні!

*Сергій ДЗЮБА,
серпень 2015 р.*

У СКОРБОТІ ЗАПЛАКАЛО НЕБО...

15 листопада, у похмурий осінній день, під проливним дощем жителі с.Куликівки проводжали у останню путь земляка, бійця 95-ої аеромобільної бригади, розвідника Олександра Мешка, який відбував свій військовий обов'язок у зоні АТО.

Олександр загинув 11 листопада під Красногорівкою у Донецькій області. Він встиг прослужити 10 місяців. У лютому мав би повернутись додому, до свого звичайного життя, до дружини Наталії, дев'ятирічної доньки Віки, до батьків, які з надією чекали сина додому.

Проливний дощ і довга дорога від оселі загиблого, перетворена на багнисте місиво, робили похоронну процесію ще більш гнітючою. Проте прощатися з Олександром прийшло мало не все село. Колеги зі СТОВ «Віра», де він працював до мобілізації водієм, родичі, друзі, сусіди, однокласники – по вкритими дощовому сльозами полю людський потік розтягнувся на півкілометра.

Сашка у селі любив. Працелюбний, товариський, готовий завжди допомогти, турботливий син, люблячий батько та чоловік. Йому було тільки 34... Мав життя, сповнене мрій та надій. Влітку, приїхавши у коротку відпустку, разом з батьком купив косарку – буде механізована підмога по домашньому господарству, коли повернеться. Не повернувся... загинув від кульового поранення в голову...

Билася скривавленими крилами над труною мати, застиг у німій скорботі батько. Ніякі слова не могли стішити і розрадити дружину. Маленька Віка ніяк не могла збагнути дитячим серденьком, чому так трапилось саме з її татком. На всю Куликівку грали траурний марш військовій музики, краючи серце сповненою болем мелодією. Вздовж усього шляху траурної процесії з хвірток виходили односельці, віддаючи останню шану Сашку. Навіть старі, вкриті му-

дрою сивиною чоловіки не могли стримати сліз. Боляче. Несправедливо. Підступно.

Отримавши повідомлення про мобілізацію, він ані миті не вагався... Будучи козацького року, онуком свого діда Прокопа Петровича, який пройшов Велику Вітчизняну, фашистський полон і затим радянський штрафбат, сином своїх батьків, які все життя чесно і самовіддано працювали у колгоспі і вчили його жити по правді, по совісті, він вважав справою честі боронити свою Вітчизну.

Поховали Сашка біля його дідів-фронтовиків Прокопа і Захара. Лились потоком прощальні слова. Та біль від втрати вони не здатні вгамувати. Увагу прикував молодий хлопчина з зосередженим поглядом, у якому затамувався біль. Виявилось – хрещеник і тезка Сашка, який весною повернувся з АТО. Багато доводилось чути від волонтерів і бойових побратимів про хоробрість під час військових операцій Олександра Братуцела — Братухи (так його кличуть бойові побратими). Але ніяк не очікувалось, що за такими грізними прізвиськом та біографією криється світлочолій і світлоокий юнак невисокого зросту, віком ледь за двадцять. А у погляді – цілі століття. «Я повернусь туди і відомщу за Сашка...» — ледь чутно шепотіли його губи. «Досить вже з тебе, --кажу, не стримавшись.—Ти вже відвоював своє, зробив, що міг, і навіть більше. Пожальй свою матір». «Вона мене зрозуміє» — мовив, дивлячись у землю.

Ні, хлопче. Материнське серце велике, біль людський переливається у ньому хвилями. Але зрозуміти, чого саме твоя дитина не прийде ніколи додому, і йому не під силу. Не зрозуміти матерям України, чому гинуть їхні діти на рідній землі. Не змиритися. І не пробачити.

*Світлана ЧУГАЙ,
листопад 2015 року*

А МАТЕРІ КАЗАВ, ЩО НЕ ВОЮЄ...

У Андрія Моругого була улюблена робота (більше 10 років очолював племзавод на Київщині), кохана дружина, два сини-соколи, достаток вдома, але раптом був порушений спокій в Україні. І він вибачився перед рідними, міцно обнявши найближчих, після чого сів у власного «джипа», де розмістилися ще чотири друзі-офіцери запасу, і з компанією подався в армію. Невдовзі опинилися аж під Слов'янськом, де вже порохом смерділо. Потім і запалало... Та заступник командира роти весь час заспокоював по телефону маму Наталію Михайлівну, інших близьких, що він тут не воює. Та хіба материне серце обдуриш заспокійливими дзвінками?!.. І, на горе, материнське страшне передчуття обернулося смертю сина...

Не один знайомий Андрія, та й з числа друзів, казали про себе і один одному: «Що йому не вистачало, що поліз у те пекло?». «Он як рідні тривожаться!...».

Справді, поїхав не на парашутні стрибки, які з молодості полюбляв.

До 40 ще не дожив, восени планували відзначати цей ювілей. Тепер хіба-що на могилку прийдуть в день його народження рідні та друзі. А їх у нього дуже багато, на похорон зібрався ледь не весь клас на чолі з першою вчителькою і класним керівником Ольгою Іванівною Тиртовою. Та що там клас – все село зібралось. З Києва, Броварів, Ніжина, Київської, Чернігівської, Черкаської та інших областей приїхали провести в останню путь свого однокурсника колишні випускники Національної аграрної академії. Один з них – Анатолій Халімон з Бобровиці – відпросився на похорон товариша в командування військової частини Гончаровська, куди теж мобілізований давно. Він ішов з хрестом попереду траурної процесії. А ще земляк розповів, яким вірним другом і здібним студентом був Андрій:

– У нашій групі він найкраще розбирався в техніці, викладачі називали його інженером від Бога. Від такої високої оцінки Андрій не задирав носа, бо мав не менш важливі людські риси – скромність, людяність і надійність в дружбі. Про таких кажуть – душа колективу, справжній друг.

А от про одну велику мрію кращого учня не здогадувалася навіть класна керівниця. «Розсекретив» її вже після похорон близький товариш батька Андрія (Микола Андрійович помер в 2006 році)– Микола Петрович Миколаєнко: хлопець марив небом.

Про це в рідній Браниці довідалися вже після смерті Андрія Миколайовича. Перше масове прощання із загиблим офіцером Української армії відбулося в Будинку культури Переяслав-Хмельницького (він працював тут, у районі). Відспівували священники у Жовтому храмі. Так ушановують тільки справжніх героїв.

А хоронити Андрія Моругого привезли в рідне село Браницю. Тут упокоївся його батько Микола Андрійович, який рано пішов з життя – в 56 років. Тепер їхні могили поруч. У селі живе його мама – Наталія Михайлівна, тривалий час очолює громаду. Жива ще бабуся Марія, котрій уже за 80. І в страшному сні їй не снилося, що доведеться оплакувати спочатку зятя, а потім і Андрія.

Андрій Моругий своїм батьківським піклуванням врятував від куль багатьох солдатів, а самому не допоміг і бронжилет: загинув від осколка, що влучив у шию. Він їхав у першій машині автоколони, яку розстріляли терористи з гранатометів. Там полягло близько двох десятків наших воїнів.

Лейтенант А.Моругий нагороджений орденом Богдана Хмельницького (посмертно).

*Григорій Войток,
липень 2014р.*

197 ДНІВ У ПОЛОНІ

Ще в січні серед полонених «кіборгів», яких ДНРівці вели так званим «коридором ганьби» вулицями Донецька, земляки впізнали 30-річного Олександра Мошонкіна родом із села Чернецьке Талалаївського району. І ось – радісна звістка: «Сашко живий, на свободі! По телевізору бачили!»

Допоміг депутат

Олександр виховувався у великій дружній родині – батьки Валентина Миколаївна та Олександр Ілліч, брати: Юра, Вітя, Валентин, Олег, Толя, Сашко і Женя (на жаль покійний), сестра Тамара. Після школи Олександр закінчив профтехучилище в Дігтярях Срібнянського району, потім проходив строкову службу в Золочеві Львівської області, там і залишився служити за контрактом. З часом одружився і на наступний термін контракту не укладав. Із дружиною Людмилою жили в селі Буськ неподалік Львова, займалися власним бізнесом. 14 серпня 2014-го Сашка призвали до армії, три місяці він проходив навчання в Яворові. Потім – 80-та аеромобільна бригада, Донецький аеропорт. Востаннє на зв'язок з рідними він виходив 19 січня цього року.

Його сестра Тамара Козлова, яка живе у Чернецькому, з перших днів полону брата намагалася знайти можливість вийти з ним на зв'язок – і через сепаратистів по інтернету, і через волонтерів... Вона і досі не може заспокоїтися від пережитого: «Спочатку я щодня тільки те і робила, що шукала якісь контакти. Нинішній голова Талалаївської райдержадміністрації Сергій Коломайко на той час працював у сусідній Березівці сільським головою. Він дав мені контакти народного депутата по нашому округу Валерія Давиденка. Той пообіцяв мені, що обов'язково витягне Сашка з полону, треба тільки запастися терпінням. З того часу тримали із депутатом телефонний зв'язок. Він заспокоював, підтримував. Брат іноді виходив на зв'язок із мамою чи дружиною і заспокоював, що все у нього добре. Ми чули його голос і вірили, що він повернеться.

5 серпня від Давиденка мені на телефон надійшло повідомлення, що наступного дня Сашко буде на свободі. Я не можу словами передати ці відчуття. Ми всі як на голках були, доки 6 серпня Олександр уже самостійно вийшов на зв'язок. Наступного дня ми з братом Олегом поїхали в Київ, адже Сашко

їхав у Львів через столицю. Кілька годин ми на вокзалі утрюх чекали завіт-ного поїзда. Весь цей час обіймалися і плакали. Брат говорив, що вистояв, бо відчував, що вся його родина щомиті з ним... Я не хочу називати імен тих, до кого я зверталася, хто обнадіював і нічого не зробив для визволення брата. Давиденко – єдина людина, яка постійно нас підтримувала, і не безрезультатно». -Зараз Сашко у львівському госпіталі на реабілітації. Про пережите йому важко говорити... Так хочеться, щоб війна скінчилася... Для всіх! – голос Тамари тремтить.

Полон

Олександр потрапив у полон 21 січня разом з іншими чотирнадцятьма «кіборгами». У нього були поламани ребра (під час бою його накрило бетонними плитами), інші бійці теж були у важкому стані. «Уралом» їх спершу доставили до командира окремого підрозділу бойовиків Гіві. «Коли до нього привели – соком напоїли, щоб показати, які вони добрі. Потім воду ми пили лише з крана», – згадує Олександр. Від Гіві українських військовополонених повезли до лідера «ДНР» Олександра Захарченка. Туди вже приїхала швидка допомога, щоб забрати важкопораних. А решту полонених, в тому числі і Сашка, доставили у підвал, де розміщувався підрозділ очільника бойовиків Мотороли.

З 11 до 20 години українців катували. «Спочатку поставили на коліна, розпитували, хто є хто. Забрали наші жетони. Потім почалось найжорстокіше. Полонених групами по кілька чоловік заводили до окремої кімнати і били. Виводили. Заводили других, третіх. І так весь день. Били усім – трубами, табуретками, ніжками від столів і по всьому – по голові, по ногах, у пах. Падати не давали, якщо упав – добивали. Мою руку припікали гарячою праскою, але болю я вже не відчував, бо найжорстокіше було перед цим, коли мене, полама-ного, доламували», – згадує «кіборг».

Після десятигодинних знущань українських бійців перевезли у підвали приміщення колишнього управління СБУ в Донецьку. Там надали медичну до-помогу, бо у всіх були переломи. Хлопців розвели по кімнатах, в яких колись зберігався архів, замість ліжок були металеві полиці у 6 ярусів. «У так званій санітарній частині нас перевдягнули, бо наша форма згоріла. Комусь дали жі-ноче пальто, комусь щось інше, добре, що спідниць не роздавали. Двічі на день нам давали їсти – кашу чи суп. Згодом нас перевели у загальну камеру, вже з вікном, де були як наші військовослужбовці, так і цивільні особи – всьо-го 44 людини разом з нами. Вже там на полонених тиснули морально, час від часу били чи катували. Коли били, то пропонували переходити на їхній бік. Але це було для приколу, щоб зламати людей, щоб свій стріляв в свого, такий моральний тиск. Там і російські найманці були, і чеченці (вони найжорстокі-ші), і донецькі.

Серед нас у камері були стукачі, ми потім це зрозуміли і вже нічого зайвого не говорили. Бойовики говорили нам, що ми зомбовані, що пішли проти свого народу. А ми просто захищали свою землю! Проте їм цього не доказати. Я розумію, що вони сильно зомбовані. Для них українське радіо – брехня, їхнє – правда. Нас постійно виводили на роботу – прибирання в місті, в комендатурах. Казали, що ми – раби з України. Перед приїздом російських журналістів старались, щоб на нас не було синців. Кореспонденти запитували в мене, як я ставлюсь до того, що влада нас покинула. На що я відповів, що не можу про це судити, бо вже стільки часу не володію інформацією».

У камері військовополоненим дозволяли слухати радіо, але українські станції часто глушили. Десять за місяць перебування у сепаратистів, почали приходити волонтери, які приносили одяг, книжки, воду, медикаменти, передавали і пакуночки від рідних, але не все доходило. Олександр кілька разів телефонував дружині та батькам. Телефонувати дозволяли слідчі. За кілька днів після того, як сепаратисти схопили українських військовослужбовців, відбувся обмін полоненими. Але Сашко тоді відмовився від звільнення на користь іншого бійця, молодшого і у важчому стані, хоча навіть не знав його. І чекати на своє звільнення йому довелося ще довгих шість місяців.

Допомагала віра. Серед полонених був священник, військовий капелан. У камері в кутку бійці зробили капличку – на стіну наклеїли ікони, столик застелили рушником, поставили хрест і свічки (усе принесли волонтери). «Разом збирались і молились, ставало легше на душі. Якось нас викликали до Мотороли, і, коли, як завжди, почали бити, прийшов священник, нібито з Московського патріархату, із дерев'яним хрестом. Він теж став бити нас цим хрестом по голові, сказав, що ми – не люди. А коли зламав хреста на голові одного полоненого, вибіг, повернувся з металевим хрестом і вже бив ним. З часом я зрозумів, що це – не священник, а «сепар» у рясі. І нам від того було якось спокійніше. Постійно відчував божу підтримку», – говорить Олександр.

Найперше, що він хоче зробити зараз, – піти на сповідь. «Багато всього на душі. Але кожному воздасться по заслугах. Прийде момент. Якось воно буде у житті...» А як буде, ще й сам не знає. На нього чекає лікування у госпіталі, тому що голова болить постійно, як і ребра. Та він не за себе переживає. «Там, у Донецьку, залишилися наші хлопці. Я вже вийшов, а вони – ще ні. Молюся, щоб якнайшвидше відбувся черговий обмін військовополоненими і мої товариші теж повернулися додому».

*Олександра Гостра,
серпень 2015 р.*

«ХОВАТИСЬ НЕ БУДУ»

Так сказав мамі Роман Нітченко, коли отримав повістку. Загинув Роман внаслідок обстрілу на Донеччині під Пісками Ясинуватського району 5 грудня минулого року.

Він служив у 93-ій окремій механізованій бригаді. Начальник обслуги, старший солдат. Відданий та вірний своїй Батьківщині. 6 січня 2015 року йому мало б виповнитися 26 років. Але такий – 25-тирічний – тепер навіки. Залишив свою дівчину, двох старших сестер Інну та Тетяну, маму Лідію Олександрівну та батька Федора Дмитровича Нітченків. Випробування, які випали на долю цієї родини, більші, ніж можна було очікувати навіть і в подібній ситуації.

Похоронили Романа тільки минулої суботи. Так довго тривала експертиза ДНК, хоча аналізи для неї були здані вже через 11 днів після загибелі. І якщо б не втручання волонтерів, то невідомо ще скільки тривало б це гірке та тяжке очікування родини.

Роман їздив на роботу у Білорусь, але від повістки не заховався. Так і сказав рідній неньці: «Мамо, я ховатися не буду». Хлопця мобілізували у третю хвилю мобілізації, влітку 2014 року. Спочатку навчався у Яворові Львівської області, місяць пробув у Дніпропетровську, а наприкінці вересня вже брав участь в АТО. Чутки про його загибель прийшли у Городню раніше офіційної звістки. Під час обстрілу від прямого попадання снаряду обвалилася плита у підвалі. Загинуло 6 чоловік.

Роман повернувся додому у закритій труні 27 лютого. Як заведено за звичаєм, переночував вдома.

Наступного дня героя відспівували у Свято-Миколаївській церкві, а потім віднесли на кладовище неподалік рідного дому.

– Мені здається, що він і зараз живий, – говорить Лідія Олександрівна. – Я з ним розмовляю. І все пригадую, як він повертався з 5-тиденної відпустки у листопаді знову в АТО. Поклав у машину речі, повернувся і довго дивився на рідну домівку. Може, хвилин із п'ять...

Він був роботящий з дитинства – де тільки не працював: і в Криму, і в Білорусі. Сам заробив собі на стареньке авто... Друзів мав багато. А коли загинув, наснився доньці Тетяні, ніби казав, що так ноги болять... Його разом з іншими привалило плитою, і спочатку навіть чули, як вони просили допомоги... А тих, хто сидів ближче до дверей, винесло вибуховою хвилею, вони залишилися живими, і вже люди в Городні знали, що він загинув, а ми – ще ні, нам тільки 13-го повідомили... Напередодні загибелі ми із ним довго розмовляли. А 6 грудня я хотіла поздоровити його зі святом Збройних Сил України, а він вже не відповідав...

Проводжати Романа прийшли його близькі, товариші та знайомі. Поки труну з тілом загиблого несли по Вокзалу-Городні, з кожної хвртки виходили заплакані жінки та чоловіки, які потім приєднувалися до сумної ходи.

Проводжаючи в останню путь земляка та воїна, заступник голови райдержадміністрації О.І. Верхуша сказав:

– З перших днів проведення антитерористичної операції сотні наших земляків відстоюють свободу держави. Вони гідно несуть службу у лавах Збройних Сил України, у Національній гвардії, у прикордонних військах та добровольчих формуваннях.

Усі ми отримали трагічну новину, що в ході бойових дій з російською диверсійною групою біля селища Піски Ясинуватського району Донецької області 5 грудня минулого року загинув стрілець мінометної батареї, який був призваний Городнянським РВК 14 серпня – Нітченко Роман Федорович. Ми втратили ще одного з найдостойніших синів України, який боровся за її свободу і світле майбутнє.

Я сумую разом з усіма жителями району за кожним героєм, який поклав життя заради України, і щиро співчуваю родинам загиблих. Нехай у наших серцях збережуться вічна пам'ять і людська шана за мужність і патріотизм тих, хто віддав своє життя за майбутнє своїх дітей і Батьківщини. Низько схиляю голову перед військовим подвигом нашого земляка. Нехай земля йому буде пухом, а Небесне Царство його буде вічним.

Указом Президента України старший солдат Роман Нітченко нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (по смертно).

*Анастасія НЕМИРОВА,
березень 2015 р.*

ЖИТТЯ КОРОТКЕ, А ПАМ'ЯТЬ – ВІЧНА

*Болить душа і сльози не допоможуть,
Тебе вернути ми не в силах.
Чому забрав ти його, Боже,
Чому не спас на своїх крилах?
Він був найкращий, найцирніший,
Ця посмішка, ці руки, плечі,
І точно з нас – найсміливіший!
Чому нема від смерті втечі?
Ця біль. Ця втрата. Не по силі.
Чому не можна повернути час?
Якби ми знали, не пустили б...
Він – наш герой. Віддав життя за нас.*

Інколи так хочеться повернути час назад і переписати сторінку життя близької людини, але, на жаль, цього ніхто не може зробити. Олександр Онопрієнку у квітні мало виповнитися 27 років. Ще так багато можна було б зробити! Та його життя обірвалося так до болю рано...

Олександр народився в столиці України. До шостого класу навчався у школі №15 Голосіївського району міста Києва. Далі доля розпорядилася так, що приїхав до мальовничого села Марківці. Відразу зарекомендував себе як люб'язний і поступливий, а його маленьке сердечко і душа прагли справедливості. Діти є діти. Були різні випадки, коли учні з'ясовували стосунки. Олександр ніколи не ховався і не тікав, навіть якщо знав, що сили не рівні. Заступитися за дівчину було для нього справою честі.

Любив точні науки і мав математичні здібності. Закінчивши дев'ятий клас, дуже поспішав йти працювати, щоб допомогти мамі, сестричці та бабусі. Оскільки він був єдиний чоловік у сім'ї, то відчував свою відповідальність за них. Про що думав та мріяв, майже ніколи нікому не говорив. Основним пріоритетом для Саші була родина. Головне, щоб близькі і рідні були поруч, – говорив він і завжди їхні проблеми вирішував сам, як і годиться справжньому чоловіку.

А потім була армія. Строкову військову службу проходив у місті свого дитинства Києві. Після армії знову працював, працював, працював... Не перебираючи роботою. Адже знав, що його підтримки потребують рідні.

Олександр вболівав за долю України під час революції Гідності. Не залишився осторонь, коли потрібно було йти зі зброєю в руках захищати рідну землю від російських окупантів. Військовий обов'язок покликав на службу на

Схід України. 3 квітня 2014 року зарахований до Чернігівського 13-го батальйону територіальної оборони. Зарекомендував себе справжнім бойовим товаришем. Чесним, справедливим, відданим другом, з яким можна і в розвідку, і в бій. Бойові побратими цінували його. Разом стояли пліч-о-пліч, захищаючи незалежність, суверенітет України.

Спокійний, вдумливий, з великими темними очима, приємним тембром голосу. Не за віком добре розумів життя і вмів цінувати кожну його хвилину. Вірив у нашу перемогу. Мріяв створити сім'ю, але ворожа куля внесла свої корективи...

Трагічна, шокуюча звістка про загибель Олександра Онопрієнка швидко облетіла друзів і родичів, все село. До останньої секунди ніхто не хотів вірити в її правдивість. Сподівалися, що це помилка. Чекали, що ось зараз воїн зателефонує і розвіє чорну смуту...

Смерть Олександра – велика втрата для всієї Марковецької громади. У пам'яті односельців Саша назавжди залишиться молодим і красивим, добрим і щирим, світлим, як сонечко.

Спочивай з миром, солдате! Герої не вмирають! Вони завжди залишаються жити в наших серцях.

*Яна ОБЛАКЕВИЧ,
січень 2015 р.*

ВІД МАЙДАНУ – ДО ПЕРЕДОВОЇ

– У школі я був непосидючим і задержуватим, – розповідає Юрій Осипенко. – Звісно, у педагогів до таких учнів особливе ставлення. Навіть якщо ти і будеш старатися, а мені дуже подобалися такі предмети, як фізика, математика, біологія, українська та російська література, гарних оцінок все рівно не матимеш. Отож натхнення рвійно навчатися не було, проте прагнув здобути одну з робітничих професій. Після закінчення школи навчався у місцевому СПТУ №31, де три роки освоював спеціальність тракториста-машиніста широкого профілю. Тут одержав досить пристойний атестат з двадцятьма четвірками та стількома ж п'ятірками. Випускні экзамени здавав експромтом, оскільки викладачі просили перед іспитами підтянути хлопців, що відставали. Але й

раніше одногрупники частенько забігали до мене додому, щоб допоміг виконати те чи інше завдання, а разом скуштувати щойно спеченого матусею Тетяною Петрівною хліба. Він у неї завжди виходив смачним із хрумтючою скориночкою.

Після закінчення училища отримав повістку з райвійськкомату і був призваний до армії. Півроку перебував у навчальному центрі «Десна», потім у танковій частині Гончарівська. Пам'ятаю, як ми всі вишикувалися на плацу для прийняття присяги. Поприїжджали рідні. Мої батьки теж були. Присягу в нас приймали экс-президент держави Леонід Кучма разом із генералом армії України Олександром Кузьмуком. Під час служби отримав військову спеціальність командир-навідник, мав подяки від командування. Півтора року перебування у війську для мене пролетіли, як одна мить.

Отримавши армійське загартування, Юрій Осипенко повернувся додому з надією підшукати роботу до душі та з достойною платнею. Однак не вийшло. А тому – подався на заробітки. Побував навіть у Росії, та згодом повернувся і працював на будовах у Києві й Київській області.

У гущі майдану

Коли 30 листопада 2013 року вночі «Беркут» жорстоко розігнав студентів на Майдані, 2 грудня, відпрацювавши зміну, Юрій вже був у гущі подій, що там вирували.

– Ви знаєте, – поділився він роздумами, – змінивши не одного господаря, я на власній шкурі відчув, як роботодавці «турбуються» про робітників-найманців. У них свої неписані закони і свої правила. Це стало для мене основним поштовхом, щоб піти на Майдан, де моєю, так як і інших, роботою була боротьба за відстоювання людської гідності, соціальних прав та європейського напрямку розвитку України.

Відтоді Майдан пронизав все єство Юрія. 19 січня наш земляк стає безпосереднім учасником сутички на вулиці Грушевського. Тоді народ, обурений законами від 16 січня та бездіяльністю лідерів опозиції, вирушив в урядовий квартал, де в першій колоні, у групі швидкого реагування Майдану, ішов Юрій. На початку вулиці колона наткнулася на кордон міліції. В цей час провокатори почали кидати «коктейлі Молотова» та розхитувати автобуси силовиків. «Беркут» використав проти протестувальників травматичну зброю і світлошумові гранати. Одна з таких гранат вибухнула прямо під ногами сонничанина, впившись у кінцівки багатьма осколками. Наступної доби о 4-ій годині його, обезсиленого, перенесли до палатки, де медики надали необхідну допомогу.

Друге бойове майданівське «хрещення» Юрій Осипенко отримав через місяць, 18 лютого. Близько 8 години колони самооборони вирушають із Майдану до будівлі Верховної Ради на марш під назвою «Мирний протест» для підтримки голосування за повернення Конституції 2004 року. Вся Інститутська вулиця була перекрита учасниками протестної ходи. Урядові будівлі щільно охоронялися силовиками, підкріпленими рядами «тітушок». Розпочалися сутички на вулиці Грушевського, в Маріїнському парку та на Інститутській. Під натиском «Беркута» і міліції, які знову застосували зброю, протестувальники відступають до Майдану. Силовики направляють туди броньовану техніку. Один з бетеерів майданівці закидали запальною сумішшю. 20 лютого, у чорний день Майдану, Юрій разом зі своїми соратниками брав участь у відбитті барикади біля Жовтневого палацу. Увесь цей час по майданівцях вівся вогонь. Зверху працювало три снайпери. В цей день загинуло 67 протестувальників. Ті жахливі картини влаштованого владою Януковича побойіща людей, коли все було залите кров'ю, поранені помирали на руках, коли молоді дівчата, попри стрілянину, ризикуючи, підтримували захисників Майдану, приносячи каву, бутерброди, а медики мужньо боролися за життя тих, хто потерпів у ході сутички, назавжди залишається в його пам'яті болючою раною і водночас надією на кращі зміни.

Вони залишилися для прикриття

Як тільки вщухли події на Майдані, Юрій Осипенко разом зі своїми однопідприємцями потрапив до тренувального табору Київського козацького полку ім. Т.Г.Шевченка. Командував ним майданівець Андрій Мойсієнко. У цей час Росія анексувала Крим і розпочалися протиукраїнські виступи на Донеччині та Луганщині. 20 липня 2014 року Київський козацький полк у повному складі прибуває на підсилення Донецького прикордонного загону і займає оборону на кордоні вздовж 50 кілометрів біля пропускного пункту міста Новоазовська. Між ними і супротивником – всього 150 метрів. Поводив він себе агресивно, безупинно обстрілюючи українські позиції із мінометів та «Градів». Причому вогонь вівся виключно з російської території.

– За місяць нашого там перебування я був свідком, як Росія повернула спочатку 27, потім 116, а згодом іще 29 українських військовополонених, – говорить Юрій Осипенко. – Ми їх приймали, мов рідних. Ділилися цигарками, продуктами харчування, підбадьорювали.

Згодом ворог оскаженів. З 21 по 23 серпня бомбардування наших позицій майже не вщухали. Щоб уникнути численних жертв серед населення Новоазовська, українське командування дало наказ про відступ особового складу прикордонників і козаків до міста Маріуполь. Однак троє бійців з козацького полку – Орест Дирів, Станіслав Кохановський, Юрій Осипенко на чолі зі своїм командиром Андрієм Мойсієнком залишилися для прикриття відступаючих підрозділів від прикордонного пункту пропуску автомобілів «Новоазовськ». Водночас розпочалося вторгнення російської армії. Її рух на своїй ділянці кордону затримали на три дні. При цьому вони врятували життя десяткам мирних людей, які їхали до пункту пропуску. Їх зупиняли і повертали назад, пояснюючи, що ворог весь час б'є із мінометів і «Градів».

Один із російських мінометних розрахунків, який перейшов кордон, обляштував позицію в лісосмузі й став бити по роті козаків. Їм вдавалося уникати вогню, переміщуючись по яру вздовж автотраси. І все ж деякі міни падали зовсім близько, врешті-решт всі четверо отримали контузії. Невдовзі бійці побачили, як російська вантажівка з боеприпасами виринула з лісосмуги. Так вдалося засікти, де знаходиться міномет. Козаки вирішили атакувати. Вони зняли бронезилети, щоб легше бігти, і, здійснивши марш-ривок, зайшли ворогові з флангу. Росіяни не помітили цього маневру. Відчайдухи застали їх зненацька і знищили чергами із автоматів.

Ризикуючи життям, тоді до групи прикриття прорвалися на автомобілі командир прикордонної застави майор Олег Подолян і його заступник Андрій Ремізов. Коли б не цей мужній вчинок двох офіцерів, бійці опинилися б у руках ворога, який вже в обхід оточував той район.

Після цього випадку всі четверо наших бійців потрапили на лікування до Київського прикордонного шпиталю. А Державна прикордонна служба України представила їх до нагород.

Орден за мужність

Поправивши в шпиталі здоров'я, Юрій Осипенко разом зі своїми побратимами повернувся до козацької роти спеціального призначення, що знаходилася на передовій у районі Маріуполя.

Недавно у житті відважного захисника Вітчизни відбулася значима подія. Йому разом з командиром Андрієм Мойсієнком, Орестом Дирів та Станіславом Кохановським у Київському центральному прикордонному загоні вручили високі державні нагороди – ордени «За мужність» третього ступеня. До цього ніхто з добровольців таких нагород ще не отримував.

Проте у Юрія Осипенка – це не єдина нагорода, ще раніше за проявлені героїзм та мужність він удостоєний медалі «Козацький хрест ім. Б.Хмельницького III ступеня».

Свою службу в козацькій роті спецпризначення Юрій Степанович розпочинав молодшим лейтенантом, зараз він вже отримав звання капітана.

Потрібно сказати, що за весь період перебування у зоні АТО, який тривав майже рік, ніхто з козаків не отримав від держави жодної копійки. Лише нещодавно було прийняте рішення щодо процедури присвоєння добровольцям, котрі захищають Вітчизну, статусу учасників бойових дій, а відтак і відповідних пільг.

Зараз наш земляк перебуває у відпустці, але з дня на день чекає виклику командування, адже на травневі свята у зоні воєнних дій ситуація загострюється, можливі провокації і в інших регіонах.

– Ми будемо стояти до останнього, щоб не віддати ворогові Україну. Це наша земля, і окрім неї нам більше нічого не потрібно, – сказав на закінчення спілкування Юрій.

Нехай же Господь і материнська молитва оберігають його і всіх наших захисників, які, як і наші діди 70 років тому, заради Перемоги, заради справедливості ризикували найдорожчим – своїм життям і здобули Перемогу над лютим ворогом – гітлерівським фашизмом.

*Валентина ТРЕЙТЯЧЕНКО,
травень 2015р.*

БРОНЕЖИЛЕТ НЕ ВРЯТУВАВ

Олег Пакалов з Півнівщини 18 липня відсвяткував своє 45-річчя. Відсвяткував-то занадто мирно сказано. Бо зустрів свій ювілей Олег Михайлович під Маріуполем, у складі 14-ої механізованої бригади Збройних Сил України.

Звичайно, він міг би відзначити свій день народження вдома – у колі рідних і друзів. Але, як справжній чоловік, коли отримав повістку про мобілізацію, хвороб не шукав. З 1 лютого 2015 року він разом з іншими мобілізованими пройшов навчання у Десні, а потім у Рівному. Відтоді захищав батьківщину як міг. Тобто, собою.

9 серпня під час бою у нього влучила куля снайпера. Бронезилет не врятував від 12,6 калібру з вбивчою силою 2 км.

Що про нього знаєм ми, земляки? Як розповіли волонтери, батька Олег не знав. Мати Інна Іванівна померла у 2004 році. Вона свого часу теж служила у війську у місті Артемівську Донецької області. Радисткою. Чи могла вона, бідолашна, хоча б припустити, що через 70 років Донбас буде знову окупований? І у боротьбі за незалежність своєї країни її син зложить свою голову?

– Він був звичайним хлопцем, – каже сільський голова В.М.Миненко. – Заробляв тимчасовими підробітками, здебільшого на будівництвах. Не пив, не буянив, про нього ніхто з односельців слова поганого не скаже. Жив з рідною тіткою Тетяною Іванівною Польською у батьківській хаті, бо у сім'ї щось там не склалося і дружина з сином і донькою жила окремо. Я сам йому той виклик у військкомат і вручив. Знову й знову у пам'яті той момент спливає... Цю втрату переживаю як особисте горе. У нашій сільраді це перша така... Дай, Боже, щоб зупинився цей страшний перелік.

– Олег дзвонив нам з дітьми звідти, – сказала колишня дружина Людмила. – Ми дзвонили. Коли вітали з днем народження, він сказав, що збирається у відпустку незабаром. А вийшло ось так...

Відспівували Олега у церкві в Хрипівці. Сюди зійшлися люди з села, приїхав автобус з Півнівщини, який привіз рідних і близьких, сусідів і друзів. Військовики супроводжували обряд за встановленими правилами.

– Допомогли привезти Олега додому за проханням райдержадміністрації менські волонтери, у розпорядженні яких є спеціальний автомобіль, – розповів волонтер з Городні Олександр Хомазюк. – Не так просто це було зробити при цій аномальній спеці. Ще одне випробування, яке випало на душу вже покійного. А я особисто завжди пам'ятатиму Олега таким, яким він був за життя – усміхненим, привітним і абсолютно невибагливим.

Тепер у Олега є ще й вічна пам'ять. Вона житиме між нами. І раз по раз нагадуватиме про те, що він зробив для усіх нас. Про те, за що саме він віддав своє життя...

*Світлана ЧУГАЙ,
серпень 2015р.*

ДВА ПАНЧОШНІ АНДРІЇ

Матвій Андрійович Панчошний із Гмирянки і обидва його сини, Андрій та Іван, були на війні. Повернувся додому тільки Андрій Матвійович. На почесному місці в його хаті – портрети загиблих батька і брата.

Андрій Панчошний має 32-річного внука-тезку Андрія Панчошного, який через 70 років після закінчення Другої світової війни повернувся до рідної Гмирянки, відслуживши рік у зоні АТО. У першу хвилю мобілізації, 19 березня минулого року, пішов старший водій машини прикордонних військ України спочатку на північ області, а з червня – в Луганську область. Разом із земляком Сергієм Власенком служили в ремонтному батальйоні, перевозили хлопців, снаряди, стояли на блокпостах.

Дід і внук говорять про війну. У кожного вона різна. «Град», «Смерч» і «Ураган» – це не звичні для старих природні явища, а смертоносна зброя ХХІ століття, націлена на молодих українців. Про Другу світову у діда свої спогади:

– Це було 1944 року. Нас, новобранців 1926 року народження, було дуже багато. Зразу навчали військовій справі в Ольшані, гвинтівку вивчали. Викликали у військкомат, відібрали 400 чоловік і повезли в Красноярський край, станція Заозерна. Чотири землянки заповнені солдатами. За 7 кілометрів на полігоні вчилися стріляти. Отримав значок «Відмінник бойової підготовки». В «учебці» дуже голодні були, а на фронті – веселіше. Хоч і не завжди кухня встигала, так сухий пайок добрячий давали: консерви, м'ясо і 100 грамів – для хоробрості, щоб «ура!» кричали.

Нас, гмирянських, було одинадцять. Два не повернулися, підірвалися на міні, а дев'ятеро поприходили поранені. Я вісім місяців лікувався у госпіталі. Кістка гнила, двічі чистили, ледь руку не відрізали. Операцію робили в Польщі і відправили в татарську республіку, м. Казань, тоді в госпіталь 4575, що в Пустих Морквахах. Там хворих небагато, було підсобне господарство, продукти мали. А дома – голодовка. Довго рука «не слухалась», потроху розробив, але до фізичної праці не годилася. Бригадиром був, буряководом.

Син Анатолій живе недалеко, навідується щодня, іноді й по двічі. У Гмирянці живуть і внуки, Андрій та Юлія, і правнуки ходять до школи, гарно вчаться.

– На іменини чи 9 Травня – самі наготовлять, усього привезуть, – хвалиться Андрій Матвійович. – Юля консервацією забезпечує. Тримаю курей і собаку, щоб було про кого піклуватися. Полуниці 2 сотки обробляю, тричі за літо полею і четвертий – на зиму. Років багато, а помирати не хочеться.

Рядового піхотинця Андрія Панчошного до Дня Перемоги запрошують до пам'ятника, до школи, в Ічня на концерт. Цієї весни до районного будинку культури приїжджав на зустріч із бойовими побратимами, які відслужили рік або й досі захищають єдину Україну, Андрій Панчошний-молодший.

*Наталія Черненко,
травень 2015 р.*

КУЛИКІВЩИНА ПРОЩАЛАСЯ З ГЕРОЄМ

20 січня сумна звістка облетіла район – в зоні антитерористичної операції загинув наш земляк, 19-річний житель Дрімайлівки Сергій Парубець. Було оголошено триденну жалобу, на всіх приміщеннях організацій та установ приспущені державні прапори з чорними стрічками.

Майже рік з початку неоголошеної війни Господь Бог оберігав наш невеликий район від непоправних втрат – загибелі наших мужніх воїнів-земляків у зоні антитерористичної операції. На превеликий жаль, це сталося.

21 січня Дрімайлівка прощалася з 19-річним Сергієм Парубцем, воїном 95-ї Житомирської окремої аеромобільної бригади. Прибули провести в останню путь свого земляка і жителі навколишніх сіл, представники райцентру.

Страшне горе пронизало пекучим болем серце 39-річної матері Світлани Петрівни та всієї родини Парубців. В убитої чорною звісткою жінки не було сил ні плакати, ні ридати, ні навіть говорити, сільський медик надавала їй допомогу. У сім'ї є ще молодший син Владислав, учень 9-го класу місцевої школи. Хлопець тримався з останніх сил.

21 січня тісно було на сільській вулиці біля двору Парубців, таким великим був потік бажаючих попрощатися з Героєм та провести його в останню путь.

У світлиці, де стояла труна з покійним, заповнена квітами, також повно людей. Одні прощалися і виходили, інші – заходили. Вінки ледве вмщалися в кімнаті. Біля домовини – рідні, зі зболених душ вириваються голосіння за найкращою у світі, «золотою дитиною, ясним сонечком...».

Поспішаю на подвір'я, щоб поспілкуватися з тими, хто добре знав Сергія. Найперше, це бійці 95-ї аеромобільної бригади, які разом були з ним у боях.

Їх двоє. Говорили хлопці стримано, з сумом, мужні, скромні воїни. Їх називаю кіборгами, бо бригада не один місяць обороняє Донецький аеропорт і відбиває атаки в районі летовища.

Петро Мозявчук:

– Я родом із міста Рівне. Сергій – наш бойовий побратим і друг. Прийшов служити в армію за контрактом у вересні 2013 року. Був у гарячих точках, таких як Чонгар (пункт пропуску в Крим), Арабатська стрілка. У зоні антитерористичної операції – з перших днів березня 2014 року. Був кулеметником. 10 лютого йому б виповнилося 20 років, загинув 18 січня у с.Піски, неподалік Донецького аеропорту. Колону бронетранспортерів, що рухалася, обстріляли з градів. Сергій загинув миттєво від осколкового поранення в голову. Був кращим бійцем, життєрадісним, готовим завжди прийти на допомогу, відповідальним, добрим.

Дмитро Міляєв:

– Я із Сумської області. Ми разом були в боях і все ділили навпіл. Багато разів Сергій був на крок від смерті, особливо, коли терористи розстріляли перший блокпост, потім 32-1. Та щастило вижити. Він був дуже сміливий, завжди йшов попереду, нічого не боявся. Ще був веселий, надихав усіх. Мріяв про професію військового. Після школи, не вступивши до Чернігівського військового ліцею, вирішив піти на службу за контрактом. Шкода, що смерть забирає найкращих. Без нього нам буде важко.

Олександр Гавриловський, дядько загиблого:

– Свідомість відмовляється повірити в те, що ми, рідні і батьки, втратили його, втратили героя. Він виріс на моїх очах. Був спокійним, урівноваженим, наполегливим, працьовитим. Мав багато планів на майбутнє. Та їх убила проклята війна.

Ярослав Майло, однокласник:

– Серед нас він був найкращим, цілеспрямованим, вирізнявся патріотичними почуттями. І заслужив небесної благодаті, слів найкращої вдячності.

Крістіна Безпала, подруга:

– Ми просто дружили, спілкувалися. Він був душею нашої компанії, патріотом України, мріяв про перемогу над ненависним ворогом. А ще – дуже хоробрим. Запам'яталося, коли недавно приходив у відпустку, говорив, що смерті не боїться, вважав, що набагато гірше лишитися калікою.

Валентина Прима, сусідка:

– Сьогодні день – найчорніший, найсумніший для всіх жителів села. Хоронимо юного хлопця, а він ще нічого не встиг у житті побачити, окрім жахливої і несправедливої війни. Батько Серьожі помер, коли сину було одинадцять років. Він старався бути в домі за господаря. Я весь час бачила його в роботі. Воювати пішов – заклав собою Україну і всіх нас.

Надія Зоценко, класний керівник:

– Це був наш найкращий учень. Спокійний, урівноважений, і разом з тим мав лідерські якості. Був створений для добра і любові, та не судилося довго

пожити. Він справжній герой і його ім'я повинно бути вписане в історію України. Коли дізналася, що Сергій загинув, у мене народилися вірші:

*Скоро б тобі було 20.
Надворі стоїть зима,
А нам повірити важко,
Що тебе, Серьожо, нема.*

За ним плакали і журилися не тільки люди, а й сама природа. Зранку і майже до обіду йшов мокрий сніг, танув на обличчях людей, що очікували траурну процесію, сльозами з небес. Заупокійну літію відслужив вдома настоятель Свято-Іллінського храму отець Феодосій. На дорогу, якою несли героя в останню путь військові, наче краплини гарячої крові, падали пелюстки троянд та гвоздик.

Занадто дорогою ціною ми платимо за нашу свободу і єдність. Сергій загинув як герой, а герої не вмирають. Його подвиг вічно житиме у наших серцях і серцях нащадків, – говорили за полеглою захисника України керівники району, в.о. обласного військового комісара, полковник Олександр Криворучко, бойові побратими, земляки...

З особливим теплом сказала про загиблого директор школи Любов Безпала: «Прийшов у цей білий світ на мить. Не жив, а горів, як свічечка, яку загасив жахливий подих війни...»

Згадував про свого учня Сергія Парубця і колишній вчитель історії Вересоцької ЗОШ, а нині сільський голова Андрій Гнотенко. Прочитала вірша класний керівник Надія Зоценко. Не раз над цвинтарем лунало: «Слава Україні!», «Героям Слава!», «Герої не вмирають!».

Останні прощання зі справжнім героєм... Військовий салют. Кожного дня в Україні хоронимо мужніх захисників, тисячі батьків втратили своїх синів, цвіт української нації. Коли ж настане кінець кривавій бойні, розв'язаній російськими агресорами, загибелям людей? Хто відповідь за це?!

Тетяна ЗІНЬКО,
січень 2015 р.

ПРАВДА ПРО ВІЙНУ

Сергій Петраускас – людина волелюбна, мужня та небайдужа. Говорить те, що думає, що наболіло, не любить лицемірства та фальші. Такому віриш одразу! Адже чоловік, котрий пройшов пекло жакливої війни, просто не може бути інакшим». Наш співрозмовник – голова Співки учасників бойових дій АТО Ічнянського району. Ми пообіцяли, що не згладжуватимемо його відверту, проникливу розповідь, бо це – правда, якою б гіркою вона не була.

– Сергію Сігітасовичу, Ви – учасник оборони Луганського аеропорту...

– Так, мій позивний – «Ящур»... Власне, як це було, говорять правду лише очевидці та волонтери. Там був перший котел, подібний до Іловайського та Дебальцевського. Командування воліє не згадувати тих боїв, адже солдати були залишені напризволяще, в хаосі війни, і діяли буквально на свій розсуд. Вижили найсильніші й ті, кому пощастило...

– Але давайте про все по порядку. Ви родом із Ічні? Скільки Вам років? Хто Ви за національністю? Адже прізвище – прибалтійське.

– Я народився в Ічні, в 1977-му. Мама – росіянка, з Ростова-на-Дону, батько за національністю – литовець.

– І Ви вчинили як справжній патріот України!

– А як інакше, коли Вітчизні загрожує небезпека?! Це – моя земля, я тут народився; всім серцем люблю рідну Україну! Тому ми з молодшим братом Олександром добровільно зголосилися захищати Батьківщину. Спочатку рік я воював, потім мирне небо обороняв Сашко – був сапером, пізніше – розвідником 1-ї танкової бригади під Волновахою і поблизу Мар'їнки.

– Ким Ви працювали до війни?

– У 1994 році я закінчив Ічнянську середню школу № 1 імені Степана Васильченка. Півтора року служив у Національній гвардії України (в Харкові, Чугуєві, Дніпропетровську, Павлограді). Після демобілізації працював автоелектриком в Ічнянському автотранспортному підприємстві, 4 роки в Києві трудився пожежником-димозахисником, далі – столяром на будівництві... Був

активним учасником першого Майдану – у 2004 році. Я працював неподалік, у «Київбетонсервісі», тож після роботи одразу вирушав на Майдан... А з грудня 2013-го (після жорстокого побиття «Беркутом» студентів) вийшов удруге на Революцію гідності. Член всеукраїнського об'єднання «Майдан», учасник усіх «гарячих» подій на Майдані Незалежності. Одружений, виховую трьох дітей – Катю, Яніса та Ангеліну. Дуже люблю свою родину!

– 1 березня 2014 року Держдума Російської Федерації дозволила введення російських військ на територію України – для «захисту російськомовного населення», таким чином фактично оголосивши війну нашій державі...

– Вже 2 березня я, одним із перших, записався добровольцем для захисту України. І 19 березня в телефонному режимі був мобілізований у Гончарівське, де ввійшов до складу 1-ї танкової бригади – служив у 2-му батальйоні, 6-й роті, 2-му взводі. Воював на танках №№ 666, 643 та 615. Після двох місяців навчань та місяця базування під Миргородом нас відправили на фронт замість 1-ї роти контрактників, котрі відмовилися виконувати бойові задачі в зоні проведення АТО. Натомість із бійців-добровольців була створена батальйонно-тактична група 1-ї роти, 1-го батальйону і я тоді отримав сучасний танк «Булат» № 615.

– Які завдання Ви виконували?

– Після бойового злагодження нас із технікою відправили ешелонами зі станції «Чернігів-північний» до станції імені Олега Крючкова, на Харківщину. Звідти своїм ходом добралися за півтори доби до Дмитрівки. Виконували там бойові завдання: на блокпосту Кемпінг (це – за 3 кілометри від міста Щастя), на Веселій Горі (прикривали «Сталкер» – військову частину, котра була розбита доценту окупантами, через що й отримала свою назву; там перебувала і 30-та бригада).

– Ходили в розвідку?

– Коли стояли з 30-ю бригадою за 2 кілометри від Луганська та Олександрійська, то там уперше ходили у розвідку. Особливості розташування наших блокпостів та блокпостів ворога – вперемішку і на близькій відстані один від одного – сприяли тому, що часто випадково сепаратисти натрапляли на наших, або ж наші хлопці достеменно не знали: за тим поворотом стоять свої, чи чужі?... А під час масованих обстрілів і ведення бою, там узагалі створювався хаос і тільки холодний, чіткий розум та інтуїція вказували, як нам потрібно діяти. Адже тоді всі ми тільки вчилися, як це – воювати! Далі, під Георгіївкою, п'ять днів прикривали нашу артилерію, коли ж відступали – на тому місці вже були блокпости сепаратистів...

– Що насправді, відбувалося в Луганському аеропорту?

– Ми туди прибули 1 серпня 2014 року... Ще все було цілим, працював

персонал, було півтисячі міліціонерів... Після того як вилетів депутат Сергій Єфремов, котрий фінансував терористів, але мав при цьому недоторканність, – щезли всі працівники аеропорту і «доблесні» співробітники МВС. Потім ворог почав методично обстрілювати аеропорт... І в той час, як наше командування віддало наказ «кільцювати» Луганськ, виявилось, що насправді в оточення українських бійців брали російські війська... І тривалий час ми навіть не могли підійти до залишків підбитого терористами українського літака – через постійні ворожі обстріли. Тіла загиблих українських десантників забирали поступово, вирушаючи в рейди, бо відстань від аеропорту – 15 кілометрів. Я на своєму танку наблизився до місця трагедії...

– Збиття літака «ІЛ-76» у Луганську – терористичний акт, вчинений сепаратистами «ЛНР» проти військових Збройних сил України 14 червня 2014 року о 1-й годині 10 хвилин ночі... Військово– транспортний літак «ІЛ-76» 25-ї гвардійської авіаційної бригади під час посадки в Луганському аеропорту був збитий з ПЗРК «Ігла». На його борту перебувало 40 десантників та 9 членів екіпажу. В результаті обстрілу всі вони загинули... Це – офіційна інформація.

– Узагалі, літак «ІЛ-76» перевозив особовий склад для ротації, техніку та продовольство. 18 листопада 2014 року було відомо, що заступник керівника антитерористичної операції – генерал-майор Віктор Назаров – підозрюється військовою прокуратурою у недбальстві, що й призвело до збиття «ІЛ-76» (знехтував інформацією СБУ про підготовку теракту). Назаров свою вину не визнав, і, наскільки мені відомо, розслідування досі не завершено, й винні у службовому недбальстві не покарані...

– Що було далі?

– Після п'яти днів перебування в аеропорту я виконував бойові задачі, виходячи в розвідку під Фабричним; під Новосвітлівкою (тут 13 серпня під час обстрілів російськими «градами» загинув однополчанин Петро Мірошниченко з Гончарівського); Катеринівкою (траса «Краснодон – Луганськ»); Красним (де 17 серпня загинув ще один бойовий побратим – Роман Музика – від прямого попадання в бліндаж, де було ще 10 бійців). До речі, від обстрілів з БМ– 21 «Град» більше шансів вижити, коли ти прикритий бронєю, аніж у бліндажі...

– Ви брали в полон російських вояків?

– Під час розвідки ми брали в полон переважно російських строковиків або офіцерів. Найгарячіші події почалися 24 серпня 2014 року, коли путінська Росія надіслала в Україну перший так званий «гуманітарний конвой»... Наше командування направило танкістів у засідку, очікуючи, що «конвой» ітиме з пропускнуго пункту Изварино, проте російські бронетанкові групи вторглися з боку селища Лисого. Противник мав 30 одиниць техніки, у нас було три танки, а у 80-ї бригади – 3 бронетранспортери і 3 міномети. Із сьомої ранку й до обі-

ду ми давали точні координати ворога, але наша артилерія не спрацьовувала, бо... не отримала такого наказу! Натомість російські війська розвернулися на зручну позицію та прямою наводкою розстріляли 2 наші танки, 2 бронетранспортери та 3 мінометні розрахунки...

– **Жах!**

– Я прийняв на свій танк 2 екіпажі та ще 10 піхотинців із підбитих БТРів. Відступили назад – до Луганського аеропорту. Там затрималися на 4-5 днів... А пізніше виявилось, що окупанти наступали водночас із трьох боків, стискаючи кільце оточення... і постійно російські війська вели обстріли по аеропорту – з боку Переможного; також ворожі «Гради», не зупиняючись, стріляли з шахти «Подорожня», а, крім цього, росіяни використовували «Піони» й іншу важку артилерію.

– **А наша артилерія?**

Наша артилерія в ці дні відповідала. Але, коли російські танки підійшли до наших позицій уприугу, стало зрозуміло, що котел замкнувся й потрібно відступати... Нашого вищого командування в зоні бойових дій не було, тож ми керувалися здоровим глуздом і наявними засобами. 23 серпня «Градом» було пошкоджено мій танк, під мінометним обстрілом ворога його відремонтували й почали відступ... Я вивіз на своїй броні 40 бійців. Танк був уже непридатним до бою – з пробитими баками, посіченими кулеметами... А московські окупанти наступали – з Фабричного, Переможного... Тобто там, де начебто мусили бути наші, перебували терористи! Коли добралися до Георгіївки – нашої артилерії вже не було, сепаратисти організували свій блокпост...

– **Як прикро...**

– Таким чином, першими з поля бою «зникли» артилеристи; далі, коли підійшли на відстань 500 метрів російські танки, прийняли рішення про відступ танкісти; в аеропорту залишилися десантники 80-ї аеромобільної бригади – перші «кіборги» у цій визвольній війні. Вони тримали аеропорт ще деякий час – доки вистачило боєприпасів і продовольства. Скільки загинуло там наших вояків? У мене поки немає точної відповіді на це запитання...

– **Сподіватимемося, що статистику всіх втрат нам відкриють хоча б після закінчення ганебної «гібридної» війни!**

– Також трагічною ланкою цього періоду війни було прикриття «дороги життя» – на Хрящеваті, де саме дислокувалися Яворівська 26-та бригада і 1-й батальйон контрактників. Туди зайшли 120 бійців добровольчого батальйону «Айдар», а повернулися лише 60... Російські «Смерчі» і «Гради» принесли сотні втрат людських життів! Цього не говорили й не скажуть по телебаченню. Але це бачили і ніколи не забудуть наші бійці. Не забудуть і не пробачать.

– Саме тому на цій війні рядові звертаються до командирів не по формі й не за статутом, а за загальнолюдськими законами.

Коли під'їжджає на «віджатову» джипі з кондиціонером підполковник, котрий не має навіть карти, йому в очі так і кажуть: хто він і як може закінчити отаке своє безславне небойове життя... До Луганського аеропорту наші бійці наступали місяць, а відступили ми до Веселої Гори за один день!.. Тут зустрів нас командир бригади, котрий здивовано сказав: «Хлопці, вас же там не мало бути...»

– Тобто, фактично, ваші командири (вище командування) наразі не знали, де перебувають їхні підлеглі?

– Авжеж! Не знали, й не хотіли знати, адже нас собі для підкріплення забірали командири інших підрозділів, не звітуючи, кого і куди беруть, й абсолютно не знаючи, де завтра опиниться в пеклі війни той чи інший екіпаж танкістів. Через відсутність єдиного командування, нескоординованість дій між різними родами військ та відсутність чітких і логічних планів із деокупації ми й отримували поразки влітку 2014 року від більш організованого ворога...

31 серпня я прибув у Дмитрівку, куди ще протягом чотирьох днів збирали бійців, котрі самостійно виходили з передової... 4 вересня, в обід, разом із волонтерами я поїхав на ротацію, а ввечері цього ж дня російські «Гради» обстріляли Дмитрівку, звідки хлопці рятувалися, хто в чому був!..

Але це аж ніяк не применшує самовідданість наших бійців, які у важкий для Батьківщини час, не роздумуючи, стали на її захист, мужньо пройшовши всі пекельні випробування цієї війни.

– Й лютому ворогу так і не вдалося здійснити віроломний, загарбницький план «Новоросія»...

– Слава Героям, які вистояли і вижили! Ніколи не помруть Вічні Герої, котрі віддали життя за волю України! 15 травня 2015-го ми з однополчанином Олегом Куриленком та побратимами створили ГО «Спілка учасників бойових дій АТО Ічнянського району». Отож боротьба із зовнішніми та внутрішніми ворогами України продовжується.

*Олеся РЕУТА й Сергій ДЗЮБА,
червень 2016 р.*

ДВІ ВІЙНИ ПОПОВА

Народився Олексій Вікторович в Запорізькій області в селищі Приазов'є. Закінчив місцеву школу, пішов служити в армію. Рік відслужив в Одесі в піхотних військах, а далі записався добровольцем в миротворчі війська ООН в Югославії (Боснія і Герцеговина). На той час там йшла війна (1994-1995 р.р., Сараєво). Має нагороду ООН – медаль «За службу миру».

Повернувшись додому, закінчив водійські курси і пішов працювати. А потім так сталося, що доля його привела на нашу Варвинщину – приїхав до товариша в гості і залишився в Остапівці. Через якийсь час одружився на Наталії Вікторівні і у них народилася донечка Олександра. Родина мешкає у Варві.

До війни, вже другої – а нині він є учасником АТО, Олексій Вікторович працював водієм в одному з місцевих ПП. І ніколи чоловік не думав, що доведеться відчувати вдруге на собі пекельний дотик війни, ще й на рідній Україні. В зоні антитерористичної операції він знаходиться вже рік, за цей час вдома був тільки двічі. Навіть свій 40-ий день народження, який відзначив минулого березня, зустрічав на полігоні. І нинішнього року знову святкуватиме на передовій. А вдома його терпляче чекають дружина з двома доньками, плакаючи сподівання, що війна закінчиться і їхній чоловік і тато повернеться додому.

Нещодавно Олексій Попов побував вдома в короткотерміновій відпустці, і нам вдалося з ним поспілкуватися.

– Олексію Вікторовичу, коли Ви отримали повістку і як до цього віднеслися рідні?

– Повістку отримав в лютому минулого року. Я не ховався, не відмовлявся. Дружина, звичайно, плакала, умовляла мене залишитися. Але я сказав, що треба йти і крапка. Це мій чоловічий обов'язок захищати Батьківщину.

– Де Ви проходили перепідготовку?

– Спочатку нас відправили в Рівне на полігон. Найважче було звикнути до польових умов проживання, до фізичного навантаження. Коли після зручного

ліжка і теплої постелі – збиті дошки, сирість, пліснява. Умови проживання були нелюдські. Я спочатку навіть трохи схуд.

Погане харчування, немає де вмитися, побритися, попрайти одяг. Серед поля палатки, в яких спало по 36 чоловік, холодно, грілися біля буржуйок. Від холоду врятували нас волонтери, які привезли спальники.

А через три тижні нас відправили в Миколаїв для проходження бойового злагодження. Там умови вже були кращі.

В Миколаєві ми пробули три місяці. А далі в червні минулого року – ешелонами в зону АТО – в Розівку, яка розташована на 40-кілометровій відстані від Маріуполя і Волновахи. Це окраїна Запорізької обл. Там знаходиться наша база артилерії. Це так звана друга лінія оборони.

– Яке у Вас, Олексію Вікторовичу, звання і в яких військах Ви служите?

– Служу в 79-ій Миколаївській окремій аеромобільній бригаді (ВДВ). Спочатку я був навідником, а нині – командир відділення вогневої підтримки командира батареї (кулеметне відділення). У мене в підпорядкуванні 17 чоловік. Маю звання молодший сержант.

– Чи є відмінність між війною в Югославії і так званою нашою АТО?

– Ця війна гірша, жорстокіша. В Югославії більше використовувалася стрілецька зброя. Тоді було зрозуміло, де свій, а де ворог і дозволу на стрілянину не потрібно було чекати – бачили ворога і стріляли. А на цій війні наша піхота і піхота противника практично не стикаються або стикаються дуже рідко – все вирішує артилерія. А ще нам не завжди дозволяють відстрілюватися, особливо зараз.

– Хто вас в основному забезпечує усім необхідним? Волонтери?

– Маємо забезпечення і від Міністерства оборони: форма, зброя, пальне, автомобілі. Але без волонтерів не обходиться. Я б сказав, що 70% усього, що у нас є – це волонтерська допомога. Вони нам доставляли спальні мішки, пічки-буржуйки, продукти, пральні машинки, бензопили, навіть тепловізор. Наше керівництво вже просто звикло, що волонтери привезуть все, що потрібно бійцям. Навіть іноді так і кажуть: «Дзвоніть волонтерам». А ще з дому отримуємо посилки.

– В яких умовах ви живете зараз?

– Відремонтували приміщення школи і в ньому розмістилися, а частина хлопців – на колишній фермі. Своїми силами зробили літній душ, а на зиму – парилку. Поспати і помитися є де, а це – основне.

– Як місцеві мешканці ставляться до армії?

– Скажу відверто, 90% населення, на жаль, підтримують Росію. Був один випадок. Наші розвідники помітили диверсійну групу противника, кинулися

її наздоганяти, а бойовики сховалися в селі. Прочесали його кілька разів, але так і не знайшли їх. Місцеве населення допомогло бойовикам сховатися, або переодягнули у цивільний одяг.

Можливо, населення й зазомбоване російською пропагандою. Адже там українського телебачення немає. Та й у нас не завжди по телебаченню говорять правду про АТО, про кількість загиблих бійців. А те, що відбувається насправді, відрізняється від того, що подають у ЗМІ. Насправді війна виглядає жахливіше, ніж показують у новинах.

– **Чи зустрічалися, розмовляли віч-на-віч із ворогами?**

– Ні. У нас зовсім інші завдання.

– **Коли останній раз ви застосовували зброю?**

– В серпні минулого року брали участь в боях під Старогнатівкою. Нині ж важку артилерію, в тому числі і міномети, заборонили, відвели на другу лінію оборони, тому ми й стоїмо на базі.

– **Коли було «найсекотніше»? І чи було Вам страшно?**

– І в прямому, і в переносному значенні «найсекотніше» було в серпні минулого року. Саме тоді ми відчули на собі і обстріли «Градів», і тяжкої артилерії ворога. Найчастіше гатили по нас вночі, а вдень ми переховувалися в лісопосадках, щоб безпілотники не зафіксували наші позиції.

А не боятися на війні лише дурні. Звичайно, було страшно. Особливо одного разу, коли ми виїхали в поле виконувати бойове завдання і зі сторони супротивника по нас почали стріляти із «Градів». Наше щастя, що їх корегувальник схибив і ввів невірні координати (помилився десь на кілометр). Коли наступного дня ми повернулися на те місце, холодний піт потік по спині – там, де ми стояли напередодні, поле було перерите «Градами».

– **Олексію, скажіть, будь ласка, який настрій у бійців?**

– Дух бійців – іти вперед. Усі ми хочемо, щоб закінчилася війна. І тому негативно ставимося до Мінських домовленостей. Можливо, не всі ще вміють добре воювати, але є високий бойовий дух. Ми не боїмося визволити свої землі. Ми повинні здолати ворога заради своїх дітей. А армії нашої просто не вистачає грамотних бойових командирів і генералів.

– **Як підтримуєте зв'язок з рідними?**

– Мобільним телефоном. Обов'язково вранці дзвінок – побажати доброго ранку, а ввечері – на добраніч.

– **Я знаю, що Ви підписали контракт? Чи радилися Ви з рідними з цього приводу?**

– Ні. Поставив вже перед фактом. Дружина знову плакала, діти говорять, що швидко викликали. Єдине, що пішов на поступки дружині – підписав

контракт поки що на півроку. Але якщо потрібно (всміхається), буду воювати, як мовиться, до останнього москаля.

– Які Ви маєте нагороди за службу в АТО?

– В грудні від командування отримав грамоту, а вже пізніше від Української Православної церкви Київського Патріархату – медаль «За жертвність і любов до України».

– Що б Ви побажали своїм землякам, особливо чоловікам, які не хочуть іти служити?

– Якщо вони ховаються, значить у них немає почуття патріотизму, і дійсно краще їм залишатися вдома.

Це ж стосується і випивох, або як ми їх називаємо «аватари». Їм немає що робити на війні, з ними одні проблеми.

– Про що найчастіше думається на війні?

– У такі хвилини думаєш про життя, як воно проходить, думаєш про сім'ю. Я в свої 40 років маю що аналізувати.

Ми всі маємо надію на краще. Сподіваємося, що врешті війна закінчиться і ми повернемося додому.

***Наталія ПАЛЯНИЦЯ,
лютий 2016 р.***

З-ПІД ВИБУХІВ «ГРАДІВ» ІЗ П'ЯТИДЕННИМ РОМЧИКОМ НА РУКАХ...

...Вечоріє. І хмариться. Вкрадливо, несміливо, але все впевненіше хльоскають по даху, по плечах, по руках, по козирку картуза перші краплі дощу. Мати, після цілоденної крутняви на городі, вийшла за ворота на вулицю, хотіла посидіти на лавочці. Та раптом голосно гукає мене: «Яшко, тут хтось лежить під парканом і стогне. Іди сюди, втягни його в хату. Іди, поможи людині».

Я, вже трохи набраний в силі підліток-юначок, і сама мати вдвох втягнули той стогін у хату. Обігріли, нагодували. Чоловік оклигав, переспав і пішов від наших воріт куди йому треба, часто озираючись. Мабуть, таким чином він дякував за безкоштовний сільський «готель».

Саме це мені чомусь згадалося, коли моєму племінникові Андрію та його дружині Олені разом із двома дітьми довелося під виттям і вибухами снарядів, які летіли з російських редутив на Україну, вибиратися зі свого рідного Первомайська Луганської області до Оленої мами у Севастополь. Але яка то була дорога й навхрест пробиті снарядами, кулями, вогнищами, димом, людським страхом дні і ночі перед тим. Одні сусіди й несусіди допомагали, інші, дотримуючись убивчих бюрократичних рогаток, повчали: «Не положено».

З гуманітарного підвалу

21 липня, у понеділок, над містом кружлянув літак. Наступного дня ударила артилерія, по 40-50 залпів за раз. Хто куди, хто в чому був, вибігали в підвали, в під'їзди, в будь-яку рятівну щілинку. Андрій, Олена та чотирирічний син Денис бачили, як за десь 100 метрів від їхньої квартири № 5 у двоповерховому старому будинкові після раптового удару й вибухової хвилі вилетіли три вікна

і розвалився дах. Захиталися стіни їхньої «п'ятірки». Андрій завмер, не знав, що сказати. Заніміли губи, закам'яніли очі. Кольнуло, дуже кольнуло у грудях Олени, заворушилось у її лоні жадане дитятко. Ось-ось мала народити. Денис злякано притулився до тата й мами. Він почув, як хтось із батьків тихим голо-сом запитав: «Що це таке, Господи?!»

З підвалу в пологовий будинок Олену забрала «швидка» 29 липня.

Лише він один та ще лікарня працювали у Первомайську. Терористи, російські найманці, окупанти, за тисячу доларів у день нищили все. Стріляли у «швидку допомогу». Може, Олена нічого не чула, вкладаючи весь потік думок у дитину. Ні, серце й мозок чули. Чуло і її довгождане дитятко. Високим вимогливим прокриком заявило про себе, з'явившись на світ. Назвали Романом.

*...Ой, Романе, Романочку,
Б'ють снаряди по таночку.*

Стоять, мов скеля, барикади

Як залишатися тут? Вирішили – до Оленої мами в Севастополь (Андрій – повний сирота, у Олени – тільки мати). Де зареєструвати Романа? РАГС у Первомайську вже немає. В сусідній Стаханов, де ще такий ЗАГС працює, ззбиралися.

Прослизали полум'ям і димом житлові, адміністративні будівлі, колишні промислові об'єкти. В одних стінах дірки від снарядів, інших стін і дахів зовсім немає. Жахна Помпея. Хочеться побачити когось із земляків на вулиці. Немає. Вогняна пустеля. На очах опадають, провалюються в землю кафе з такою невмирущою назвою «Колізей», мирний і завжди привітний магазин «Любава», падають давні густі шовковиці на вулиці Шовковичній, де народилась Андрієва мама. Плаче за Андрієм, Оленою, Денисом, Романом їхня вулиця Писарева, що веде до терикону.

Може, вони, ті терикони, що, мов скелі, піднялися на висоту п'ятиповерхових будинків, захистять це місто й людей, котрі зачалися, завмерли тут і намагаються вирватися з цього пекла.

Як збиралися нашвидкуруч спактованими сумками в той Стаханов, котрий за 12 кілометрів від Первомайська, Олена нагодувала п'ятиденного Романочка, поцілувала ікону, поріг, двері, а Андрій – свою шахтарську робу й шахтарську каску (було шість шахт у Первомайську, Андрій добував вугілля на Гірській).

О ця підземна вугільна роба.

Подивився на неї – спалахнуло в мені своє. Багатенько літ тому я приїхав у донбасівський Антрацит. Спустився з братом у шахту, де він працював (тридцять літ відтрубив під землею. Має 70 літ підземного стажу. Тоді йшло

рік за два). Дав він мені на дорогу з тієї роби куртку й каску (знай наших). І зараз куртка та у мене як реліквія. І для роботи годиться. Сусіди беруть її, одягають, аби чистити колодязі. Може, кому й важкувато на плечі. Та матеріал цупкий, твердий, надійний, стійкий проти вологи. Хороший у мене спогад про ту державну братову працю. А це мій племінник продовжив таку потрібну для країни справу. Уже ніби проклюнулось і на династію. Та бач, що робиться...

«Не положено»

У сусідньому отому Стаханові, що за 12 кілометрів од Первомайська, за які місцевий «рідний» таксист «попросив» 300 гривень, сказали, що на реєстрацію дитини потрібен дозвіл їхнього обласного центру – Луганська. Але – чи незрозуміло було тим чиновникам, що Луганськ теж горить і німіє й жодного зв'язку з ним. «Не положено», – повторили. Не зареєстрували.

Поїхала сім'я Андрія зі своїм і «не своїм» (бо нема документів) п'ятиденним Романом до Харкова, щоби звідти – на Севастополь, до Оленої матері. Їзди – 4-5 годин. Віддали 500 гривень. То ще нібито й добре. Бо за таку ж відстань місцевий «рідний» таксист справив шість тисяч. Кому війна, а кому – заробітки. Пронесло якось від караульних постів терористів, що вербують виїжджаючих, або як пропускають – вимагають по тисячі доларів за душу. Говорять, пишуть за якісь гуманітарні коридори. У Потехіних був тільки гуманітарний підвал, із котрого наказав вийти, спинаючись, пробиваючись у світ наймирніший у світі Роман, а потім –увірватись у таку негуманітарну дорогу.

У Харкові купили квитки на Сімферополь. Саме тоді тут терористи бомбили та брали обласний військкомат.

Провідниця «Верка Сердючка» і черговий по станції зняли з поїзда. «Не положено». Немає свідоцтва про народження п'ятиденного обстріляного бандитами Романа. Чуєш, Романе? Знову тупик. Тепер харківський. Давайте, золоті мої, нагодовані кулями й залізним «не положено» – у Чернігів.

Неурядова «урядова лінія»

Подумав: це добре, що наша Україна зробила дорожню карту. Та при глибшому ознайомленні виявилось, що вона готувалася не повністю Україною, охопленою вогнем, а видрукувана за підтримки Програми розвитку ООН. І тут ми не можемо зробити свого про своє, яке таке болоче, трагічне.

Нарешті я не наживо вийшов на ту лінію – 0 (800) 50-73-09. Назвав себе.

Столиця відповіла мені голосом Тетяни, як вона представилася. Повідомив їй свої міркування.

Бо державних уповноважених від урядової «гарячої лінії» давати відомості про цю лінію і її роботу на місцях у регіонах немає.

Але ж звучить солідно – урядова.

Придбав ще дорожню карту для людей, внутрішньо переміщених у межах країни (для вирішення питань соціального захисту й забезпечення першочергових потреб), де подається інформація, як звертатися до регіонального штабу Державної служби надзвичайних ситуацій, органу соціального захисту населення, державної адміністрації, відділу реєстрації актів цивільного стану, податкового, міграційного органів та ін.

Мене спочатку трохи, а потім вельми й вельми здивувало і пригнітило те, що в Чернігові відповідні служби, котрі повинні знати, як допомагати вимушеним переселенцям із зони бойових дій, засекречували телефон урядової гарячої лінії, або, може, просто не знали його.

Нарешті я його таки запеленгував власними пошуками – завдяки посиленій дедукції, подоланню дослідницьких відстаней телефоном і ногами та бажанню мати державного представника «гарячої лінії» на місцях, аби легше було вимушеним переселенцям на незнайомій території.

Тетяна сказала, що цьому сприяють більше волонтери, громадські організації, засоби масової інформації.

«Але це ж урядова, так би мовити вертикаль!» – подумки скрикнув я. Запитував у Тетяни, що це таке – статус вимушеного переселенця. Не збагнув, чи розроблений такий статус і де, і як ним користуватися. Запитав, чому так багато бюрократичних формальностей при оформленні документів на дітей. Була мовчанка. Запропонував на кожному вокзалі розмістити довідку для переселенців із зон АТО. Тетяна мовчала. Ще дихала у трубку. А далі й увірвала розмову, не дослухавши.

Вимушені переселенці і Чернігів

Одразу скажу, що Чернігів буквально витяг цю сім'ю з біди, зробив усе, щоб урятувати, підтримати нове життя і благословити цих багатостраждальних вимушених переселенців ніколи не бути окраденими та обстріляними ворогом на рідній українській землі.

Великими, аж до неба літерами й великим почуттям удячності, наскільки у мене є, звертаюся до вас, шановні, добрим світлом наповнені – Катерино Михайлівно Тимошенко (заступник начальника Департаменту соцзахисту і праці облдержадміністрації), Володимире Анатолійовичу Бобруйко (заступник начальника головного управління юстиції у Чернігівській області), Надіє Григорівно Панич (начальник відділу кадрів та роботи із зверненнями громадян обласної ради), Юліє Вікторівно Орешкіна (заступник начальника служби – начальник відділу державної реєстрації актів цивільного стану Головного управління юстиції у Чернігівській області), Наталіє Вікторівно Іванцова (керівник органу державної реєстрації актів цивільного стану), Садігу Рзаєвичу Тагієв (голова обласного апеляційного суду), Лесю Леонідівно Гай-

дай (секретар голови обласного апеляційного суду), Олександрі Григоровичу Деркач (суддя Новозаводського районного суду міста Чернігова), Володимирі Максимовичу Пилипець (заступник голови обкому профспілки працівників житлово-комунального господарства, місцевої промисловості, побутового обслуговування населення України), Маріє Іванівно і Михайле Володимировичу Атрощенко з Масанів, які давали молоко від своїх корівок Зорьки й Зоринки, та до багатьох інших, котрі, допомагаючи таким переселенцям, витирали сльози на очах.

Як пережили і як переживатимуть далі цю трагедію Потехіни з Первомайська? Поки що вони про це не говорять, не можуть, не втраплять, що казати. Такі стреси швидко й безслідно не минають. Може, один тільки на світ з'явлений Рома не збагне, що сталося.

Та ні, не пройде це і повз п'ятиденного Романа. В його генах густимуть оті снаряди. Така природа людини. Але душу хлоп'яти гоїтиме людська доброта – і моїх земляків-чернігівців, і всіх добрих людей на світі.

Яків КОВАЛЕЦЬ,
серпень 2014 р.

НА ПАСХУ В АВДІЇВЦІ НЕ СТІЛЯЛИ

Весною цього року зведений загін Чернігівської міліції забезпечував охорону громадського порядку на сході нашої країни в зоні проведення антитерористичної операції. Вони несли службу у Авдіївці, що за 6 км від Донецька. З міста у степу добре видно Ясиновату, Донецький аеропорт, Піски, Опитне.

Авдіївка, де до початку військових дій проживало близько 37 000 жителів, є одним з найстарших поселень Донбасу. У XVI столітті тут селилися вихідці з Полтавської та Чернігівської губерній. Тут розташований найбільший у Європі коксохімічний завод, який належить Рінату Ахметову та численні виробництва будматеріалів. Ще у 2010 році місто реалізовувало промислової продукції на 7 279 млн. грн.

Обстрілювали Авдіївку весною практично кожного дня. З артилерії, танків та стрілецької зброї. Продовжують обстрілювати і нині. «Боже, збереги Авдеевску!» – написали на стінах будинків мирні мешканці. Втім, чимало жителів, вже не кажучи про будинки, постраждали від снарядів. Лише у «Коксохім» нічого по-серйозному не влучило. Мабуть, ті, хто стріляє, бояться аварії на ньому, яка може стати справжньою катастрофою.

У складі Чернігівського загону в Авдіївці з 1 по 30 квітня несли службу п'ять працівників Городнянського відділу міліції. Серед них – заступник начальника районного відділу міліції, підполковник В. В. ПРИХОДЬКО. Мабуть, це було для них найскладніше відрядження за останні роки. Городнянці мужньо пройшли суворі випробування, показали свій професіоналізм, дисципліну, згуртованість.

Ще два роки тому влітку довелось бачити, як Віктор Вікторович разом з кількома іншими працівниками демонстрував вихованцям дитячого оздоровчого табору «Полісяночка» спеціальне обладнання – бронезилети, каски, щити, автомати. Діти зацікавлено розглядали спорядження... Хто ж міг тоді передбачити, що воно стане таким необхідним для чоловіків України? Що буде зона АТО?.. І що Віктор Вікторович буде розповідати про обставини служби у ній? Ось як він про це згадує:

– До Чернігова діставалися своїм ходом. Табельну зброю взяли з районного відділу міліції, а вже бронезилети, каски, автомати, кулемети, гранатомети тощо отримували в обласному УВД. Їхали автобусом з Чернігова майже 21 годину. Спочатку до Харкова, потім до Ізюма (останнє місто у Харківській

області), де зупинилися, очікуючи світанку. Нас попередили, що вночі краще не рухатися. Прийшов світанок з весняною похмурою погодою. Дощ, мокрий сніг. Це було перед Пасхою і лише на Великдень випали сонячні дні. Дороги там дуже пошкоджені військовою технікою. Доїхали до розбитого моста біля Слов'янська, вийшли з автобуса, переправлялися окремо, бо понтонний міст великого навантаження не витримує. У Авдіївку приїхали у другій половині дня.

– Якими були ваші перші враження від нового місця служби?

– Гнітючі. Люди щось ремонтували, відбудовували, вкладали всі свої сили... Та раптом обстріл, кілька секунд – і ти безхатько. Одна справа дивитися на все це по телевізору, а зовсім інша – побачити на свої власні очі ті руїни і нещасних людей. Обстріли йдуть постійно і стріляють з важкої зброї, від якої здригається земля.

– В Авдіївці зараз багато жителів?

– Коли ми приїхали, народу майже не було, в основному – безхатьки і покинуті собаки. Йдеш, і через кожні 10 метрів цуцик лежить, гріється на сонці. Вони збивалися в зграї, але такого не було, щоб на жінок чи дітей нападали...

Згодом почали повертатися люди, все більше і більше. Комунальники багато працювали – в оранжевих жилетах постійно були на очах. Жителі теж їм допомагали. До Пасхи зібрали усе сміття, усі побиті цеглини, усі уламки, побілили дерева, бордюри, покопали клумби. Одним словом, навели лад. І якби не обстріли – виглядало б добре. Молоді мами з колясочками, діти в пісочницях гуляють. Вибухи гуркочуть, а вони вже і уваги не звертають. Почали відновлювати водогін та лінії електропередач. Запрацював місцевий ринок. От тільки ціни там особливі. Наприклад, пляшка мінеральної води коштувала не менше 15 гривень. Електричні плитки — втричі дорожчі, ніж у нас. Мабуть, тому, що дорога до Авдіївки одна, і постійно під обстрілом. Проте якихось перебоїв з хлібом, продуктами харчування чи товарами першої необхідності не було. Все привозять. У сусідньому гастрономі взагалі був повний асортимент товарів.

– Де ви розташувалися?

– У підвалі Авдіївського відділу міліції. На другому його поверсі — велика дірка. Влучили з танка. Наш загін був на ротачії після іншого чернігівського. То вже трохи облаштувалися. Там було кілька кімнат, тир і спортзал. Ми в спортзалі жили – 11 чоловік. У тому ж підвалі ночували й місцеві міліціонери.

– Які завдання вам доводилося виконувати на службі?

– Переважно патрулювали вулиці. Сама Авдіївка розподіляється на дві частини – старе місто, де розташовані садиби приватного сектору, та мікрорайони з сучасними багатоповерхівками. Патрулювали пішки. Виїжджали на

відпрацювання у стару частину міста. Там усе наче зовсім людьми покинуте. Хтось сидів, замкнувшись. Не достукаєшся. Дехто жив у звичайному ритмі – з господарством у дворі та городами. Доводилося ловити й мародерів, які шукали, чим би поживитися у покинутих будинках. На щастя, зброю застосовувати не довелося.

Ще 5 днів відпрацювали у Слов'янську разом з місцевими міліціонерами. Вразила понівечена насосна станція каналу Сіверський Донець-Донбас. Цей канал — єдине джерело питної води у регіоні. І саме через численні пошкодження технічних споруд на каналі води там не вистачає й досі.

– Як до вас ставилося місцеве населення?

– Довелось багато спілкуватися. Запитували хто ми, звідки. До нас ставилися добре, як і до чернігівської міліції. Ми людям, які з нами працювали, віддавали продукти (тушонку, сало), хоча там при міській раді теж давали гуманітарку. Але іноді вона була вузькоцільового призначення.

Часто люди розпитували, чи можна ходити у тому чи іншому напрямках, наприклад, на кладовище в старій Авдіївці або у церкву. Церква розташована на окраїні міста. А лінія фронту, так би мовити, лінія розподілу сил, розмита. Не як у Другу світову війну, коли ось наші окопи, ось – ворога. Тільки якісь ключові напрямки охороняються та блокпости стоять. Церква була біля такого рубіжного блокпосту з боку Пісок. Поряд була крайня дев'ятиповерхівка, яку постійно обстрілювали.

– І на Пасху стріляли?

– На Пасху якраз тихо було. З обох же боків православні, не хотіли гріх на душу брати. Тож було тихо, сонячно. Люди пішли паски святити. А наступного дня — на кладовище, де вже відпрацювали сапери. Після Великодніх свят ще повернулось багато людей.

Таке враження, що вони постійно поверталися – все більше і більше.

– Яка ваша думка про те, що буде далі на Донбасі?

– Не знаю. Але хотілося б, щоб ті, хто приймає значущі рішення з цього приводу, зупинили конфлікт, який затягнувся і приносить все більше горя країні.

*Анастасія НЕМИРОВА,
липень 2015 р.*

У ПЕКЕЛЬНИХ БОЯХ

З мирного життя Олексія Романенка вирвали у першу хвилину мобілізації, а невдовзі кинули у самісіньке пекло війни. Воювати танкісту-навіднику третього танкового батальйону першої танкової бригади випало у Луганській області. За три місяці війни молодому чоловікові з Городища довелося пережити багато страшного: дивитися смерті у вічі, вириватися з оточення, хоронити своїх побратимів. Кожен день – то тест на виживання. Бої за луганський аеропорт, участь у яких брав і Олексій, були важкими. Мало хто вірив, що хлопці з того пекла зуміють вирватися живими.

Нещодавно до редакції завітала жінка, аби привітати свого чоловіка з ювілеєм.

– У неділю Альоші буде 35 років, тож хочу зробити йому приємне, бо ж він якраз повернувся із зони АТО, – каже дружина Оксана.

Почувши про воїна АТО, відразу почали проситися у гості, аби поговорити із захисником, почути правду про ту війну на Сході.

– Та не треба до нас приїжджати. Олексій тут, на порозі редакції мене чекає.

Тож запросили чоловіка до розмови. Та Олексій Романенко виявився не надто балакучим. Розповіді про службу у самісінькому пеклі були скупими, а хотілося почути більше. Така вже наша робота: все випитувати. Тож коли у робочих справах їхали до Городища, не заїхати до Романенків, знаючи, що воїн ще вдома, не могли. Зателефонували до сільського голови, аби розпитати, де живе, а почули про цього молодого чоловіка від Наталії Антоненко море хороших слів.

– Напишіть про Олексія обов'язково. Він заслужив теплого, доброго слова, бо він наш. Працює опалювачем у сільраді. За натурою хлопець добрий, безвідмовний, працьовитий, – не скупиться на гарні слова про свого солдата Наталія Петрівна. – Хто що не попросить, завжди допоможе. Не відмовить. Він у нас відчайдух, верхолаз: треба десь дерево спиляти, Альошу кличуть. Дах у будинку культури ремонтували, фронти фарбували, теж Романенка просили. І про його маму – Таїсію Іванівну – напишіть. Стільки їй, бідолашній, усього судилося пережити, а тут ще й сина на війну забрали...

У будинку Романенків, де ще донедавна наодинці зі своїми тривогами серед чотирьох стін бідувала одна мати, було людно. Син прийшов у відпустку, не один. Зі своїм бойовим товаришем – Віктором Прокопчуком. Донька приїхала. А невдовзі і подруги-сусідки, убачивши під двором чужу машину, теж поспішили до Романенків, аби дізнатися, що ж за гості приїхали. Тож говорили всі і одночасно. Жінки ділилися тривогами, а хлопці розказували про війну, не все, звичайно. «Багато чого вам знати не належить», – кажуть воїни.

Олексія забрали, як тільки була оголошена перша хвиля мобілізації. У березні. Потрапив у Гончарівськ, у танкові війська. До речі, в армії він свого часу теж служив у танкових, був механіком. Та війна швидко перекваліфікувала наших хлопців.

– За вісім днів з механіка танка я став навідником, – розповідає Олексій. – Трохи підучили нас і перед міністром відчиталися, що ми вже готові до бою.

Місяць Олексій пробув у Ніжині, стільки ж у Конотопі, а на початку червня були підписані папери про направлення воїнів у зону АТО. Стояли на блокпостах у містах Луганської області, час від часу змінюючи розташування.

– Під Щастям у лісах пробули місяць, – розповідає воїн АТО. – Прикривали колони, які рухалися дорогою. Бої там тривали чи не щодня, але саме на нашому блокпосту було більш-менш спокійно, принаймні, з нашого блокпосту не загинув ніхто.

А згодом танковий батальйон перекинули на оборону Луганського аеропорту.

– Те, що ми ідемо до аеропорту нам, простим солдатам, ніхто не говорив. Кажуть, їдьте у тому напрямку спокійно, там створено зелений коридор. Поїхали, самі здогадалися у якому напрямку рухаємося, – згадує Олексій.

– Але прориватися до аеропорту нам довелося з боєм, – долучається до розмови Віктор. – Першого танка сепаратисти підірвали. Вони так завжди роблять, аби паралізувати рух усієї колони техніки і потім на відкритій місцевості почати обстріл. Цей танк загорівся, двоє з екіпажа вискочили, а командир лишився, відвів з дороги палаючий танк і дав можливість проїхати всій колоні. Загинув той пацан, живцем згорів. Хтозна, скільки б нас полягло на тій дорозі до аеропорту, аби не геройський вчинок молодого танкіста.

В обороні луганського аеропорту стояли два місяці. Кажуть хлопці, бої були страшними. Як мінімум, стрілянина триває півгодини. Та частіше бої тривають і по три години, і по шість.

Олексій дістає мобільний телефон і показує відеозйомку бою під аеропортом.

– Це сепаратисти так «привітали» нас з Днем Незалежності України. З «Градів» поливають, – каже воїн. – І таке – щодня.

А ось ще один «подарунок» війни, – чоловік показує паспорт і військовий квиток, пошматований осколками. – Куртка з документами висіла на гачку, я був поруч.

Згадує танкіст із страшних і небезпечних воєнних буднів ще один випадок, який міг би бути фатальним, але нашого солдата, мабуть, оберігає янгол-охоронець.

– Був у нас екіпаж. Я, механік, до речі, з Мени, та командир Андрій Плохой. Хоч і прізвище у командира не дуже, але мужик мировий був. А якось розсілися ми на різні танки. Командир – на наш танк, я – на інший, а механік – на третій. Ідемо. І тут вибухи. Підірвали наш танк, в якому спочатку війни разом воювали. Загинув наш командир Плохой. А в тому танку могли б бути і всі втроєх...

Третій танковий батальйон, в якому служить Олексій з Віктором, першим про-

рвався до аеропорту, останнім і залишав цей об'єкт, переживши і оточення, і втрату своїх побратимів.

– Ми змушені були відступати. Відходили з боями. Ворожа техніка була за чотириста метрів. В останній день перебування в аеропорту, 31 серпня, поранило командира нашого танка, але ми встигли вийти з оточення. Чесно кажучи, мало хто вірив, що ми з того пекла вернемося живими, – каже воїн АТО.

Слухаю хлопців і мороз по шкірі йде. Моторошно навіть чути ті розповіді про війну, а як їм, хлопцям, котрих вирвали з мирного життя і кинули у самісіньке пекло, де на кожному кроці чатує смерть, не залишаючи шансів на життя?

– Страшно було у перші дні. Бо ж війна. Думаєш: влучить чи не влучить, виживеш чи не виживеш. – говорить Віктор. – Бо ж ніхто не знає, де впаде снаряд, куди полетять осколки. Коли починається бій, молюся, цілую його, – показує на хрестик, що висить на шії Олексія. – У такі хвилини згадую мамку, Оксану свою і малечу...

Мати воїна АТО... Глибину її тривоги і переживань може зрозуміти лишень та жінка, чий син чи чоловік на війні. Доля жіноча Таїсії Іванівни важка і складна. Підкидає все нові і нові випробування, ніби перевіряє на міцність жіноче серце. Сім років тому поховала старшого сина. Три роки тому оплакала любу онуку, яка загинула у автокатастрофі. І знову випробування. Її сина, її надію, забрали на війну.

– Не живу, а існую. Якби ви тільки знали, як важко жити, коли твоя дитина на війні, – зізнається Таїсія Іванівна. – Живу від дзвінка до дзвінка. Вранці чекаю, коли Альоша подзвонить. Поки не дочекаюся його дзвінка, руки не піднімаються нічого робити. Всі думки про нього. Як подзвонить, трохи заспокоююся. І знову чекаю ввечера, аби почути синів голос. А він усе партизанив, не зізнавався, що в АТО. Дзвоню йому, чую стрілянину, питаю, що це стріляє. А він у відповідь: «Та сьогодні Івана Купала, святкуємо». А моє серце відчуває, що неправду каже. Сама дізналася, що на війні, а він все не зізнавався. Кажу, що в Гончарівськ буду їхати, аби довідку взяти, що син в АТО. А Олексій кричить: «Не їдь, не треба, я не в АТО». Лише згодом зізнався.

– А чи легше від того стало б, аби ви знали, що я на війні, – втручається син.

– Я – мати. Я повинна знати, де моя дитина. Не дай Боже чого, де тебе шукати?

А син, намагаючись заспокоїти рідненьку, усе повторював: «Не хвилюйтеся, мамо, нічого страшного там немає...»

Як сонечко, блиснув син-солдат у маминій хаті і знову – в дорогу...

– Поки що будемо у Гончарівську, – каже Олексій, – а там – чекатимемо команди.

– Хочеться їхати з дому?

– Чесно, ні. Але ж куди подінешся? Треба, значить, треба.

Знову ненька одна. Знову думки і тривоги за сина крають материне серце. Знову сльози і тиха молитва до Бога, аби уберіг її дитину від лихої години...

*Людмила ВЛАСКО,
жовтень 2014р.*

УПАЛА ЗІРКА... ЗГАСЛА НАДІЯ...

Городня провела в останню путь свого земляка, який героїчно загинув рік тому у зоні АТО Дмитра Ротозія. Цілий рік він вважався без вісті зниклим. Цілий рік у душах рідних жевріла надія. Співпадання результатів ДНК обірвали надію матері на те, що її син живий...

Дмитро народився 29 вересня 1993 року. Звичайний городнянський хлопчина, він, як і всі його однолітки, був дотепним і жвавим. Після закінчення школи рік навчався у Чернігівському училищі №15. Потім пішов служити в армію. Минуло ледь півроку, як позвали у військкомат. Ні про яку мобілізацію мови й не було. Рідних запевнили, що Діма 45 діб буде на перепідготовці. Мовляв, підучимо, і повернеться він додому. Насправді ж Діма разом з іншими хлопцями відправився у саме пекло. Перша хвиля мобілізації.

Хлопці першими прийняли на себе найважчі удари. Ніхто ще не був готовий до повномасштабних воєнних дій. А вони вже відбувались повним ходом: Зеленопілля, Слов'янськ, Савур-могила, луганський аеропорт, Ілловайськ...

Як там йому доводилось – мамі не зізнавався, весь час розповідав, що у нього все добре. Лише коли син не вийшов на зв'язок кілька днів, стало зрозуміло – трапилась біда. Бойовий товариш Дмитра Сергій каже:

– Що з Дімою щось трапилось, я зрозумів, коли мені почала дзвонити його сестра. Рідні шукали, не могли повірити, що з ним щось трапилось. Ми теж не вірили до останнього. Він такий був завжди веселий, дотепний, весь час жартував...

Хлопцям важко говорити. Вони разом були у самому пеклі. 1-а танкова... 7-а рота, 3-ій взвод. Дмитро у свої двадцять був командиром танка, молодшим сержантом, згодом отримав звання старшого сержанта. Незважаючи на юний вік, він ні у кмітливості, ні у хоробрості й виваженості не поступався досвідченим бійцям. У свій останній день сам виявив бажання піти у розвідку. Це повинно було бути його останнім бойовим завданням, адже обіцяли, що через день почнеться ротация...

Дмитро похлопав себе по кишенях, перевірив, чи всі документи при ньому, і відправився перевіряти, чи придатна ґрунтова дорога для пересування танків. Більше побратими його не бачили. Кажуть – скоріш за все, спрацювала міна-розтяжка.

Спочатку прокотилася звістка, що прізвище Ротозія значиться у списку полонених. Цілий рік рідні не припиняли пошуків. Безкінечні листи, дзвінки, відповіді, які давали право на надію...

Лише нещодавно волонтери принесли страшну звістку: як показав результат співпадання ДНК, тіло Дмитра знаходилося на кладовищі у Дніпропетровську, у могилі з дерев'яним хрестом. На хресті – напис: «Тимчасово нествановлений захисник України», реєстр 1875.

... Провести бійця в останню путь прийшли однокласники, товариші по училищу, друзі, рідні, школярі, просто городнянці – всі, хто чув, коли і де відбудеться процесія захоронення. Серед них – і матері тих воїнів, що зараз захищають країну в АТО. Так сталося, що одна з них у запалі емоцій випалила: «Ваша газета – за Україну! А там наші діти гинуть!». Не знайшлася одразу, що їй відповісти. А за кого ж вона повинна бути? За Україну – це не значить за політиків, депутатів чи можновладців. За Україну – це за свою вистраждану, зневірену і спалюжену Батьківщину. За те, щоб вогонь безглуздої, нікому з нас, простих людей, не потрібної війни не котився далі її територією, щоб і нам тут не довелось ховатись по підвалах від обстрілів «Градів». Бойовий товариш Діми Сергій попросив:

– Не вказуйте моє прізвище. Бо я, хоч воюю за Україну, сам з Донбасу...

Ці хлопці потрапили під ротацію. У них був шанс залишитись вдома. Все, як кажуть, відстрілялись. Але вони знову повернулись у стрій. Щоправда, тепер у різних частинах. Треба було бачити ці чоловічі обійми при зустрічі, скупі сльози біля цинкової труни бойового побратима... Вони точно знають, за що вони воюють.

Дмитро Ротозій загинув 1 вересня 2014 року. Через місяць йому мав виповнитися 21 рік... Яким же юним ти пішов з життя, Герою... Якою ж довгою була твоя дорога додому, дитино...

Указом Президента України молодший сержант Д.Ротозій нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (посмертно).

*Світлана ВАСИЛЬЄВА,
вересень 2015 р.*

ПОРАНЕНИМ ПОВЕРНУВСЯ В СТРІЙ

Двадцятидворічний краснопільчанин Геннадій Самусь уже два роки в армії: спочатку на строковій службі, потім – на контрактній.

З патріотичних переконань написав рапорт про направлення в зону АТО. Майже два місяці провів під Донецьким аеропортом. Коли отримав поранення, не став відлежуватися на лікарняному ліжку – за власним бажанням знову повернувся на передову до своїх бойових побратимів.

Нещодавно у редакції пролунав телефонний дзвінок.

– Є цікава тема, – почули у слухавці голос Краснопільського сільського голови В.І.Павлюка. – У короткотермінову

відпустку прибув Геннадій Самусь. Був у зоні АТО, має поранення. Хороший хлопець, гідний, щоб про нього написали. Зараз зупинився в своїй сестри. Тож якщо цікаво, то приїздіть, поки він ще тут.

Упустити таку чудову нагоду поспілкуватися з тим, хто був в епіцентрі подій на Сході, ми не могли. Коли домовлялися про зустріч уже безпосередньо з господаркою дому, то почули:

– Приїжджайте до нас, бо якщо ми й будемо у райцентрі, то до вас в редакцію його не затягнемо. Він у нас скромний, сором'язливий. Як почув про ваш приїзд, каже: «Я там від журналістів тікав...»

Та від нас Геннадій не втік. Коли завітали до садиби, назустріч вийшов середнього зросту юнак. Кремезної статури, міцний, на вигляд мужній. Але зовсім молодий.

– Скільки ж тобі років? – спитала найперше, привітавшись.

– Двадцять один, – почула у відповідь.

Важко усвідомлювати, що ось таким, ще зовсім юним, волею долі довелося стати до зброї в один з найважчих для країни часів, щодня ризикувати власним життям і побачити на власні очі те, від чого застигає в жилах кров.

Гена у військовому строю вже два роки. Призивався на строкову службу ще в квітні 2013-го. Хоч хлопець міг і не йти до армії, бо проживав з мамою пенсійного віку, яка хворіла, та він твердо вирішив – служитиму. Наприкінці березня після невдало проведеної операції найрідніша людина відійшла у вічність, а вже менше ніж через місяць юнак отримав повістку.

Служив у 96-ій Київській зенітно-ракетній бригаді, був старшим водієм-механіком. Коли сплив рік служби, на який призивався, підписав короткостроковий військовий контракт на особливий період. Службу продовжував на тому ж місці. Здавалося, нічого не змінилося і ріка життя тече по тому ж руслу. Але одне рішення хлопця круто змінило розмірений уклад. Гена написав рапорт про направлення його для подальшої служби в зону АТО. Сам. Добровільно.

– Що тебе спонукало на цей крок? – питаю.

– Зробив так з патріотичних міркувань – за Україну, за нашу державу, – коротко відповів воїн.

Служити потрапив в одну з найгарячіших точок – під Донецький аеропорт. Сталося це вже під час перемир'я, однак ним там і не пахло.

– Наші не стріляють з важких видів озброєнь, а ось з тієї сторони – постійно, – каже хлопець.

Відразу при в'їзді в зону АТО Геннадій з товаришами прийняли «хрещення» вогнем – їх обстріляли з «Градів». Це був перший обстріл, та далеко не останній. Розташовувалися наші бійці на території колишньої військової частини, яку сепари розбомбили.

– Що ти очікував і що побачив на новому місці?

– Побачив багато чого. Та очікував гіршого. Стріляють і вдень, і вночі, – почули у відповідь. – Застосовують і САУшки, і танкову зброю. Яюсь два дні підряд не було обстрілів, та це скоріше виняток, аніж правило. Страшно, звісно. Та звик швидко – адаптувався десь за два тижні.

Розповів боець і про те, що у них нема важкого озброєння, воно відведене, мають лише стрілецьку зброю.

– А якщо раптом наступ. Хіба ж ви витримаєте такий потужний натиск?

– Передбачено, що важке озброєння в разі необхідності має прибути на позиції протягом 15 хвилин, – пояснює хлопець. – Його відвели, та недалеко.

Обстановка на лінії протистояння настільки непередбачувана і нестійка, що коли з'являвся вільний час, то його бійці намагалися використати для сну, бо ж ніхто не знав, що чекає далі, і коли знову вдасться відпочити. Бувало й таке, що під обстрілами не вдавалося поспати дуже довго. З харчуванням і військовим спорядженням, за словами хлопця, в основному нормально, проблем особливих нема, та це, здебільшого, завдяки волонтерам.

Як відомо, там, на війні, у всіх бійців є позивні. Був він і в Гени – Амур.

– Сам так назвався? – цікавлюся.

– Та ні. Хлопці придумали, – посміхається хлопець. – Не знаю, чому саме так. Може, тому, що я такий спокійний, стриманий. Там один одного бійці знають, здебільшого, лише за позивними. Бо ж спілкуємося по раціях. А вони прослуховуються.

Мали бійці змогу інколи дивитися і телевизор, який працював від генератора. Щоправда, ловив лише російські канали.

– Та вони показують брехню, – киває рукою хлопець. – Розповідають те, чого не було. Приміром, що ми стріляємо по Донецьку. Такого не було. Ми ж очевидці подій і знаємо, що правда, а що ні.

– А які загалом настрої у бійців?

– Усі на позитиві. Готові боротися до перемоги.

До Донецького аеропорту, який був уже не нашим, коли Гена прибув туди, рукою подати – з найближчої точки до нього 800 метрів, з найдальшої – 1,5 км. Тож бачили його як на долоні.

Під час одного з обстрілів нашого земляка було поранено.

– Сталося це 18 березня вже під час повернення на свої позиції, – пригадує солдат ті події, показуючи шрам на лівій руці трохи нижче ліктя. – Спочатку нічого не відчув, а потім хотів підняти руку, а вона не піднімається. Закотив рукав, побачив рану і кров, яка виступила.

Згодом лікарі перебинтували руку і відправили хлопця в госпіталь у Красноармійськ. Та побув там Гена лише день.

– Пощастило, що куля, випущена зі стрілецької зброї, пройшла навиліт, не зачепила кістку. Лікарі провели необхідні медичні маніпуляції. Вирішив не залишатися в госпіталі. За власним бажанням відразу повернувся до своїх. Заживала рана вже на бойових позиціях, – розповідає хлопець.

Знаходився наш земляк у зоні АТО 50 днів.

– Найважчим було, певно, бачити важкі поранення побратимів, – тихо відповідає на моє питання воїн. – У нашому зведеному загоні було менше випадків. А ось поряд знаходився 11 батальйон, вони тримали Опитне, шахту, куди все лізли сепари, то там тяжкопоранених було чимало.

Хлопець зізнається, що морально був готовим до того, з чим доведеться зіткнутися в АТО. Однак втрати бойових товаришів залишилися на серці незагоєною раною.

– Був у мене там друг, позивний Партизан. Стояли спочатку разом на одному посту, подружилися дуже. Потім мене перевели на інший. Під час одного з обстрілів ворожий танк прямою наводкою попав у пост. Як загинув Партизан, я не бачив. Лише потім... Його тіло... – видно, що ці болючі спогади даються Гені нелегко. Він стискає губи, на обличчя лягає тінь печалі, а на очах єдиний раз за всю розмову зблискує сльоза. Та хлопець силою волі стримує емоції.

– У зону АТО нас заїхала сотня, – продовжує розповідь, – а поверталися назад 97: один загинув, двоє отримали серйозні поранення. І це в час перемир'я. Коли відбувалася ротація, за нами приїхала машина, підвезли нових бійців, нас забрали. При в'їзді в АТО нас обстрілювали «Градами», а коли поверталися – стояв туман, йшов дощ, то не стріляли.

До рідного села хлопець повернувся якраз перед Пасхою. За два роки служби його лише вдруге відпустили додому. Перед цим був торік на День незалежності. Але зовсім недовго – пару днів.

В армію Гена йшов ще зі своєї хати, де проживав з мамою. Так склалася доля, що нині він залишився круглим сиротою. І зараз єдина найрідніша у хлопця людина – старша сестра Олена. У неї та її родини й гостював воїн.

– Гена народився у 1993 році, – розповідає Олена Володимирівна Дорошенко, котра старша від свого брата на 19 років. – У цьому ж році я вийшла заміж, а наступного народила доньку, через рік – сина. Тож так вийшло, що Гена практично виріс у мене на руках. Бо доводилося і нянчити всіх разом, і доглядати. І для мене він наче син, а не брат, і відчуття до нього маю, як до сина. Росли діти вкупі, тож нерозлий вода. Он мій Сергій приїжджав на вихідні, то так гоцали вдвох, наче брати, ніколи не скажеш, що то дядько і племінник.

Рідні кажуть, що дуже тривожним для них було очікування Гени із зони АТО, переживали дуже. Хлопець зв'язувався з близькими раз-два на тиждень, бо не мав можливості, і то на пару хвилин, щоб сказати, що живий-здоровий і у нього все добре.

Гена – стриманий, неговіркий. Всю інформацію в нього довелося випитувати по крупинці. Видно, що він – людина не слів, а діла. Що знали – розпитали. І про своє поранення він не сам нам розповів, а лише коли запитали, бо про це почули ще перед поїздкою від сільського голови. А ось про те, що хлопець має армійські відзнаки, дізналися між іншим уже через кілька днів після зустрічі, і то не від нього.

– Одну медаль йому вручили за гарну службу ще у мирний час, – розповіла Олена Володимирівна. – А іншу – вже в АТО.

Ось такий герой нашої розповіді – хвалитися не звик і не хоче. Хоч і є чим.

Сподівалися рідні, що хлопець під час відпустки, яка давалася на реабілітацію, трохи побуде вдома, відпочине, подихає свіжим повітрям, набереться сил. Однак недовго музика грала – пролунав телефонний дзвінок і наказ збиратися в дорогу. Перед Пасхою приїхав додому, а вже через два тижні Гена відбув у свою частину, звідки відправився на курси водіїв потужних тягачів МАЗ, що пересувають ракети.

Сержант Геннадій Самусь ніс службу в 96-й зенітній ракетній бригаді. 2 лютого 2016 року під час патрулювання території поблизу селища Спірне неподалік Лисичанська підірвався на «розтяжці». Указом Президента України нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (посмертно).

*Людмила КУЗЬМЕНКО,
травень 2015 р.*

ЙОМУ ВИПОВНИЛОСЯ Б 29...

Микола Саун з Тупичева був мобілізований весною. Разом з іншими військовослужбовцями він мав зустрічати поїзд із технікою, яка прибувала із зони АТО і розвантажувати її. Микола знаходився на цистерні, коли отримав ураження струмом від електричної дуги.

У результаті такої травми він отримав розрив печінки, гематому, набряк мозку, 70 відсотків опіків тіла, з яких 20 – глибинних. Військовослужбовець знаходився весь час у штучній комі, був підключений до апарату штучного дихання.

Допоки жевріла надія, волонтери, знайомі, друзі, земляки боролися за його повернення до життя. Шукали необхідні лікарські препарати, збирали кошти на лікування. Жителі Тупичева їздили у Київ, в опіковий центр здавати кров для Миколи.

На жаль, зусилля десятків людей не повернули Миколу до життя. 8 вересня ввечері він помер.

10 вересня йому мало б виповнитися 29 років. М.Саун був старшою дитиною у сім'ї. Крім нього, у родині ще четверо менших сестер – Тетяна, Світлана, Катерина і Олександра. Микола був звичайним сільським трудівником. Після закінчення Тупичівської школи працював по домашньому господарству, допомагав родині. Власну сім'ю створити не встиг.

Односельці кажуть – був добродушний, веселий і працелюбний. Маму запевняв: «Не журися, я приїду, картоплю комбайном викопаю. Ти тільки перебиратимеш...».

І ось Тупичів прощався з Миколою Сауном, який не ховався від мобілізації за чужими спинами, односельцем, який для багатьох був добрим товаришем, старшим братом, сином і надійним помічником.

– Микола Саун – перший односелець, якого ми втратили у це військове лихоліття, – сказала сільський голова Тупичева Лариса Шовкова. – Дай, Боже, щоб ця втрата була останньою...

*Світлана ВАСИЛЬЄВА,
вересень 2015 р.*

ЦІ КВІТИ НЕ ЗІВ'ЯНУТЬ...

24 вересня минулого року Городня попрощалася з кулеметником 1-го стрілецького взводу 41-го батальйону територіальної оборони Ігорем Сергієнком. Він помер 22 вересня у Київському шпиталі від поранення в живіт, отриманого 14 вересня під час бою під Малою Орликівкою у зоні проведення антитерористичної операції.

Поранили Ігоря під час прориву противника, коли прикривав відхід шістьох товаришів по загону. Він був першим воїном з Городні, який загинув в АТО. У місті Ігоря Сергієнка часто згадують. Бо він був чистою, світлою людиною. А ще з ним по-

в'язані деякі майже містичні події. Народився 22 травня 1980 року – у день Святого Миколая, а помер – у день Феодосія Чернігівського, залишивши по собі у горі всю велику родину – матір, вітчима, дружину, її старших дітей та маленьку донечку, яка теж народилася у знаковий день – 14 жовтня, що восени відзначатимемо як День захисника Вітчизни.

Фотознімки з похорон Ігоря Сергієнка у цифровому форматі зникли з комп'ютера на другий день після похорон. Жорсткий диск полетів... Мабуть, Ігор хотів, щоб пам'ятали його живим та усміхненим...

Пророчий сон наснився товаришу і керівнику по роботі А.Ф.Лепню, як тільки Ігоря мобілізували.

– Наснилося мені, що виходжу з робочого кабінету, а назустріч йде Ігор, – пригадує Анатолій Федорович. – Не у камуфляжі, а такий, як зазвичай – у джинсах та светрі. І каже: «У мене новина. Першого привезли». Так і трапилось. Його першого привезли, першого похоронили. А ще й потім, коли він вже лежав у шпиталі, був знак. Сиджу, а у кабінет залітає горобець. І в скло став битися. А о 7-й годині вечора Ігорева дружина Лариса дзвонить: «Ігор помер»... Першим він для нас назавжди і залишиться. Мені, як я з дитинства працюю з металом і можу зробити за потребою якісь особливі замовлення за каталогом, наприклад, шпаги, мачете, шаблю тощо, то здавалося, що мало хто краще мене у цій справі тямить. А виявилось, що Ігор був, хоч і набагато молодший, але дуже перспективний. Взагалі, пригадується багато робочих моментів, які підкреслювали його здібності. І який жаль, що йому не вдалося

дожити до того супермайстра, яким міг стати. Прекрасна людина. Коли отримав повістку, і не уявляв, щоб відмовитися: «Піду. Я не боягуз». А жаль було віддавати такого зварювальника...

Ігор пропрацював у Анатолія Федоровича приблизно 8 років. Ніколи не спізнився на роботу (жив спочатку у селі Вокзал-Городні), тому йому завжди довіряли ключ. Сніг, дощ, а він на велосипеді летить і завжди без десяти вісім на роботі. Сперечатися міг тільки на робочі якісь теми. Все робив дуже якісно. За день міг виготовити ворота з усіма потрібними деталями. Міг запропонувати краще та конструктивніше рішення ніж поставлене завдання. Мудрував над станками, сам вирішував, як їх сконструювати, а далі – втілював свої задуми у життя. Добре розбирався у комп'ютерних програмах, електриці. Відремонтувати міг будь-який механізм... По місту чимало виробів, куди Ігор вклав свою працю разом з співробітниками – ларьки, лавочки, бесідки. Та й сам якір-герб Городні. Ігор завжди жартував, придумав поздоровляти колег по роботі з днями народження власноручними витворами. На роботі його називали «стрем'янка» за високий зріст. Тож, як щось на висоті робити, краще було брати з собою Ігоря, а не драбинку.

Для коханої дружини Лариси Ігор виготовив залізні квіти – кали. Подарував і сказав: «Ці квіти, які я тобі подарував, не зав'януть ніколи, бо вони залізні». У серпні буде 7 років, як Ігор і з Ларисою одружилися. Незабаром потому народилася Алінка. Лариса мало не втратила слух, коли Ігор кричав у слухавку: «Ура!», як УЗД повідомило, що чекатимуть на дівчинку. Так зрадив. «Моя комашечка» називав він Аліну ласкаво. Дівчинка дивиться на світ Ігоревими очима і заперечує мамі: «Не кажи так, не звертайся до мене – «комашечка». Так мене тато називав. Чому ти його відпустила?». Досі Алінка не торкається комп'ютера, бо тато казав: «Не можна». Недоторканими стоять і робочі столи Ігоря.

Він любив доньку до нестями. Бувало, подзвонить з АТО, поговорить з дружиною, а потім просить: поцілуй від мене Алінку. Лариса поцілує. «Ні, – каже Ігор, – так, щоб я чув». Дитина маленька, п'ять років всього: «Папа, я тебе люблю» – у трубку скаже і біжить далі. А от того дня, як Ігоря поранило, їй ще нічого не розповіли, але мала засумувала. Лариса саме збирала речі, щоб їхати у Харківський шпиталь, куди з Артемівська перевезли Ігоря. Алінка ходила по домівці дуже серйозна: «Мамо, мені так за татом сумно»...

Так було, мабуть, треба, щоб Лариса з Ігорем одружилися, щоб Алінка народилася, як продовження Ігоря і згадка про нього на цьому світі. Але дівчинці не вистачає батька. Щоб просто був поруч. Якось Алінка дивилась на дитячий майданчик: «Бачиш, мамо, який майданчик? – запитала маму. – Я теж собі такий хочу». «Хай тобі тато зробить», – не довго думаючи, запропонував чоловік поруч. Дівчинка підняла на нього гіркі оченята і докорила: «Ти що не знаєш, що мій тато загинув? Що він на кладовищі лежить?»

Обов'язково зробив би Ігор свій донечці дитячий майданчик. Просто не встиг. І, сидячи сама у кімнаті, Алінка молиться: «Повертайся живим, я люблю тебе». І так нескінченно. Лариса почувши те, причиняє двері. Бо ні вона, ні хтось інший не зарадить, не допоможе дівчинці у тій молитві.

15 травня минулого року Ігоря мобілізували. Спочатку він був у Десні, там святкував своє тридцятиріччя. Лариса приїхала до нього з Алінкою. Тоді і було зроблене це фото. Потім – схід: Артемівськ, Дебальцево, і нарешті – Мала Орликівка.

– Не можу дивитися на ту бесідку, коли повз неї проїжджаю, – розповідає Лариса. – Воювати – то не Ігоря справа. Ні з ким не мав конфліктів або суперечок. Мирний був, а війна забрала. Я не знаю, як прожила цей рік. Мені втрачати такого чоловіка, таку людину невимовно ... А як же матері втрачати такого сина...

Про те знає тільки матір – Ольга Василівна Жадченко. І ніхто ніколи не відчуже того гіркокого полину як вона – виростити сина і віддати війні...

У Харкові Лариса разом з молодшим братом Ігоря Богданом багато годин очікували під реанімацією. Коли лікарі їх пустили, Ігор був у півсвідомості, під медикаментозним сном. Його перевезли у Київ. Лікарі казали, що стан – стабільно важкий. Дихав першого дня через трубку. Наступного дня трубку витягли, він зміг розмовляти. Як тільки Лариса увійшла до палати, у нього по щоці покотилась сльоза. Намалював у повітрі Ларисі сердечко, вона взяла його за руку. Сказав, що дуже любить і пам'ятає, як приходила до нього у Харкові. Довго біля Ігоря знаходитися було не можна. Лариса поїхала до сина. Максим навчається на четвертому курсі Київської консерваторії та співає у хорі «Київ». Вони з сестрою Юлею не визнавали слова «вітчим». Ігор для них був просто татком. Через два дні Ігоря не стало. Лариса просиділа всю ніч біля вікна. По відкосу стукав дощ, який наступного дня став зливою. Під тою зливою Лариса забирала тіло Ігоря з моргу. Волонтери та друзі допомогли організувати для нього той останній путь до рідного дому. ... Плакав дощ. І шепотів: «А ті квіти не зів'януть ніколи»... Як і наша пам'ять про Ігоря Сергієнка – добру, чисту душею людину, яка віддала своє життя за те, щоб ми з вами могли милуватися щовесни справжнім, квітучим життям.

*Анастасія НЕМИРОВА,
серпень 2015р.*

ІКОНОСТАС ДОЧЕКАВСЯ СВОГО ТВОРЦЯ

Цілий рік іконостас церкви Святого Великомученика і Цілителя Пантелеймона у Боромиках Чернігівського району зустрічав прихожан пустими рамами – художник Володимир Синиця, який почав його писати, поїхав добровольцем у зону АТО. І хоч пропонував настоятелю храму отцю Сергію знайти іншого майстра (мовляв, всяке може бути), той відмовився: «З тобою на війні нічого не станеться, – запевнив. – Ти ще не закінчив богоугодного діла, яке розпочав». Наприкінці вересня Володимир Петрович повернувся додому, а вже за два місяці боромиківці та гості села могли полюбуватися новими іконами у своєму храмі.

Написання ікон для Володимира Синиці уже давно стало не тільки захопленням, а й роботою. Свого часу, вивчившись у Бобруйському художньому училищі, він пішов працювати до Чернігівського художньо-виробничого комбінату.

– Займалися вітражами, робили розписи, художньо оформляли місто... – згадує Володимир Петрович. – Робота мені подобалась. Та після розпаду Радянського Союзу стало скрутнo. Потрібні були гроші, адже у нас із дружиною саме народилася донечка. Довелося поїхати в Італію на заробітки. Навіть і не думав, що там буду працювати за фахом, але мені пощастило. Хтось із наших розповів одному італійцеві, що я добре малюю, і той найняв мене, аби оформив йому піцерію. Після цього робив художнє оформлення різних закладів, приватних будинків. Пропрацював в Італії рік і вирішив повернутися на батьківщину. Усе думав, що у нас скоро все зміниться на краще. Та й дочці уже рік виповнився, а я весь цей час прожив окремо. Але в Україні жилося сутужно. Одне слово, 90-ті... Навіть на хлібозаводі якийсь час довелося попрацювати. А потім якось випадково познайомився з батюшкою із Седнева, він і запитав, чи не могу храм розписати. А чому ні? З тих пір і почалося...

Благословення на написання ікон та розпис храмів Володимирові Синиці дав сам архієпископ Чернігівський і Новгород-Сіверський Амвросій. Пощастило йому розписувати й один із найвеличніших чернігівських храмів – Троїцький собор. Проте своїм найбільшим досягненням в іконописі художник вважає... створення ікони. Так-так, саме створення. На прохання знайомого киянина, який займався бізнесом у Франції, Володимир Петрович написав ікону Святої Женев'єви – покровительки Парижа, яка шанується і католицькою, і православною церквами.

– Річ у тому, що ікона цієї святої існувала лише у візантійському стилі, а ось в академічному – ні, – пояснює художник. – Я перелопатив купу літератури, доки зміг створити образ, який відповідав би усім церковним канонам. Витратив на його створення три місяці. І таки вийшло! Навіть авторські права

на цю ікону отримав. Вважаю, що така робота – просто щастя, яке в житті випадає не кожному. Зараз ця ікона зберігається у Міжнародній духовній семінарії в Парижі. Дві її копії, які також писав я, – у церкві при кладовищі Сент-Женев'єв-де-Буа й у приватній колекції.

Тож не дивно, що саме Володимира Синицю отець Сергій обрав для написання іконостаса у своєму храмі.

– На жаль, написати весь іконостас до відкриття храму я не встиг, – говорить Володимир Петрович. – Лише оформив царські врата і написав три ікони. Домовились з отцем Сергієм, що дороблю усе вже після відкриття. Та не вийшло... Майже одразу ж після цього я поїхав на Схід...

... Почалося усе ще з Майдану. Дуже вболівав за людей, які там стояли, сам їздив кілька разів. А навесні 2014-го, коли почалася війна, подався у військкомат проситися добровольцем. Мої дані записали, але до армії не взяли, сказали, що поки що мобілізуватимуть тільки тих, кому ще не виповнилося 40 років. Мені ж був уже 51. Так я й чекав, доки викличуть. Та якось у серпні побачив по телевізору страшний сюжет про захопленого у полон українського бійця, і все в душі неначе перевернулося. Дописав я ікону Трійці, віддав її отцю Сергію і знову пішов у військкомат. Вирішив: цього разу будь-що поїду в зону АТО! Якщо не візьмуть до Збройних сил, запишуся у «Київську Русь». Аж у військкоматі сказали, що саме набирають людей, але відправка уже завтра. Дружині Ларисі я нічого не сказав. Склав тихенько речі, а коли вона вранці пішла на роботу, побіг на медкомісію. За-телефонував їй вже стоячи перед автобусом, яким нас мали везти у Бердичів (Житомирська область. – Авт.) на навчання. Звісно, Лариса була шокована. Проте цим вчинком мені не дорікала ні тоді, ні потім. І за це їй величезне спасибі!

Потрапив Володимир Синиця до 26-ої окремої артилерійської бригади, хоч свого часу строкову службу проходив у авіавійськах.

– Ох, кого у нас там тільки не було! І танкісти, і десантники, й авіатори... Все одно майже всі вчилися спочатку. Після проходження навчань на Роменському полігоні ми увійшли до складу новоствореної 43-ої артилерійської бригади великої потужності. Працювали з «Піонами» (203-мм самохідними гаубицями, призначеними для знищення особливо важливих об'єктів у тактичній глибині на відстані до 47 км. – Авт.), які до початку цієї війни були законсервованими на складах. Що з ними робити, навіть артилеристи знали лише теоретично, тож майже всього мали доходити, як то кажуть, дослідним шляхом. Бойове хрещення у нас відбулося в січні 2015-го під Донецьким аеропортом. Допомагали кіборгам, коригувала вогонь 80-га аеромобільна бригада. Працювали по аеропорту, Писках, Спартаку. Скільки супротивників поклали, самі ми, звісно, не бачили. Розвідники 80-ї нас сповіщали, та й то лише про ту техніку і ту кількість людей, у знищенні яких були впевнені. Коли на цій ділян-

ці бойові дії трохи притихли, нас перекинули на Дебальцевський напрямок. Отак і моталися туди, де було найважче. Вже пізніше, у травні 2015-го, створили ще кілька дивізіонів з важкою технікою, тож вона була розосереджена по різних напрямках.

Спали ми прямо на позиціях. Взимку стелили матраци на сніг, мостили якісь гілки або ж робили загорожі із ящиків. Коли вже почали відводити озброєння, ставили намети. Їжу на передову нам підвозили. Коли це було можливо... Стояли ми в полі, земля була настільки перетовчена, що інколи техніка просто не могла через нього переїхати. Тоді варили самі або ж обходились сухими пайками. Довелось побачити і смерть побратимів... Під Дебальцевим обійшлося без втрат, досвід уже був. А ось під аеропортом... Потрапили під мінометний обстріл. Три 300-тих, три 200-тих. Земляк, Коля Пономаренко з Корюківського району, загинув. Тільки зранку з ним обнялися, коли розходилися на завдання, і ось – його вже немає. Порозривало хлопців на шматки. Збирали у пакети все, що від них залишилось. Завжди думав, що не зможу цього робити. Та ні, на війні можеш усе... Пізніше ми з хлопцями на тому місці встановили пам'ятник загиблим хлопцям. Досі думаємо, що це не випадкові втрати. Скоріше за все, наше місцезнаходження «здав» хтось із місцевих мешканців. Як би не прикро було це казати, але багато з них українцями ніколи не були і навряд чи стануть.

Зараз Володимир Петрович повертається до мирного життя.

– Хочу написати ще чотири ікони для іконостаса боромиківського храму. Вони є, але не мої й дуже помітно руки різних майстрів. Потім іще писатиму апостолів, – ділиться він планами.

– Дуже хочеться, аби храм загравав усіма барвами, адже атмосфера у ньому й дійсно благодатна. А щодо АТО... Періодично телефоную побратимам, які залишилися там. Звісно, не хотілося б знову іти воювати, проте, якщо доведеться, я готовий. Усі ми стояли там, а хлопці і життя поклали, аби тут, у наших домівках, був мир. І його ми збережемо будь-якою ціною!

*Катерина ДРОЗДОВА,
січень 2016 р.*

ЗУСИЛЛЯ ВОЛОНТЕРІВ НЕ БУЛИ МАРНИМИ

Армійську службу уродженець Олександрівки Володимир Ситий проходив водієм автомобіля у ракетних військах. Ще у квітні 2014 року його мобілізували, потрапив до аеромобільних військ, у тридцяту бригаду. Тоді саме багато говорили про можливість наступу «воїнів-визволителів» сусідньої країни з Кримського півострова в південні області України.

Тільки в нашій країні зуміли оперативно організувати мобілізацію та протиставити військову силу, і плани держави-агресорки змінилися – зі сходу України їй було легше робити хитре вторгнення, не визнаючи його. Володимир з товаришами по зброї проходив перепідготовку – спочатку в Запорізькій області, а потім в степах Херсонщини.

Жорстока і несправедлива війна вимагала швидких дій. І дуже скоро наш земляк потрапив на Донеччину. Брав участь у бойових операціях, де українські десантники демонстрували відвагу, хоробрість, уміння маневрувати технікою, знищувати хвалькуватого ворога. У цих атаках відзначився і Володимир, і багато його товаришів по зброї. Без втрат живої сили визволяли території. Якось попав у пригороду – обстріляли машину, яка загорілася. Лець встиг вискочити.

Але то були перші дні, коли якоюсь мірою допомагало і везіння. У цей період повної і свіжої інформації у десантників тридцятої бригади не було. А терористи і солідарні з ними сепаратисти нарощували сили – у них уже були десятки танків, тисячі автоматників та багато снайперів. Ворог помітив скупчення наших бійців...

Гарячий бій розгорівся біля Степанівки, де ворог у сім-вісім разів переважав у живій силі, та й озброєння мав більш модернове. Півсотню терористів наші десантники все ж знищили. Тільки окупанти усе звужували і звужували кільце блокади.

«З нашого боку були поранені та декілька вбитих. Ми не здавалися, – розповів одного дня Володимир рідній тітці Анні Олексіївні. – Терористи діяли дуже жорстоко, усіх українських поранених розстрілювали на місці. Частина десантників прорвала кільце блокади, зуміла відступити на БТРах. Вони і мене кликали: «Давай до нас на бронемашину!». Я спочатку й заскочив, а потім передумав, бо командир наказав, щоб я перебував біля свого автомобіля. Повернувся. Не знаю, чи й обдумано це зробив?».

Терористи усе більше сил кидали у бій. Стрімголов ішли в атаку.

«Земля горіла під ногами, – пригадує Володимир. – Ми шукали такі місця, щоб вести прицільний вогонь. Однак нас лишалося все менше і менше, за нами, схоже, з будівель чи дерев спостерігали снайпери, які дуже прицільно стріляли. Згодом недорахувалися ще кількох хоробрих товаришів-автоматників. Довелося шукати, де б заховатися від нелюдів-терористів». Володимира та ще кількох наших бійців відшукали у зарослях. Руки виламували, а потім

грубо штовхнули в землю обличчям, повели до машини. Привезли до темного сховища. Перед цім забрали усі документи – паспорт, військовий квиток, а також мобільний телефон. «Вони вам уже не знадобляться», – зловтішалися.

Тримали десь у глибокій і холодній криниці, потім перевели в льох. Затим перевезли до Сніжного – міста, яке за тридцять кілометрів від Росії. Там полонені перебували у камерах попереднього утримання у міліцейському райвідділі. Ставлення було як до худоби – били по кілька разів на день, жорстоко допитували, а годували тільки раз на добу – ріденька каша, шматочок хліба і двісті грамів води.

Анна Олексіївна кілька разів на день телефонувала Володимирі, та його мобільний мовчав. Батько Анатолій Олексійович теж робив десятки спроб зв'язатися – безрезультатно. Брат Володимира, Олександр, працює у міліції у Житомирі, він виходив на різних волонтерів, знайомих армійських полковників і підполковників, які займали високі посади, обіцяли, що допоможуть роздобути якусь інформацію. Але минали дні – і ніяких вісточок. Нарешті волонтери повідомили Олександрі: «Ваш брат зник безвісти. Факти збираємо по крупинках, але поки що – нічого позитивного».

Володимира полонили з 12 на 13 серпня. Тільки ця інформація ні командуванню, ні товаришам, які вийшли з оточення, не була відомою. Але волонтери з Донеччини, Луганщини, Києва і Харкова продовжували пошук. Серед них були і колишні військові командири, які раніше займали високі посади, воювали у «гарячих» точках на Балканах, у країнах Азії та Африки. Пошук розгорнули найактивніший. Більше відзначилися волонтери з Донецька, Києва, Дніпропетровська. Ризикуючи життям, виходили на лідерів сепаратистів, командирів найманців. Вступали в перемовини, які спочатку не давали ніяких результатів. А потім – знайшли компромісний варіант: обмін полоненими.

Коли по телевізору 24 серпня показували полонених, яких сепаратисти вогли центральною вулицею Донецька, Володимир упізнав своїх товаришів, з якими воював та перебував у ворожих катівнях. Наш земляк дуже хвилювався за них і вірив, що настане ще той час, коли їх визволять. А тепер він, як контужений, перенісши жорстокі побої, перебуває на лікуванні в госпіталі у Дніпропетровську.

«Нас привезли сюди разом з тяжкопораненими. У шпиталі ставлення лікарів і медсестр якнайкраще. Про кожного турбуються. Не існує проблем з ліками. У палатах створені якнайкращі умови, є телевізор, приносять свіжі газети. З нами також працюють психологи. А в їдальні – такі смачні страви. Щоразу ставлять на стіл яблука, груші, апельсини, яких ми не бачили три місяці», – з радістю поділився інформацією з рідною тіткою Анною по телефону Володимир.

*Віктор Божок,
вересень 2014 р.*

У СЕРЦЯ НЕ ВИСТАЧИЛО СИЛ...

27 червня Великий Листвен прощався з Олександром Смеяном. Майже все село вийшло провести у останню путь воїна, який мужньо і відважно пройшов пекло у багатостраждальному Щасті і Дебальцівському котлі.

Десятки людей з вінками і живими квітами у руках йшли вулицями села до хати, у якій мешкав Сашко з дружиною і сином. Небо, затягнуте хмарами, сумно дивилося на той людський потік. Але плакати не наважувалось. Мабуть, за-

стигло у німій скорботі за серцем, яке, пройшовши вогонь війни, зупинилося, не витримавши пережитого.

Після виходу з Дебальцево Олександр потрапив до військового шпиталю у Дніпропетровську. Місяць пролікувавшись, приїхав у відпустку додому, у Великий Листвен. Відпустка вже закінчувалась, він збирався повертатись у свою військову частину для продовження служби. Першого вересня виповнився б рік відтоді, як його було мобілізовано. Незабаром його чекала демобілізація і повернення додому назавжди. До щоденних сільських турбот і клопотів. До родини. До роботи трактористом у СФГ «Лавр». Та не судилося.

Олександр скаржився рідним і односельцям на погане самопочуття. Але ніхто не очікував, що трапиться саме так. Вдома йому стало зле. Лікарі не змогли нічого вдіяти. 25 червня серце воїна зупинилося.

Відспівували героя у місцевій Великолиственській церкві. Герой – це сказано не занадто. Адже для того, щоб бути ним для односельців і усіх нас, не потрібні особливі накази і відповідні нагороди та посвідчення. Разом з тисячами інших таких же простих українців Олександр Смеян по зову країни став на захист її цілісності і незалежності. Став для того, щоб кожен з нас міг тут, удома, продовжувати мирне життя.

Прощалось із Олександром село. Грав військовий оркестр. Гримів прощальний залп на честь воїна, земляка, бойового товариша. Небо трималося з усіх сил. Не губило сліз. Скільки їх ще буде виплакано, доки клята війна топтатиметься брудним чоботам по долях українців?..

*Світлана ТОМАШ,
липень 2015 р.*

ПЛАКАЛО НЕБО МОКРИМ СНІГОМ...

І знову чорний вівторок, і знову страшна звістка зі Сходу України. Під час бойових дій у зоні антитерористичної операції загинув наш крайнин, уродженець смт Куликівка, кадровий офіцер – підполковник Ігор Сергійович Сніжок.

6 грудня 2014 року йому б виповнився 41 рік. Цілком дорослий чоловік, гарний сім'янин, турботливий батько, кадровий військовий – начальник служби військових сполучень Сухопутних військ Збройних Сил України. Його життєвою місією був захист рідної землі, і він її сповна виконав, поклавши на вівтар найдорожче – власне життя.

Народився і виріс Ігор у Куликівці. Тут зробив перший крок, пізнав великий і прекрасний світ, закінчив Куликівську середню школу.

– Дуже добре пам'ятаю Ігоря, – пригадує перша вчителька Галина Порфірівна Клунко. – Чорнявий, спокійний хлопчик, не за віком розсудливий. Навіть не думала, що він буде військовим. Тодішнє покоління дітей ми виховували для миру, не для війни. Вчили їх толерантності, дружбі, взаєморозумінню, прощати інших... Але не воювати...

Після школи Ігор був призваний на строкову службу, яку протягом року проходив у м.Котовськ Одеської області. А потім, наслідуючи приклад свого старшого брата Олега, вирішив вступати до Київського військового інституту управління та зв'язку. Після він служив командиром окремих підрозділів 30-го полку управління зв'язку штабу оперативного командування Сухопутних військ Міністерства оборони України. У 2010 році Ігоря Сніжка призначають начальником адміністративного відділення Кадрового центру, потім – начальником групи автоматизації та обробки інформації.

Під час однієї з відпусток в рідній Куликівці, на весіллі одного з однокласників, Ігор зустрів свою долю – дружину Ірину. Обоє раділи народженню первістка – доньки Юлі, якій нині 17 років, вона студентка, а згодом – сина Валери, який зараз навчається у третьому класі.

Більшу частину військової служби Ігор Сергійович проходив у Чернігові, де весь час проживав із сім'єю. Останні три роки служив у Києві на посаді начальника служби військових сполучень Командування Сухопутних військ.

За сумлінну службу неодноразово був нагороджений медалями та нагрудним знаком.

Під час чергової ротації Ігор Сніжок потрапив на схід України у зону антитерористичної операції. Ось тоді і настали для нього нелегкі фронтіві будні. 2 лютого, виконуючи завдання начальника тилу, Ігор Сергійович перевіряв забезпечення харчуванням особового складу в місті Дебальцево і якраз у цей момент почався шквальний мінометний обстріл. Помітно було, що його керували досвідчені коректувальники – терористи...

Ігор Сніжок під час виконання того завдання був тяжко поранений та негайно доставлений до міської лікарні Артемівська. Але, на жаль, лікарям не вдалося його врятувати...

Ховали Героя у рідній Куликівці у четвер, 5 лютого. На похорон приїхали товариші по службі, друзі, зібралися всі однокласники.

– Він був справжнім чоловіком, світлою людиною, патріотом своєї країни, – з сумом у голосі говорить однокласниця загиблого Світлана Ничипоренко.

– Ми були останнім випуском радянської епохи. Клас наш – напрочуд дружний, і хоч після школи пройшло більше 20 років, тісно спілкуємося й нині. Шість наших однокласників обрали професію військового, серед них – і Ігор Сніжок. Завжди спокійний, врівноважений, готовий у будь-яку мить прийти на допомогу. До сьогодні не розумію, чому у Ігоря в шкільні роки було прізвисько «батя».

Всі ці роки наші сім'ї дружили між собою, виїжджали на пікніки, до річки. Ігор з дружиною часто бував у Куликівці і обов'язково заходив до магазину, де я працюю. Останній раз він був тут на Новорічно-Різдвяні свята. Перед його від'їздом в АТО спілкувалася по телефону з дружиною Іриною. Вона й повідомила тривожну новину про від'їзд Ігоря на схід України, додавши, що в'яже чоловікові теплі шкарпетки.

Майже два десятиліття – половину свого життя – Ігор Сергійович віддав українській армії. За цей час здобув авторитет як серед простих солдатів, так і командирів. Вони не могли не приїхати, аби провести його в останню путь.

Розмовляю з начальником автотранспортної служби тилу командування Сухопутних військ, підполковником Олегом Анатолійовичем Тимкіним.

– Свого колегу по службі, Ігоря Сніжка, знав близько чотирьох років. Наші військові обов'язки були суміжними, тому неодноразово заміняли один одного. За час служби він проявив себе тільки з позитивного боку. Йому випала почесна місія, як і кожному громадянину України, поїхати на Схід, аби захистити свою державу від агресивних посягань. Ігор був чудовою людиною, мав неабиякі організаторські здібності, фахівцем своєї справи, любив військову службу, ніколи не пасував перед труднощами.

Безкінечна траурна процесія, в якій почесна варта, оркестр Збройних Сил України, державні прапори з чорними стрічками і квіти, квіти, квіти...

Червоні гвоздики та гілки ялини встеляли останню дорогу кадрового офіцера української армії. Коли траурна процесія порівнялася з приміщенням Куликівської школи, її зустрів коридор з учнів та вчителів на чолі з викладачем військової підготовки Леонідом Корнійчиком. Вони вшанували тіло Героя, колишнього учня, на колінах з плакатами та викриками: «Герої не вмирають!», «Героям Слава!» Їхній приклад наслідували всі, хто прийшов віддати шану земляку. В цю мить серця охопило почуття єдності і патріотизму.

Сльози близьких, знайомих, просто земляків. Плакало небо мокрим снігом, ридала мідь оркестру, гримів військовий салют...

*Валентина СЕЛЮК,
лютий 2015 р.*

ЖИВ ПРОСТО І НІЧОГО НЕ БОЯВСЯ...

Олег Соломаха обіцяв матері приїхати додому на її день народження. Так і сталось. Тільки привезли того дня сина на отчу землю у труні...

У всьому – Олегів труд

Так уже вийшло, що довгувати нам довелось чекати під двором на господарів. Виявилось, що якраз того дня Соломахи їздили до райцентру – замовити пам'ятник синові і чоловікові.

– Не дай, Боже, нікому замовляти надмогильний пам'ятник дитині своїй, – з важким серцем сказала Надія Григорівна. – Батькові моєму ми поставили – гірко було, звісно, але ж не так, як синову: батько ж віку свого дожив...

А Олегів Соломасі ще б жити та й жити – багато ж справ земних недороблено. І головні з них – дітей з дружиною доростити, на тверду стежку їх поставити, батьків зігріти на старості (ніхто ж не молодіє – такий закон життя)... Та не топтати вже йому рясту, не сіяти жита, не збирати жнива. І вирощуваний урожай його життя без нього досягне – так розпорядилась війна.

...Олегів мати й батько, Надія Григорівна та Володимир Пилипович, з малесеньких сіл обое. Того хуторця, де виріс Пилипович, вже немає ані серед полів і лісів, ані на картах. А хата, яку купили у Буді-Вороб'ївській, туди перебравшись, і досі стоїть не без діла – гаражем служить. А по другий бік двору – просторий і світлий дім.

– І у всьому тут – Олегів труд, куди не глянь, – зітхає Надія Григорівна. – Навіть підлогу вони з Мишею, тоді ще школярами, постелили. Як вийшло – так і постелили, а вийшло й непогано. І баньку за хатою поставив...

Олег у батьків був найстаршим, а потім у нього ще народились брат і сестра. Вони тепер містяни.

– А він у нас от домашній за характером, нікуди не хотів із села їхати. І ми тому раділи: менші далеко, а Олег поруч, завжди підтримка. Він усе вмів, ніякої роботи не боявся. Спершу пастухував у колгоспі (сільгосп підприємство колгоспом називають просто за звичкою – ред.), тоді в механізації працював, а тоді слюсарем на фермі... Одружився з любові, молодятами вони у нас жили. Юля, внучечка наша, тут народилась. А потім відділили ми їх, бо хата непогана, за сільськими мірками, трапилась. Люда навіть не хотіла йти. А я кажу: «Господинею ж будеш!...» Як Андрійко народився, Олегів гордості не було меж...

Надія Григорівна дістала альбом і свою просту материнську розповідь ілюструє світлинами.

– Ось ми разом, тільки Андрійка тоді ще не було. А це із сином в останній приїзд сніг чистять, було це перед Новим роком...

І без надії сподіваючись

Олега мобілізували восени. Тим, хто радив «улизнути», він відповідав, як відрізав:

– Я ж присягу давав!

Спершу – навчання, а тоді, раптово якось, фронт. Під Вуглегірськом було вже дуже важко, намічався той Дебальцівський напівкотел...

– Востаннє ми говорили з ним по телефону 29 січня, – згадує Надія Григорівна. – І я сказала: «А, може, ти, синочку, на 8 Березня приїдеш?..» Олег відповів: «Не на 8 Березня, а на твій, мамо, день народження обов'язково буду! День народження у мене 24 лютого...»

А в перші дні лютого Новгород-Сіверщина з преси дізнавалась новину: будо-вороб'ївець Олег Соломаха 31 січня загинув під Вуглегірськом, і тіло залишилось на зайнятій ворогом території...

Був для сім'ї майже місяць невимовної чорноти, яку розрізали, як блискавки, іскринки надії: а, може, й живий, може, в тих повідомленнях помилка – мертвого ж нема?..

Пам'ятаю, як я дзвонила до сілради – і голова сказав, що нічого про Олега Соломаха розповідати для газети не буде. Бо все село сподівається, що він живий... Натомість попросив необережним словом не поранити дітей, дружину, батьків – всі за надію тримаються...

– Нас Бог пожалів – ми те відстраждали за місяць. А люди ще й досі не схоронили своїх воїнів... Спасибі волонтерам, спасибі моїм меншому сину й дочці – вони знали, до кого звернутись, – плаче мати. – І 24 лютого, у день мого народження, Олег дійсно приїхав – у труні. Переночував ніч у соборі у місті, а 25-го ми його схоронили...

– За що? – кілька разів за час нашої розмови тихо запитав Володимир Пилипович...

Що розповів однополчанин

Поховати Олега приїздив його побратим – 24-річний Діма. І розказав таке.

По блок-посту гатили несамовито, й наші воїни залишили ту мішень, розійшлись по покинутих місцевими будинках. Олег з Дмитром були удвох. «Мені було страшно, – казав Дмитро Олеговим батькам. – А Олег нічого не боявся...»

– І де ж йому, Дімі, не боятись? Такий же маленький він, і тільки ж 24 роки! – скрушно стисла руки Надія Григорівна. – А Олег нічого не боявся – такий вже й по життю був!..

Осколком від снаряда Олега вбило наповал, знівечивши й обличчя, і тіло. Поранений від того ж снаряда Діма все те бачив...

Назавтра Олегові однополчани з волонтерами на танку під білим прапором, без зброї і з червоним хрестом поїхали забрати тіло. Але їх зустріли сепаратисти шаленим вогнем...

І кому на Новгород-Сіверщині забути ті похорони під «Качу», під українськими стягами? На коліна стали люди перед Олегом – простим чоловіком з Буди-Вороб'ївської, українським героєм...

«Нехай наш син залишиться першим і останнім...»

Відквітувала весна, відзеленіло літо... Його рідні збирають врожай, готуються до зими. Дочка Юлія вже вчиться у Новгороді-Сіверському, в державній гімназії і вдома буває тільки у вихідні. Синочок щоранку із особливим задоволення закидає на плечі важкуватий ранець, подарований волонтерами: це ж від татових друзів!..

– Андрій у нас буде й механізатором, і військовим, і будівельником – всім хоче стати! – гладить синочка по голівці молода, тендітна матуся. А той – вилитий татко.

Нас Людмила попросила про одне – послухати вірш, який вона присвятила чоловікові...

А кладовище, де вічний спочинок знайшов Олег, – навпроти їхнього з Людмилою двору. На кладовищі тому, куди Людмила навідується мало не щодня, її недавно чекав «сюрприз» – від столика залишилися самі стовпчики.

– Це ж тут поминали Олега і його дідуся – героя Другої світової, – вказує очима на сусідню могилу. – І в когось же вистачило совісті потягти з кладовища кілька дошок!.. І це ж не з другого села хтось...

Ми, по правді, довго не зважувались на детальну розповідь про Олега Соломаха, бо ж боялись сипнути солі його матері, татові, удові на свіжі рани. Але коли ті рани хоч трішечки затягнуться?.. Знайомство ж з дружною родиною показало: люди, перенісши найстрашніше горе, не зломались, а загартувались. І доброти не розтратили.

– З Буди-Вороб'ївської в АТО був тільки наш Олег. І нехай він залишиться першим і останнім. Щоб нікого більше не призвали на цю війну, щоб в Україні утихомирилось. І тоді ми знатимемо, що жертва, яку взято долею від нашої сім'ї, – Олегова загибель не даремна, – мужньо сказала Надія Григорівна.

А в хаті, де живуть його вдова і діти, – маленький український прапорець...

*Ганна ХАЛІМАН,
жовтень 2015 р.*

«НА ТАКИХ ХЛОПЦЯХ ТРИМАЄТЬСЯ АРМІЯ...»

4 травня Дібрівне попрощалось з Іваном Сорокою – старшим стрільцем другого відділення, другого взводу, другої роти 41-го батальйону, який ніс службу в зоні АТО. Він був призваний за частковою мобілізацією Городнянським райвійськкоматом 3 вересня 2014 року. Усе село вишикувалось, застигло у скорботному мовчанні, прощаючись з хлопцем, який загинув за день до свого тридцятиріччя.

Він був загальним улюбленцем. Щирий, веселий, з незмінною посмішкою, готовий прийти кожному на допомогу у будь-яку хвилину.

– Ванечко, синочку, ти ж мене у ліс по гриби водив, – заходилася плачем під будинком батьків Івана літня жінка. Думалось – рідня. Виявилось – ні, просто сусідка. Над селом лився стогін та плач. Навіть

звуки військового оркестру не могли приглушити ту страшну мелодію туги та скорботи.

Він мав золоті, майстровиті руки. Односельці чекали його повернення, готували для нього нехитрі замовлення. Захоплювався бджільництвом. Найменший з трьох синів, був надійною опорою і першим помічником для батьків.

– Він нам ніколи не жалівся, – каже племінниця Івана Аліна Сизоненко. – Ще вранці, в день своєї загибелі, дзвонив батьку. Розповідав, що там, де він несе службу, гарна природа. Казав, рибу ловлять. Радів, що знайшов покинуту пасіку, збирався її доглядати. Він взагалі був мегапозитивною людиною. Завжди жартував. Завжди з посмішкою... Як страшно говорити «був»...

Загинув Іван між Старогнатівкою та Білокам'янкою.

– Він разом з хлопцем з Корюківки пішов у розвідку, – розповіли бойові побратими Івана, які приїхали провести його в останню путь, Олексій Скиртач та Віталій Степанюк. – Старогнатівку контролюємо ми, а Білокам'янку – сепари. Поміж населеними пунктами – так звана «зеленка», поле. Саме там хлопці підірвалися на «розтяжці». Спрацювала протипіхотна міна. Вони загинули миттєво. Ми нічого не могли зробити...

Ці мужні, обпалені війною чоловіки ковтають скупі сльози. Ваня і серед них був улюбленцем. Його посмішка не одного товариша заряджала позитивом, оптимізмом, надавала віри і сил.

– На таких хлопцях, як Іван, і тримається наша армія, – з болем промовив старший лейтенант, командир, офіцер 41 -го батальйону Олексій Скіртач.– Він не просто був добровольцем. Він був справжнім, відданим сином України.

Похоронна процесія розтяглася на кілометр. Вінки, вінки, море живих квітів... Красень-кінь, що був прив'язаний на полі, забачивши колону людей, забігав сполохано. А потім раптово застиг, вдивляючись у колону, у людські обличчя. «То Ванин кінь, – хтось мовив у натовпі. – Він його доглядав...».

На кладовищі останні слова Герою сказали настоятель місцевої церкви, у якій відспівували Івана, керівники району і села. У німій скорботі застигли керівництво району, військові, односельці, школярі, родичі, знайомі, близькі, всі, хто прийшов попрощатись з Ванею. Відсалютував останній залп. «Слава Герою!» – в унісон звучало з натовпу.

– Ми доведемо до кінця те, що не встиг ти, Ваню, – обіцяли покійному товаришу і його землякам військові, кидаючи на труну останню жменю землі.

*Світлана ТОМАШ,
травень 2015 р.*

ІЗ НАЙГАРЯЧІШОЇ ТОЧКИ – ПІСОК

Події, які відбуваються на Сході країни, хвилюють усіх. Щодня ми з тривогою слухаємо радіо, дивимося телебачення або шукаємо інформацію в Інтернеті. Та розповідь, почута з вуст очевидців, западає в душу надовго.

Так, нещодавно в Варвинській ЗОШ І-ІІІ ст. відбулася зустріч з випускником цієї альма-матер, а нині – учасником антитерористичної операції Анатолієм Телевним. Після восьми місяців перебування на Сході він приїхав додому в короткотривалу відпустку. Чоловік захищає кордони нашої країни в найгарячішій точці – с. Піски, що під Донецьком.

Після вступного слова вчителя історії Ніни Сушини, Анатолій розповів школярам про життя воїнів. Вони з цікавістю слухали розповідь про важкі

солдатські будні під обстрілами, переглядали відео та фотографії, зняті воїном.

Повістку із військкомату Анатолій отримав в січні цього року. Ховатися за спинами інших, вичікувати десь в тихому куточку кращих часів – не в натурі Анатолія, а ще, як він сам говорить: «У мене підростає син, який колись спитає, а що ти, тату, тоді робив? І мені не буде соромно йому дивитися в очі».

Після медкомісії Анатолія Васильовича разом з іншими відправили на Львівщину, де на Яворівському полігоні пройшли серйозний військовий вишкіл, знайомилися зі зброєю, а також вивчали ази першої медичної допомоги. Останню, говорить Анатолій, військовики сприймали скептично, бо дуже вже не хотілося в багнюці повзати, витягуючи, буцім-то, пораненого з поля бою, але потім, потрапивши в АТО, коли довелося на практиці застосовувати ті вміння, щоб врятувати життя поранених, ми часто згадували ті навчання і шкодували, що не дослухалися до порад інструкторів.

Далі проходив військове злагодження в Дніпропетровську, в складі 93-ої окремої механізованої гвардійської бригади, а потім їх почали поступово перекидати в зону антитерористичної операції.

Анатолій Телевний – заступник командира мінометного взводу, а також головний навідник мінометної батареї. Чоловік має звання сержанта. В зоні АТО знаходиться з 28 березня. Перше місце дислокації – село Новоселівка. Там,

серед величавих териконів, які боєць побачив вперше, довелося побачити не дуже приємну картину війни, і відчути, що таке страх.

Бойове хрещення отримав вже на другий день. Диверсійно-розвідувальна група «Сомалі» підійшла вночі до позицій наших бійців і обстріляла їх. Тоді нашим військовикам довелося вести ближній бій. Це був хаос, згадує Анатолій, темрява, спалахи пострілів і ти не розумієш де свій, а де ворог, командири – вчорашні випускники військових училищ, які також не знають, що робити і які накази видавати.

Під час того бою Анатолій від вибуху отримав контузію. На щастя, тоді все закінчилося без втрат з нашої сторони, згадує боєць. А найстрашніше там, говорить Анатолій, – це розтяжки, і наші, і чужі, бо ніхто не робить карт мінування.

Далі було село Тоненьке. Коли вони прибули туди, то на місці побачили суцільні руїни, там немає жодного вцілілого будинку. Ось в цьому селі наші військовики зрозуміли, що тут дійсно війна і розруха. Анатолій говорить, що його бригаду повинні були перекинути в Донецький аеропорт для ротації кіборгів, але на той час руїну аеропорту наші військові вже залишили.

Потім їх перекинули на позиції в с. Водяне, що поблизу Опитного і аеропорту, де вніч перед Пасхою їм довелося прийняти один з найстрашніших боїв і пережити артобстріл.

Анатолій також брав участь в боях за Мар'їнку. Нині ж наш земляк боронить нашу країну у Пісках, де рік тому загинуло під час артобстрілу дванадцять воїнів і серед них наш земляк В'ячеслав Носенко. На місці їх загибелі біля школи нещодавно побратими встановили пам'ятний хрест. «Ворота» в Донецьк, як відомо, й нині постійно обстрілюють бойовики. А взагалі на передовій обстріли наших військ, спроби наступу, диверсійна робота терористів не припиняються, з сумом констатує Анатолій. Мінських домовленостей дотримується лише українська сторона.

Сказати, що не раз він дивився в очі смерті, – це нічого не сказати. Йому доводилося підбирати загиблих побратимів, рятувати поранених...

Це ж якою витримкою треба володіти, щоби, зібравши, як кажуть, всю волю в кулак, знову йти в бій, йти під кулі, зустрічаючись віч-на-віч зі смертю... «Всі ми живі люди, – каже Анатолій, – усім притаманний страх, але, коли ворог безжально й смертоносно нищить нашу землю, то про страх ніколи думати. Хочеш вижити, мусиш збиратися із силами. Було так, що й окопи рили на місці касками, лопатами, руками – чим доведеться, бігали багато – гаряче, одним словом».

Довелося зблизька бачити й терористів, спати на фермі в тюках із соломою, в палатках, у відкритому полі в спальних мішках, або й просто на голій землі, пити воду із ставка... На собі відчули, що таке холод і голод. Важко психологічно. Важко фізично. Але на труднощі не скаржиться.

А воювати нашим бійцям доводиться не з шахтарями, як стверджують по російському телебаченню, а з російськими військовиками і найманцями з Литви, Чечні і ін., говорить Анатолій. Приїжджали до них на позиції представники ОБСЄ. Що найбільше вразило тоді наших хлопців, що майже всі вони громадяни Росії. Після їх від'їзду позиції наших військових обстріляли ще з більшою жорстокістю і точністю. Вороги знали, куди бити. Після цього наші вояки не охоче пускають представників місії на свої позиції.

Найголовніше і найвагоміше на передовій – надійне плече друзів-побратимів, взаємна підтримка. Саме це він має від земляків-варвинців Юрія Корнієнка, Валерія Чаленка і Олександра Бутенка, які разом з ним служать у бригаді. У батальйоні панує атмосфера братерства. Тут молодий чоловік знайшов чимало друзів. Зріднився, здружився з хлопцями з різних куточків України, котрі нині – одна команда вояків-оборонців. Як би це парадоксально не звучало, але війна подарувала мені можливість познайомитися з величезною кількістю прекрасних людей, каже Анатолій Телевний. Там хлопці готові віддати своє життя, аби врятувати товариша.

Воїн розповів багато тривожних епізодів з військового життя їхнього батальйону. Кожен день був важким, кожної хвилини у вояків було відчуття, що смерть дивиться у очі, але воля духу, бажання перемогти надавало їм сили й наснаги у їхній боротьбі.

На запитання про забезпечення Анатолій відповідає, що нині армія має повне забезпечення від держави. І форму видали нову, непромокаючу, і берци коричневі, такі як по телевізору показували, і харчами мають повне забезпечення. Приїжджають до них з допомогою і волонтери – привозили тепловізор, білизну, продукти і багато ін.

Після розмови з цим «атовцем» вкотре подумалося – про цю війну ми, слава Богу, знаємо лише з екранів телевізорів. І ці яскраві, хай і найемоційніші, картинки є лише відображенням страшних подій, які сприймаються нами, погодьтеся, як кіно. Реально ж відчули і пережили той жах саме наші солдати, котрі заслуговують на найщирішу повагу, шану та підтримку. І на те, аби повернення кожного в рідне село, селище, було радісною подією не лише для родини, а й для усієї громади. Адже захищають вони наші мирні будні, свободу і незалежність.

Після зустрічі у дітей залишилася віра у краще майбутнє України, її мир та спокій. А також нестримне бажання бути схожими на тих, хто зараз захищає суверенітет, свободу і цілісність нашої держави. Як на мене такі зустрічі необхідно проводити якнайчастіше, щоб наша молодь на прикладі старших вчилася любити і захищати свою землю.

*Наталія ПАЛЯНИЦЯ
грудень 2015 р.*

ОБІЦЯВ ПОВЕРНУТИСЯ ЖИВИМ...

В ніч на 17 жовтня 2014 року у Дніпропетровській лікарні імені І.Мечникова від тяжких ран помер легендарний «кіборг», 46-річний капітан 5-ї роти 2-го танкового батальйону Володимир Титарчук. Чотирма днями пізніше за особисту мужність і героїзм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, вірність військовій присязі під час російсько-української війни, воїн був нагороджений орденом Богдана Хмельницького III ступеня (по-смертно).

Побратими називали його просто і шанобливо по батькові – Іванович або за позивним «Теща». Такий позивний танкісту дали, бо він постійно «бубонів», повчаючи молодих воїнів і пильно слідкуючи за тим, щоб ті берегли себе.

Володимир Іванович не був новачком на війні, бо вже мав бойовий досвід – брав участь у миротворчих операціях у країнах Африки. Служив у Гончарівському, звідки, власне, 31 березня і пішов служити добровольцем ще під час першої хвили мобілізації. До речі, саме перед відправкою в зону проведення антитерористичної операції на схід України чернігівський волонтер Сергій Зосименко зняв фільм про Володимира Титарчука, де той розповідає, чому пішов захищати Батьківщину:

– Мій дід воював під час Другої світової, а батько – кадровий офіцер. Як же я міг сидіти вдома, а не в окопі разом із солдатами? Чесно кажучи, до 45 років я не розумів, що таке Україна. Якось пішов до сусідки та взяв у неї почитати «Кобзаря» Тараса Шевченка. Ось тоді до мене і прийшло розуміння, що таке Україна і що значить бути українцем. Моя Батьківщина – це святе! Я хочу захищати її, щоб потім жити спокійним життям, і для мене велика честь служити у танковому батальйоні. Я не політик і не фанат війни. Але мені приємно, що відколи я в лавах армії, мій восьмирічний син Едуард мене заповажав. Раніше я розповідав йому про армію, але він мене не розумів. Якось я прийшов до нього до школи у військовому однострої, з погонями, з «танками» на шевронах – відтоді він пишається мною і мріє стати офіцером...

Після служби у Гончарівському Володимир опинився на сході України. На своєму Т-64 він щодня виїздив у самісіньке пекло – до Донецького аеропорту. Іванович був одним із тих бійців, котрих бойовики називали «кіборгами». Підвозив набої, вивозив поранених і вбитих побратимів, пострілами з гармати відганяв сепаратистів подалі від терміналів, в яких тримали оборону наші десантники, брав участь у запеклих танкових боях. Товариші по службі розповідають, що Володимир не раз міняли бойову машину – чи не після кожного запеклого бою танк потребував капітального ремонту. Але війна це не зупиня-

ло. Він ж бо знав, що там, в аеропорту – його побратими, яким потрібні його досвід і підтримка.

У липні Володимира вперше поранило. Але вже скоро після нетривалого лікування і відпустки додому він знову повернувся у зону АТО. Розповідав, що не міг спокійно спостерігати по телевізору за тим, як проливають кров його однополчани. То ж не долікувавшись як слід, Володимир Іванович знову вирушив на фронті. І не куди-інде, а до своїх побратимів, що продовжували обороняти Донецький аеропорт.

На всю країну «Теща» прославився завдяки сюжету на телеканалі «1+1», де він розповідає про те, що завжди із собою носить лист 8-класниці Каті із Чернігова. На камеру Володимир пообіцяв дівчинці обов'язково повернутися живим і завітати до неї в школу, аби подякувати за теплі слова у листі. Але не судилося... Наступного дня після виходу сюжету Іванович потрапив під смертельний обстріл...

Кажуть, ворог накрив позиції наших бійців щільним мінометним вогнем... Володимир отримав важкі поранення обох легень, печінки і шлунка.

Про останній день життя героя розповів боєць Олексій Дерманський:

– Я зайшов до Івановича по обіді. Він нагодував мене гарячим супом. Ми сиділи, балакали. Згодом до нас завітав один місцевий дід. Пригостивши старого цигарками, запропонували йому і супу. Але той відмовився, сказавши, що вже кілька днів харчується сирію картоплею, тому від вареного може вмерти. У ході бесіди дід вказав нам на п'ятиповерхівку, куди, за його словами, навідується ворожий коректувальник. Цю інформацію ми з Івановичем вирішили перевірити. Провівши діда додому і залишивши йому торбинку із їжею, ми обстежили споруду, з якої ймовірно відбувалося коректування ворожого вогню. Повертаючись назад до місця дислокації, по рації отримали повідомлення з аеропорту про екіпаж згорілого в бою нашого танка. Хлопці потребували негайної евакуації з поля бою. Але сісти в танк і вирушити їм на допомогу ми не встигли, бо зненацька почався страшний мінометний обстріл. Лише коли все стихло, я побачив, як багато людей лежить на землі. Іванович був серед них...

Володимира Титарчука привезли спочатку у лікарню Краматорська. Лише за добу його та ще двох тяжко поранених вертольотом доправили у Дніпропетровськ. Але врятувати йому життя лікарі не змогли.

Прощалися з героєм 22 жовтня. Відспівували Володимира у чернігівському Спасо-Преображенському соборі. Окрім рідних, друзів і небайдужих чернігівців, на похорон танкіста з мамою прийшла й та сама Катя – авторка листа, з яким до останніх хвилин свого життя не розлучався Володимир Іванович.

Якось Володимир обмовився своєму молодшому братові Михайлу, що мріє про новеньку військову форму. Брату вдалося придбати форму, проте передати її Володимирові на фронт він вже не встиг. У цьому новенькому однострої героя і поховали...

*Наталія ФЕДОСЕНКО,
жовтень 2014 р.*

ДАВ ПРИХИСТОК ЛУГАНЧАНЦІ ІЗ ДИТИНОЮ

Зустріч з воїном, який прибав із зони антитерористичної операції і перебуває вдома у зв'язку з реабілітацією після поранення і лікування в госпіталах, старшим сержантом Олександром Федорякою із Куликівки була непростю. 32-річний молодий чоловік погодився поспілкуватися, але спочатку розмова якось не клеїлася, між нами ніби стояла якась перепона.

Правда Олександр щиро зізнався, що після бруду війни із кров'ю і смертями побратимів, із підступністю та зрадою йому важко знаходитися в рідному селищі, де тихо та мирно, співають птахи і сміються діти, а люди якісь ніби байдужі до цієї війни. А його серце аж кипить від того, що там, на сході України, гинуть не тільки військові, а й мирне населення. Так хочеться, щоб все швидше закінчилося. Тому він прагне повернутися у свій 13-й батальйон і продовжувати зі зброєю в руках вершити праве діло.

...Олександр Федоряка був мобілізований до війська у квітні, а вже через місяць потрапив у зону бойових дій в Луганській області, поряд з кордоном.

– Нам видали бронезилети і автомати, їздили, правда на добитій техніці. Стріляти не дозволяли, щоб не провокувати ворога. Виходить їм можна, а нам – ні! Звичайно, нелегко так воювати. На жаль, бракувало бойового досвіду не тільки в бійців, а й у командирів. Хоча нам обіцяли, що офіцери будуть із бойовим досвідом.

Перебування у зоні АТО – це постійна напруга, пошвиств куль, вибухи ворожих снарядів, мін. Весь час потрібно виважувати кожен крок, бо невідомо, де тебе чекає небезпека.

– Одного разу я вчасно не сховався і отримав тяжке поранення, – продовжує згадувати Сашко. – Лікувався у місцевому, Сватовському госпіталі, потім – у Харківському, а ось тепер проходжу оздоровлення у Чернігівському, і знаходжуся на реабілітації вдома.

Із жовтня знову відправляюся до місця дислокації 13-го батальйону, на підмогу своїм бойовим побратимам. Зі мною разом несуть службу земляки – Микола Безбородько та Олександр Пронін. Серед наших воїнів високий бойовий дух, але траплялися і поодинокі випадки дезертирства: дехто хотів «закосити» під розлад психіки. Не кожен витримує фронтові умови існування, – каже старший сержант, – бо війна – це надзвичайно тяжко і страшно. І не треба думати, що місцеве населення нас чекає як визволителів. Часто до українських воїнів ставляться якщо не вороже, то неприязно. Хоча інколи селяни піклуються про наших воїнів, дають харчі, підбадьорюють.

Треба зрозуміти місцеве населення, воно дуже страждає. Я, можливо, там і залишуся після війни, бо розумію цих людей, у них – горя через край, – сказав воїн.

Одна із причин його симпатій до місцевого населення знаходилася у квартирі. Це тендітна жителька Луганська, Аня Колосова, яка розповіла про їхнє знайомство так:

– Я мешкала з двома синами у Луганську, у мене – трикімнатна квартира. Але, як тільки сепаратисти захопили управління СБУ, почалися обстріли, з меншим сином я покинула місто і жила в маленькому дачному селі Ільїнка, у лісі, поруч з кордоном. Харчувалися завдяки городу. Інколи мій тато добирався до нас, приносив продукти. Йому, пенсіонерові, доводилося пішки йти 10 кілометрів туди і назад. Ми мешкали там чотири місяці. Тоді ж і познайомилися з Сашею, обмінялися номерами телефонів.

– Коли ж наше маленьке селище почали обстрілювати мінометами, накривати «градами», – говорить молода жіночка, – довелося тікати без речей і продуктів. Люди нам багато допомагали, я їм вдячна. Як переселенка, я багато де з п'ятирічним сином помоталася. Спочатку «прибилася» до родичів, у Запоріжжя. Зі мною були мама і старший син. Однак всім не вистачало місця. Тож тоді я з молодшим сином вирішила їхати шукати прихистку в іншій частині України. Пропонували західні області, а потім назвали і Чернігівщину. А я знала бійців 13 батальйону, подумала: вони – чудові люди, треба їхати туди. Дісталися з малим до Ніжина, трішки пожили в Лосинівці. І весь час я шукала Олександра. Як не прикро, він загубив свій мобільний, то ж добре, що у мене був номер телефона його друга, Валентина, так ми і зізвонилася. Саша якраз їхав з госпіталя додому і забрав нас із сином.

– Ви навіть не уявляєте, як вони настраждалися, хай поживуть у моїй квартирі, доки я воюватиму, днями відбуду в Луганську область, – додав Федоряка.

П'ятирічний Сергійко залазить на коліна до Олександра, йому так затишно, тулиться до нього, посміхається, коли лагідна і така міцна чоловіча рука гладить його по голівці. Хтозна, можливо, у вихорі війни ці двоє молодих людей знайшли своє щастя. Час покаже.

Перед завершенням розмови Олександр Федоряка, воїн зі справжньою непоказною мужністю, попросив, щоб його не вихваляли, і не виставляли героєм. А ще наголосив, що з ворогами державної цілісності треба воювати до переможного кінця.

І обов'язково, зазначив Саша, необхідно, щоб про війну говорили і писали лише правду, про знущення сепаратистів з мирного населення, вимагати, щоб армії дали сучасне озброєння, щоб военначальники були на місці і щоб ніхто не намагався з цього нажитися.

– Україна у нас одна і її треба захищати від посягань російсько-терористичних агресорів, – сказав Олександр Федоряка, проводжаючи автора цієї замальовки до автомашини.

*Тетяна ЗІНЬКО,
жовтень 2014 р.*

ОРДЕНОНОСЕЦЬ, ДЕСАНТНИК, ОПТИМІСТ

Олександр Філон потрапив у АТО по мобілізації. Повістку знайшов у поштовій скриньці. Зібрався і наступного ж дня прибув у військкомат. Після медичної комісії визначили, що служитиме у військовій службі правопорядку, однак опинився у аеромобільних військах – десанті.

95-та аеромобільна бригада у Житомирі розташована через дорогу від пожежної частини, в якій свого часу Сашко проходив строкову службу. Та на цьому схожість зі строковою службою і закінчилась. З першого ж дня, а це було 22 серпня, усім видали автомати і почали готувати як справжніх десантників.

З навчання він вийшов другим номером автоматичного станкового гранатомета. Супутно Олександр з товаришами отримав ряд специфічних знань, які знадобились на передовій. Навчали іноземні спеціалісти. «Морські котики» США навчили взаємодіяти у «зеленці», тобто у лісі, лісосмугах та чагарниках. Тонкошам вуличних боїв навчали фахівці з Моссаду – відомства з розвідки і спеціальних задач Ізраїлю. Французькі сапери навчали мінній справі.

У перший бій потрапили випадково. Свіжі сили десантників мали у Пісках міняти своїх товаришів. У бронетранспортера, на якому їхав підрозділ О.Філона, заклинило колесо, внаслідок чого транспорт відбився від колони. А коли машину відремонтували і поїхали далі, то помилились поворотом... і опинились на лінії вогню своїх і чужих.

– Обстріляли з усіх сторін. Зупинились, позлітали з броні і прийняли бій. Але невдовзі довелося відступити до місцевої церкви, де і зайняли оборону. Коли все стихло, прибув комбриг і відвіз у місце розташування частини. Як виявилось згодом, по нам влучили наші військові з одного боку, нацгвардія з другого, сепари – з третього. Добре, що обійшлося без втрат, – пригадує з посмішкою Олександр.

Бойові будні

Згодом звикли до обстрілів і до атак диверсійно-розвідувальних груп. Часто по розташуванню «працювали» ворожі снайпери. Щоправда переважно не на ураження, а на психіку – щоб не висовувались наші бійці зайвий раз. Саме так Сашко втратив улюблену чашку, яку знесло пострілом з вікон навпроти. Наш боєць вагався недовго і запустив у вікно до нахаби гранату з підствольного гранатомета.

У Пісках сутички з противником траплялися часто. Лінії фронту як такої там не було. Бувало ввечері заходили у бліндаж – наче свої хлопці. Посиділи,

випили кави, поспілкувались та й пішли собі. А вранці уточнили по карті позиції – а були у «сепарів»... Чудом лишилися живі й уникнули полону. Траплялись і справжні запеклі вуличні бої.

Увечері 6 грудня десантників завантажили у «маталигу» (МТЛБ) – легкий броньований тягач, і повезли міняти хлопців в Донецькому аеропорту.

– Новий термінал і радіолокаційна станція тоді ще були нашими. Їхали туди, та новий водій схибив і завіз нас до старого терміналу, де були позиції сепаратистів. А ті вдарили по тягачу з усього арсеналу, який мали у наявності. Броньований же він дуже умовно. Від першого шквалу машина загорілася і, палаючи, попрямувала до наших. Через салон пролітали уламки, кулі, снаряди... Якимось дивом загиблих серед екіпажу не було, хоча поранило практично всіх. Мене особисто врятував бронезилет, який придбала для мене наша тупичівська громада, – пригадує Сашко.

Він отримав поранення у руку, шию і плече, кілька дрібних осколків так і лишилися у шиї бійця. Далі – евакуація та госпіталь. Згодом – коротка відпустка вдома і – знову на передову. Вже 7 березня О.Філон знову був у Костянтинівці, з якої заступав на бойові чергування у Водяне – у зоні прямої видимості Донецького аеропорту.

На передовій

Окрім війни, стрілянини і напруги у зоні АТО, звісно, є місце й для побуту, перепочинку і навіть якогось дозвілля. Найважче на передовій – чекати. Бійці кажуть: «Тиша напружує!». Коли артилерійські обстріли чергуються з перестрілками – легше. Однак за «передком» можна поспілкуватись телефоном з рідними і близькими людьми, відіспатись, випити з друзями по чарці...

Щоб там не казали, а в таких умовах і в чоловічому середовищі алкоголь набуває нового значення. І ставлення до нього інше – без вульгарності – всі знають міру й час. У десантників навіть самогонний апарат свій був. Власне не свій – а з одного покинутого будинку. Та послужив він недовго – 120-міліметрова міна поклала край десантному гуральництву, знищивши «потрібний» прилад разом із поверхом.

Жили – де прийдеться. На передовій переважно по підвалах. У Костянтинівці десантників розквартирували у колишній «психушці», поряд із моргом... Та після бойових буднів на це вже не зважали.

А ще хлопці вивчили усі можливості наявної техніки, хоч її було й небагато. У розпорядженні батальйону, наприклад, нараховувалось 40 одиниць. Але могли рухатись тільки 5. До БТР-ів було особливе ставлення, бо окрім того, що це транспорт, це ще й броня, а, значить, захист. Можливо, саме тому цим машинам давали справжні імена, як кораблям – «Надія», «Рекс», «Київ», «Любов» та «Чайка» берегли бійців. А їх залишилося небагато. З 90-го батальйону вціліло менше 30% особового складу, саме тому його переформували у нову частину.

До іноземної техніки ставлення було обережним, а розрекламовані американські «Хаммери» десантники справедливо і категорично називають лайном, бо ламаються і грузнуть всюди.

Інша справа – ручна колісна тачка. У мирний час хтось нею урожай з городу возив, а десантники прилаштувались боєприпаси на передову доставляти. А ще полювали на місцевих зайців та фазанів – яка не є, а все ж свіжатинка. Чекали також, коли «Градина» у ставок прилетить – от тоді риболовля на славу, тільки встигай збирати глушену рибу.

Між чергуваннями на передовій були ще рейди і конвої. Досвідчені десантники супроводжували колони при ротациї, каравани волонтерів, місії ОБСЄ. А ще навчали міліціонерів військової справі, готували новобранців на полігоні. Щоправда одне з таких навчань ледь не закінчилось фатально.

– Поїхали разом з «новенькими» на покинутий кар’єр, який прилаштували під полігон.

Вночі з цього кар’єра «працювали» наші танки по позиціях сепаратистів, а ми ж не знали. Приїхали, почали відпрацьовувати стрільби з різних видів зброї. У дальньому кінці кар’єра почали падати 120-міліметрові міни. Спочатку думали, що то наші по мішенях тренуються. Та ні – бачимо шквал вогню насувається на нас. Запитали штаб. Наші відповіли, що міни летять з того боку і пообіцяли прикрити. Виявилось, що сепаратисти відпрацювали по позиціях, пристріляних вночі по наших танках. Довелось відходити з навчальних стрільб у бойових умовах – під прикриттям нашої артилерії.

Вдома

А ще наш герой відкрив нам велику таємницю про те, як уціліти на передовій та з честю вийти з будь-якої скрути. Виявляється – треба просто бути оптимістом. Увесь час нашого спілкування Сашко жартував та посміхався, навіть розповідаючи про моторошні речі.

– Розкиснути дуже просто, а чи треба? У нашій роті практично всі – веселуни і хохмачі. Тож і вижили всі, хоч і з пораненнями, – підсумував кавалер кількох медалей та ордену «За мужність» III ступеня Олександр Філон.

Не так вже й давно Олександр повернувся до мирного життя. Його дочекались дві найважливіші у його житті жінки – дочка Ангеліна та мама Зоя Антонівна. Живе, як і до мобілізації, у Тупичеві. Каже, що вже відійшов від стресів та напруги.

Не розкиснути вдома йому допомогли небайдужі люди. Повернувся з АТО, а тут будинок треба ремонтувати. Покрівля тече і дах ледь тримається. Звернувся у військкомат, співробітники якого одразу ж запитали у підприємців, хто може допомогти. Першим відгукнувся О.Короткий, який надав О.Філону усі необхідні матеріали безкоштовно. Тож до зими й з ремонтом упорався. Тепер тільки жити та радіти! Аби тільки війна скоріше скінчилася.

Павло ДУБРОВСЬКИЙ,
грудень 2015 р.

З ПЕРШИХ ДНІВ – НА ВІЙНІ

Ті, хто повертається з війни, намагаються менше про неї говорити. Та їй не потрібно багато розпитувати, достатньо просто подивитися хлопцям в очі... В Славині очі, які стали набагато дорослішими, очі людини, яка бачила біль, кров, смерть побратимів, варто подивитися.

На запитання, про що думав, коли

йшов на війну, Станіслав Філон з Пісок Бобровицького району відповів:

– Йшов з думками про рідну Україну, про подальшу долю нації, підтримував всією душею прагнення нашого народу до європейського вибору. І, нарешті, поділяв намагання позбутися кремлівської гнилої політики на теренах України.

Станіслав досить тривалий час приховував від мами й тата, що він вже не в Гончарівську, а на справжній війні. Про його місце перебування із рідних знав лише брат Володя.

Після бойового злагодження, яке пройшли в Гончарівську, хлопців направили в Луганську область. Станіслав пригадує бої біля сіл Шишково, Щастя, як утримували міст через Сіверський Донець...

Всій родині Філонів пам'ятний день 11 вересня, коли Слава прийшов додому у відпустку. Морально відпочивав, хоч щоденно тримав зв'язок із хлопцями.

А згодом поїхав у частину й попросився знову в АТО. Стояли в основному в Мар'їнці. Доводилося на БМП самим відвозити поранених в санчастину, адже ворожі групи по 3-4 рази на день робили диверсійні вилазки. Були труднощі. І немалі. У перші місяці бійці користувалися касками виробництва часів СРСР, а коли була перша ротація, отримали канадські. Стріляв по ворогу із автомата Калашникова. Артилерії, гранатометів не вистачало, а от воїнська дружба, скріплена кров'ю, була міцною.

Під час перемир'я трохи стало спокійніше: менше обстрілювали з «Градів», здебільшого – з автоматів.

– Дуже сумно було дивитися на місцевих – як діти, старики, жінки переносили страшні лихоліття війни, – говорить Слава. – Ділились із людьми харчами, медикаментами... А коли настало перемир'я, повеселішало трохи місцеве населення, з'явилася в людей надія...

Станіславову справу по захисту Вітчизни на східних рубежах продовжив його брат Володимир. І так хочеться, аби якнайшвидше на рідній землі запанував мир, щоб українські чоловіки – розумні, гарні, роботящі – не проливали кров, а росли дітей і хліб, дарували свою ніжність коханим...

27 травня 2015 року військовий комісар Бобровицько-Носівського об'єднаного військового комісаріату, підполковник Андрій Делемень вручив Станіславу Філону посвідчення учасника бойових дій та медаль ветерана війни.

*Віра ЧАПЛАЙ,
травень 2015 р.*

ІЗ МЕДИКА – В НАВІДНИКИ

Чи думав колись Станіслав, що потрапить на війну? Ніколи. Ні під час уроків історії в школі, коли терміни «наступ», «оборона», «загарбники» були чимось далеким, ні тоді, коли слухав розповіді діда про Другу світову, і навіть коли служив у армії, здавалося, військова наука ніколи не пригодиться...

Колесо історії повернуло так, що нині 45-річний Станіслав Хіжняк боронить Україну від російсько-сепаратистських загарбників на Сході. Навряд чи колись він уявляв себе біля панорами надпотужної бойової машини, один залп якої зносить все на своєму шляху й залишає кілометрові вирви. Тепер він – навідник реактивної системи залпового вогню БМ-21, більш відомої під назвою «Град».

Станіслав родом із Браниці, та вже 20 років живе разом із сім'єю в Бобровиці. Закінчив Чернігівське медичне училище. Служив у армії. Під час служби навіть проходив навчання в Латвії, переймав досвід закордонних військових медиків. Додому прийшов із званням старшини медичної служби. 22 роки працював у Бобровицькій районній лікарні зубним техніком. Коли ж у 2013-му під час медичної реформи відділення закрили (до речі, єдине в області), залишився без роботи. Стояв на обліку в центрі зайнятості. А 1 березня 2014 року пішов за викликом у військкомат. Тривала перша хвиля мобілізації. Станіслава призвали на військово-навчальні курси. Після їх завершення чоловіків мобілізували, вони залишилися служити в штаті Бобровицько-Носівського об'єднаного військового комісаріату.

Через рік, у березні цього року, Станіслава демобілізували. Але після побаченого й пережитого чоловікові було соромно повертатися додому й жити колишнім життям, ніби нічого не сталося, що події на Сході країни його не обходять, як то робить переважна більшість наших співвітчизників. Він бачив, як складно й туго триває призов, як масово ухиляються від служби земляки.

Вирішальним фактором у виборі Станіслава послужили смерті восьми жителів району. Він із болем згадує страшні картини з похоронів своїх молодих земляків, які полягли, захищаючи Україну. Це було найтяжчим випробуванням під час роботи у військкоматі.

Тому Станіслав не вагався – попросився на війну добровольцем. І, слід зауважити, жодного разу не пошкодував про свій патріотичний порив. Як на це відреагували рідні? Важко. Але й дружина, й 14-річна донька поставилися до вибору голови сім'ї з розумінням, знали, що вдома його не втримати.

Станіславові пропонували на вибір поїхати у військову частину «Десна» або

в Дівички, або в Старичі Львівської області. Чоловік обрав навчальний центр у Старичах. 24 дні освоював артилерійську науку. Екстерном, бо, як сам сказав, тепер військовим навчанням не заморочують. Нема коли.

Зараз Станіслав служить у складі 93-ї окремої механізованої бригади, яка наразі розташована навпроти Донецька. Реактивний дивізіон, у складі якого він перебуває, єдиний на всю бригаду, тому довго на одному місці не затримується. В обов'язки Станіслава входить наведення «Граду» точно за координатами та здійснення залпу. «Град» стріляє на відстань до 20 кілометрів. Дивізіон курсує вздовж лінії піхоти. Живуть, як цигани: постійно міняють місце дислокації. Зона відповідальності бригади простягається вздовж Авдіївки, Пісків, Водяного, Опитного, Красногорівки, Новоселівки та Мар'їнки Донецької області.

БМ-21 – машина прудка, швидко переїжджає з місця на місце. Пробити до рогу для піхоти, «прикрити» своїх, «опустити ширму» – все це завдання екіпажу реактивної системи залпового вогню.

Боець пригадує своє перше бойове хрещення. 3 червня, коли точилися бої коло Мар'їнки, вперше довелося стріляти з «Граду». А через два дні їхню батарею ледь не розбили загарбники. А одного разу ввечері накрили стару позицію. Якби хлопці того дня не переїхали, вже нікого не було би в живих.

– Усі хлопці, – розповідає Станіслав, – дуже хороші. Тут немає випадкових людей. У дивізіоні зібралися люди різних професій: столяр, інженер, учитель, медик... А от із фахових військових – єдиний молодий чоловік 25-ти років.

Прикро визнавати, але машини на війні коштують дорожче, ніж екіпажі.

Боець розповідає, що його дивізіон воює щодня без передиху. Ситуація на фронті останнім часом загострилася: буває, по чотири години поспіль не можна й голови вгору підняти. Вороги активізувалися, бої ведуться інтенсивно. Загалом, на думку наших воїнів, найближчим часом покращення не буде. Чекають хіба що зяжних осінніх дощів, які зроблять непрохідними польові дороги, тож легше буде оборонятися.

Справді, тепер наші війська дотримуються тактики стримування. Наступати й стріляти не дозволяє вище командування. На місцевих, тих, що не втекли з різних причин, надіятися не можна. Станіслав пояснив на прикладі горезвісного селища Піски. Наразі там адміністрація воєнна. Але то тільки назва, бо керівництвом цю структуру назвати не можна. Тож і біжать місцеві жителі за потреби до наших військових: за харчами, за ліками, щоб допомогли з похованням небіжчика і т. п. А на знак «подяки» увечері запалюють свічки в багатоповерхових будинках, щоб сепаратистам легше було наводити вогонь і цілитися в наших.

І якби не такі чесні, хоробрі, віддані Батьківщині люди, як Станіслав Хіжняк, тозна якою була б ситуація на палаючому Сході.

*Валентина СМАЛЬ,
серпень 2015р.*

«ВОЮВАЛИ ДО ОСТАННІХ СИЛ»

27 січня Івану Хоменку виповнилося 45 років. Але зустрічав він свій ювілей не в колі сім'ї та друзів, а з побратимами по духу і зброї на Донбасі, за сотні кілометрів від рідного дому, на одному з найвіддаленіших блокпостів Української армії, що знаходився за 800 метрів від позиції бойовиків поблизу села Орлова-Іванівка.

Бійці не випадково дали цьому блокпосту влучну назву «Панама», адже йому постійно і добряче перепадало від артилерійських обстрілів бойовиків. Бували випадки, що сюди залітали снаряди і зі сторони своїх. Пліч-о-пліч з Іваном Івановичем, у мирному житті – учителем фізики та інформатики, виконували свій конституційний і громадянський обов'язок земляки із Сосниці, Конятина, Рудні. Був серед них і учень Івана Хоменка 24-річний змітнівчанин Дмитро Форинний, який при нагоді всім з гордістю хвалився, що Іван Іванович – його вчитель. Ці слова до сліз розчулювали старшого наставника і сприймалися як

найвища подяка його педагогічній праці.

Коли повернутися до подій минулого року, то зазначу, що 21 березня під час уроку Івану Хоменку вручили з райвійськкомату повістку і того ж таки дня відправили до Гончарівська. Вночі розпочався відбір мобілізованих, проте вчителів, на прохання управління освіти і науки облдержадміністрації, того разу повернули назад, надавши можливість закінчити навчальний рік. Вдруге Івана Хоменка призвали 30 липня. До Нового року він перебував у навчальному центрі «Десна». Маючи спеціальність інструктора по БМП і БТР, Іван Іванович навчав мобілізованих. Потім були ротація та вже згаданий блокпост, до якого спецпризначенці потрапили вночі.

На передовій відчувалася тривога. Вона пов'язувалася з можливим оточенням українських військ у районі Дебальцевого. У кінці січня до «Панамі» призупинили підвозити воду. Воїни розтоплювали сніг, а коли його не стало – набирали воду прямо з калюж. Вичерпавши й цю можливість, командир роти прийняв рішення відступити до Дебальцевого. Як потім з'ясувалося, навколишня територія вже перебувала в руках терористів, які протягом 13 – 14 лютого завдавали значних втрат 13-му батальйону, що знаходився по ліву сторону

за 20 кілометрів від блокпоста «Панама» і відійшов вночі. Тоді також відступила і розташована справа за три кілометри від їхньої роти окрема гірсько-стрілецька бригада. Звісно, захисники Вітчизни чули, як попереду велися бої, але не володіли достеменно ситуацією, не знали, що там коїться. Тому, коли невеличка колона спецпризначенців зі своїм технічним спорядженням проїжджала підконтрольною ворогу територією, бойовики навіть не звернули на неї уваги, бо й гадки не мали – звідки тут могли взятися наші, а ось свої прийняли бійців за сепаратистів і підбили одну з машин. Дякувати Богу, обійшлося без втрат.

По прибуттю роти в Дебальцеве відібрали 30 чоловік, серед яких був Іван Хоменко зі своїми земляками, та відправили їх на підкріплення 40-му Кіровоградському батальйону, що потерпав від втрат. Не маючи достатньо зброї, бійці цього батальйону майже голими руками зупинили п'ять ворожих танків і продовжували утримувати оборону. Добиратися до нового місця призначення – села Новогригорівка – довелося пішки під 17 градусний мороз. Населений пункт зустрів воїнів безлюдними вулицями, зруйнованими будинками, безліччю вирв. Три доби «крили» їх бандити артилерією і «Градами», направляли на них танки та піхоту, 18 лютого надійшла команда про відступ. Колони бійців одночасно почали розходитися у різні сторони, а бойовики напругу відкривали по них вогонь. В цій складній ситуації бійці проявили мужність, стійкість і справжній патріотизм. Іван Хоменко назвав тільки одне прізвище сержанта Олександра Кучерова, який разом з ним перебував на дальньому блокпосту. Маючи досвід воєнних дій в Іраку, Олександр багато чому навчив армійців, знався в техніці й лагодив її. Сам він – донеччанин, навіть голосував за ДНР та коли розібрався, що і до чого, став на захист України і воював з толком. Залишившись у Дебальцевому з рештою роти, після того як було вбито командира, Олександр вивів з оточення 40 чоловік. Ішов, довіряючись інтуїції, обминаючи і нариваючись на ворожі блокпости. По дорозі до нього разом з технікою приєднувалися бійці з інших підрозділів.

Сам же Іван Іванович відступав у складі 40-го батальйону. У колесо однієї з їхніх машин з бійцями потрапив осколок, але зупинити тоді автомобіль було все рівно, що загинути. Тож машина спочатку їхала на диску. Потім – на ступиці й осі. Цей епізод показали чи не всі канали українського телебачення, і такі випадки були непоодинокі.

З 21 лютого по 11 березня Іван Хоменко перебував вдома у короткій відпустці. Сьогодні він вже приступив до виконання своїх безпосередніх обов'язків інструктора в навчальному центрі «Десна».

Коли я запитав у бійця: «Чого ж не вистачає нашим військам? Чому вони здають ворогові свої позиції, які омیتі кров'ю тисяч захисників України і чи потрібно від Мінських домовленостей чекати миру?», відповідь була такою.

– Я не стратег і не можу чогось передбачати, але із власного досвіду скажу одне – це війна артилерії. У терористів дуже багато нової техніки і бое-

припасів. Вони їх не рахують. У нас же артилерія застосовується у відповідь дуже рідко, і то після десятиразових погоджень з командуванням, коли вже втрачається ефект від нанесення удару. Мабуть, ми економимо на всьому. Ще запам'яталося – бійці нашої роти ніколи не відкривали вогонь в сторону населених пунктів, терористи ж цього не брали до уваги. Навіть після Мінських домовленостей, коли у Дебальцеве прийшли автобуси забирати мирних жителів, сталося так, що людей, бажаних виїхати на українську територію, було більше, ніж на територію, контрольовану терористами, це настільки роззлило ворога, що він, не втихаючи, кілька діб до 15 лютого вдень та вночі вів вогонь по місту і навколишніх селах. Весь час звідти доносився в'їдливий запах пороху та гару. Колись було таке порівняння: один артилерійський снаряд – це полетіла пара хромових чобіт, вистрелили протитанковою керуючою ракетою – полетіли «Жигулі», а «Град» – «Волга». То ж скільки вже «Волг» терористи і їхні поплічники «викинули» на війну? І скільки ще будуть розкручувати її маховик?»

Поступаємося ми й тому, що не маємо достатньої кількості кадрових військових. Серед бійців – люди різного віку, навіть ті, кому за 50 років. Вони є вже не стільки захисниками, скільки мішенями для ворога. Я вважаю – Україна у нас одна і для політиків, і для депутатів, і для товстосумів-бізнесменів, і для тих же «денеєрівців» та «еленєрівців». То чи не пора їй не тягнути у Росію чи в «Євросоюз», а зробити міцною і сильною державою, до якої б захотіли приєднатися і та ж сама Росія, і той самий «Євросоюз», і в якій би понад усе цінувалося людське життя.

*Валентина ТРЕЙТЯЧЕНКО,
березень 2015 р.*

ЗАЛИШИВСЯ НАВІКИ В ПАМ'ЯТІ

30 жовтня стало чорним днем для Вороньків – поховали нашого героя, захисника України Ігоря Васильовича Хряпу, який загинув у зоні АТО.

Важко пригадати, коли у селі збиралося на похорон стільки людей. Приїхали військові побратими, заступник командира, майор Сергій Тодорук, військовий священник-капелан, працівники військокомату, керівництво району, однокласники, друзі, чуйні односельці. Ігоря відспівали у церкві, а потім у супроводі оркестру та салютної групи провели на кладовище, де відбувся траурний мітинг.

10 вересня ц. р. Ігор відзначив на бойовому посту 35-річний ювілей. На початку листопада повинен був прийти додому у місячну відпустку. Не судилося...

Він народився у працелюбній сім'ї, де батько Василь Іванович працює охоронником у СВК «Пам'яті декабристів», мати Валентина Василівна – сільський бібліотекар, є дорослий брат Андрій. Після смерті залишилась дружина Наталія і двоє малолітніх діточок – синочок Олексій і донечка Марина.

Ігор після закінчення 11 класів Вороньківської школи вступив на заочне відділення Ніжинського педагогічного вузу. У 1998-2000 рр. служив у Збройних Силах України, в аеромобільних військах. Згодом працював у столиці. Останнім місцем роботи було ТОВ «Альфа-Щит». 2 лютого цього року його мобілізували до армії. До середини червня проходив військову перепідготовку на Житомирському полігоні. 20 червня був направлений у зону АТО.

26 жовтня зав'язався 40-хвилинний бій із диверсійною групою місцевих бойовиків поблизу села Водяне. Ігор, ризикуючи власним життям, прийняв бій на себе, що дало можливість нашим військовим згурпуватись, зайняти позицію та окопатись. Цим врятував від загибелі 21 свого побратима. За проявлену мужність і героїзм солдат Хряпа нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (посмертно).

Усі, хто знав Ігоря, розповідають про нього тільки хороше: доброзичливий, відповідальний, надійний товариш.

Ніхто не поверне рідним сина, брата, чоловіка, батька... Але завжди з нами буде його світла душа.

*Галина ПЛЮЩ,
листопад 2015р.*

ЙОГО НІХТО НЕ ЗАБУДЕ

Старший матрос Юрій Хуторний загинув в Ісусовому віці – в жовтні йому б виповнилося 33. Якби не та неоголошена війна на сході України. Ще й з ким воюємо? З громадянами своєї країни і «братнім» сусідом? Якби раніше хто про таке сказав – ніхто б не повірив. Можливо, за винятком тих, хто заздалегідь планував кривавий конфлікт на території України. У агресора Путіна, вочевидь, були і залишаються союзники в Україні, навіть і серед керівництва АТО. Недаремно ж стільки загадкового і незрозумілого впливає час від часу на поверхню від тих антитерористичних операцій?

І Юрію, поки служив у Гончарівську, напевно, важко було сприйняти те, що у війну проти України втягнуті російські військові, з якими він братався, коли служив строкову в Севастополі на кораблі «Чернігів» ВМС України. Як відомо, там базується і Російський Чорноморський флот. Тепер між двома арміями війна. У її смертельну пашу потрапив і Юрій Хуторний.

29 серпня 2014 року під час виходу з оточення біля м.Ілловайськ Донецької області обірвалося життя старшого солдата Ю.Хуторного. Указом Президента України він нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (посмертно).

Із 16 мобілізованих на війну з цього села двоє вбитих – жаклива статистика. А в цілому по Бобровицькому району 9 вересня хоронили вже сьомого бійця АТО. За майже 10 років Афганської кампанії в район привезли вісім цинкових гробів.

На кладовищі над труною загиблого воїна було сказано, що ціною життя ось таких безстрашних бійців на сході України стримується просування російської орди вглиб країни. Юрій став жертвою братовбивчої війни, загинув заради її припинення.

Ганна Олександрівна і Микола Іванович Хуторні двох дочок і сина виростили. Раділи, що всі троє знайшли своє місце в житті. Оксана й Алла вже одружені, внуками радують, а Юра планував звести сімейне кубельце, коли, як сам говорив батькам, міцно стане на ноги, матиме своє житло... Та війна розпорядилася по-іншому.

Військовий комісар Бобровицько-Носівського об'єднаного комісаріату Андрій Делемень на похороні подякував батькам за героїчного сина і від імені МОУ запевнив, що вони не залишаться наодинці з великим горем.

У день поховання Юрія це справді відчувалося. Провести в останню дорогу однополчанина приїхали бійці першої танкової бригади, де старший матрос Хуторий перевчався на стрільця, а потім у її складі воював під Луганськом. Були також побратими із Чернігова і Носівки, що зараз у короткостроковій відпустці.

Саме вони по дорозі з кладовища в розмові поміж собою піддавали сумніву обіцянки Міністерства оборони щодо належної допомоги родинам загиблих воїнів. А ще сказали вголос, що для одержання перемоги необхідно спочатку очистити армію від багатьох недолугих і продажних командирів та від тих, хто так ганебно забезпечує армію зброєю, охоронною амуніцією і харчуванням.

На похороні Юрія Хуторного плакали і жінки, і чоловіки. Крізь жіночі проривалися й запитання «За що його вбили?... Коли вже закінчиться те страхіття?...»

Напевно, ці слова адресовані і небесним богам і земним – своїм і закордонним. Поки що ні звідки немає відповіді.

Поховали Юрія Хуторного поруч з могилою Юрія Ковалю, вбитого раніше в зоні АТО. Ярославська громада втратила двох, повних сил і планів на майбутнє, молодих чоловіків. Вони виконали свій військовий обов'язок з надією, що захищали щасливе майбутнє рідних, односельців, побратимів, України в цілому. Тепер пам'ять про них і конкретні дії щодо продовження їхніх справ – за нами, живими.

*Григорій ВОЙТОК,
вересень 2014р.*

«ВОНИ ЧЕКАЮТЬ МЕНЕ ЖИВИМ»

Старшому оператору розвідувальної роти військової частини В 1688 Андрію Циндрику з Салтикової Дивиці довелося вести запеклі бої в зоні АТО під Слов'янськом та Луганськом протягом двох з половиною місяців. Реабілітація – відпустка додому. Пролетіла вона блискавкою. У кінці жовтня, коли хлопець знову почав збиратися на війну, він дещо розповів про фронтові будні:

– Це страшна війна з російсько-терористичними окупантами, – сказав Андрій. – Противник добре озброєний, має нову техніку, сучасну зброю, добротний одяг, харчі. Ми ж цим, на жаль, не можемо похвалитися. У них одне прагнення – забрати у нас територію, яка відкриє їм дорогу до Криму, до моря.

– Технічно ми програємо, але чомусь переконані: якби командири дозволили нам стріляти, ми б до останнього билися за Україну і здобули б перемогу. Стріляти нам не дають,

погрожують криміналом, правда, якщо ворог цілить в тебе, ти маєш право вистріляти, щоб зберегти своє життя. Дуже прикро, що українську армію представляють командири, частина з яких продалася Росії, це видно по їх діях.

Андрій дістав телефон і показав знімки, на яких видно вщент розбиту нову техніку в колонах, яка наближалася в зону АТО.

– Техніка до частин не доходить, – продовжує далі мій співрозмовник. – Противник володіє координатами і часом проходженням техніки, її кількістю. Я супроводжував колони і бачив, що розрахунки противника на попадання точні.

Я у відпустці, а в цей час мою частину розбомбили «градами», мій автомат згорів, мої друзі, з якими був в одному окопі, загинули. Ховали їх в Чернігові, їздив на похорон. Я провів у останню дорогу Володимира Ющенка та Олександра, навіть прізвища не знаю. Жаль, дуже жаль хлопців – справжніх героїв. Вони хотіли жити, любити, рости дітей...

– Андрію, а як до вас ставилися місцеві жителі, який у них рівень життя?

– Ми проходили з боями села Луганської області, Слов`янськ. Людям гріх жалітися, є всі умови для життя: дороги з твердим покриттям, вода, світло... Звичайно, є там і патріоти України. Та боялися ми запродавців Росії, які на наших блокпостах вкидали гроші у благодійні скриньки, а через декілька хвилин укріплення розносило снарядом. На нашу думку, то були спеціальні маячки.

– Гуманітарна допомога жителів України, яку збирають і в нашому районі для солдат з Чернігівських батальйонів, доходила і до вашої частини?

– Особисто до мене не дійшла жодна посилка від земляків. Приїжджали волонтери з подарунками в Гончарівськ, Суми, на блокпости поблизу Слов`янська, Луганська і вручали в руки кожному солдату, а як віддавали офіцерам – до нас не доходило. На банківські картки солдатам щомісяця перераховують по 1500 грн, на них дуже не розженешся. Особливо переживають за це батьки. Мої, наприклад, присилали щомісяця по 500 грн, а це для них великі гроші. А ще хочу подякувати жителям мого рідного села С.Дівича, які зібрали кошти і купили для нас з Миколою Любком все необхідне для спорядження у військову частину. Одягаючи на себе бронезилет, каску, теплий одяг, відбиваючи атаки ворога, відчуваю серцем шану земляків і знаю, вони чекають мене живим.

Мені телефонував командир, назвав адресу частини, яка знаходиться в Харкові. Там зберуться хлопці, хто був у відпустці, мені доведеться там списати автомат, що згорів у згаданому бою, і отримати новий. А звідти – в зону АТО.

– Андрію, що хочеш сказати ровесникам?

– Я б хотів їх побачити в зоні АТО. Нам треба допомогти здолати ворога. Я переконаний, Україна захищає свою територію, для нас це визвольна війна, а значить священна. Як можна було віддати Росії Крим? Їм тепер хочеться більшого, а якщо віддати їм Луганськ, Маріуполь, Донецьк? Вони захочуть і Чернігівщину, градами знищать наші села, міста, наших людей. Не можна це допустити. Чоловікам треба захистити Україну і українців.

... Андрій поїхав до Десни, а до розмови приєдналися батьки Анатолій Васильович та Валентина Михайлівна:

– Коли Андрій прибув у відпустку, – розповідає мати, – я його не впізнала, дуже схуд, одяг звисав на ньому, однак очі випромінювали велику радість. Тоді не було для мене більшого щастя, як пригорнути сина до грудей. Сьогодні моє серце розривається від болю, розпачу, безвиході – дитину знову проводжати-му на війну.

Мати в розпачі, але не суперечить сину, не шукає причин, щоб залишити вдома. Одного не розуміє, чому в зоні АТО солдатами не опікується держава, чому люди в селі збирають гроші на бронежилети, одяг, а батькам доводиться переказувати гроші, щоб син не був голодним. А де їх брати? Валентина Михайлівна на 0,25 ставки працює прачкою в дитсадку і отримує щомісяця лише 304 гривні, батько в Києві – 1200. Її біль можна зрозуміти.

– Що ж це таке? Забрали наших дітей, закинули в гирло війни і забули про них, – сказала мати крізь сльози. – Вибори, гроші летять на вітер, рвуться до влади багаті, подивися на них, а вони ті ж самі. А хочеться ж зберегти життя сину. Мені дуже важко дивитися в очі односельцям, вони відривають від себе гроші, які їм треба для прожиття, віддають нашим дітям, щоб зберегти їхнє життя. Дякую всім, і особливо сільському голові Миколі Губському.

– Ми громадою зібрали для Андрія Циндрика та Миколи Любка майже 19 тисяч гривень, – сказав сільський голова, – придбали бронежилети, каски, теплий одяг, взуття і все необхідне.

Побували в Андрія і представники Куликівської РДА, які за кошти, зібрані трудовими колективами селища, закупили термобілизну та вручили все необхідне солдату. 25 жовтня Андрія проводжали на війну зі сльозами на очах рідні, друзі, односельці... Але всі з нетерпінням чекають їх додому з перемогою та миром, живими і неушкодженими.

*Катерина БУЙ,
листопад 2014 р.*

«Я ХОЧУ, АБИ МОЇ ДОНЬКИ НЕ ЗНАЛИ, ЩО ТАКЕ ВІЙНА»

Війна на сході України торкнулася кожного з нас. Всі ми відчуваємо її жахи, переживаємо за кожного бійця української армії, який у небаченій до сьогодні гібридній війні воює із вчорашньою братньою країною.

Не оминула війна і Варвинський район. Так, хвала Богові, що на нашій території не ведуться бойові дії, але наші рідні, друзі, знайомі теж мушили стати до зброї на Донбасі.

З одним із наших бійців АТО нам вдалося поспілкуватися і дізнатися, чому заступник голови райдержадміністрації залишив відповідальну та престижну роботу та поїхав в зону АТО.

Наш співрозмовник В.М. Чаленко – варвинець, має понад 26 років стажу в державній службі, в минулому році призначений заступником голови РДА, а нині – командир окремого гранатометного взводу III батальйону 93-ої окремої механізованої бригади. Валерій Миколайович отримав відпустку на декілька днів та вирвався з того пекла до рідного дому, де вже кілька місяців чекають на свого захисника. До Збройних Сил України його призвали в лютому цього року, а з березня він несе службу в найгарячішій точці Донеччини, на блокпосту у Пісках.

– Валерію Миколайовичу, у Вас, як у держслужбовця, була бронь. І я думаю, що перше запитання, яке адресували Вам друзі, знайомі, колеги, чому ж Ви вирішили взяти участь в АТО?

– Так, від броні я відмовився. На той час в армії не вистачало офіцерів і мені прийшла з військкомату повістка.

На роботі у мої обов'язки входило спілкування з мобілізованими, з їх матерями. Неодноразово я проводжав хлопців на службу і мені було соромно дивитися в очі їх батьків. Їх синів забирають, а я лишаюся тут. Тому я так вчинив. Та й взагалі я вважаю, коли країна опинилася під загрозою війни, кожен

свідомий чоловік повинен стати на захист Батьківщини. Я пішов воювати, бо не хочу чекати, коли ворог прийде сюди, у моє селище. Я хочу, аби мої діти не знали, що таке війна і не бачили тих страхіть, які переживають люди на сході країни.

– **Раніше Ви служили в армії?**

– Ні. Я навчався в Києві в Українському державному аграрному університеті, закінчив військову кафедру, де мені присвоїли звання старшого лейтенанта мотострілкових військ. Нині я капітан. Жодного дня в армії не був. І ось свої 45 років у липні святкував саме в лавах Збройних Сил України.

– **Якою була військова підготовка до того, як Ви вирушили на передову?**

– Спочатку нас направили у Львів, в академію сухопутних військ, там нас розподілили і я потрапив в Житомир, де на базі 95-ої повітряно-десантної бригади пройшов двотижневу підготовку. Далі відправили в Дніпропетровську обл., де минуло ще 15 днів тренувань і бойового злагодження із взводом, яким я нині і командую. А далі у березні ми усією своєю групою відправились на блокпост в зону АТО, в селище Піски, де несемо службу і нині. У мене в підпорядкуванні 4 бойові гранатометні розрахунки. За 400 м від нас вже знаходяться блокпости сепаратистів. Добре видно з наших позицій аеропорт, термінали.

– **Чи служить разом з Вами хтось із наших земляків?**

– Так. У мінометній батареї служать хлопці, яких я відряджав на службу – варвинці Анатолій Телевний і Юрій Корнієнко.

– **Чи забезпечили Вас усією необхідною амуніцією?**

– Уся моя амуніція придбана за кошт держави. Я отримав й каску, і бронешилет, і два комплекти форми, але їх якість не надто висока.

– **Які у Вас там умови проживання, яке забезпечення харчами?**

– Нам всього вистачає. Частину необхідного виділяє держава, також щотижня приїжджають волонтери. Приїжджав з допомогою наш Павло Сліпченко, були і з Прилук волонтери. А живемо в напіврозваленому будинку. В принципі, терпіти можна – особливого холоду або спеки не відчувається, як і особливого комфорту, але швидко звикаєш до цього.

– Валерію Миколайовичу, що Ви можете сказати стосовно перемир'я?

– Його не існує. Позиції українських військ, особливо блокпости на передовій, сепаратисти обстрілюють фактично щодня. Ворог знає, де ми стоїмо і використовує наше припинення вогню для зміцнення своїх позицій.

– Які настрої зараз реально серед місцевого населення?

– Безпосередньо у Пісках місцевих залишилося близько десяти чоловік. Ми їм допомагаємо харчами і іншим, чим можемо. Був такий випадок: одна з місцевих жінок нас запитала, чому ми прийшли на їхню землю. На що ми їй відповіли, що ми на території своєї держави.

Якщо чесно, то російська пропаганда там зробила своє «чорне» діло. Майже все населення тієї місцевості вірить, що Україна воює проти Донбасу, бо так їм говорять по радіо і телебаченню, а українських ЗМІ там немає. І тому нам буде дуже важко їх переконати в зворотньому.

Був випадок: виїхали на терекон дві сепаратиські установки САУ. Одна стріляла по нас, а інша – в сторону Донецька. Наступного дня по телебаченню передають, що українські війська обстріляли мирне населення. І люди в це вірять.

– Як налаштовані Ви та Ваші побратими? Чого очікуєте? На що сподіваєтесь?

– Хлопці настроєні патріотично і готові боронити свою землю. Тільки одного ми не розуміємо, чому стоїмо на місці? Якщо ми хочемо повернути ці території назад, потрібно йти вперед. Звісно ж, будуть втрати, але хіба зараз ми не втрачаємо наших людей? Безпосередньо в моєму взводі у квітні загинув мій заступник, багато хлопців було поранено. Нам не вистачає рішучості керівництва країни, а ще, мабуть, грамотних генералів.

– Дякуємо, Валерію Миколайовичу, за цікаву розмову та бажаємо успіхів, простого людського везіння в такій нелегкій справі, як захист Батьківщини. Ну і, звичайно ж, чекаємо Вашого повернення неушкодженим додому.

*Наталія ПАЛЯНИЦЯ,
липень 2015 р.*

ТАМ ІДЕ СПРАВЖНЯ ВІЙНА

Так говорить 33-річний Євген Чепа, заступник командира батальйону патрульної служби Чернігівського міського відділу УМВС в Чернігівській області, який більш місяця пробув на сході України, де брав участь в антитерористичній операції.

– 4 травня близько четвертої дня, коли я їхав на інструктаж особового складу, мені зателефонували з роботи і сказали, що я сьогодні маю виїжджати у відрядження на Харківщину для охорони громадського порядку, – розповідає Євген. – Я повернувся додому, зібрав речі і о десятій вечора ми всім загonom (53 колеги з області. – авт.) виїхали з Чернігова. Спочатку нам говорили, що ми там пробудемо днів десять, але коли ми прибули в Ізюм (містечко в Харківській області – авт.), нас зразу попередили, що перебудемо тут не менш двох тижнів. Але повернулися ми лише через 33 дні.

Перший час наші міліціонери дійсно охороняли громадський порядок під час святкування 9 Травня та на виборах на сході. Були вони більш ніж добу і в Донецьку, якраз на День Перемоги.

– Ось там дійсно проросійськи налаштоване населення. Скрізь висять «триколори». Я бачив лише на одній якійсь будівлі український прапор, та й то здалеку. Банкомати «Приватбанку» реально спалені і розламані, як і передавали в новинах. Містом їздили КамАЗи з бородатими чоловіками. Україномовних там сприймають насторожено, тому тим, хто говорить українською, краще зовсім мовчати. В Харкові ж кардинально інша ситуація, – там усі за єдину Україну. Хоча в тому ж Ізюмі, куди наш загін потрапив спочатку, народ був налаштований дещо вороже. Питали у нас: «Навіщо ви сюди приїхали? Ми дружимо з Росією. У нас проживає багато росіян. Ми мирно живемо і не розуміємо, з ким і навіщо ви воюєте?» Та коли ми приїхали в Ізюм вдруге вже через місяць, настрої місцевих сильно змінилися. До нас уже ставилися зовсім по-іншому, просили їх захистити. Коли ми звідти їхали, жінки стояли на дорозі і плакали. Навіть зупиняли автобус і виносили їжу. Запитували, коли це все скінчиться. Бо за цей час їм довелося пережити чимало. Люди втомилися жити в постійному страху. Буквально за місяць вони змінили свою думку і стали підтримувати Україну. Така ж сама ситуація була і в Красному Лимані (Донецька обл. – авт.). Там люди взагалі, поки наші військові не розблокували міста, ховалися дві доби в підвалах. Вийшли звідти, тільки коли дізналися, що ми українські міліціонери. Місцеві розповідали, що бойовики займалися мародерством, відбирали автомашини, видавали всім бажаним, хто має краснолиманську реєстрацію, зброю (за умови, що в разі необхідності ці люди підуть охороняти блокпости і периметр міста від українських військових). А ви можете уявити, який контингент першим забажав отримати зброю? Люди налякані і хочуть, щоб нарешті все закінчилося. Ще їх там постійно лякають

Національною гвардією і Правим сектором, говорять, що вони прийдуть їх убивати.

Довелося побувати Чернігівському загону і під Слов'янськом.

– Там також все серйозно, йдуть справжні бої, скрізь блокпости. Як тільки починає темніти, всі ми вимикали мобільні, щоб не вийшло у терористів запеленгувати сигнал телефону. Також вимикалося світло. По можливості ми лягали спати, але сном це можна назвати лише умовно, бо кожні півгодини – вибух, або автоматна черга. Постійно прокидаєшся, вибігаєш на вулицю і падаєш під машину, як в укриття. Ось так і настає ранок, а потім отримуєш завдання від керівництва і їдеш його виконувати. Наприклад, були ми в одному селі, в якому саме – точно не знаю, де перед нашим приїздом відбувся бій. Українські військові оточили село, а наша група з 25 людей мала туди зайти. Щоб перевірити, чи є в селі бойовики, і, якщо є, по можливості вибити їх звідти. Бойовиків ми не знайшли, місцеві казали, що вони встигли втікти. Але ми бачили у деяких будівлях вибиті цеглини для снайперських гвинтівок, знаходили стріляні гільзи.

За ці дні Євгенові Чепі довелося побувати в різних точках сходу України. Їхній загін постійно перекидали з місця на місце. Тож ночували вони, де прийдеться – на зкинутих СТО і стоянках, у напівзруйнованих колишніх дитячих таборах тощо. Спати в автобусах було страшно, бо це найкраща ціль для бойовиків (хоч Євген якось ночував у машині і щоб убезпечити себе, закривав лобове скло бронезишлетом). Тому шукали якісь картонки і дощечки, клали їх на землю, розстиляли на них спальні мішки, так і вкладалися. Та й, як було сказано вище, сну як такого і не було.

– Коли 6 червня о четвертій ранку ми повернулися в Чернігів, першим було бажання вимитися і лягти відпочити. У нас, слава Богу, все мирно, люди спокійно гуляють містом, у зоні ж АТО обертаєшся на кожен звук. І фізично, і морально це дуже важко.

– А з якими ще проблемами Вам довелося там зіткнутися?

– На щастя, ні з їжею, ні з медикаментами, а найголовніше – з екіпіровкою проблем не було. Всього вистачало. Єдиний момент – це вода. Пити хотілось постійно. Коли ми були під Слов'янськом і в Красному Лимані, то пили буквально по ковточку, щоб змочити рот. Доводилось навіть пити мало не технічну воду з водопроводу.

А взагалі, ця поїздка дала нам усім чималий досвід. Кожен засвоїв для себе, що всі накази мають виконуватися. Якщо вам видали каску і бронезишлет, то обов'язково треба в них ходити. Якщо наказали оглядати периметр, чи виставляти наряди, то це теж потрібно зробити. Бо те, що відбувається у нас на Сході, – це не жарти. Там справжня війна!.. І дрібниця може коштувати життя!

*Олександра ДЕНИСЕНКО,
червень 2014 р.*

ДЕНИС ЧЕРЕДНІЧЕНКО – ГЕРОЙ І МИРОТВОРЕЦЬ

Ми щодня ховаємо нових героїв, українців-патріотів. І хтозна, скільки ще має полягти наших чоловіків, аби припинилася війна, яку ми називаємо антитерористичною операцією...

Боляче і страшно дивитися, як везуть труни з молодими красивими юнаками. Вони так і не встигли відчутти це життя. Не встигли покохати, одружитися, стати батьками. Прикро бачити біля труни заплакану вдову з маленькими дітьми, які зриваються у плач, бо знають, що більше ніколи не побачать свого тата. Боляче дивитися, коли ховає свою єдину кровиночку самотня мати. Вона вклала в сина всю себе, аби він виріс справжнім чоловіком. Мріяла, що колись радітиме з

того, що її дитина стане на весільний рушник, подарує їй онуків, буде опорою на схилі літ. А його забрала війна, яку ще донедавна ми навіть не могли собі уявити.

Не дочекалася з цієї війни свого єдиного сина і Марина Михайлівна Чередніченко з Чернігова. 29-річний Денис трагічно загинув 26 вересня минулого року під час мінометного обстрілу під Дебальцевим Донецької області. Хлопець був активним учасником Революції Гідності. На війну пішов добровольцем. Служив у 169-й роті спецпризначення. За спогадами його бойових товаришів, Денис був справжнім патріотом. Відважним, надійним, рішучим. З ним було не страшно ходити в розвідку, бо знали, що не зрадить і не кине напризволяще, коли трапиться біда. Указом Президента України від 23 травня 2015 року, за особисту мужність і героїзм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, вірність військовій присязі, Дениса Чередніченка нагороджено орденом «За мужність» III ступеня (посмертно).

«Моя мама – дуже сильна жінка»

Спілкуючись із мамою Дениса Чередніченка Мариною Михайлівною, я подивувалася її мужності. Якими ж сильними бувають жінки. Вона поховала свого єдиного сина і при цьому знайшла в собі сили, щоби жити заради його світлої пам'яті. Не впала у відчай, не зламалася. Марина Михайлівна ніколи нікому не розповідала про те, як їй важко. Ніколи не нарікала на те, що її Де-

ниско загинув на війні. А він же був для неї всім у цьому житті. Вона нікому не зізнавалася, як хвилювалася за сина, коли той поїхав в АТО. І як хотілося кричати від болю, коли дізналася про його загибель. У перші дні після похорону все втратило сенс і більше не хотілося жити. Рятували слова Дениса, які він не раз говорив своїм бойовим товаришам: «Моя мама – дуже сильна жінка». «Якщо він так казав, то я не маю права його підвести», – говорила вона собі.

Три години розмови пролетіли, мов кілька хвилин. Пані Марина ще так багато могла би розповісти про свого сина-героя, бо вірить, що так її Денис житиме вічно. Житиме у пам'яті тих, кого він захищав.

– Денис був теплим сонечком у моєму нелегкому житті. Йому було 12 років, коли наш тато пішов від нас. Так сталося, що в один момент я залишилася без чоловіка й без роботи. Денис дуже переживав, що ми не зможемо прожити удвох. Але син розумів, що у нього є лише мама, а я розуміла, що у мене є тільки син. Денис рано подорослішав, і вже у старших класах на нього можна було покластися як на дорослого. Денис був люблячим, уважним і турботливим сином. Зазвичай чоловіки нічого не розповідали своїм рідним про війну. Денис, наскільки це було можна, ділився зі мною своїм життям на передовій, думками про війну і всім бойовим товаришам казав: «Моя мама – сильна жінка». Ці слова додавали мені сил, коли його не стало, – розповідає Марина Михайлівна.

«Завжди в моєму серці»

Денис навчався у Чернігівській загальноосвітній школі I-III ступенів № 12. Він ніколи ні з ким не конфліктував і не сварився. У Дениса було багато друзів різного віку. З усіма знаходив спільну мову. Він цінував дружбу, тому намагався мирити своїх товаришів.

У дитинстві Денис любив творчість. Охоче малював і писав гарні твори. Він чесно зізнавався, що в юності боявся армії. Але щоби подолати цей страх,

вирішив урешті пройти її. Його відправили у ВДВ. Службу проходив у Болграді, що на Одещині, в 45-й аеромобільній бригаді. Після демобілізації працював охоронцем на «Хімволокно», у приватному підприємстві з установки металопластикових вікон. Самостійно утримував себе та маму.

– Після армії Денис помітно змужнів, але в душі залишався дитиною. Попри нелегке невеселе дитинство він виріс добрим і чесним. Він багато читав, тому був ерудованим. Його улюблена книга – «Володар перстнів» Толкієна. Її він брав із собою навіть в АТО. І, звісно ж, у Дениса було кохання. Королевою його серця стала Дарина, розповідає Марина Михайлівна. Вони з Денисом зустрічалися три роки. Дарина навчалася в Харкові, тому закохані часто спілкувалися по «скайпу». Їздили одне до одного в гості. Дарина проводжала Дениса в армію, чекала на нього з війни. І першою дізналася про трагічну загибель коханого. На її сторінці «ВКонтакте» й досі розміщене фото Дениса і напис «Завжди в моєму серці»...

Останній телефонний дзвінок

На війні Денис відмічав на календарикі дні свого перебування на Донбасі. І так до 25 вересня включно. Вранці 26 вересня він повернувся до бліндажа після нічного наряду. Зняв бронежилет, каску і вирішив сходити до хлопців на блокпост. Раптом почався мінометний обстріл. Денис побачив, як п'ятьох їхніх хлопців накрило «рясним» обстрілом. Вони лежали на землі й не могли навіть підняти голови. Денис вискочив із бліндажа й почав затягувати бійців у траншею. Їх урятував, а сам не встиг сховатися. В метрі від нього розірвалася міна. Дениса дуже поранило в голову. Шансів вижити не було, згадують його бойові товариші.

Напередодні загибелі Денис зателефонував мамі, коли вона була в гостях у своєї подруги. Він дуже зрадів добрим друзям своєї сім'ї. Всім передав привіт. Денис ніколи не розповідав у деталях, як йому там, на передовій. А останнім часом чомусь почав ділитися і все ніби боявся не встигнути щось розповісти. Того вечора син поцікавився маминим самопочуттям, чи вона часом не голодна і чи є їй що їсти. Попросив частіше бувати на свіжому повітрі. За весь час служби в АТО він ніколи не виявляв такої турботи, як того вечора.

– Він завжди був упевненим у мені, а тут раптом почав хвилюватися. Я розсміялася. Спитала, чому це він раптом спитав мене про це. Він сказав, що й сам не знає, – згадує пані Марина.

Рота синів

Поховали Дениса в рідному Чернігові. На могилу героя разом із його матір'ю приїздять і бойові товариші з АТО. Вони приходили до Дениса і на його день народження, 23 квітня. Цьогоріч йому виповнилось би 30 років. Іноді бійці заходять до Марини Михайлівни в гості. Цікавляться її самопочуттям, пропонують свою допомогу. Вони називають її мамою і заспокоюють: «Ви не

одна. У Вас тепер рота синів». Бійці згадують, як за життя Дениса вони всі разом слухали по телефону новини, що їх Марина Михайлівна вишукувала з Інтернету, телевізора і газет. Так хлопці дізнавалися про основні події на мирній території.

– Кажуть: час лікує рани. А я чим далі, тим більше починаю усвідомлювати, що Дениса вже немає і ця розлука назавжди. Спочатку мені здавалося – він і досі на війні. Не телефонує, бо небезпечно. Не приїжджає, бо не відпускають. Серце не хотіло вірити в його смерть і все чогось чекало. А зараз лягаю спати і у мене перед очима – як він гине. З цією ж думкою і прокидаюся. Все моє нелегке життя мені допомагала віра. Я ходила до церкви, читала духовну літературу. Знаю, що душа людини безсмертна, що вона радіє, коли залишає тіло. Це допомогло мені пережити смерть тата і мого рідного брата. Коли хотілося плакати, я думала про те, що їм там зараз легше. Але до смерті сина я не була готовою. Думала, що ту страшну ніч просто не переживу. Спасибі моїй подрузі, яка залишилася зі мною ночувати. Всю ніч я молилася і просила у Бога дати мені сил і терпіння пережити моє горе. Господь почув мене. Гадаю, що Денис був би задоволений мною, – говорить жінка. – Як мати, я не хотіла відпускати на війну свого сина. Як громадянка України, розуміла: обов'язок чоловіка – захищати Батьківщину. Тому поважала рішення Дениса.

Наприкінці нашої зустрічі Марина Михайлівна зайшла на сторінку Дениса в соціальній мережі, аби переглянути синові фото. На стіні й досі залишають повідомлення його друзі. Серед улюблених цитат Дениса – такі рядки: «Героями не народжуються. Героями – помирають». Він помер Героєм... І для своїх бойових побратимів назавжди залишиться героєм і миротворцем.

*Валентина НАУМЕНКО,
червень-липень 2015 р.*

ЗАЛИШУСЯ ВІЙСЬКОВИМ

Артема Чичкана я знаю з дитинства. Саме він років 15 тому частенько заглядав до моєї бабусі, що живе по сусідству, вчив мене читати. Нещодавно захисник Вітчизни додався до мене в друзі в одній із соцмереж і запитав, чи не забула я Букваря. Відповіла, що вже закінчила школу, в залікові з мови маю «відмінно». А в серце щось так защемило. Не знали ми, граючи ще малими в «стрілялки» біля школи, що через багато років говоритимемо про справжню війну.

У кросівках для зручності

Артемові зараз 21. Після закінчення школи він вступив до технікуму, що в Конотопі. Навчався на ремонтника колій. А 26 серпня 2013 року пішов до армії за контрактовою основою.

У січні 2014-го юного бійця на місяць відправили на навчання до Львова. Там Артем опановував керування танком. Проте недовчився – 7 липня 2014 року юнак опинився в зоні АТО. Першим пунктом оборони була Дмитрівка Новоайдарському району Луганської області.

Разом з Артемом захищати Вітчизну тоді поїхали близько 1000 земляків з Чернігівщини. З Мени – тільки один побратим – уже покійний Максим Андрейченко. Нині Артем Чичкан – танкіст першого танкового батальйону першої гвардійської танкової бригади.

– Часто їздиш у відпустки? – питаю.

Зізнається, що вдома уже вчетверте.

Деякі вояки частіше бувають вдома, деякі рідше. Це залежить від багатьох чинників, зокрема, від сімейного стану, – розповідає Артем.

Бойові учасникам АТО, за словами хлопця, платять регулярно в залежності від звання. Приміром, рядовий солдат (найнижче звання) отримує до 3000 гривень на місяць. Зброю юнакам дали у військовій частині, а от із придбанням бронезилета і форми допомогли волонтери.

В основному, дефіциту обмундирування нема, – ділиться боєць, – якщо й воюють у кросівках, то хіба для зручності.

До війни не можна звикнути

За словами Артема, тактика бою досить проста. Солдатам дають наказ зайняти певну точку, позначену на карті. Показують знімки місцевості, траєкторію руху на мапі. За тиждень до воєнної операції на територію захоплення відправляють розвідників.

– Спочатку працює артилерія, потім запускають піхоту, танки, десантників. Завдання виконали, утримуємо позиції, – розповідає боєць. Складність полягає в тому, що про операцію можуть повідомити за п'ять хвилин до відправлення на місце. Солдатів, зазвичай, не інформують про бій заздалегідь, щоб не було розголосу. Незважаючи на перемир'я, стріляють сепаратисти часто: і вдень, і вночі. Тож перепочити хлопцям вдається рідко. Проте навіть у хвилини затишшя часу не гають. Укріплюють бліндажі, облаштовують житло...

– **Важко воювати?** – цікавлюсь.

– Дуже важко, – зічується Артем. – Через страх. До війни не можна звикнути. Гірко день за днем втрачати товаришів, боязко бути покинутим під час бою.

Покатав на танку

Гуманітарна допомога учасникам АТО надходить постійно: від амуніції та теплих речей – до вітамінів і книжок. Найбільше радують солдатів дитячі листи. До душі бійцям і послання від дівчат.

Тільки нехай адресу лишають, – посміхається Артем, – може, познайомимось пізніше.

За словами вояка, солдатам вистачає всього. За що вони дуже вдячні небайдужим волонтерам.

Також Артем розповів, що зв'язок з рідними тримають не лише по телефону. Солдатам дозволяють влаштувати зустріч глибоко в тилу.

Якось до одного вояка приїздив син, – ділиться молодий боєць, – то я його на танку покатав.

Рублі під п'ятою

У війську, за словами Артема Чичкана, завжди панує бойовий дух. Хоча не без плаксивих, зауважує. Трапляються і зрадники, і дезертири.

Одного разу солдати навіть сепаратиста спіймали. Натрапили в тилу на парубка у цивільному одязі. Останній доводив, що приїхав у гості до сестри. Наші вояки пов'язали чужинця, роздягли і помітили, що на тілі у сепаратиста сліди від зброї. У галоші під п'ятою знайшли російські рублі, а в рулоні туалетного паперу – міграційний квиток.

Як розповів Артем, жителі сходу ставляться до українських солдатів по-різному. Деякі косо дивляться, називають «укропами», проте більшість підтримує наших бійців: то слово добре скажуть, то якоюсь городиною поділяться. Наші солдати в боргу теж не лишаються, допомагають місцевим, чим можуть.

– Вони ж холодні, голодні сидять у напіврозвалених будівлях, – розповідає Артем. – То ми їм м'ясні консерви приносимо.

Моляться за добро

Родичі Артема до його рішення служити Батьківщині ставляться по-різному.

– Мати сивіє біля телевізора, – зізнається хлопець, – батько пишається. А дядько з Росії питає: нащо воно тобі? Проте всі підтримують. Найбільшим бажанням не тільки Артема Чичкана, а й усіх учасників антитерористичної операції на сході України є чимшвидше закінчення війни. Там, у тилу, моляться за те, щоб запанували злагода й добро на рідній землі.

До закінчення контракту мені служити ще півтора року, – ділиться Артем. – Проте після пережитого і побаченого я і далі хочу піти по військовій лінії.

***Вікторія ПРИМАК,
січень 2015 р.***

ЗНАЄТЕ, ЯКИМ ВІН ХЛОПЦЕМ БУВ...

На бойовому посту під час мінометного обстрілу коропчанин Ігор Шкляр зазнав тяжких поранень. Його рятували кращі військові лікарі, за нього молилися і переживали рідні, друзі, знайомі. Сподівалися, що хлопець викарабкається, вирветься з цупких пазурів смерті. І хоча надія жевріла до останнього, та дива, на жаль, не сталося. 25 серпня 2014 року мужній воїн, захисник Вітчизни, так і не вийшовши з коми, помер від тяжких поранень, котрі виявилися несумісними з життям.

Людина світлої душі

Війна прийшла в Короп: не зі свистом куль і гарматними залпами – накрила чорним крилом страшної звістки, пролилася рясним дощем материнських сліз. У райцентрі прощалися з відважним воїном, нашим земляком – коропчанином Ігорем Шклярем, чие молоде життя на самому злеті обірвало полум'я війни на Сході.

Ігорю мало б виповнитися 28 років. Але його рідним, друзям, знайомим довелося зібратися всім разом не за великим іменинним столом і говорити святкові тости за здоров'я й довголіття, а за поминальним, і молитися за упокій його душі.

Ігорів шлях до безсмертя розпочався в Коропі. Тут він народився, ходив до дитсадка, радів появі на світ молодшої сестрички Ані, закінчив школу, сюди повернувся після армії, жив і працював.

Усі, хто знав цього хлопця, в один голос відгукуються про нього тільки позитивно. І зовсім не тому, що про тих, хто відійшов у вічність, за традицією, – лише хороше або нічого. Він справді таким був – гарним сином, чудовим братом, вірним другом...

– Пам'ятаю, взяла п'ятий клас. А Ігор Шкляр серед дітей був таким маленьким, невисоким зростом і дуже-дуже скромним, – пригадує класний керівник Г.В. Головешко. – Було, що скажеш йому – відразу почервоніє. Встає відповідати і дуже хвилюється, а, не дай Боже, сказав щось неправильно – щоки миттю червоніють. Ігор мав гарний, такий розмірений, чіткий почерк. Як зараз бачу – сидить на середньому ряду на передостанній парті. Хоч і вчився посередньо, але за уроки переживав. Любив фізкультуру, мав добрі оцінки з цього предмету – і десять, і одинадцять. Був веселим, з почуттям гумору, завжди усміхненим. Дружив з хлопцями, доброзичливо ставився до дівчат, ніколи не цурався дитячого товариства. За сім років, поки їх вчила, не пам'ятаю, щоб

він хоч раз за щось розсердився. До 11 класу юнак змузнів – став широкоплечим, середнього зросту.

А ще ніколи не хитрив і не лукавив. Учителі пригадують випадок, коли писали творчу роботу. Ігор, як і всі учні, викладав послідовно свою думку, розвиток сюжету... Писав, писав твір, перегортає вчителька сторінку – а там одна фраза: «Вибачте, а далі я не прочитав». Ось таким чесним і щирим хлопець був у всьому.

– Дуже добрий, спокійний, врівноважений, абсолютно безконфліктний, – кажуть про Ігоря його однокласники Олександр Ганжа, Євген Проскура, Денис Олійник, Артем Погорілко та інші. – А ще любив футбол, самому поганяти м'яча, добре розбирався в техніці.

До речі, саме з технікою хлопець пов'язав свою долю – ремонтував автівки, тим і заробляв собі копійчину на прожиття.

Герої не вмирають

Мобілізували Ігоря практично відразу після початку кримських подій – 18 березня. Ще під час строкової служби в Збройних Силах України він отримав спеціальність стрілка, помічника гранатометника.

Майже 2 місяці хлопець разом з товаришами ніс службу в нашому райвійськкоматі. А 16 травня був направлений для подальшого проходження служби в 41-й батальйон територіальної оборони. Спочатку перебував у селищі Десна, а потім шлях проліг у зону АТО. Служив у Шахтарському районі на Донеччині. Ніч 17 серпня стала фатальною для Ігоря.

– Пост, де він з бойовими товаришами ніс варту, був несподівано обстріляний ворогом із мінометів. Ігор отримав дуже важкі поранення – в голову, живіт і ногу, – розповідає заступник командира 41-го батальйону територіальної оборони по роботі з особовим складом майор С.А. Майданов. – Нас там обстрілюють постійно. Ось і 24 серпня на День незалежності теж був сильний обстріл.

Ігор серед тих, хто був тоді на варті, зазнав найтяжчих травм. Його доправили спочатку в Дебальцеве, потім в Артемівськ, де надали медичну допомогу, наскільки це можливо в тих умовах. А наступного дня хлопця, що був без свідомості, доправили в Харківський госпіталь. Там йому провели життєво важливі оперативні втручання. Лікарі спочатку давали 50 відсотків шансів на одужання. Але коли Ігор почав дихати самостійно і його відключили від апарату штучної вентиляції легень, лікарі його шанси на життя навіть підвищили. Затеплилась надія, що все буде добре. Згодом хлопця перевезли в Київський госпіталь. Кращі військові лікарі боролися за його життя. Однак дива, на жаль, не сталося... Усі зусилля виявилися марними – 25 серпня, так і не вийшовши з коми, Ігор Шкляр помер від тяжких поранень, які виявилися несумісними з життям.

Велика, непоправна втрата для всіх, тяжкий біль для рідних і друзів, незагоєна рана на серці матері.

Коропчанину Сергію Павленку важко говорити про найкращого друга в минулому часі, бо ж хіба можна змиритися з тим, що той, з ким ти був єдиним цілим, назавжди відійшов у інший світ:

– Я знав Ігоря 25 років, як-то кажуть, з пелюшок. Виросли на одній вулиці, разом ходили до школи, сиділи за однією партою, скрізь пліч-о-пліч. Він був спокійним, дуже добрим, врівноваженим, завзятим. Друг є друг, ніколи не залишить у біді, допоможе, підтримає, підставить своє плече.

– Мені завжди здавалося, що Ігор житиме довго і добре, у нього буде чудова сім'я, бо він був настільки спокійним, саме такі бережуть сім'ю, своїх рідних, цінують людей, що поряд, – каже Г.В. Головешко. – Але не встиг ні сім'ю створити, ні дітей народити. Здавалося, все у нього ще попереду, виявилось, не попереду...

В останню путь

Провести Ігоря в останній путь зібрався чи не весь Короп. Море людей, океан вінків, сльози на очах і старих, і молодих, і жінок, і навіть чоловіків. Військові на руках пронесли домовину з тілом Ігоря рідним селищем – дорогами, які він тисячі раз сходив за своє таке коротке життя, і яких його ноги вже більше ніколи не торкнуться. Від вулиці Щорса, де жив хлопець, під звуки оркестру прямували до Михайлівського кладовища. Схиляли голови в скорботі за передчасно загиблою у війні молодою людиною перехожі, нахилилися в жалобі за одним з кращих синів українського народу національні прапори з траурними чорними стрічками. У районі 26 і 27 серпня було оголошено Днями жалоби. Разом з родиною за славним сином України, відважним воїном Ігорем Володимировичем Шкляром сумує вся Коропщина.

На кладовищі відбувся траурний мітинг. Теплі і щирі слова про Ігоря мовили Коропський селищний голова М.В. Белан, голова райдержадміністрації А.І. Мілоков, заступник командира 41-го батальйону територіальної оборони по роботі з особовим складом С.А. Майданов, класний керівник Г.В. Головешко. Низько вклонилися матері Надії Миколаївні та батьку Володимирі Валентиновичу за те, що виховали такого сина.

Хоронили Ігоря з усіма військовими почестями. Звучав гімн України. Один за одним тричі пролунали залпи почесного військового караулу. Домовину накрили жовто-блакитним прапором України.

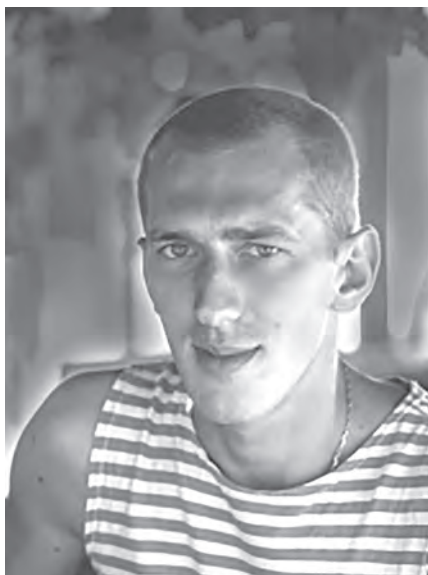
– Ця дитина була ангелом, – сказала зі сльозами на очах одна знайома. – Хороше дитя своїх батьків. Жив, вчився, працював, за своє життя не зробив нікому нічого поганого. Це була напрочуд світла і добра людина. Хай же його душа знайде спокій на небі й оберігає своїх рідних на землі від усіх бід та нещасть.

*Людмила Кузьменко,
серпень 2014 р.*

ЯРОСЛАВ З ЯРОСЛАВКИ

Завше радо спілкуюсь з нашими українськими вояками, що є безпосередніми учасниками подій у зоні АТО. Бо їхні свідчення й враження на вагу золота. Особливо в умовах інформаційної війни, що веде проти нас Росія.

Сьогоднішнє знайомство – з Ярославом Ющенком. Молодий, стрункий та усміхнений юнак, господар охайного подвір'я в Ярославці (отакий збіг обставин), як і переважна більшість його бойових побратимів, не дуже любить розповіді про ці події. Так само як і ветерани Другої світової, ці хлопці не вважають героїчними свої вчинки. В їхніх словах немає «газетярського» пафосу, бо вони – військові й звикли вживати замість прикметників іменники та дієслова...

Він боронить Україну трохи на північ від Луганська, поблизу містечка з дивовижною назвою Щастя. Їхній блок-пост – останній, майже навпроти – війська російських найманців. Це саме той напрямок, на якому Росія зосереджує сьогодні чисельну ударну групу. Тому буденна перевірка документів та речей в автівках, що їдуть з окупованого Луганська, щомиті може перетворитися на бойові дії. Умови розташування підрозділу – спартанські: просто неба, бо намети не можна ставити. Тому ночують на автобусній зупинці. Як буде взимку?

– Та якось же буде, – відповідає з посмішкою Ярослав.

Він не скаржиться. Розповідає про шалену допомогу волонтерів, що практично здійснюють все постачання військового спорядження, одягу, харчів та побутових «дрібничок». Сподівається, що вони й восени знайдуть чим зігріти українських бійців.

Мені, як уродженцю Луганщини, було дуже цікаво дізнатися про ставлення місцевих мешканців до українського війська. Так от Ярослав підтвердив мою думку про те, що селяни Донбасу були й будуть на боці незалежної України. Вони допомагають харчами, надають інформацію про місця розташування скупчень терористів та важкої зброї. Та й у лавах українського війська все частіше з'являються місцеві жителі. Ярослав жартома каже, що за це дуже агітують чисельні обстріли мирного населення з боку російських найманців. Бо тільки сліпий не бачить, звідки той «Град» клятий береться.

Слухаючи розповіді цього мужнього хлопчини, знов і знов роблю висновок: це не боротьба двох політичних супротивників, це боротьба двох світо-

глядів: європейського та азійського. І якщо у першому випадку життя людини, її честь та гідність – понад усе, то для «азіатчини» життя людини нічого не варте взагалі. Аби отримати докази, достатньо звернути увагу на деякі моменти в розповіді нашого земляка. Своїх загиблих «доблесні рятувальники ЛНР та ДНР» кидають просто неба, навіть не намагаючись їх поховати. Лісосмуги та старі шахти – ото їхня «братська могила». А потім ці покидьки розказують про свої «християнські цінності руського міра».

Головне завдання підрозділу, в якому служить наш земляк, є запобігання проникненню з окупованої території тих, хто брав участь у збройному протистоянні на боці так званої ЛНР. Не менш важливе завдання – вилучення зброї, набоїв та вибухівки. Бо годі й казати, до чого може призвести неконтрольоване розповсюдження цих «іграшок».

Найболючішою проблемою Ярослав Ющенко вважає правову невизначеність. Практично він та його бойові побратими – поза законом. Навіть відпустка – під чесне слово та за власний кошт. Хлопці, що боронять країну від російського лиха, не мають навіть документів, що підтверджують їхню службу в підрозділах, задіяних в АТО. За власні гроші їдуть у відпустку. А боронь Боже щось трапиться – тоді доведеться мати справу з нашими бюрократами, які почнуть вимагати «довідку на довідку». Ну, не може бути так! Хлопці, що в буквальному сенсі кожної миті ризикують життям, повинні мати найвищий рівень правового захисту та підтримки з боку держави.

Втішають слова Ярослава про те, що настрій у війську – дуже патріотичний. До того ж він значно підсилюється бажанням помститися за загиблих товаришів. Втішає й те, що у війську нема розбрату між військовими різного підпорядкування. Військові ЗСУ, МВС та добровольчих загонів – разом. Чернігів та Полтава, Миколаїв та Львів боронять свою землю від лютого ворога незалежно від того, якою мовою спілкуються та до якої церкви ходять їхні батьки. Бо Україна, як ніколи, – єдина. Єдина в своєму прагненні вибороти свою незалежність та право на гідне життя. І мене дуже тішить, що наші земляки не пасуть задніх, а знаходяться на передньому краї цієї жахливої війни.

Абревіатура «АТО» – для дипломатів. Українці добре розуміють, що то – війна. І доки такі хлопці, як Ярослав, стоять на блок-постах, доки українці віддають останню копійчину на їхнє озброєння – наша нація – непереможна.

*Ігор ІВАРОВСЬКИЙ,
вересень 2014 р.*

ЗАРАДИ МИРНОГО НЕБА

Війна... Це страшне слово, що було відоме нам лише з історії чи творів літератури, увірвалося в серця українців і прокотилося сьогоднішнім. І дуже прикро, коли сумні, і трагічні сторінки історії повторюються...

З так званою гібридною війною наша країна живе вже понад рік. Для переважної більшості українців події на сході стали випробуванням на громадську свідомість й активність, патріотизм. Вони довели, що український народ не подолати. Ворог хотів поставити нас на коліна, посясти в душах сум'яття, а натомість об'єднав, розбудив у кожного почуття щирого патріотизму, причетності до спільної справи.

В нашому, тепер вже такому далекому, дитинстві не було сучасних гаджетів, Інтернету, і тому ми, діти, майже весь вільний час проводили на вулиці, грали в різні ігри. І однією з улюблених дитячих розваг була гра «у війну»... Ніколи не думалося про те, що пройдуть роки і гра дитинства стане дійсністю.

Не думав про це і мій співрозмовник Віталій Якименко, який цілий рік провів на передньому краї боротьби за збереження і утвердження цілісної української держави.

Його позивний «голова»

Він народився 13 квітня 1989 року в селищі Міжгір'я (не плутати із нині сумнозвісним Межигір'ям) Закарпатської області. Коли Віталію виповнився місяць, батьки повернулися на малу батьківщину тата в с. Антонівка. Тут він закінчив школу і вступив до Київської академії внутрішніх справ України. В майбутньому мріяв стати міліціонером, але під час навчання розчарувався в обраній професії, та і взагалі в самій системі держслужби. Служив у Києві, у внутрішніх військах, це, по суті, та ж сама міліція, говорить Віталій, а нині – називають Національна гвардія.

Потім кілька років працював озеленювачем, охоронцем, таксистом, згодом придбав власного великоваговика і перевозив вантажі по Україні, а коли звільнилася посада сільського голови, то розумний і настирливий юнак вирішив взяти участь у виборах. І переміг.

Коли ж сходом України прокотилася хвиля сепаратизму, а зовнішній ворог здійснив посягання на територіальну цілісність нашої держави, його, молодого і амбітного, в першу хвилю мобілізації, в березні минулого року, призвали захищати Батьківщину. Військову перепідготовку він проходив в Гончарівську, в складі 1-ї танкової бригади снайпером, далі ніс службу під Прилуками, охороняв Сумську трасу, тоді ще ніхто не розумів, що відбувається і були підозри, що ворог може піти в наступ з цієї сторони теж. Далі – Яворівський полігон, очікування чогось невідомого, а потім знову Гончарівськ, а в липні його разом з товаришами по зброї перекинули в зону антитерористичної операції.

Перше місце дислокації – село Дмитрівка, далі – Трьохізбенка, що на Луганщині, де змінили 13-й окремий мотопіхотний батальйон. Там прийняли й перший бій, хоча це важко назвати боєм. Супротивник обстріляв їх з мінометів. Втрат тоді не було, врятувало те, що батальйон зайняв нові позиції, а не окопи і бліндажі своїх попередників. Супротивник обстрілював саме ті позиції. І тоді всі чоловіки зрозуміли, що справжня війна – це не кіно, це життя і смерть, це реальність, яка невдовзі повністю змінила їх світогляд, характери, навчила цінувати життя і дружбу.

Це були важкі часи для наших бійців. Тоді вони зрозуміли, що захищають мир і спокій українського народу, несуть за це відповідальність.

На передовій Віталій мав позивний «Голова», який дали бойові побратими, коли дізналися, про його довоєнну посаду. Він брав участь в боях під с. Весела Гора, Макарово, Жовте, Родаково, обороняв Луганський аеропорт.

Перший місяць вдома навіть не знали, де він служить. А потім так сталося, що при обороні аеропорту вороги взяли в полон одного прилуцького хлопця, а його батьки родом з Антонівки, тож і рідні Віталія дізналися, що він воює в зоні АТО.

Віталій Володимирович знав, що весь цей рік найважче було його батькам, котрі чекали вісточки від сина. Був час, коли не мав змоги зателефонувати і сказати, що все добре, дні тоді здавалися їм вічністю. Хвилювання рідних подвоювалося, адже разом із сином в зоні АТО знаходився і зять – доньчин чоловік. Здається, що можуть розповісти лише два, але так бажані вдома слова: «Я живий»? Вони означали надію і світлі сподівання для всієї родини.

На думку мого співрозмовника, проблема нашої армії в тому, що немає справжніх грамотних офіцерів, які б працювали з особовим складом. А ще – команди йти вперед. Якби армійське керівництво було професійнішим і патріотичнішим, тактика і стратегія – грамотнішими, зброя – потужнішою і сучаснішою, хід війни на сході за кілька днів можна було б кардинально переломити. Так стверджують усі, хто був там, на передовій.

Важко виживати у зоні АТО, говорить Віталій, але підтримка земляків дає силу й віру, що настане світлий день і буде мир. Всі думки хлопців – про родини, за якими дуже сумують. Проте настрої у всіх – захищати Україну до її повної перемоги.

Зі слів бійця, коли дивишся у очі смерті, то відбувається певна переоцінка цінностей, а характер людини оголюється. Після перебування у воєнних ситуаціях дещо змінюється світосприйняття.

– На війні головне – залишатись людиною. Необхідно сприймати ситуацію навколо себе адекватно і ні в якому разі не панікувати, – говорить він. – Через постійні обстріли у декого просто не витримували нерви, не всі могли контролювати свої емоції. Однак такі пориви слабкості у бійців швидко минали.

Молодому чоловікові довелося побувати під обстрілом сумнозвісних «Градів» і зазнати гіркоти втрат бойових побратимів. Йому важко було говорити про війну і смерть, легко – про військову дружбу. А ще наш «Голова» закликає усіх бути патріотами, вірити в перемогу. З гіркотою в голосі говорить про тих, хто уникає мобілізації, адже вважає, що кожен свідомий чоловік повинен стати на захист своєї землі. «Якщо всі будуть тікати і ховатися, то хто ж буде боронити від ворога державу?» — запитує мій співрозмовник.

– Нині в селі я чую такі розмови, що будемо воювати тоді, коли прийдуть сюди – до нас. На що я їм відповідаю: якби вас 10 чоловік посадити в автобус і відвезти на Донбас, щоб ви побачили, як там живуть люди, подивилися на зруйновані будинки, на вирви від снарядів, то я переконаний, що 8 із 10 залишилися б там. Бо кожен подумав би: краще я буду воювати тут, аби лише такого не було у мене вдома, аби мої рідні спали спокійно і не ховалися від пострілів.

На мирних територіях люди не відчувають, що таке війна. Всі продовжують жити так, як і раніше. Тут тиша і спокій, і заради цього треба йти і відстоювати незалежність країни на сході, – з сумом в голосі зазначив Віталій Володимирович.

Сам же він з честю виконав свій військовий обов'язок, свою солдатську роботу – боронив рідну землю і свій народ від ворожих зайд і повернувся додому живим і неушкодженим.

Хочеться зробити усе, щоб село процвітало

До війни Віталій Якименко, як і більшість наших захисників, не був пов'язаний із військовою справою. Він жив собі звичайнісіньким життям. Навіть і не думав, що останній рік може круто змінити його життя. Тепер відтане трохи серцем – і знову порине в клопоти, на цей раз мирні.

А роботи у очільника села вистачає. Праця сільського голови оцінюється належним чином тільки тоді, коли функціонують і утримуються в нормальному стані соціально-культурні заклади, дороги, коли забезпечується виконання дохідної частини бюджету і раціональне використання бюджетних коштів, коли покращуються матеріально-побутові умови жителів села. Повернувшись додому з війни, Віталій Володимирович взявся наводити лад в рідному селі, дбати про затишок в ньому, про благополуччя його мешканців. Каже, бувають ситуації, коли потрібно розв'язати рівняння не з одним чи двома, а зі значно більшою кількістю невідомих.

Протягом останніх півроку немало зроблено в питанні соціально-економічного розвитку на території сільської ради. Проведено великий обсяг робіт з ремонту в сільському будинку культури і бібліотеки, завершено косметичний ремонт в приміщенні медамбулаторії – поклеїли шпалери, пофарбували тощо. На черзі – ремонт водонапірної башти, сюди ж закупили й нове обладнання для подачі води. Зі слів очільника села, також в планах – капітальний ремонт шкільної покрівлі, вже й спонсора знайшли, який погодився профінансувати роботи на 230 тисяч гривень. Ремонт ще не розпочали, бо мають лише половину цієї суми.

«Єднаймося в цей складний та тривожний час»

Повернувшись з буремного Донбасу додому, Віталій Якименко знову опинився у перших рядах тих, хто своєю активністю надихає інших. Разом зі своїми бойовими побратимами створив громадську організацію «Щит», яку сам і очолив. До неї увійшли 170 демобілізованих військовослужбовців АТО Варвинського і Прилуцького районів, а також сім'ї загиблих в антитерористичній операції воїнів. Її штаб знаходиться в Прилуках. Основна робота організації – надавання посильної допомоги захисникам і їх сім'ям, які опинилися в скруті.

Наприклад, нині власними силами вони закінчують ремонт житла сім'ї Бойків з Прилуччини. Допомагають хлопцям, які повернулися додому зі сходу країни, вирішити питання з отриманням земельних наділів, статусу учасника бойових дій. Вже 40 бійців його отримали. Хоча у самого Віталія такого посвідчення до цих пір немає.

Нещодавно для дітей учасників АТО вони організували поїздку в «Кідландію» – Київський дитячий парк професій. Знайшли спонсорів, які профінансували витрати, а з транспортом допомогло Прульцьке НГВУ. Планується в найближчому майбутньому поїздка до «Аквапарку». Також організують для дітей «атошників» кінні прогулянки в Дідівцях під Прилуками.

Окрему нішу в роботі організації займає волонтерство. Вони тісно співпрацюють з варвинською волонтерською організацією «Сова», з Прилуцькими волонтерами. Нині працює три екіпажі волонтерів, і кожен робить в місяць два рейси на передову, говорить Віталій Якименко.

– Нещодавно боєць батальйону «Дніпро-1» зі Срібнянщини подарував нам автомобіль «Форд-транзит», – ділиться хорошою новиною мій співрозмовник. – Але є проблема з двигуном. Коли відремонтуємо автівку, то плануємо й самі їздити на Донбас.

У ці важкі часи ми не маємо права думати лише про себе і забути тих, хто зараз під загрозою смерті захищає цілісність нашої держави, – говорить Віталій Володимирович. – Дехто себе просто відсторонює від усього, що сьогодні є в державі, й живе так, ніби нічого надзвичайного не відбувається. Це найстрашніше, бо байдужість – це порожнеча у душі.

*Наталія ПАЛЯНИЦЯ,
серпень 2015 р.*

ПРОЙТИ ДОРОГОЮ СМЕРТІ

У свої неповні двадцять два роки Сергію Яровому з Риботина судилося вже пережити такого, що не доведи, Боже, нікому подібного бачити навіть у страшному сні. Півтора місяці – на передовій, у самісінькому пеклі, що зветься АТО. Довелося хлопцю пройти і дорогою смерті – тією, що вела із Дебальцевого у той час, коли масово виводили наші війська зі смертельного напівкілля.

Виривався з того пекла зі своїми побратимами і наш Сергій, воїн-контрактник сто першої окремої бригади охорони генерального штабу, командир відділення. Дивом лишилися живими. Їхній «Урал» обстріляли ворожі танки. Сам командир відділення контужений, обгорілий, але свого пораненого водія Сергій помирати не залишив, разом з

другом несли його декілька кілометрів... І йшли, і повзли під такими обстрілами, що й голови вгору підняти не можна було. Та вирвалися... Вижили... Усім смертям на зло.

Мрія – бути військовим

Коли випадково почула, що Сергій Яровий повернувся із зони АТО, чесно кажучи, стало дуже соромно: живемо в одному селі, зовсім поруч, а я навіть і не знала, що хлопець – на війні. Утім, дивного у цьому, як з'ясувалося, і немає, мама теж до останнього не знала, що її Сергій на лінії вогню. Братам – сказав, а неньці – ні. «Партизанів» хлопець, не хотів, аби матуся переживала і тривожилася за нього. Хоч і молода вона у нього, ще 44 роки, та здоров'я слабке. Та і в своєму житті Галина Іванівна мало бачила добра. З чоловіком не склалося. Сама ця тендітна жінка тягнула на своїх плечах тяжкий життєвий віз проблем і турбот, сама ростила, піднімала на ноги трьох синів-соколів, і зараз сама виводить їх у люди. Кожен з них торує свою дорогу у житті. А їхній середульший – Сергій – мріяв стати військовим. І став. Спочатку мама була проти, аби син пов'язав свою долю з військовою справою, а потім змирилася, бо бачила, що син цим горить. Отримавши благословення рідненької, дужий, з прекрасною

фізичною підготовкою він подався на службу. Контракт підписав на три роки. Сергій – сержант сто першої окремої бригади охорони генерального штабу, де служить уже півтора роки. Та в мирне життя контрактників, як і всіх українців, війна внесла свої корективи. Коли постало питання – їхати чи ні у зону АТО, у Сергія навіть сумнів не було: «Звичайно, їхати».

– Я не міг не їхати. Я ж військовий. Це мій обов'язок, – каже хлопець. – Там же, в АТО, були наші хлопці, їм теж хотілося додому, а хто їх замінить на лінії вогню, як не ми? Нас дехто «підколював», що ми, мовляв, «придворні», бо ж служимо в охороні генштабу. Але ми не раз довели там, на передовій, хто є хто.

«Помирати не страшно»

Воєнні дороги сержанта Ярового розпочалися відразу після Нового року. Уже 5 січня Сергій разом зі своїми побратимами був у Дебальцевому. Потрапив до ремонтної роти, утім, доводилося виконувати різні бойові завдання, не раз нариваючись на небезпеку.

– Відчуття страху було?

– Спочатку так, – зізнається воїн АТО. – А потім уже звикаєш до того, що постійно стріляють. Молоді більш безстрашні, а в доросліших чоловіків почуття страху сильніше. Звикаєш і до думки, що можеш будь-якої секунди загинути. І помирати теж не страшно, правда. Аби тільки не мучитися. Якщо помирати – то відразу, – від цих Сергієвих слів у мене по шкірі мороз побіг. Це каже молода людина, життя якої тільки починається, але яка вже набачилася стільки, що навіть про смерть так спокійно говорить.

А смерть та чатувала на кожному кроці, забравши сотні життів кращих з кращих синів України. Сергій розповів лише декілька епізодів з тієї пекельної служби, але і цього достатньо, аби уявити те страхіття, що відбувається на гарячому Сході.

– Яюсь поверталися ми з так званої їдальні, аж тут почався обстріл мінометними касетами. Різко звернули з дороги і попадали в окоп. А через лічені секунди там, де ми тільки-но йшли, впала касета. Аби не встигли звернути – нас би вже не було. Лежимо в окопі, наче затихло. Вискочили з нього і бігом до бліндажа, бо там безпечніше. Тільки вскочили, як знову вибух. Влучило в наш намет, що поруч. Все – у шмаття. Були поранені. Словом, війна там, і ніхто не знає, вийдеш ти живим з неї чи ні.

І бої, розповідає солдат, були страшними, довгими й виснажливими. Яюсь бій тривав тринадцять годин поспіль. Як почали о десятій ранку лупити з усього чого тільки можна, так тільки після одинадцятої вечора все стихло.

А те, що на боці росіян воюють чеченські найманці, цей факт доведений тисячу разів. «Не раз доводилося чути крики: «Аллах акбар», – розповідає

Сергій. – Та вони якись дивні, ті кадировці, поведінка у них неадекватна. Тут один вийшов на відкриту місцевість – убили, аж тут інший безстрашний сам лізе «на рожон». Очевидно, вони чи то обкурені, чи то наколені чимось. Бо ж людина при здоровому глузді поводитися так не буде і прямо під кулі не полізе.

Вийти живим...

Дорогу, якою відступали наші війська з Дебальцевого тоді, 17 лютого, сепаратисти знали добре. Але іншого шляху у наших не було. Вибирався хто, як міг, і мінними полями їхали, і рівчаками, і невідомими стежками, аби тільки врятуватися. Сергій зі своїми побратимами виїжджали «Уралом», у який набилося стільки, що і повернутися не можна було. Шістдесят кілометрів до позицій наших військ, каже, їхали десь годин сім. То була найдовша і найстрашніша дорога.

– Коли вже лишалося нам кілометрів десять до своїх, нарвалися на ворожі танки. Наш водій, побачивши ворога, почав ще сильніше тиснути на газ, надіявся взяти швидкістю, але... Снаряд влучив якраз у кабінку. Я їхав і молився, тільки третій раз закінчив читати «Отче наш», як чую якийсь хлопок, удар у голову, добре, що каска була на мені. У голові – шум, писк. Контузило. Відчуваю, що ззаду щось горить. Горю я. Сидів же якраз біля самої кабіни, тож відразу загорівся на мені бронезилет. У машині, яка теж зайнялася, почалася метушня. Усі хочуть вискочити скоріш з неї. Намагаюся рукою розірвати тент, але не можу, сил взагалі немає. Хтось все-таки його розірвав. Пробую перекинути ногу через борт – не можу, ноги не слухаються, не піднімаються. Контузія не відпускає. За допомогою автомата насилу вибрався з машини. Впав на землю, декілька секунд полежав і хотів бігти. Аж чую, Саньок, з яким служимо, кричить: «Ярий, давай сюди бігом». Дивлюся – Віталік, водій наш, лежить. Обидві ноги розірвані. Сам контужений. Кров – з рота і вух, але живий... – з хвилюванням розповідає Сергій, якого ми своїми запитаннями змусили знову оживити спогади, які ніколи так і не зітруться з пам'яті, і пройти тією страшною дорогою смерті. – Забрали ми його вдвох на плечі – тягнемо. А навколо стріляють танки, розриваються снаряди, а на додачу ще й снайпер почав працювати. Вже й не вірили, що зможемо звідти вибратися, адже місцевість – відкрита, сховатися – ніде. Кажу Віталіку, спробуй сам повзти, попластунськи. Трохи так просунулися, але він зовсім обезсилів. Знову ми забрали його на плечі, а снайперські кулі аж свистять. Кілометрів два пронесли, бачимо двоє військових, правда, не з нашого підрозділу, ідуть, просимо, допоможіть хоч трохи пронести, бо вже і самі безсилі, а вони подивилися і далі пішли. Добралися до кущів, сидимо відпочиваємо. Бачимо БМП їде, наша ж, та почала стріляти. Оце добре, думаємо, сепари не вбили, так свої доб'ють. Повний хаос: нічого не добереш, хто стріляє, у кого стріляють. Війна...

Практично самі хлопці дотягнули пораненого водія до позиції наших військ. Уже коли були зовсім поруч, бійця допомогли донести військові. Спіймали машину, на носилки і в госпіталь. Сергій з другом далі добирався пішки, ще кілометрів сім, каже. Як називався той населений пункт, вже і не пам'ятає. З того села за воїнами приїхала машина – і в Артемівськ. Вирвалися...

Подарунок мамі на день народження

Після дороги смерті був Артемівськ. Там хлопці провели ніч. Переночували у холодному приміщенні без вікон, без дверей. Каску – під голову, на обличчя – маску, руки – в кишені, а лягли прямо на холодну підлогу. Як спалося, не питай. Головне, що не стріляли. Вже з Артемівська подзвонив додому, до молодшого брата. А у відповідь почув: «Мама в лікарні, зробили операцію». Переживав Сергій дуже, аби все було добре, аби все обійшлося. Чекав-не-до чекався, аби скоріш обійняти свою рідненьку і сказати: «Мамо, я вернуся... Я живий».

Приїхав Сергій додому якраз на мамин день народження. Вона вже була вдома і знала, що її син був у зоні АТО.

– Заходить до хати з великим красивим букетом, вітає. А мені нічого не треба, нічого. Головне, що вернувся! Головне, що живий! А більшого подарунка на день народження для матері і бути не може, – зі сльозами на очах каже жінка.

Та син, як те сонечко, трохи посвітив – і знову на службу до столиці.

Про те, що пов'язав свою долю з військовою службою, Сергій не шкодує. Він про це мріяв, до цього йшов

– Думаю, як все буде добре, продовжу контракт, піду вчитися далі. Хочу стати офіцером, – такі мрії нашого молодого захисника, кращого з кращих синів України.

*Людмила ВЛАСКО,
квітень 2015 р.*

ВИРВАЛИСЯ З ОТОЧЕННЯ

50 бійців чернігівського зведеного загону міліції зустрічали у Чернігові 23 лютого. Вони повернулися додому на ротацію з однієї із найгарячіших точок сходу України – із Чорнухиного, що біля сумнозвісного Дебальцевого Донецької області.

Рідні і друзі воїнів зібралися під стінами Чернігівського обласного управління МВС. О 7-й ранку до будівлі обласної міліції під'їхали «Урал» і пасажирський автобус з чернігівськими міліціонерами. Тільки-но бійці ступили на землю – одразу ж опинилися в обіймах рідних.

– У зону АТО Сашко у складі зведеного загону міліції поїхав 6 лютого, – говорить мати Олександра Тищенка, яка прийшла зустрічати сина із квітами. – Звісно, я дуже за нього переживала. Рада, що він повернувся додому живий-здоровий.

– Молилася за Петю щодня, – каже Зінаїда Василівна, обіймаючи сина Петра Чмира.

Зі сльозами на очах спостерігає за зустріччю бійців із рідними Вікторія Науменко із Корюківки. Її чоловік і батько 2-річної Софійки Олег (йому 26 років) єдиний із загону не повернувся додому – його вважають безвісти зниклим.

– 15 лютого Олег отримав поранення хребта, – розповідає Вікторія. – Начебто його відвезли у госпіталь в Дебальцевому, а що сталося з ним далі, ніхто не знає. Він востаннє телефонував мені вранці того ж дня. Казав, що все

нормально. А тоді зв'язок з ним обірвався. Про поранення я дізналася від його побратимів. Невже мого Олега кинули в Дебальцевому самого? Чи його перевезли кудись? На жаль, цього я не знаю. Дуже переживаю за чоловіка – живий він чи ні? За цей тиждень, відколи він зник безвісти, я у свої 24 роки посивіла.

Згорьовану Вікторію заспокоює командир зведеного загону, заступник начальника обласної міліції Едуард Альохін:

– Після поранення Олега доставили в Дебальцеве, де в госпіталі надали першу допомогу. Скоріш за все, потім його перевели в іншу лікарню. На жаль, зв'язок із ним ми втратили. Однак, я не бачу підстав вважати його загиблим. Я впевнений, що Олег знайдеться. Ми зробимо все, аби його відшукати!

Окрім Олега, поранення у зоні АТО отримали ще четверо чернігівських міліціонерів. Як кажуть самі бійці, більших втрат вони не зазнали дивом, адже навіть під час виходу з оточення їх активно обстрілювали.

– З оточення виходили полями. Вночі, з вимкненими фарами, – згадує Едуард Альохін. – Пощастило, що тоді були морози і землю скувало, – вона не була пухкою і техніка могла нормально проїхати. До того ж противник не встиг зрозуміти, що відбувається, і ми потрапили тільки під стрілецький вогонь. Хоча всього за кілометр від нас була ціла колона ворожих танків.

– Завдяки майстерності водія «Урала» Сашка Василенка в нас ніхто не влучив, хоча обстрілювали досить інтенсивно і саму машину пошкодило осколками, – розказує боєць Валентин Лоданик із Пекурівки Городнянського району. – До речі, сам «Урал» відбили у ворога міліціонери ще під час попередньої ротації. Машина практично нова, і пробіг у неї був невеликий – якраз як від Ростова до Дебальцевого. Хоч цей «Урал» прийшов до нас від ворогів, але нам добре послужив. Він був переповнений бійцями, і, якби в нього влучив снаряд, сталося б страшне...

– Такого екстриму в моєму житті ще не було! – скромно віджартується Олександр Василенко. – Їхати полем важко, а тим більше в темряві. Кілька разів збивалися з дороги, розверталися. Найбільше боялися нарватися на «розтяжку».

Про те, як їм воювалося, міліціонери розповідають неохоче. Вони пробули у Чорнухіному (під Дебальцевим) майже два тижні – з 6 по 18 лютого.

– Воювати важко, бо ми ж не професійні військові, а міліціонери, – продовжує Едуард Альохін. – Ми зайняли позиції в підвалах і укріпленнях, деякі міліціонери несли службу на блокпостах разом із бійцями 128-ї бригади. Перші чотири дні нас дуже сильно бомбили. Стало ясно, що без коригувальника вогню сепаратисти не могли б так прицільно стріляти по наших позиціях. Ми вираховували, що коригують вогонь із висотних будівель Чорнухінської колонії. У цьому немає нічого дивного, адже весь персонал колонії давно втік, тому аби вижити, в'язні зорганізувалися в своєрідну «зеківську республіку». Ми поговорили з її «керівниками» і згодом вони повідомили нам, що одного з ко-

ригувальників вони зарізали, а другий втік сам. Після цього кількість прицільних обстрілів помітно зменшилася.

Цю ротацію чернігівських правоохоронців називають чи не найнебезпечнішою, адже обстрілювали їхні позиції майже щодня. Не зменшилася кількість обстрілів навіть після того, як вступив у дію режим припинення вогню в ніч на 15 лютого. Спікер РНБО Андрій Лисенко повідомив, що з початку оголошення припинення вогню до моменту виходу українського гарнізону з Дебальцевого, щодоби на одного бійця було випущено в середньому 580 кілограмів смертоносного металу у вигляді реактивних і артилерійських снарядів, мінометних мін, протитанкових керованих ракет та інших боєприпасів.

– Команду виходити із Чорнухіного в напрямку Артемівська я отримав від комбата ввечері 18 лютого, – каже Едуард Альохін. – Із оточення проривалися вночі, намагалися робити це організовано. Нас сильно обстрілювали. Частина техніки просто знищили. Автомобіль, на якому я їхав, підбили – він загорівся, але я встиг вискочити і схопити документи. Мене підібрав танк, який проїжджав повз.

Із Чорнухіного міліціонери виривалися через Дебальцеве. Проїжджаючи це місто, а також інші населені пункти, вони були шоковані – просто на вулицях лежать трупи як цивільних, так і військових, бо через постійні обстріли прибирати їх нікому. Захищати там теж практично нікого, адже більшість населення давно виїхало із зони бойових дій.

– Місцевих дуже мало і зі своїх домівок вони виходять вкрай рідко, – зазначає Едуард Альохін. – У Чорнухіному практично гуманітарна катастрофа, більша частина його зруйнована. Незважаючи на це, більшість місцевого населення й досі не сприймає нашу армію, як своїх захисників. «Своїми» вони називають ДНРівців. Щодо самих сепаратистів, то хочу відзначити їхню шалену мотивацію в бою: вони гинуть сотнями, але все одно рвуться вперед. Наче зовсім не відчують страху. Практично всі бойовики воюють без документів. Лише у двох загиблих ми знайшли паспорти – громадянина Росії і, як не дивно, Франції. У француза знайшли ще й якісь нотатки французькою мовою.

Після повернення із зони АТО бійці чернігівського зведеного загону міліції відпочиватимуть 10 днів, а тоді повернуться на роботу.

*Наталія ФЕДОСЕНКО,
лютий 2015 р.*

ПОВЕРНУЛИСЯ З ВІЙНИ

Вони вийшли з автобуса – з автоматами на плечах, стомлені, але зі щасливими усмішками на обличчях, адже побачили своїх рідних і друзів. Упродовж 60 днів бійці Чернігівського прикордонного загону мужньо боронили кордони України від російських агресорів та бандитів-найманців, для яких немає нічого святого – аби лише вбивати, грабувати й нищити все довкола.

Наших прикордонників, котрі повернулися із зони АТО, вшановували як справжніх героїв. Улаштували в Чернігівському прикордонному загоні зворушливі урочистості, нагородили бійців за їхній звитяжний подвиг почесними відзнаками. А головне – було сказано немало щирих, добрих слів. Як наголосив начальник прикордонного загону полковник Олександр Птиця, чернігівці виконали всі завдання на «відмінно», продемонструвавши мужність і професіоналізм. Вони діяли злагоджено та відважно, жоден із них не злякався, не зрадив свого священного обов'язку – захищати незалежність України. Це справжні патріоти нашої держави, котри ми маємо пишатися!

А потім настав дуже зворушливий момент – прикордонники зустрілися зі своїми рідними: дружинами, мамами, дітьми, які обіймали й цілували героїв і не могли стримати сліз радості, весь час повторюючи: «Спасибі, хлопці, що

повернулися живими!»). Розповідали: чекати близьких із війни було надзвичайно важко, адже знали, що вони перебувають у надзвичайно складних умовах, їх постійно обстрілювали з мінометів та артилерії – навіть уночі не мали спокою! І серед прикордонників з інших областей, які служили в зоні АТО, є загиблі. Але чернігівці вистояли, і всі залишилися живими. З 16 наших прикордонників, що вирушили 9 червня охороняти кордони України на Луганщині, 14 повернулися здоровими, двом надають допомогу медики.

Старшина Сергій Нерус щасливо пригорнув малого синочка Іллю. Хлопчик підріс. Попри вік, він уже розуміє, що тато – прикордонник і був на війні, захищаючи Україну. На запитання «Чи не вагалися, коли почули, що доведеться боротися з сепаратистами на Донбасі?» Сергій рішуче похитав головою: «Я – прикордонник, складав присягу на вірність народу України. Доля нашої держави, її майбутнього, її незалежності вирішується зараз на Сході. Тож які можуть бути вагання? Навпаки, всі розуміли: як не ми, тоді хто?!».

Майор Андрій Камак був першим заступником начальника другої мобільної прикордонної застави резерву Північного регіонального управління.

– Андрію Анатолійовичу, Ви повернулися з війни з іконою. Хто Вам її подарував?

– Друзі-«афганці» з Житомира. Ця ікона завжди була поруч із нами. І, дякувати Богу, ми залишилися живими!

– Де Ви служили?

– На кордоні, який охороняє Луганський прикордонний загін. Ми там були протягом двох місяців. Узагалі, на двох таких заставах нараховувалося 105 осіб, а чернігівців приїхало 16. Проте після першого ж обстрілу один наш товариш отримав поранення й потрапив до шпиталю. Інший прикордонник зараз лікується за станом здоров'я. А так – усе гаразд! Ходили в наряди й розвідувальні дозори, охороняли кордон разом із вояками Збройних Сил України.

– Відчули, що таке фронтове братство, про яке стільки розповідають воїни-«афганці»?

– Так, ми справді ділилися останнім окрайцем хліба, водою. Допомогали один одному як могли! Дуже подружилися...

– Не секрет, що прикордонники в зоні АТО часто потрапляють під обстріли...

– Вдень – ще більш-менш, а вночі справді просто шалено обстрілювали. Починалося все зазвичай десь о 21-й годині, а завершувалося о четвертій ранку. Можете собі уявити, які то були ночі?! Тому завчасно ховалися і, зрозуміло, в цей час нам було не до сну. Спали тільки тоді, коли ця пекельна стрілянина вщухала. Смалили по наших позиціях із мінометів та артилерії. Але, як ба-

чите, ми вистояли – 14 бійців повернулися на рідну Чернігівщину живими й здоровими!

– Як Ваші рідні поставилися до того, що їхній чоловік і син пішов на війну?

– У мене дружина – військова, вона родом зі Львова. Її близькі – справжні патріоти України. Та й моя мама, хоч і дуже хвилювалася (іноді зв'язку зі мною не було тижнями), але розуміла: я маю йти на війну й захищати Батьківщину від ворогів. Не скажу, що почуваюся якимось супергероєм – просто здійснив те, що мав зробити; і можу чесно дивитися людям у вічі, адже ми гідно виконували всі завдання.

– А як ставилося до вас місцеве населення?

– По-різному. Були такі, що дорікали: мовляв, чому Україна мирно не віддала Донбас Росії, як Крим? Не треба було воювати...

– Тобто, виявляється, ми ще й винні, що захищаємо свою державу від російських агресорів?! А після Донбасу ці сучасні кремлівські фашисти під орудою новоявленого біснуватого ГітлераПутіна неминуче кинулись би завойовувати й плюндрувати Україну далі – на Схід, Південь і Північ! Недаремно один із одіозних московських горешовіністів – Жириновський – хвалився, що росіяни незабаром здобудуть Київ, Харків, Дніпропетровськ, Миколаїв, Херсон, Одесу, Запоріжжя, Черкаси, Полтаву, Суми, Кіровоград, Чернігів... Ось такі вовчі «апетити» у наших північних сусідів, котрі віроломно розпочали війну, окупувавши Крим, а тепер намагаються загарбати Донбас!

– Але немало тамтешніх людей нам допомагало, щиро підтримувало, приносило продукти. Звісно, не можна всіх, хто живе на Донбасі, називати сепаратистами. Власне, люди вже дуже стомилися від війни й хочуть миру. Тому сподіватимемося на краще!

А ще чернігівські прикордонники, які побували на війні, від душі дякували своєму командирові Андрію Камаку, який в усьому був прикладом для інших. Кілька бійців відверто сказали: «Якби не він, нас уже б і в живих не було».

Це – чудово, що є у нас такі люди – мужні, порядні й водночас скромні, негаласливі. Побачивши цих справжніх чоловіків, мимоволі почуваєшся в безпеці. Вони не підведуть.

Дякуємо вам, прикордонники!

*Сергій ДЗЮБА,
серпень 2014 р.*

ГЕРОЙСЬКИЙ 13-Й БАТАЛЬЙОН

Зі сльозами на очах, вигуками «Слава Україні! Героям слава!», плакатами з написами «Спасибі, що живі!», квітами й державними прапорами зустрічали жителі Чернігівщини бійців 13-го батальйону територіальної оборони. Ешелон із майже 450-ма захисниками прибув у понеділок, 3 листопада. На платформі залізничної станції «Чернігів-Північний» їх зустрічали рідні, друзі, волонтери та бойові товариші, які, поранені, лікувалися вдома.

Підрозділ було мобілізовано у квітні. Пройшовши підготовку в «Десні», на початку травня хлопці поїхали в зону АТО. Три місяці на передовій, п'ять передислокацій. 13-й батальйон гідно виконував бойові завдання й заробив повагу серед інших батальйонів.

Нарешті дочекалися

Рідні виглядали їх довгих півроку. Кажуть, навіть не віриться, що хлопців таки відпустили. Малеча сперечалася, хто кому даруватиме букети і як сильно вони обніматимуть своїх татусів та братів. Тільки-но здалеку почувся гуркіт ешелону, зустрічаючі вийшли на колії. «Їдуть! Їдуть! Нарешті!», – почулося з натовпу. Матері, дружини й наречені не стримували своїх емоцій.

Із трояндами, м'якими іграшками та шампанським приїхали зустрічати своїх чотирьох захисників рідні й волонтери з Городні. Кажуть, пухнасті ведмедики – це вираження їхніх почуттів. Волонтер Ліана Білоус розповіла, що городнянці охоче допомагають своїм бійцям. Хто чим може. Не цураються доброї справи державні установи, підприємства, бізнесмени, звичайні люди. Жінка розповідає, що за півроку хлопці приїжджали додому лише раз. Та й то не всі. Відпускали на тиждень, але через довгу дорогу вони відпочили тільки три дні. Нині вдома перебувають троє поранених бійців.

– Хлопців швидко забрали в АТО, і навіть їхні матері не знали, що з ними. Ми посилали бійцям бронезилети, берці, чоботи, одяг, дощовики, медикаменти, харчі. Тих, хто приходив у відпустку, одягали і ззували вдома. Спасибі дівчатам із Центру допомоги воїнам АТО жіночої сотні Чернігівщини. Через них ми передавали свої посилки, – каже Ліана Петрівна.

Прийшло зустріти бійців 13-го батальйону територіальної оборони й подружжя Ірина та Сергій Бугреї. Ірина Геннадіївна та Сергій Анатолійович

завжди проводжають і зустрічають учасників АТО з прапором України та квітами. Серед цих хлопців немає їхніх рідних чи знайомих. Вони просто хочуть підтримати наших вояків, їхніх рідних.

– У нас дві доньки, але ці хлопці для нас – мов рідня. Я пропрацювала вчителем біології тридцять років. Можливо, серед вояків є й мої учні. Але це не так важливо. Вони всі наші діти. Хвилюємося за них і оплакуємо тих, хто віддав свої життя за Україну. Ми з чоловіком – домашні волонтери. Пенсія невелика, але прагнемо вкласти і свою лепту в допомогу бійцям. Передавали теплі речі, консервацію, в'язані шкарпетки. Інакше не можна. Це ж завдяки їм у нас нема війни. Ми нормально харчуємося, спимо в чистій теплій постелі, а вони живуть в окопах. Комусь може не подобатися українська влада, але як можна не підтримувати тих, хто захищає рідну землю і наш спокій. Слава Україні! Героям слава! – вигукує пані Ірина.

Безмежно радіє поверненню сина та чоловіка родина Давиденків – батьки Валентина Василівна і Володимир Федорович, дружина Ірина Григорівна. «Дякую тобі, Боже! Повернувся мій синок. Слава Україні! Слава синовкові! Слава бійцям!» – цілує заплакана мати сина.

«Відстояли, мамо. Відстояли», – каже, обнімаючи її, син.

– Важко передати словами відчуття, з якими я повернувся на рідну землю. Ми довго чекали на цю зустріч. Думали, коли вже нарешті зустрінемо своїх дітей, дружин і матерів. 13-й батальйон стійко тримався. Жодного разу не здав позиції. Не шкодую про ці півроку. Кожному чоловікові варто там побувати й захищати свою землю. Україну прагнуть захопити абсолютно чужі люди. Бачили ми тих сепаратистів. Там були осетини, кавказці... Повз нас пролітали снаряди, на нас нападали диверсійні групи. Десятеро хлопців загинуло. Це наші двохсоті. Один чоловік був із мого взводу. Всі загинули як герої. Чернігіву не повинно бути соромно за 13-й батальйон.

Коли ми стояли в селі Теплому Луганської області, що біля Щастя, бачили, як два взводи чужих підрозділів покидали автомати й почали відступати. А ми, незважаючи на те, що оголився фланг, стоїмо, куримо й ні кроку з місця. Молодці наші чернігівські хлопці. Красиво трималися, – розповідає командир взводу МТЗ, старший лейтенант Сергій Давиденко.

– Ми пишаємося своїм сином і радіємо за весь 13-й батальйон. Ми з чоловіком щодня казали синові, як сильно ми його любимо і що ми ним пишаємося. У мене й досі душа тремтить, – каже Валентина Василівна.

Хлопці небагатослівні. Слова замінюють щирі емоції. В обіймах рідних плачуть кохані й матері. Міцно потискають руку батьки та брати. «Спасибі, що живий», – кажуть рідні своїм захисникам. А декому й досі не віриться, що вони повернулися додому.

Своїми почуттями радості й гордості поділилася родина Плаксіних.

– Приємно знову побачити найближчих і найрідніших людей, які чекали на нас весь цей час. Ми багато чим зобов'язані нашим рідним, волонтерам, просто небайдужим людям. Дуже вдячні за те, що вони вірили в нас. Завдяки

їм ми воювали і мали можливість повернутися. Дружинам, матерям, батькам та дітям було найважче. Вони не знаходили собі місця від хвилювання. Зустріч із рідними – це найбільш яскрава подія за останні півроку. Цей день запам'ятеється на все життя, – ділиться враженнями боєць Ігор Плаксін.

– Та ні, найважче було нашим чоловікам, – переконує дружина Марія. – Ми чекали і молилися, аби вони швидше повернувся. Як могли підтримували Ігоря морально й матеріально. Для нас найважливішим було знати, що наші хлопці живі та здорові.

А от уродженець Бахмача Сергій Кошмал нікому з рідних не казав, що їде додому. На малій батьківщині на нього чекають сестри, а у Львові – дружина з синочком, трирічним Святославом. Сергій – тату-майстер, тому бойові побратими прозвали його Якудзою.

– Спершу поїду до сім'ї, а вже потім навідаємо рідних у Бахмачі. Якщо чесно, хотілося залишитися в АТО. Сюди важко вертатися. Кожну розлуку завжди витримуєш боляче. Я не так давно туди поїхав. Ще б мав стояти на заміні. Через кілька днів знову повернуся в «найгарячішу точку», – каже Сергій.

На чому ж ми воюємо...

Разом із хлопцями прибула і їхня військова техніка, на яку не можна дивитися без сліз. Дівчата з цікавістю розглядають трактори, розвідувальні БРДМи, польову військову лазню: «О, яка техніка. Хоч побачимо, на чому наші хлопці воюють. Жах, яка добита», – кажуть вони. Самі ж бійці розповідають, що нової техніки їм ніхто й не давав. Добре, що хоч ця віціліла. Про гіркі реалії життя в такий день говорили неохоче. Натомість своїми спогадами про АТО поділилися волонтери, які там побували.

– Нехай би наші депутати спробували пожити разом із солдатами в окопах, побути у бліндажах, які наскрізь пробиваються «Градами». Можливо, потім зрозуміли б, чого варте життя. Керівникам кажуть, що всі війська голі, а вони наче не чують. Аби не добрі люди й волонтери, хтозна, як би ті вояки трималися. Допмагають навіть багатодітні сім'ї з сіл, старенькі бабусі, котрим самим потрібна допомога.

Три місяці тому на Веселій горі стояли українські бійці. Зараз там сепаратисти. Наші хлопці ще тоді казали: «Давайте відвоюємо Луганськ». Уже давно би противника там не було. Нині сепаратисти підійшли до Щастя, де найбільша ТЕЦ. Якби не батальйон «Айдар», забрали б і її. Якщо так триватиме й надалі, повномасштабна війна неминуча.

В Артемівськ заїхали, а там стільки танків, БТРів стоїть. І нікому не можна було їх чіпати, бо їх привіз туди на брукс син Януковича. А хлопці наші чекають на запчастини для військової техніки з Києва. Наші солдати з поста на пост їздять на звичайному автобусі, на радянських «таблетках», а біля ЦВК стоять броньовані КраЗи, – говорять волонтери Віталій та Сергій.

Волонтер Центру допомоги воїнам АТО «Жіноча сотня Чернігівщини» Альона Закка говорить, що нині нашим хлопцям особливо бракує зброї, ме-

дикаментів, теплого одягу, зимового взуття, спальних мішків, які можуть витримати мороз у -25°C , та розуміння з боку влади, бо так далі не можна.

– Ми дуже вдячні чернігівцям за найменшу допомогу. Люди несуть мед, горіхи, ліки, гроші, теплі речі. З Мени привезли 40-літрову балію меду, овочеву консервацію. Діти приносять малюнки, листи. Ми співпрацюємо з волонтерами з Городні, Козельця, Корюківки, Мени. З перемир'ям нічого не змінилося. Росіяни й надалі підтягують свою військову техніку, обстрілюють із «Градів». Хочеться плакати, коли бачиш, як старенька бабця несе останню гривню і просить вибачення, бо більше у неї немає. Зараз у супермаркетах міста ми проводимо акцію «Збери товар у кошик». Просимо покупців допомогти нам зібрати для солдатів харчі, – каже Альона Закка.

Під шквальним вогнем

Про службу в АТО розповів тимчасово виконуючий обов'язки командира 13-го батальйону територіальної оборони підполковник Микола Миколайчук.

– У мене, як у військового, залишилося відчуття невиконаного обов'язку. Я обіцяв хлопцям, що ми пройдемося парадом звільненим Луганськом, але не дійшли. Гірко, бо втрутилася Росія. Не нашим майном, не нашою зброєю проти неї воювати. Якби велися безпосередні бойові дії між Збройними Силами України та сепаратистами, це була б інша справа. А з Російською Федерацією дуже важко воювати. Ті десять днів, які Президент України дав для перемир'я, внесли великі корективи і втрати території. За цей час противник дуже сильно закріпився. Ми теж спробували закріпитися, але одна справа закріплитися деревом, а інша – заливатися бетоном. Це на напрямку Станиця Луганська – Луганськ, де ми стояли більше місяця. То була боротьба на виживання.

Незважаючи на те, що нас неодноразово обстрілювали як із боку Російської Федерації, так і з боку сепаратистів, батальйон тримався гідно. Люди, котрі були в АТО, заслуговують на повагу. Вони не віддали жодного метра землі, яку ми звільнили від сепаратистів. І це попри те, що ми постійно були під шквальним вогнем. Дивлячись на ту військову техніку, яка у нас є, хотілося би кращої. Ми й так «вижимали» з неї все, що могли.

Півроку – це великий термін, але ми з честю його витримали, з честю вистояли і з честю повернулися додому. За виявлену мужність і стійкість особовий склад нагороджений додатковими 15 добами відпустки. Ми стали мотопіхотним батальйоном при Першій танковій бригаді, але як ви його не називайте, він так і залишається батальйоном територіальної оборони, – розповідає підполковник.

Після зустрічі з рідними хлопці мають розвантажитися. Здадуть зброю, військову техніку. І лише потім підуть у відпустку. Військову техніку доправлять до місця постійної дислокації, де хлопці пройдуть процес відновлення боєздатності. Потім вони ремонтуватимуть свої машини й готуватимуться до виконання нових бойових завдань.

Валентина НАУМЕНКО,
листопад 2014 р.

Дякуємо за сприяння у підготовці видання книги:

Ігорю Станіславовичу Вдовенку, голові обласної ради;

Валерію Петровичу Кулічу, голові облдержадміністрації;

Анатолію Івановичу Мельнику, колишньому голові обласної ради, депутату обласної ради нинішнього скликання;

Сергію Миколайовичу Журману, голові постійної комісії з питань освіти, науки, культури та інформаційної сфери;

Дмитру Ярославовичу Блаушу, депутату обласної ради;

Ванжолі Ользі Сергіївні, начальнику відділу інформаційного забезпечення та зв'язків з громадськістю виконавчого апарату обласної ради;

Андрію Федоровичу Подорвану, директору Департаменту інформаційної діяльності та комунікацій з громадськістю облдержадміністрації;

Олексію Олександровичу Баранову, головному спеціалісту з питань комп'ютеризації та програмного забезпечення відділу інформаційного забезпечення та зв'язків з громадськістю виконавчого апарату обласної ради;

Марині Володимирівні Вовченко, оператору центру «Екол»;

Ларисі Василівні Головач, начальнику загального відділу виконавчого апарату обласної ради;

Світлані Володимирівні Коваленко, головному спеціалісту відділу інформаційного забезпечення та зв'язків з громадськістю виконавчого апарату обласної ради;

Станіславу Григоровичу Коцюрі, головному спеціалісту загального відділу виконавчого апарату обласної ради;

Вадиму Ігоровичу Лільчицькому, заступнику обласного військового комісара;

Тамарі Миколаївні Ключ, директору обласної бібліотеки для дітей;

Людмилі Василівні Пархоменко, головному редактору обласної газети «Деснянська правда»;

Валентині Миколаївні Євтушенко, відповідальному секретарю обласної газети «Гарт»;

Юрію Івановичу Павленку, колишньому фотокору Чернігівської міської газети «Чернігівські відомості»;

Назару Олександровичу Соломасі, учню Чернігівської школи №31;

Зміст

<i>Лисенко Володимир</i> Новітній літопис героїзму.....	4
<i>Коропатник Михайло</i> Заслугують на найвищу шану (Рецензія на книгу).....	7
<i>Ковалець Яків</i> Густа кров.....	8
Аникієнко Володимир <i>Я.Каранда.</i> З'ІВ ЯБЛУКО НА СПАСА І ПШОВ НА ВІЙНУ.....	10
Астраханцев Олександр <i>М.Іваненко.</i> ЗАЛИШИТЬСЯ ЛИШЕ В СПОГАДАХ.....	12
Барканов Іван та Дмитро <i>Н.Федосенко.</i> ДВІ ВІЙНИ ДІДА І ОНУКА.....	15
Бедуля Ігор <i>В.Трейтяченко.</i> ТРИВОГИ, БОЛІ І НАДІЇ.....	19
Безсмертний Михайло <i>Н.Єпіфанович.</i> ПОВТОРИВ ПРАДІДІВСЬКУ МОЛОДІСТЬ.....	24
Білоусов Олександр <i>Н.Немирова.</i> МОЛИТВА ЗА СИНА.....	26
Бондаренко Валерій <i>Г.Незабудко.</i> ПОЗИВНИЙ БУВ «ЛУНА».....	29
Бороліс Олександр <i>В.Божок.</i> В ДОНЕЦЬКОМУ АЕРОПОРТУ ПОРАНИЛО НАШОГО ЗЕМЛЯКА.....	33
Буйний Петро <i>С.Чугай.</i> П'ЯТЬ ГОДИН ПРОРИВАЛИСЯ З ОТОЧЕННЯ.....	36
Вишненко Сергій <i>Г.Довбиш.</i> МУЖНЬО ЗАХИЩАВ РІДНУ ЗЕМЛЮ.....	40
Власенко Дмитро <i>Г.Плющ.</i> ЩЕ Б ЖИТИ Й ЖИТИ........	42
Вознюк Сергій <i>І.Іваровський.</i> ОДИН КВИТОК ДО ЩАСТЯ.....	43
Гурин Микола <i>Т.Зінько.</i> «КОЛИ ОДУЖАЮ, ПРИЄДНАЮСЯ ДО БОЙОВИХ ПОБРАТИМІВ».....	45
Демиденко Андрій <i>Н.Федосенко.</i> 52 ДОБИ В ПОЛОНІ.....	47
Діброви Сергій та Іван <i>А.Немирова, В.Остерська.</i> БРАТИ.....	50
Дударенко Олег <i>В.Трейтяченко.</i> ПОРАНЕНИЙ, АЛЕ НЕЗЛАМНИЙ.....	54
Єсіпок Андрій <i>Л.Хвоя.</i> ЗЕМЛЯКИ ПАМ'ЯТАЮТЬ.....	57
Жоголко Роман <i>С.Томаш.</i> ТАНКОВА БРИГАДА ВТРАТИЛА БІЙЦЯ.....	58

Задорожний Віталій <i>А.Ковальова. КОЗЕЛЕЦЬКИЙ ВІКІНГ ВИЖИВ...</i>	59
Зажигай Олексій <i>Л.Власко. ПЕКЕЛЬНИЙ БЛОКПОСТ «БАЛУ»</i>	61
Запорожець Дмитро <i>В.Божок. НА «ГАРЯЧОМУ» НАПРЯМКУ</i>	64
Жованик Роман <i>Л.Присяник. А МАТЕРІ НАСНИВСЯ СОН...</i>	66
Іваненко Олександр, Дмитренко Дмитро <i>Н. Рубей. «КОРЮКІВСЬКИЙ ПАРТИЗАН» – ОСКОМИНА СЕПАРАТИСТАМ!</i>	70
Іваровський Ігор <i>В.Смаль. ВІЙНА ОЧИМА ФОТОКОРА</i>	72
Івахненко Юрій <i>В.Божок. БОЙОВІ ШЛЯХИ ЗЕМЛЯКА</i>	76
Іллюшко Михайло <i>В.Божок. КУЛЯ ПІДКОСИЛА ПІД ДОНЕЦЬКОМ</i>	78
Кабанцов Євген <i>Л.Власко. ШРАМ У ДУШІ НА ВСЕ ЖИТТЯ</i>	80
Карпенко Максим <i>Т. Винник. У ПОЛОНІ З КУЛЕЮ В НОЗІ</i>	83
Кириченко Володимир <i>Л.Власко. НА ЛІНІЇ ВОГНЮ</i>	86
Коваль Юрій <i>Г.Войток. РІДНІШИЙ ЗА БРАТА</i>	89
Коваленко Анатолій <i>Л.Власко. КРІЗЬ КУЛІ І «ГРАДИ»</i>	90
Коваленко Андрій <i>Я.Каранда. ПОВЕРНУВСЯ З ВІЙНИ...</i>	93
Ковбаса Володимир <i>Т.Зінько. МИ ПИШАЄМОСЯ ТОБОЮ, ВОЛОДИМИРЕ!</i>	97
Ковтун Станіслав <i>Л.Власко. НЕ ДОЧЕКАЛАСЯ З ВІЙНИ СВОГО СИНА</i>	99
Колесников Артем <i>В.Божок. ПОВЕРНЕННЯ ІЗ ПІДСТУПНОЇ ВІЙНИ</i>	102
Коморний Сергій <i>С.Чугай. ДИВИТИСЬ ВІЙНІ У ВІЧІ</i>	104
Корчаковська Олена <i>О.Гостра. КОЛИ ВОНА ЗАКІНЧИТЬСЯ...</i>	106
Котюх-Баленки <i>Н.Федосенко. «ВСІЄЮ СІМ'ЄЮ – ДО ПЕРЕМОГИ!»</i>	108

Коцюбинський Ігор <i>Н.Федосенко. НАЙЗАПОВІТНІША МРІЯ – ЩОБ УСІ ПОВЕРНУЛИСЯ ЖИВИМИ І НЕУШКОДЖЕНИМИ</i>	111
Кузюра Віктор <i>О.Чернякова. ТРИ ДНІ НАРОДЖЕННЯ</i>	114
Куліда Олександр <i>Л.Хвоя. І НА ВІРНІСТЬ СВОЄМУ НАРОДУ ПРИСЯГНУВ</i>	117
Кулик Ігор <i>О.Лебідь. АТЮШАНИН ПІД НІЖИНСЬКИМ ПРАПОРОМ</i>	119
Логін Іван <i>Я.Каранда. ТОВАРИШ МОСКАЛЬ, ШУТОК НЕ СКАЛЬ...</i>	122
Ломонос Михайло <i>К.Гончаренко. НЕ ПЛАЧ, МАМО, ТАТО ПОВЕРНЕТЬСЯ</i>	127
Лоскота Євген <i>А.Ковальова. ГЕРОЙ УКРАЇНИ ІЗ ДЕСНИ</i>	129
Лупейко Михайло <i>Г.Халіман. У НЕБІ БУВ, ЯК УДОМА...</i>	133
Луценко В'ячеслав <i>Ю.Смелов. КОХАННЯ ДЕСАНТНИКА</i>	136
Макаренко Олег <i>В.Смаль. СТРІЛЕЦЬ «КАРПАТСЬКОЇ СІЧІ»</i>	141
Малютенко Олег, Потапенко Андрій <i>Н.Рубейі. ЮНІСТЬ, ОБПАЛЕНО ВІЙНОЮ</i>	144
<i>А.Фурман. ВИСТОЯЛИ, І НЕ ЗГАНЬБИЛИ ЧЕСТІ</i>	147
<i>І.Примак. МЕНСЬКІ ПРАВООХОРОНЦІ НА СХОДІ</i>	149
<i>А.Фурман. МЕНСЬКІ БІЙЦІ 41-ГО</i>	151
<i>А.Фурман. ЇХ МОТОПІХОТНИЙ БАТАЛЬЙОН</i>	153
Мисник Вадим <i>С.Джуба. ІЗ «ТАЄМНИХ» РОЗДУМІВ ПОЛКОВНИКА</i>	155
Мешок Олександр <i>С.Чугайі. У СКОРБОТІ ЗАПЛАКАЛО НЕБО...</i>	161
Моругий Андрій <i>Г.Войток. А МАТЕРІ КАЗАВ, ЩО НЕ ВОЮЄ</i>	163
Мошонкін Олександр <i>О.Гостра. 197 ДНІВ У ПОЛОНІ</i>	165
Нігченко Роман <i>А.Немирова. ХОВАТИСЬ НЕ БУДУ</i>	168
Онопрієнко Олександр <i>Я.Облакевич. ЖИТТЯ КОРОТКЕ, А ПАМ'ЯТЬ – ВІЧНА</i>	170

Осипенко Юрій <i>В.Трейтяченко. ВІД МАЙДАНУ ДО ПЕРЕДОВОЇ</i>	172
Пакалов Олег <i>С.Чугай. БРОНЕЖИЛЕТ НЕ ВРЯТУВАВ</i>	176
Панчошний Андрій <i>Н. Черненко. ДВА ПАНЧОШНІ АНДРІЇ</i>	177
Парубець Сергій <i>Т. Зінько. КУЛИКІВЩИНА ПРОЩАЛАСЯ З ГЕРОЄМ</i>	178
Петраускас Сергій <i>С. Дзюба, О. Реута. ПРАВДА ПРО ВІЙНУ</i>	181
Попов Олексій <i>Н. Паляниця. ДВІ ВІЙНИ ПОПОВА</i>	186
Потехін Андрій <i>Я.Ковалець. 3-ПІД ВИБУХІВ «ГРАДІВ» З П'ЯТИДЕННИМ РОМЧИКОМ НА РУКАХ...</i>	190
Приходько Віктор <i>А. Немирова. НА ПАСХУ В АВДІЇВЦІ НЕ СТРІЛЯЛИ</i>	195
Романенко Олексій <i>Л. Власко. У ПЕКЕЛЬНИХ БОЯХ</i>	198
Ротозій Дмитро <i>С. Васильєва. УПАЛА ЗІРКА... ЗГАСЛА НАДІЯ...</i>	201
Самусь Геннадій <i>Л. Кузьменко. ПОРАНЕНИМ ПОВЕРНУВСЯ В СТРІЙ</i>	203
Сакун Микола <i>С. Васильєва. ЙОМУ ВИПОВНИЛОСЯ Б 29...</i>	207
Сергієнко Ігор <i>А. Немирова. ЦІ КВІТИ НЕ ЗІВ'ЯНУТЬ...</i>	208
Синиця Володимир <i>К. Дроздова. ІКОНОСТАС ДОЧЕКАВСЯ СВОГО ТВОРЦЯ</i>	211
Ситий Володимир <i>В. Божок. ЗУСИЛЛЯ ВОЛОНТЕРІВ НЕ БУЛИ МАРНИМИ</i>	214
Смеян Олександр <i>С. Томаш. У СЕРЦЯ НЕ ВИСТАЧИЛО СИЛ...</i>	216
Сніжок Ігор <i>В. Селюк. ПЛАКАЛО НЕБО МОКРИМ СНІГОМ...</i>	217
Соломаха Олег <i>Г. Халіман. ЖИВ ПРОСТО І НИЧОГО НЕ БОЯВСЯ...</i>	219
Сорока Іван <i>С. Томаш. «НА ТАКИХ ХЛОПЦЯХ ТРИМАЄТЬСЯ АРМІЯ...»</i>	222
Телевний Анатолій <i>Н. Паляниця. ІЗ НАЙГАРЯЧІШОЇ ТОЧКИ – ПІСОК</i>	224

Титарчук Володимир <i>Н. Федосенко. ОБІЦЯВ ПОВЕРНУТИСЯ ЖИВИМ...</i>	227
Федоряко Олександр <i>Т. Зінько. ДАВ ПРИХИСТОК ЛУГАНЧАНЦІ ІЗ ДИТИНОЮ</i>	229
Філон Олександр <i>П. Дубровський. ОРДЕНОНОСЕЦЬ, ДЕСАНТНИК, ОПТИМІСТ</i>	231
Філон Станіслав <i>В. Чаплай. З ПЕРШИХ ДНІВ НА – ВІЙНИ</i>	234
Хіжняк Станіслав <i>В. Смаль. ІЗ МЕДИКА – В НАВІДНИКИ</i>	236
Хоменко Іван <i>В. Трейтяченко. ВОЮВАЛИ ДО ОСТАННІХ СИЛ</i>	238
Хряпа Ігор <i>Г. Плющ. ЗАЛИШИВСЯ НАВІКИ В ПАМ'ЯТІ</i>	241
Хуторний Юрій <i>Г. Войтюк. ЙОГО НІХТО НЕ ЗАБУДЕ</i>	242
Циндрик Андрій <i>К. Буй. ВОНИ ЧЕКАЮТЬ МЕНЕ ЖИВИМ</i>	244
Чаленко Валерій <i>Н. Паляниця. Я ХОЧУ, АБИ МОЇ ДОНЬКИ НЕ ЗНАЛИ, ЩО ТАКЕ ВІЙНА</i>	247
Чепа Євген <i>О. Денисенко. ТАМ ІДЕ СПРАВЖНЯ ВІЙНА</i>	250
Чередниченко Денис <i>В. Науменко. ДЕНИС ЧЕРЕДНІЧЕНКО – ГЕРОЙ І МИРОТВОРЕЦЬ</i>	252
Чичкан Артем <i>В. Примак. ЗАЛИШУСЯ ВІЙСЬКОВИМ</i>	256
Шкляр Ігор <i>Л. Кузьменко. ЗНАЄТЕ, ЯКИМ ВІН ХЛОПЦЕМ БУВ...</i>	259
Ющенко Ярослав <i>І. Іваровський. ЯРОСЛАВ З ЯРОСЛАВКИ</i>	262
Якименко Віталій <i>Н. Паляниця. ЗАРАДИ МИРНОГО НЕБА</i>	264
Яровий Сергій <i>Л. Власко. ПРОЙТИ ДОРОГОЮ СМЕРТІ</i>	268
<i>Н. Федосенко. ВИРВАЛИСЯ З ОТОЧЕННЯ</i>	272
<i>С. Дзюба. ПОВЕРНУЛИСЯ З ВІЙНИ</i>	275
<i>В. Науменко. ГЕРОЙСЬКИЙ 13-Й БАТАЛЬЙОН</i>	278

Л і т е р а т у р н о - х у д о ж н е в и д а н н я

На палаючому Сході

Автор проекту, упорядник: *Володимир Лисенко*

Редактори: *Віктор Кириєнко, Олександр Соломаха, Анатолій Тютюнник*

Технічний редактор: *Олег Жила*

Фотоілюстрації: *авторів замальовок, із сімейних архівів учасників АТО,
з всесвітньої мережі Інтернет*

Комп'ютерний набір: *редакторів книги, Світлани Коваленко*

Дизайн обкладинки: *Катерина Тютюнник*

Комп'ютерна верстка та дизайн: *Юрій Литвиненко*

Коректор: *Олена Пильник*

Підписано до друку 25.09.2017р. Формат 70 x 100/16

Папір офсетний № 1. Друк офсетний.

Ум.фарб. – відб. 78.0. Ум.друк.арк. 23.4. Обл.вид.арк. 18.1.

Зам. № 18172. Тираж 500 прим.

Видавництво

ПАТ «Поліграфічно-видавничий комплекс «Десна»

14000, м.Чернігів, проспект Перемоги, 62

Свідоцтво про внесення до державного реєстру суб'єкта видавничої справи.

Серія ДК №4292 від 02.04.2012р.

